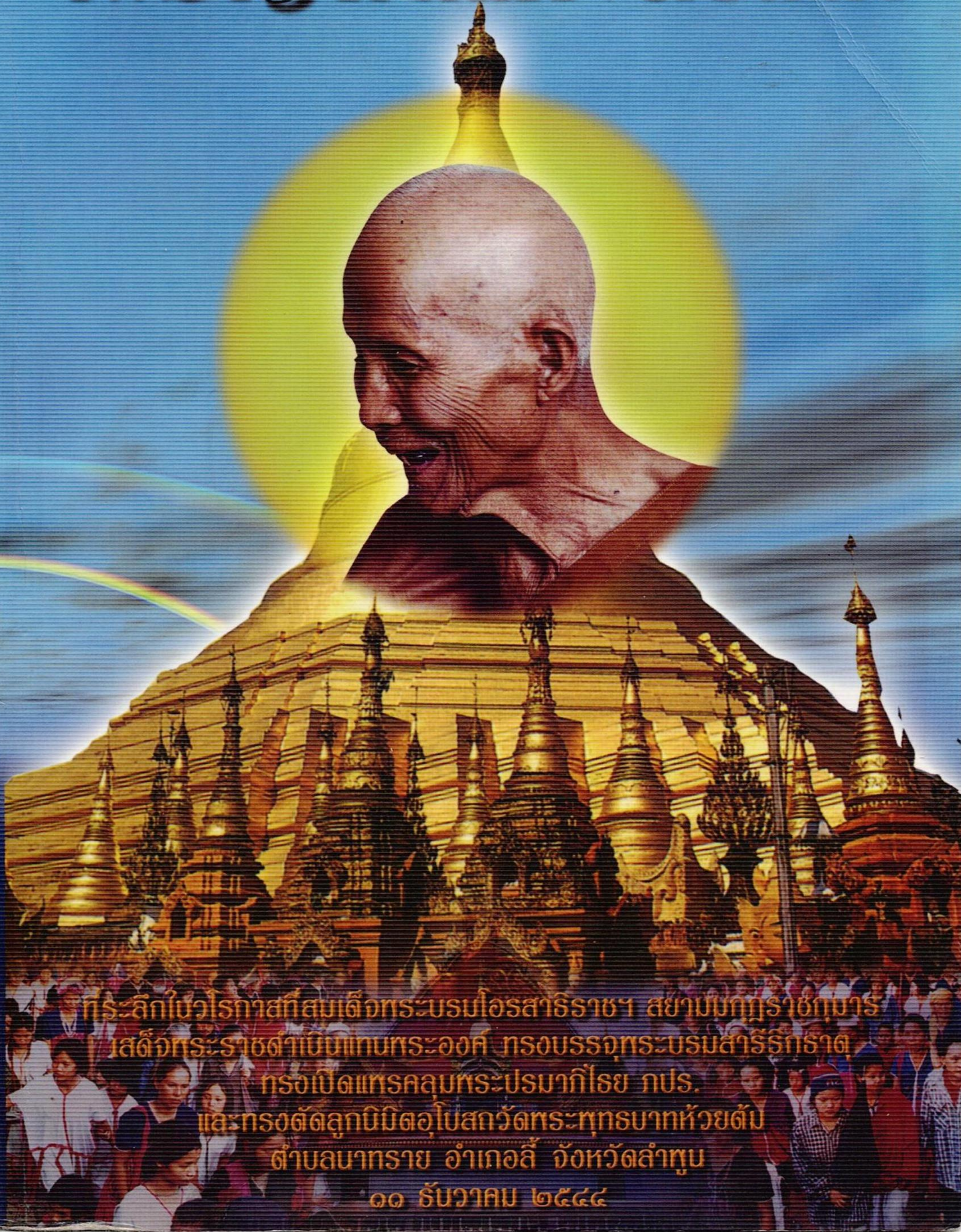
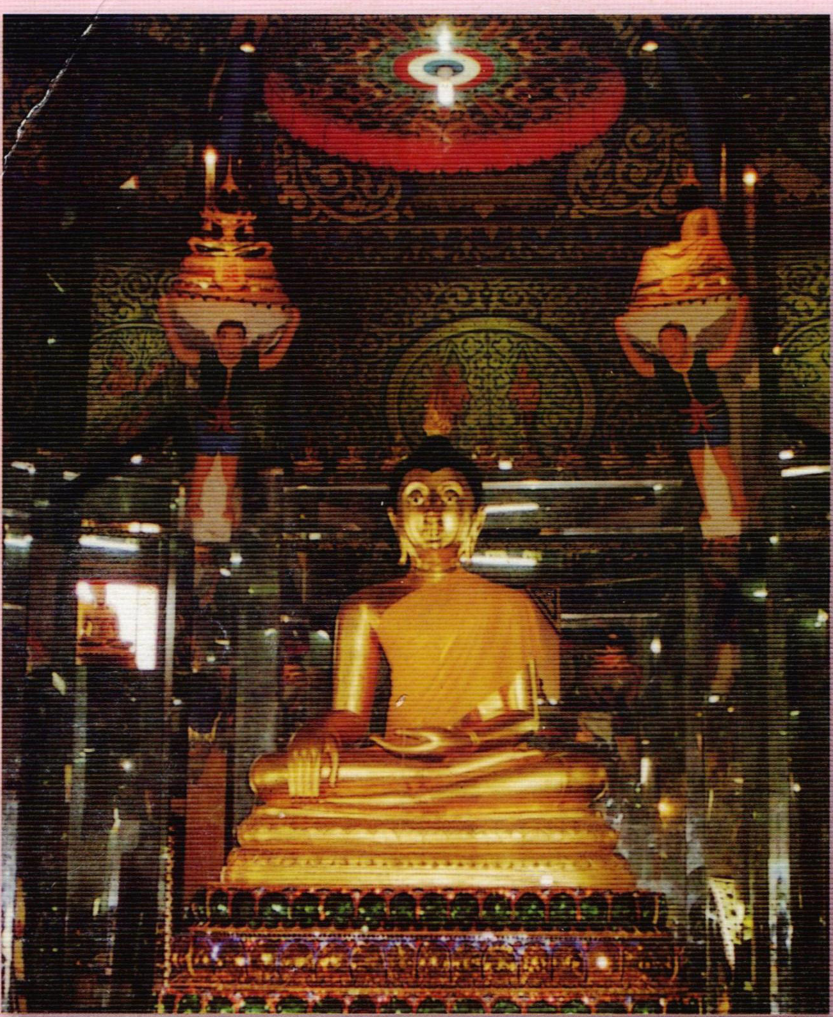
โพธิญาณแห่งล้านนา

ที่ระลึกในวโรกาสที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ ทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ
ทรงเปิดแพรคลุมพระปรมาภิไธย ภปร.
และทรงตัดลูกนิมิตอุโบสถวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม
ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน
๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๔

โพธิญาณแห่งล้านนา

พระเจ้าเก้าตื้อจำลอง ซึ่งสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ มาทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ประดิษฐานอยู่ในมณฑป มูลค่ากว่า ๑๐ ล้านบาท ซึ่งหลวงปู่สร้างถวาย เป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดช

โพธิญาณแห่งล้านนา

ที่ระลึกในวโรกาส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์

ไปทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุในเศียรพระพุทธรูป

พระเจ้าเก้าตื้อจำลอง ซึ่งประดิษฐานที่มณฑป

ทรงเปิดแพรคลุมพระปรมาภิไธย ภ.ป.ร.

ที่แท่นแก้วพระพุทธปฏิมา

ในวิหารครอบรอยพระพุทธบาทห้วยต้ม

และทรงตัดลูกนิมิตอุโบสถวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม

ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

วันอังคารที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

ชื่อหนังสือ : โพธิญาณแห่งล้านนา

ISBN 974-90099-9-1

ผู้จัดพิมพ์ คณะผู้จัดทำหนังสือที่ระลึกในวโรกาสที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ มาทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ทรงเปิดแพรคลุมพระปรมาภิไธย ภ.ป.ร. และทรงตัดลูกนิมิตอุโบสถวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม

พิมพ์ครั้งที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๔

จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

วัตถุประสงค์ สมทบทุนสร้างพระธาตุมหาเจดีย์ชเวดากองร่วมกับหลวงปู่

ภาพประกอบ อุบาสิกาจิตสมา อัจฉริยวิศรุต, อาจารย์ปฐม พัวพันธ์สกุล, คุณวันทนา พัวพันธ์สกุล, คุณพงศ์ศักดิ์ อรรคอุดม, คุณธนกร สุริยนต์, คุณอาภา ศรีศิริวงศ์ชัย, คุณวิสูตร ตั้งศักดิ์สถิต, คุณสุวรรณา โชติสรยุทธ, คุณสมควร ตระกูลสุนทรชัย

สถานที่ติดต่อ ๑. พระอ่อนแก้ว ชัยยเสโน หรือ พระบัญชา กตปุญโญ วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม ต. นาทราย อ. ลี้ จ. ลำพูน ๕๑๑๑๐ โทร. ๐ ๕๓๕๙ ๙๐๒๐

๒. นางสาวจรรยา ชินวัณณรัตน์ ๒/๕๖๐ หมู่ ๖ หมู่บ้านชาวฟ้า ถนนเสมาฟ้าคราม ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา โทร. ๐ ๒๙๘๗ ๖๓๙๖ ปทุมธานี ๑๒๑๕๐

ปก ออกแบบโดย คุณธวัชชัย เถกิงพงษ์ชัย, คุณนฤชัย ชินวัณณรัตน์, คุณพรทิพย์ เชาวนวิรัตน์, โมเดิร์นเพรส แอนด์ กราฟฟิค (คุณปู) ๑๕๔๓ ถ. เจริญนคร แขวงบางลำภูล่าง เขตคลองสาน กรุงเทพ ๑๐๖๐๐ โทร. ๐ ๒๔๓๗ ๖๑๐๐, ๐ ๒๘๖๒ ๖๘๔๙, โทรสาร ๐ ๒๔๓๗ ๖๓๗๙

จากปกหน้า ภาพพระธาตุมหาเจดีย์ชเวดากององค์จริงซึ่งอยู่ในประเทศพม่า หลวงปู่ได้จำลองมาสร้างที่อารามหนองวัวเฒ่า อยู่ห่างจากวัดพระพุทธบาทห้วยต้มประมาณ ๑ กม. ขณะนี้อยู่ในระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป. สัมพันธ์พาณิชย์
โทร. ๐ ๒๒๔๑ ๒๓๒๑, ๐ ๒๒๔๑ ๒๘๖๒
นายประวิทย์ มาสกุลรัตน์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๔๔

พระนิพพาน ไม่ใช่อัตตา...
พระนิพพาน เป็น ปัจจัตตัง

หลวงปู่ครูบาชัยยะวงศาพัฒนา

ด่วนมาก

ที่ รล ๐๐๐๓/๑๖๑๗๙

สำนักราชเลขาธิการ
พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๒๐๐

๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๔

เรื่อง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ แทนพระองค์ ไปทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุในเศียรพระพุทธรูปพระเจ้าเก้าตื้อจำลอง

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน

ด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีหนังสือขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ หรือพระบรมวงศ์ เสด็จฯ ไปทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุในเศียรพระพุทธรูปพระเจ้าเก้าตื้อจำลอง ซึ่งประดิษฐานที่มณฑป ทรงเปิดแพรคลุมป้ายอักษรพระปรมาภิไธย ภ.ป.ร. ที่แท่นแก้วพระพุทธปฏิมาในวิหารครอบรอยพระพุทธบาทห้วยต้ม และทรงตัดลูกนิมิตอุโบสถวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ในวันและเวลาใดสุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ซึ่งความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ แทนพระองค์ ไปในการนี้ ซึ่งทรงกำหนดจะเสด็จฯ ในวันอังคารที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๔ เวลา ๑๗.๐๐ น.

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ)
รองราชเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน
ราชเลขาธิการ

กองการในพระองค์
โทร. ๐ ๒๒๒๕ ๓๔๕๗-๖๒ ต่อ ๓๓๐๓
โทรสาร ๐ ๒๒๒๔ ๓๒๕๐

กำหนดการ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ
ในเศียรพระพุทธรูป
พระเจ้าเก้าตื้อจำลอง ซึ่งประดิษฐานที่มณฑป
ทรงเปิดแพรคลุมพระปรมาภิไธย ภ.ป.ร.
ที่แท่นแก้วพระพุทธปฏิมาในวิหาร
ครอบรอยพระพุทธบาทห้วยต้ม
และทรงตัดลูกนิมิตอุโบสถวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม
ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน
วันอังคารที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๔

เวลา ๑๔.๕๐ น. - สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง จากวังศุโขทัย ไปยังท่าอากาศยานทหาร ดอนเมือง

เวลา ๑๕.๑๐ น. - เสด็จฯ ถึงท่าอากาศยานทหารฯ
- เสด็จฯ ขึ้นแท่นทรงรับการถวายความเคารพจากกองทหารเกียรติยศ

เวลา ๑๕.๑๕ น. - เสด็จฯ ประทับเครื่องบินพระที่นั่ง จากท่าอากาศยานทหารฯ ไปยังสนามบิน กองบิน ๔๑ จังหวัดเชียงใหม่

(ระยะทาง ๓๐๓ NM./ใช้เวลาประมาณ ๕๓ นาที)

เวลา ๑๖.๑๐ น. - เสด็จฯ ถึงสนามบิน กองบิน ๔๑ฯ

(ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ อธิบดีผู้พิพากษาภาค ๕ ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๕ และข้าราชการ เฝ้าฯ รับเสด็จ)

- แม่ทัพภาค ๓ กราบบังคมทูลเชิญเสด็จฯ ขึ้นแท่นรับการถวายความเคารพจากกองทหารเกียรติยศ
- เสด็จฯ ขึ้นแท่นทรงรับการถวายเคารพจากกองทหารเกียรติยศ

(เมื่อทรงตรวจแถวกองทหารเกียรติยศแล้ว)

เวลา ๑๖.๑๕ น. - เสด็จฯ ประทับเฮลิคอปเตอร์พระราชพาหนะ ไปยังสนามเฮลิคอปเตอร์ โรงเรียนบ้านห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

(ระยะทาง ๖๒ NM./ใช้เวลาประมาณ ๓๗ นาที)

เวลา ๑๖.๕๕ น. - เสด็จฯ ถึงสนามเฮลิคอปเตอร์โรงเรียนบ้านห้วยต้มฯ

(ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน รองแม่ทัพภาค ๓ ผู้บังคับการตำรวจภูธร จังหวัดลำพูน และข้าราชการ เฝ้าฯ รับเสด็จ)

- เสด็จฯ ประทับรถยนต์พระที่นั่งไปยังวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

(ระยะทางประมาณ ๑.๕ กิโลเมตร)

เวลา ๑๗.๐๐ น. - เสด็จฯ ถึงวัดพระพุทธบาทห้วยต้มฯ

(ดุริยางค์บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี)

- รองผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน นายอำเภอลี้ และข้าราชการ เฝ้าฯ รับเสด็จ

(รถยนต์พระที่นั่งเทียบทางด้านขวา)

- เสด็จฯ เข้าสู่พลับพลาพิธี
- ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระพุทธนวราชบพิตร
- ทรงกราบ
- ประทับพระราชอาสน์
- ทรงศีล

(ประธานสงฆ์ถวายศีล จบ)

- ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน กราบบังคมทูลรายงานและขอพระราชทานกราบบังคมทูลเชิญเสด็จฯ ทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุในเศียรพระพุทธรูปพระเจ้าเก้าตื้อจำลอง ซึ่งประดิษฐานที่มณฑป ทรงเปิดแพรคลุมพระปรมาภิไธย ภ.ป.ร. ที่แท่นแก้วพระพุทธปฏิมาในวิหารครอบรอยพระพุทธบาทห้วยต้มและทรงตัดลูกนิมิตอุโบสถวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม
- เจ้าพนักงานพระราชพิธี อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุทูลเกล้าฯ ถวาย
- ทรงสรงพระบรมสารีริกธาตุ แล้วทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุลงในพระกรัณฑ์

(ขณะทรงสรงพระบรมสารีริกธาตุ พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา ชาวพนักงานลั่นฆ้องชัย ประโคมสังข์ แตร ดุริยางค์)

- เจ้าพนักงานพระราชพิธี อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุไปยังมณฑป
- เสด็จฯ ออกจากพลับพลาพิธีไปยังมณฑป
- ทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุในเศียรพระพุทธรูปพระเจ้าเก้าตื้อจำลอง

  (พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา ชาวพนักงานลั่นฆ้องชัย ประโคมสังข์ แตร ดุริยางค์)
- ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระพุทธปฏิมาประธานในมณฑป
- ทรงกราบ
- เสด็จฯ ออกจากมณฑปเข้าสู่พลับพลาพิธี
- เสด็จฯ ไปทรงประเคนจตุปัจจัยไทยธรรมถวายพระสงฆ์
- ประทับพระราชอาสน์
- ทรงหลั่งทักษิโณทก

  (พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ถวายอดิเรก)
- ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน กราบบังคมทูลเบิกผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินสร้างศาสนสถานภายในวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม เข้ารับพระราชทานของที่ระลึก
- พระราชทานของที่ระลึก ตามลำดับ

  (จำนวน ๑๐๐ ราย)
- เสด็จฯ ไปทรงกราบที่หน้าเครื่องนมัสการ
- เจ้าอาวาส ทูลเกล้าฯ ถวายของที่ระลึก
- เสด็จฯ ประทับรถยนต์พระที่นั่งไปยังวิหารครอบรอยพระพุทธบาทห้วยต้ม

(ระยะทางประมาณ ๑๐๐ เมตร)

(รถยนต์พระที่นั่งเทียบทางด้านซ้าย)

- เสด็จฯ ถึงวิหารครอบรอยพระพุทธบาทห้วยต้ม

(รถยนต์พระที่นั่งเทียบทางด้านซ้าย)

- รองผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน และข้าราชการ เฝ้าฯ รับเสด็จ
- เสด็จฯ เข้าสู่ภายในวิหารฯ
- ทรงสายสูตรเปิดแพรคลุมพระปรมาภิไธย ภ.ป.ร. ที่แท่นแก้วพระพุทธปฏิมาในวิหารครอบรอยพระพุทธบาทห้วยต้ม

(พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา ชาวพนักงานลั่นฆ้องชัย ประโคมสังข์ แตร ดุริยางค์)

- ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระพุทธรูปประจำวิหาร
- ทรงกราบ
- เสด็จฯ ออกจากวิหารฯ
- เสด็จฯ ไปยังอุโบสถพระพุทธบาทห้วยต้ม
- เสด็จฯ เข้าสู่อุโบสถ
- เสด็จฯ ทรงพระสุหร่าย ทรงเจิม ทรงปิดทองลูกนิมิตอุโบสถ
- ทรงตัดสาแหรกลูกนิมิตลงในหลุม

(พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา ชาวพนักงานลั่นฆ้องชัย ประโคมสังข์ แตร ดุริยางค์)

- ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระพุทธปฏิมาประธานอุโบสถ
- ทรงกราบ

- ทรงลงพระนามาภิไธยในสมุดที่ระลึก
- เสด็จฯ ออกจากอุโบสถ

เวลา ๑๘.๐๐ น. - เสด็จฯ ประทับรถยนต์พระที่นั่งไปยังสนามเฮลิคอปเตอร์โรงเรียนบ้านห้วยต้ม
(ดุริยางค์บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี)
(รถยนต์พระที่นั่งเทียบทางด้านขวา)
- เสด็จฯ ถึงสนามเฮลิคอปเตอร์ฯ

เวลา ๑๘.๐๕ น. - เสด็จฯ ประทับเฮลิคอปเตอร์พระราชพาหนะ ไปยังสนามบิน กองบิน ๔๑ จังหวัดเชียงใหม่

เวลา ๑๘.๔๕ น. - เสด็จฯ ถึงสนามบิน กองบิน ๔๑ฯ
- เสด็จฯ ขึ้นแท่นทรงรับการถวายความเคารพจากกองทหารเกียรติยศ

เวลา ๑๘.๕๐ น. - เสด็จฯ ประทับเครื่องบินพระที่นั่งไปยังท่าอากาศยานทหารฯ

เวลา ๑๙.๐๕ น. - เสด็จฯ ถึงท่าอากาศยานทหารฯ
- เสด็จฯ ขึ้นแท่นรับการถวายความเคารพจากกองทหารเกียรติยศ
- เสด็จฯ ประทับรถยนต์พระที่นั่งกลับวังศุโขทัย

การแต่งกาย - ราชองครักษ์ เครื่องแบบชุดคอแบะ
- ข้าราชการในพระองค์ เครื่องแบบปกติกากีคอตั้ง
- ข้าราชการในพื้นที่ เครื่องแบบปกติขาว

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

เมื่อ วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ได้ประกอบพิธีบรรจุพระบรมสารีริกธาตุในเศียรพระพุทธรูป พระเจ้าเก้าตื้อจำลอง ซึ่งประดิษฐานที่มณฑป เปิดแพรคลุมพระปรมาภิไธย ภ.ป.ร. ที่แท่นแก้วพระพุทธปฏิมาในวิหารครอบรอยพระพุทธบาทห้วยต้ม และตัดลูกนิมิตอุโบสถนั้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว บรมบพิตร พระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ **สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร** เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์มาทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุพระพุทธรูป "พระเจ้าเก้าตื้อจำลอง" ทรงเปิดแพรคลุมพระปรมาภิไธย ภ.ป.ร. และทรงตัดลูกนิมิตอุโบสถ ณ วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม

พระมหากรุณาธิคุณครั้งนี้ยิ่งใหญ่สุดจะพรรณนาเป็นล้นพ้น หาก**พระครูพัฒนกิจจานุรักษ์** (หลวงปู่ครูบาเจ้าชัยยะวงศาพัฒนา) อดีตเจ้าอาวาส จะหยั่งทราบด้วยญาณวิถีใด คงจะอนุโมทนา ปีติชื่นชมโสมนัส และซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้

คณะสงฆ์วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม และศิษยานุศิษย์ รู้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และขอเทิดทูนพระมหากรุณาธิคุณนี้ไว้ เป็นสรรพสิริมงคล ตลอดกาลนาน

ขอถวายพระพร

คำปรารภ

ในวโรกาสอันเป็นมงคลประเสริฐยิ่ง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์มาทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุในเศียรพระพุทธรูปพระเจ้าเก้าตื้อจำลอง ซึ่งประดิษฐานที่มณฑปทรงเปิดแพรคลุมพระปรมาภิไธย ภ.ป.ร. ที่แท่นแก้วพระพุทธปฏิมาในวิหารครอบรอยพระพุทธบาทห้วยต้ม และทรงตัดลูกนิมิตอุโบสถวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ในวันอังคารที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๔ คณะศิษยานุศิษย์ของพระครูพัฒนกิจจานุรักษ์ (หลวงปู่ครูบาชัยยะวงศาพัฒนา) จึงเห็นพ้องกันว่า สมควรจัดทำหนังสือ **"โพธิญาณแห่งล้านนา"** ขึ้น เพื่อเป็นที่ระลึกในวโรกาสอันเป็นมหามงคล และเผยแผ่เกียรติคุณของหลวงปู่ทางด้านศาสนธรรมและศาสนวัตถุ

"อุโบสถวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม" เป็นอุโบสถที่หลวงปู่ได้ทุ่มเทแรงกาย แรงใจ มุ่งมั่นดำเนินการก่อสร้างมาตลอดชีวิตของท่าน เพื่อให้เป็นศาสนสถานแห่งล้านนา โดยปรารถนาที่จะให้เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน เสด็จฯ มาเป็นผู้ตัดลูกนิมิตอุโบสถที่ท่านได้สร้างไว้อย่างวิจิตรบรรจงแห่งนี้ ซึ่งครั้งหนึ่งหลวงปู่เคยปรารภก่อนที่จะมรณภาพว่า ***"อุโบสถหลังนี้ มิใช่เป็นหน้าที่ของท่านที่จะเป็นผู้ฉลอง แต่ต่อไปจะมีเจ้าของมาฉลองเอง"*** ความปรารถนาของหลวงปู่ได้สัมฤทธิผลดั่งปณิธาน เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ มาทรงตัดลูกนิมิตอุโบสถในวโรกาสนี้

คณะศิษยานุศิษย์ ซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าฯ และรู้สึกเป็นเกียรติที่ได้จัดทำหนังสือ "โพธิญาณแห่งล้านนา" ขึ้น คุณความดีทั้งหลายทั้งปวงอันพึงบังเกิดจากการนี้ ขอน้อมเกล้าฯ ถวายแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์

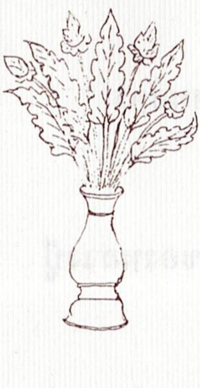
และขออุทิศถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา มาตา ปิตาบูชา และอาจาริยบูชา โดยมีหลวงปู่ครูบาชัยยะวงศาพัฒนาเป็นที่สุด

คณะศิษยานุศิษย์

สารบัญ

หน้า

หน้า

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จพระราชดำเนินมายังวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม และทรงมีพระราชปฏิสันถารกับหลวงปู่ เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พร้อมด้วย สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ เสด็จเยี่ยมราษฎร อ. ลี้ ที่บริเวณฝายน้ำล้นแม่หาด บ้านผาใต้ โครงการหลวงภาคเหนือบ้านห้วยต้ม และวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม ต. นาทราย อ. ลี้ จ. ลำพูน เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒

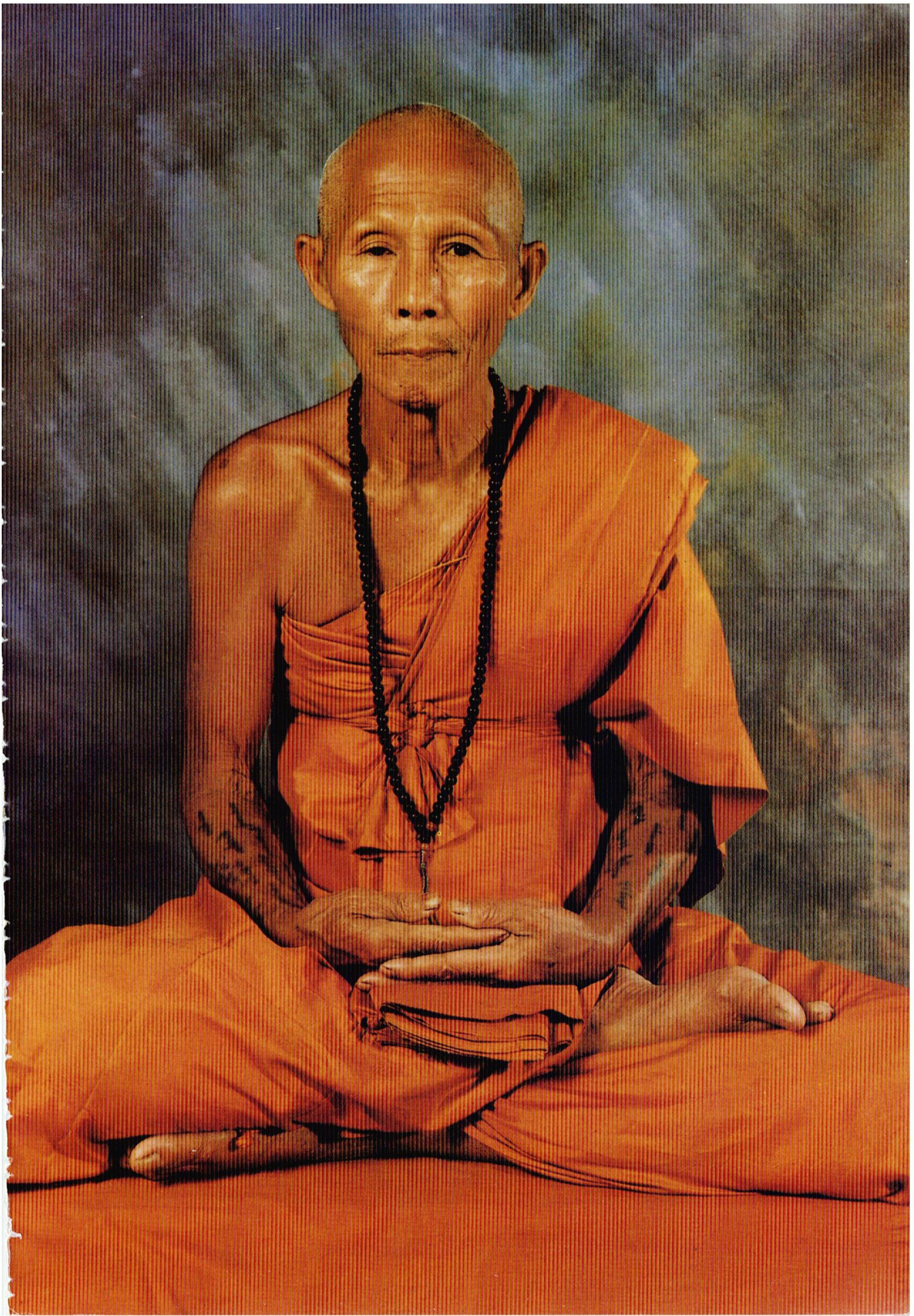

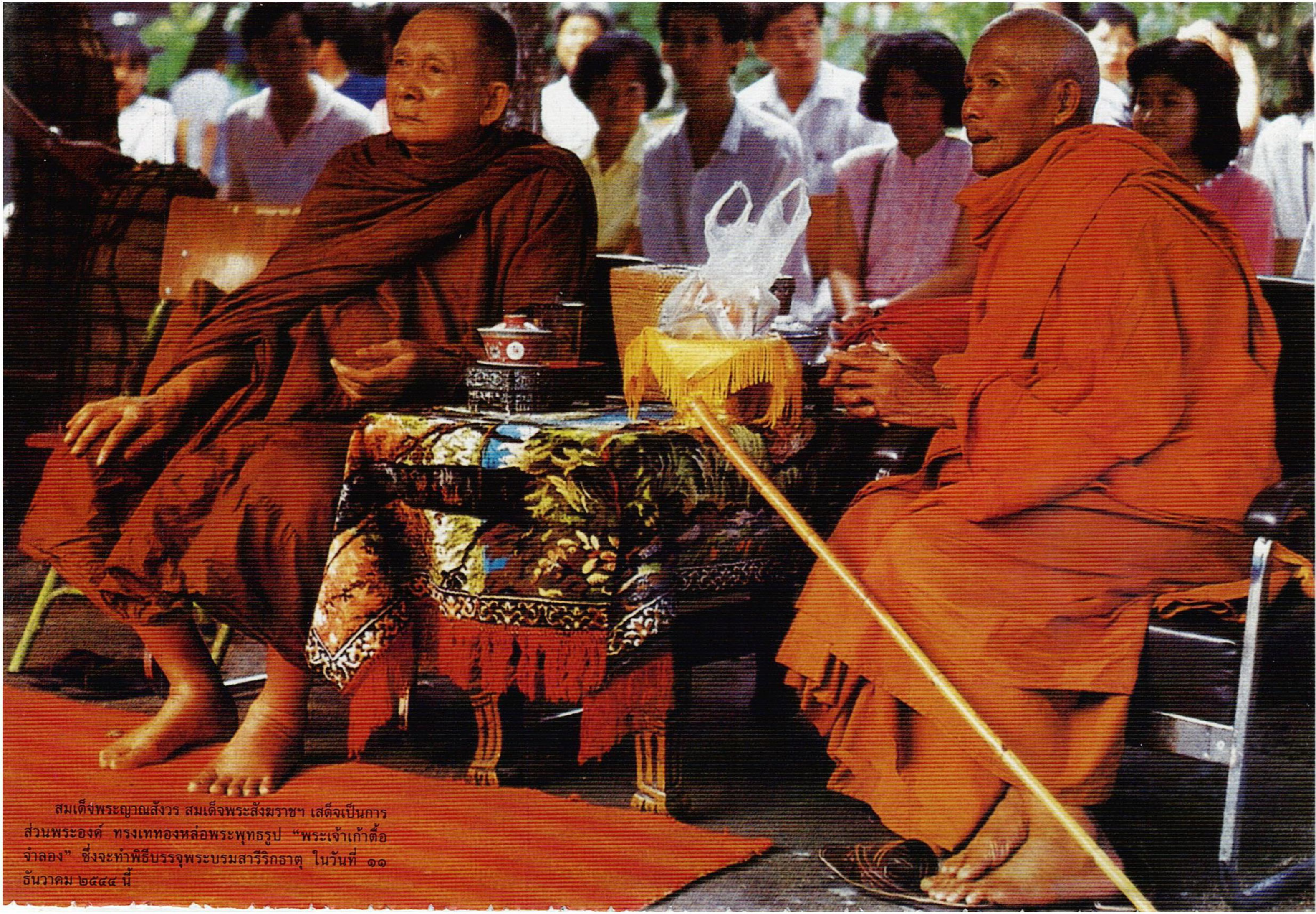

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จฯ ทรงเยี่ยมราษฎร อ. ลี้ เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ณ เจดีย์สี่ครูบา วัดพระพุทธบาทตากผ้า จ. ลำพูน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ (เจดีย์นี้หลวงปู่เป็นประธานในการก่อสร้าง)

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชฯ เสด็จเป็นการส่วนพระองค์ ทรงเททองหล่อพระพุทธรูป "พระเจ้าเก้าตื้อจำลอง" ซึ่งจะทำพิธีบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ในวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๔ นี้

พระประธานในอุโบสถ

รอยพระพุทธบาทจำลองซึ่งหลวงปู่ได้สร้างครอบรอยเดิมเอาไว้
พร้อมกับสร้างวิหารครอบไว้อย่างสวยงาม

วิหารครอบรอยพระพุทธบาท ประดิษฐานพระพุทธปฏิมา ภปร. ประธานในวิหาร
โดยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จฯ แทนพระองค์
มาทรงเปิดแพรคลุมป้ายอักษรพระปรมาภิไธย

พระพุทธรูปหินอ่อนพระประธานในเวียงแก้วพระนิพพาน

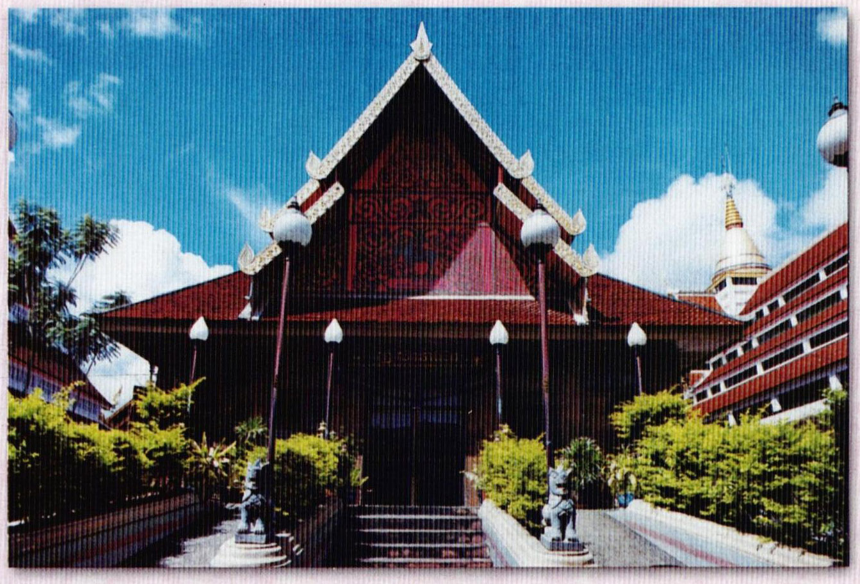
มณฑปยอดเจดีย์ประดิษฐานพญากบ ซึ่งมีรอยพระบาทพระมหาเถระ
ประทับไว้บนหลังพญากบ (ส่วนใหญ่จะเรียกกันติดปากว่าพระบาทกบ)

ประตูหน้าวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม

(ขวา) พิพิธภัณฑ์บริขารประดิษฐานสรีระของหลวงปู่ (ซ้าย) ร้านสหกรณ์ภายในวัด

กุฏิศรัทธานิมิตซึ่งศรัทธาสร้างถวายหลวงปู่
และหลวงปู่ก็ได้พักจำพรรษาจนวาระสุดท้าย

ภายในกุฏิหลวงปู่ที่หลวงปู่ใช้เป็นที่สวดมนต์และรับแขก

เจดีย์ ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ
และพระพุทธรูป ๘๔,๐๐๐ องค์

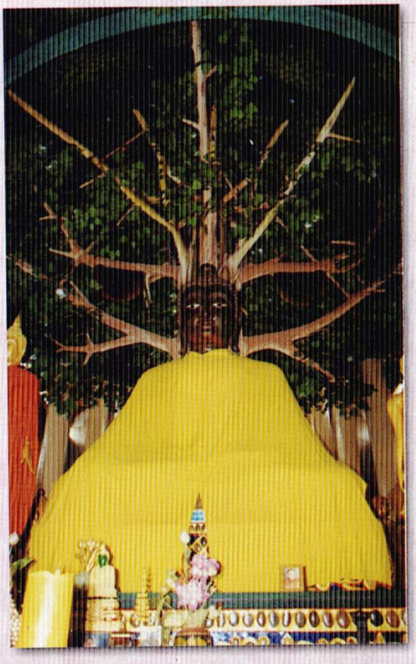
หอพระไตรปิฎกตั้งอยู่ด้านหน้าอุโบสถของวัด

ประวัติบ่อน้ำทิพย์
เมื่อพระพุทธองค์ทรงเทศนาแก่พวกลว้าเสร็จ มีพญาลว้าได้ทูลขอรอยพระพุทธบาท
พระพุทธองค์ทรงตรัสให้พวกลว้าไปเอาก้อนหินมาเพื่อที่จะประทับรอยพระพุทธบาทบน
ก้อนหินนั้น พระพุทธองค์ให้ไปหาน้ำมาล้างก้อนหิน พญาลว้าได้ทูลว่า น้ำไม่มีล้าง
ก้อนหิน พระพุทธองค์เลยเอาไม้ทิ่มลงพื้นดินมีน้ำออกมา จึงได้เอาน้ำนั้น มาล้าง
ก้อนหิน เพื่อจะประทับรอยพระพุทธบาท พระพุทธองค์ทรงตรัสให้พวกลว้าไปตักน้ำ
มาล้างก้อนหิน เพื่อจะประทับรอยพระพุทธบาทสถานที่นี้จึงเป็นบ่อน้ำทิพย์ในปัจจุบัน

บ่อน้ำทิพย์

(บน) พระประธาน ๑๐๘ นิ้ว ประดิษฐานอยู่ใต้ต้นโพธิ์ซึ่งหลวงปู่เป็นผู้ออกแบบ
(ล่าง) วิหารประดิษฐานพระประธาน ๑๐๘ นิ้ว

โรงเรียนพระปริยัติธรรมพระชัยยะวงศาพัฒนา

เถระประวัติสังเขป

พระพุทธเจ้าก็สั่งพญาลัวะและพราน ๘ คนว่า

"ท่านทั้งหลายได้อุปัฏฐากและปฏิบัติรอยพระบาทกูนี้ ก็เสมอดั่งได้ปฏิบัติกูตถาคต

ในระยะครึ่งศาสนา ๕,๐๐๐ พระวัสสา จะมีพระหน้อย (สามเณรน้อย) จากเมืองตืน ตนหนึ่ง จะมาสร้างพระพุทธศาสนาที่นี่ให้รุ่งเรืองต่อไป"

จากหนังสือ พระชัยวงศาปูชนียาลัย

หลวงปู่ กล่าวว่า

"พระชัยยะวงศาก็สร้างตามวาสนา ปรารถนามาแต่อดีตชาติ ปางเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จมาที่นี่ (วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม)"

จาก "อัตตชีวประวัติ" ในหนังสือพระชัยวงศานุสสติ

เถระประวัติสังเขป
พระครูพัฒนกิจจานุรักษ์
(หลวงปู่ครูบาชัยยะวงศาพัฒนา)
วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

ชาติภูมิ

นามเดิม วงศ์ หรือชัยวงศ์ นามสกุล ตะแหงม

เกิดที่ ตำบลบ้านก้อ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

เกิดเมื่อ วันอังคาร เดือน ๗ (เหนือ) แรม ๒ ค่ำ ปีฉลู ตรงกับ วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๔๕๖ เวลา ๒๔.๑๕ นาฬิกา

โยมบิดาชื่อ น้อย จันต๊ะ (ถึงแก่กรรมเมื่ออายุ ๔๔ ปี)

โยมมารดาชื่อ บัวแก้ว (ถึงแก่กรรมเมื่ออายุ ๗๘ ปี)

จำนวนพี่น้อง ร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๘ คน ท่านเป็นบุตรคนที่ ๓ มีน้องต่างบิดาอีก ๑ คน รวมทั้งหมด ๙ คน ดังนี้

๑. เด็กหญิงคำเอ้ย	(เกิด พ.ศ. ไม่ปรากฏ)	ปัจจุบัน ถึงแก่กรรม
๒. เด็กชายกองคำ	(เกิด พ.ศ. ไม่ปรากฏ)	ปัจจุบัน ถึงแก่กรรม
๓. เด็กชายวงศ์	(เกิด พ.ศ. ๒๔๕๖)	ปัจจุบัน หลวงปู่ครูบาชัยยะวงศาพัฒนา
๔. เด็กชายคำตัน	(เกิด พ.ศ. ๒๔๕๘)	ปัจจุบัน นายคำตัน
๕. เด็กหญิงบัวผัน	(เกิด พ.ศ. ๒๔๖๐)	ปัจจุบัน ถึงแก่กรรม
๖. เด็กหญิงบัวใย	(เกิด พ.ศ. ๒๔๖๒)	ปัจจุบัน ถึงแก่กรรม

๗. เด็กหญิงเรือนมูล (เกิด พ.ศ. ๒๔๖๓) ปัจจุบัน ถึงแก่กรรม
๘. เด็กชายอินทร์ปั๋น (เกิด พ.ศ. ๒๔๖๓) ปัจจุบัน ถึงแก่กรรม
๙. เด็กชายหมอก (เกิด พ.ศ. ไม่ปรากฏ) ปัจจุบัน หนานหมอก (เคยอุปสมบทกับหลวงปู่)

บรรพชาอุปสมบท

บรรพชาเป็นสามเณร

พุทธศักราช ๒๔๖๘ บรรพชาเป็นสามเณร ที่วัดแก่งสร้อย ตำบลมืดกา อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ครูบาชัยยะลังกาเป็นอาจารย์ มีชื่อว่า **"สามเณรชัยลังกา"**

อุปสมบทเป็นพระภิกษุ

พุทธศักราช ๒๔๗๕ อุปสมบทที่วัดป่าแม่กระแตกระตอ ครูบาพรหมจักร อดีตเจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาทตากผ้า จังหวัดลำพูน เป็นพระอุปัชฌาย์ พระตาและพระชัยยาเป็นพระคู่สวด ได้รับฉายาว่า "ชัยยะวงศา"

พุทธศักราช ๒๔๗๙-๒๔๘๓ ถูกบังคับกลั่นแกล้งให้ลาสิกขา หลวงปู่จึงครองผ้าจีวรขาวแทน ได้รับสมญานามใหม่ว่า **"พระชัยยะวงศาผ้าขาว"**

พุทธศักราช ๒๔๘๔ อุปสมบทที่วัดป่าพลู พระอธิการบุญมา เจ้าอาวาสวัดบ้านโฮ่งเป็นพระอุปัชฌาย์

พระจันทร์และพระมหาทองคำ เป็นพระคู่สวด ได้รับฉายาว่า **"จันทวังโส"**

สมณศักดิ์

๔ เมษายน ๒๕๑๔	เป็นพระครูใบฎีกาชัยยะวงศาพัฒนา
๕ ธันวาคม ๒๕๓๐	เป็นพระครูพัฒนกิจจานุรักษ์
๑๐ ธันวาคม ๒๕๓๓	เป็นเจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม
๕ ธันวาคม ๒๕๔๐	เป็นพระครูพัฒนกิจจานุรักษ์ เจ้าอาวาสวัดราษฎร์ชั้นโท

เกียรติคุณ

๑๕ มีนาคม ๒๕๑๐	ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการพัฒนาท้องถิ่นในเขตอำเภอลี้ โดยเจ้าคณะจังหวัดลำพูน
๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๖	ได้รับรางวัล **"ครูบาศรีวิชัย"** ในฐานะที่ท่านเป็นบุคคลที่มีผลงานการส่งเสริมพัฒนาพระพุทธศาสนา กิจการสาธารณะ มีความวิริยะ เสียสละเพื่อสังคม และเป็นแบบอย่างที่ดี มีปฏิปทาเดินตามรอยเยี่ยงครูบาเจ้าศรีวิชัยนักบุญ นักพัฒนาแห่งล้านนาไทย
๓ เมษายน ๒๕๓๙	ได้รับประกาศเกียรติคุณในฐานะ **"คนดีศรีทุ่งหัวช้าง"** จากอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน
๔ พฤษภาคม ๒๕๔๒	ได้รับโล่เชิดชูเกียรติ ในฐานะเป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านศิลปินดีเด่น จังหวัดลำพูน สาขาศิลปะ สถาปัตยกรรม จากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๒ ได้รับรางวัลเสมาธรรมจักร ในฐานะ "บุคคลผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา สาขาส่งเสริมการพัฒนาชุมชน"

ลำดับเจ้าอาวาส
วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม อ. ลี้ จ. ลำพูน

๑. พระครูพัฒนกิจจานุรักษ์ (หลวงปู่ครูบาชัยยะวงศาพัฒนา) ปี ๒๔๘๘ - ๒๕๔๓

๒. พระครูพินิจสารธรรม (ครูบาพรรณ) ปี ๒๕๔๓ - ปัจจุบัน

หลวงปู่ กับ ครูบาพรหมจักร

หลวงปู่กับครูบาพรหมจักร

"ลูกมีบุญมากและโชคดีที่ได้มาพบพระระดับหลวงพ่อวงศ์ ซึ่งเป็นพระปฏิบัติดี มีคุณธรรมสูง...พระดีแบบครูบาวงศ์ไม่มีอีกแล้ว หาได้ยาก..."

หลวงปู่ครูบาพรหมจักร
วัดพระพุทธบาทตากผ้า จ. ลำพูน
(จากหนังสือ พระชัยวงศานุสสติ)

หลวงปู่กับครูบาพรหมจักร
วัดพระพุทธบาทตากผ้า จ. ลำพูน

ชีวิตในวัยเด็กของเด็กชายชัยวงศ์

ข้าพเจ้าเด็กชายชัยวงศ์ ยามเมื่ออยู่กับพ่อแม่ บ้านเมืองเกิดกลียุค ยากน้ำอดข้าวฝนไม่ตกฟ้าไม่ลง มีความทุกข์ยากเวลาอยู่กับพ่อแม่กินกลอย กินมัน ผักไม้ใบเขียวลูกฟักลูกแฟง ลูกไม้ต่าง ๆ ที่กินแทนข้าวได้ทั้งพ่อแม่ ลูก ก็กินกันไปพอให้มีชีวิตอยู่ได้ไปเป็นวัน ๆ

พอถึง พ.ศ. ๒๔๖๗ ปีชวด เดือนยี่เหนือ เดือน ๑๒ ใต้ พ่อกับแม่และเด็กชายชัยวงศ์ก็พากันเอาข้าวสุกคลุกกลอยคลุกมัน พริกดำ ผักต้ม ไปใส่บาตรที่วัดก้อจอก

สำเร็จแล้วกินข้าวเช้างาย ถึงสายท่านเจ้าอธิการ ก็เทศน์ให้ญาติโยมฟัง พ่อแม่ก็มีปีติยินดีได้ฟังคำสั่งสอนของท่านเจ้าอาวาส

เรื่องที่มนุษย์โลกคนเรามีทุกข์มียาก เพราะมีบาปมีกรรมที่ได้กระทำมาแต่อดีตชาติ ฟังเทศน์จบก็กราบไหว้พระแล้วกลับบ้าน อยู่มาถึงค่ำเย็นพ่อก็เรียกทั้งครอบครัวมาชุมนุมกัน พ่ออธิบายเรื่องที่จำได้สู่กันฟัง แล้วพ่อก็พูดกันกับแม่ว่า

“เราทั้งสองไม่มีอะไรที่จักเป็นกองบุญอันยิ่งใหญ่ มีแต่ลูกชายชัยวงศ์คนเดียวที่จะเป็นกองบุญอันยิ่งใหญ่แก่เรา ฉะนั้นเราทั้งสองจะอนุญาตให้ลูกเด็กชายชัยวงศ์ ไปเข้าวัดกับหลวงน้อง ที่วัดแม่ปิงเหนือจะดีกระมัง” แม่ก็ว่า

"ดีมาก" พ่อก็ถามลูกชัยวงศ์ว่า

"ลูก พ่อกับแม่จะให้ลูกไปเข้าวัดอยู่กับตุ๊น้า (หลวงน้า) ลูกจะไปไหม" เด็กชายชัยวงศ์ก็กราบเท้าพ่อแม่สามจบแล้วพูดต่อพ่อแม่ว่า

"ดีแล้ว พ่อแม่ว่าจะให้ลูกไปอยู่วัดกับตุ๊น้า (หลวงน้า) ลูกยินดีมาก เพราะว่า พ่อและแม่กับลูกอยู่มาทุกวันก็บ่นกันว่า เราเกิดมาเป็นคนทุกข์ยากหาเลี้ยงท้องไม่พอหาเลี้ยงคอไม่อิ่มคงมีกรรมมาแต่อดีตชาติ บ่ได้สร้างบุญไว้หลาย เราทั้งหลายก็จำเป็นทนทุกข์ทนยากอยู่อย่างนี้แหละ" พ่อแม่ก็ยังว่า

"ให้ลูกค่อย ๆ อดทนไปก่อน ภายหน้าถ้าพ่อและแม่นี้มีอายุยืนยาวก็จะเจอ ถ้าพ่อแม่อายุไม่ยืนก็ไม่เจอ ส่วนตัวลูกก็คงจะเจอ ลูกได้นั่งขดถวายหงายอุ้งตีน (บวช) กินข้าวอิ่ม ๆ ลำ ๆ ภายหน้าไม่พ้นนาลูก แต่ว่าขอให้ลูกอย่าไปลืมคุณลืมบุญพ่อแม่ ครูบาอาจารย์ บุญศีลบุญทานนาลูก"

พ่อแม่ว่าให้ลูกอย่างนี้ ลูกก็ได้จำคำที่พ่อแม่สอนลูก ที่แล้วมาก่อนนั้นลูกก็ยังไม่ลืม อีกอย่างหนึ่ง พ่อแม่และลูกไปได้ยินครูบาสอนว่า คนเราเกิดมาเป็นคนอย่าไปลืมคำว่า **อนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา** ว่าอย่างนี้นา พ่อเอยแม่เอย ลูกก็จำเอาคำว่าบท **อนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา** นี้แหละเป็นกรรมฐาน ลูกก็ขออนุญาตกับพ่อแม่ เราจะไปอยู่วัดแล้วนาพ่อเอยแม่เอย พ่อแม่ก็อนุญาตให้ไปด้วยดี

สามเณรชัยลังกา

ถึงเดือนออก ๕ ค่ำ เด็กชายชัยวงศ์ก็เอาข้าวห่อกับน้ำพริก ผ้าห่มใส่ถุง กราบเท้าพ่อแม่แล้วก็ลงเรือนไปคนเดียว จนถึงวัดแล้วก็เข้ากราบตุ๊น้าคือหลวงน้า หลวงน้าก็ถามว่า

“พาหลานมาทำไม” เด็กชายชัยวงศ์ก็ตอบว่า

“ข้าเจ้ามาอยู่วัดกับตุ๊น้า” ตุ๊น้าก็ว่า

“ดีแล้วถ้ามึงอยู่ก็ให้มึงขยันขันแข็ง เรียนหนังสือและทำงานทุกอย่างเถอะ อย่าขี้เกียจนาหลาน ให้มึงเอาย่ามไว้ตรงนั้นแหละ แล้วมึงไปขยำดิน ปั้นดินอิฐ”

เด็กชายชัยวงศ์ก็ทำตามตุ๊น้าบอกทุกวัน ทุกวัน จวนได้อิฐพอแล้ว ก็ส่งล่องใต้ไปก่อเจดีย์พระธาตุแก่งสร้อยจวนสำเร็จ เวลาเมื่อไปถึงอยู่ได้ ๒-๓ วัน ตุ๊น้าก็เอาเด็กชายชัยวงศ์ ไปมอบให้เป็นลูกศิษย์ครูบาชัยลังกา ท่านก็ค่อยสั่งสอนไปเรื่อย ๆ เมื่อได้อยู่กับครูบาชัยลังกาก็ได้หัดฉันเจกับท่าน อยู่สร้างธาตุ มาจวนถึงเดือน ๘ เหนือ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เช้ามืดครูบาชัยลังกากับตุ๊น้าก็บวชเด็กชายชัยวงศ์ ครูบาชัยลังกาก็ใส่ชื่อให้ว่า **ชัยลังกาสามเณร**

ตามหาครูบาพรหมจักร...ตุ๊มหาป่า

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ เดือน ๘ วันอังคาร เณรชัยลังกากับครูบาชัยลังกาอยู่มาด้วยกันเรื่อย ๆ จวนถึง พ.ศ. ๒๔๗๒ ปีมะเส็ง ครูบาชัยลังกาก็รู้ข่าวว่าตุ๊มหาป่าอยู่วัดจอมหมอก บ้านยาง เมืองตืน ครูบาชัยลังกาก็ปีติยินดีว่าตุ๊มหาป่าอยู่วัดจอมหมอก แล้วก็พาเณรชัยลังกาไปเมืองตืน ตามหาตุ๊มหาป่า

พอไปถึงวัดจอมหมอก เวลา ๑๐ โมงเช้าพอจะเข้าวัด ตุ๊มหาป่ามารับต้อนที่ประตูวัดท่านก็ประนมมือไหว้ครูบาชัยลังกา แล้วนิมนต์ท่านเข้าไปพักผ่อนในวิหาร ท่านตุ๊มหาป่ากราบเท้าครูบาชัยลังกาแล้วถามกันไปมาว่า

“ครูบาเจ้าชื่อว่าไร อายุเท่าใด พรรษาเท่าไร” ครูบาชัยลังกาก็ตอบว่า

“ข้า ตุ๊น้อง ชื่อข้าว่าชัยลังกา อายุ ๗๒ พรรษา ๕๒ แล้ว” ตุ๊มหาป่าถามอีกว่า

“ครูบาเจ้าจากเมืองใดบ้านใดมา” ครูบาชัยลังกาก็ตอบว่า

“ข้า ตุ๊น้อง จากอำเภอลี้ ตำบลนาทราย จังหวัดลำพูนมา” ตุ๊มหาป่าก็ตอบว่า

“ครูบาเจ้าก็อยู่จังหวัดเดียวกันเน๊อะ ครูบาเจ้าก็พยายามเดินมาหาข้าเจ้า ข้าเจ้าได้เห็นหน้าครูบาข้าก็ปีติยินดีที่สุด เพราะได้หันหน้าครูบาอาจารย์ เพื่อจะได้เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของข้าเจ้า”

ครูบาชัยลังกาก็ยินดีกับตุ๊น้อง ที่ได้มาหันหน้าพี่น้องนักบวช แล้วครูบาชัยลังกาก็ถามว่า

“ตุ๊น้องชื่อว่าไร จากไหนมา บ้านใด อายุ พรรษาได้เท่าใด” ท่านตุ๊มหาป่าก็ตอบว่า

“ข้าเจ้าจากบ้านวัดป่าเหียงกองงาม อำเภอปากบ่อง จังหวัดลำพูนมา ชื่อข้าเจ้าอาจารย์ให้ชื่อว่า พระพรหมจักรภิกขุ อายุข้าเจ้าได้ ๓๒ ปี พรรษาได้ ๑๑ พรรษา ข้าเจ้าก็ออกธุดงค์เดินสายวัดป่ามาเรื่อย ๆ จนมาถึงนี่ ข้าเจ้าได้มาอยู่ตามป่าเมืองตืนได้ ๒ พรรษามานี้แหละ”

ท่านครูบาเจ้าทั้งสองก็รู้จักชื่อกันที่นี่ แล้วก็อยู่ด้วยกัน ครูบาชัยลังกาก็ว่า

“ข้าตุ๊พี่ ก็เดินธุดงค์เดินหนป่ามานานแล้วเหมือนกัน จนมาถึงตุ๊น้องนี่เดี๋ยวนี้แหละ”

รับกรรมฐานกับครูบาพรหมจักร

อยู่มาได้ ๗ วัน ครูบาชัยลังกากับเณรชัยลังกาก็ขอรับกรรมฐานกับครูบาเจ้าพรหมจักรที่วัดจอมหมอกนี่แหละ ครูบาเจ้าทั้งสองก็อยู่ร่วมกันมาได้อีกพรรษาหนึ่ง เวลาท่านอยู่ด้วยกันในพรรษานั้น ค่ำมาทำวัตรสวดมนต์แล้วครูบาเจ้าทั้งสองก็โจตนา (โจทย์) กันเรื่องอรรถบาลี น้อมนำคำสอนเรื่อยๆ เณรชัยลังกาก็บ่ใคร่รู้เรื่อง เพราะไม่รู้หนังสือนับว่าเป็นเณรปฏิบัติครูบาอาจารย์มาเรื่อยๆ อย่างนั้นแหละ

ส่วนครูบาเจ้าทั้งสองอยู่เข้าพรรษาและเข้าปริวาสเข้ารุกขมูลด้วยกันได้พรรษาหนึ่ง ถึง พ.ศ. ๒๔๗๓ เดือน ๖ เหนือ ๔ ใต้ ครูบาชัยลังกาก็มอบเณรชัยลังกาไว้กับครูบาพรหมจักรต่อไป ให้ร่ำเรียนให้ปฏิบัติครูบาพรหมจักร แล้วครูบาชัยลังกาก็ลาจากครูบาพรหมจักร แล้วออกเดินไปเชียงแสน เชียงราย เณรชัยลังกาก็อยู่ร่ำเรียนกับปฏิบัติครูบาพรหมจักรต่ออีกพรรษาหนึ่ง ครูบาเจ้าก็มอบให้สามเณรชัยลังกาอยู่เฝ้าวัด ส่วนครูบาเจ้าพรหมจักรก็ธุดงค์กลับขึ้นมาลำพูน เชียงใหม่ ได้พรรษาหนึ่ง ครูบาเจ้าก็ธุดงค์ไปแม่สะเรียงลงไปแม่สอด ไปห้วยส้านแขวงอังกฤษได้พรรษาหนึ่ง

ถึง พ.ศ. ๒๔๗๕ เณรชัยลังกาก็ออกตามหาครูบาเจ้าพรหมจักรที่บ้านห้วยส้าน แขวงอังกฤษพม่า ไปปฏิบัติครูบาเจ้าอีกเวลาเข้าปริวาสรุกขมูลถึงเดือน ๖ เหนือ ๔ ใต้ก็พากันไป เมืองกุกกิก บ้านแม่สุกยะ เข้ารุกขมูลได้ ๓ เดือน แล้วก็พากันขึ้นมาเขตเลงปอย บ้านแม่ยางแปง บ้านยางพวกศรัทธาไทยใหญ่ ตองสู้ หมู่ยางก็สร้างกุฏิให้อยู่ที่ในป่านั้นได้อีกพรรษาหนึ่ง

ในพรรษานี้มีพระอยู่ด้วยกัน ๓ องค์ ๕ ทั้งครูบาพรหมจักร อยู่ร่วมกันขยันขันแข็งปฏิบัติธรรมร่ำเรียนเขียนอ่าน ส่วนตนครูบาอยู่สั่งสอนพระและเณรผ้าขาวชาวกะเหรี่ยง

ครูบากับเณรชัยลังกาก็เรียนคำกะเหรี่ยงทุกวัน ทุกคืน ส่วนพวกยาง

ก็ไหลกันมาบ่มีวันขาดทั้งบ้านไกล บ้านใกล้ มากันนักหลาย มาฟังเทศน์ ฟังธรรมคำสอนครูบาเจ้า ครูบาเจ้าก็ได้พูดคำยางที่นี่ได้มากที่สุด ส่วนเณรชัยลังกาก็ขยันเรียนสวดและเขียนหนังสือกับครูบา เจ้าที่นี่ได้มากพอสมควรและเรียนคำกะเหรี่ยง ยางดอย ยางเปียงได้มากขึ้นที่นี่ ถึงออกพรรษาแล้วก็พากันออกธุดงค์ด้วยกัน ไปไหว้ธาตุไม้จี้ ธาตุกิระษะและวัดมะแอได้ ๑๕ วัน แล้วกลับมาอยู่วัดป่าตามเดิม

สามเณรชัยลังกาเมื่อได้อยู่กับครูบาพรหมจักรก็ได้อุปัฏฐากครูบาเจ้าด้วยน้ำกินน้ำใช้ น้ำร้อน น้ำชา หิ้วบาตรสะพายย่ามติดตามครูบาไปเรื่อย ๆ บ่มิขาด เมื่อครูบาวาดดอก เณรชัยลังกาทาสีแจกกะเหรี่ยงเอาไปไว้ไหว้

พระชัยวงศา

อยู่ถึงเดือน ๕ เหนือ ๓ ใต้ ขึ้น ๘ ค่ำ เณรชัยลังกาก็อุปสมบทครูบาพรหมจักร เป็นอุปัชฌาย์ เมื่อเณรชัยลังกาอุปสมบทเป็นพระชัยยะวงศาแล้วอยู่กับครูบาได้ ๑๕ วัน ก็ขอลากลับจากครูบามาเยี่ยมคุณแม่ มาคัดเลือกทหารที่อำเภอลี้ แล้วกลับไปอยู่เฝ้าวัดจอมหมอกที่ครูบาสร้างไว้ที่ตำบลแม่ตืน

ส่วนครูบาพรหมจักรก็เดินธุดงค์ไปตามเขตพม่า แม่สอด แล้วกลับมาเชียงใหม่ ลำพูน ตอนนี้ครูบาอยู่ไหน ไปไหน พระชัยยะวงศาก็ไม่ทราบ ส่วนพระชัยยะวงศาอยู่เฝ้าวัดจอมหมอก ได้ ๓ พรรษา

พรรษาถ้วนสอง พระชัยยะวงศาก็ขึ้นไปทำทางขึ้นดอยสุเทพกับครูบาเจ้าศรีวิชัยได้แล้งหนึ่ง แล้วกลับไปเข้าพรรษาวัสสา วัดจอมหมอกตามเดิม

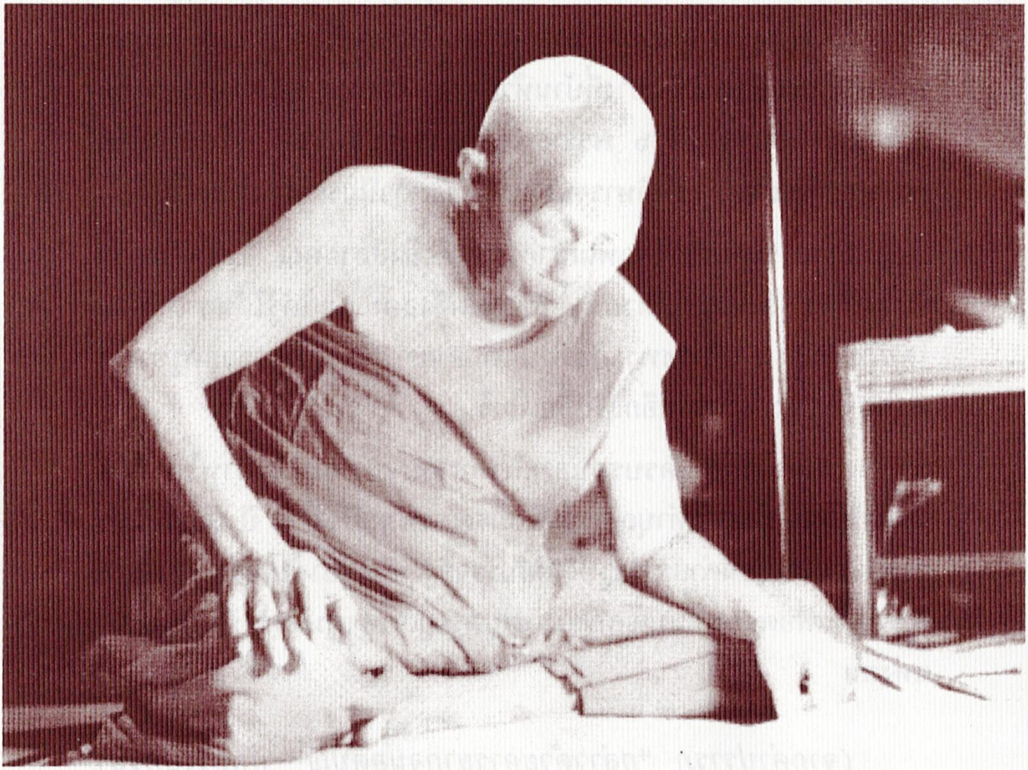
อยู่ซ่อมวิหารได้ ๓ เดือน ก็ลาจากครูบาเจ้าศรีวิชัยไปบ้านดอยยาง ห้วยเปียง ห้วยหละ

ได้ ๔ พรรษาแล้วกลับมาหาครูบาอภิชัยขาวปี สร้างเมรุบรรจุศพครูบาศรีวิชัยแล้วไปสร้างทางที่บ้านห้วยหละ ห้วยโทก แล้วจำพรรษาบ้านห้วยหละ วัดป่าพลูได้ ๖ พรรษา แล้วลาจากวัดป่าพลู กลับมาอยู่วัดพระบาทห้วยต้มก่อสร้างวิหารจนครูบาอภิชัยขาวปีมรณภาพไปแล้ว

ส่วนพระชัยยะวงศาพัฒนาก็มารำพึงถึงสีลาธิคุณ บุญครูบาเจ้าพรหมจักร วัดพระบาทตากผ้า ที่ท่านได้สั่งสอนและได้รู้ได้ฉลาด และได้ปฏิบัติธรรม ได้บวชพระกับท่านแต่ก่อนมา แล้วเข้ามาช่วยครูบาเจ้าพรหมจักร ช่วยงานท่านอีกเป็นมื้อเป็นวัน

ช่วยท่านทำบุญครบรอบอายุมาหลายปีจนท่านมรณภาพไป ก็ได้ช่วยท่านมหาเขื่อนคำทำบุญครบรอบมรณภาพทุกปีได้ ๓ ปี เดี๋ยวนี้แล้วช่วยท่านมหาเขื่อนคำสร้างสถูปเจดีย์บรรจุอัฐิ ๔ ครูบา จนกว่าจะปลงศพครูบาเจ้าเพื่อตอบแทนบุญคุณของท่านครูบาเจ้าพรหมจักร ซึ่งเป็นครูบาแห่งตน

(จากคำปรารภ "กล่าวด้วยการยากจนอดบุญ" ที่หลวงปู่ครูบาชัยยะวงศาพัฒนา ให้ไว้เมื่อครั้งทำหนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพพระสุพรหมยานเถร ครูบาพรหมา พรหมจักโก วัดพระพุทธบาทตากผ้า จ. ลำพูน)

ทุกจุดงานท่านจะเป็นผู้ออกแบบงานก่อสร้างเอง จะมอบหมายให้หัวหน้าช่างซึ่งเป็นชาวกะเหรี่ยงมารับทราบวิธีการก่อสร้าง ซึ่งท่านบอกให้ทีละขั้นตอนแล้วกลับไปดำเนินการก่อสร้าง ถ้ามีปัญหาก็ให้นำมาเรียนปรึกษา ท่านก็จะแนะนำไปแก้ไข พอแล้วเสร็จก็จะมารับทราบงานขั้นต่อไป เป็นเช่นนี้ทุกจุดงาน

พระบัญชา กตปุญโญ ผู้บันทึก

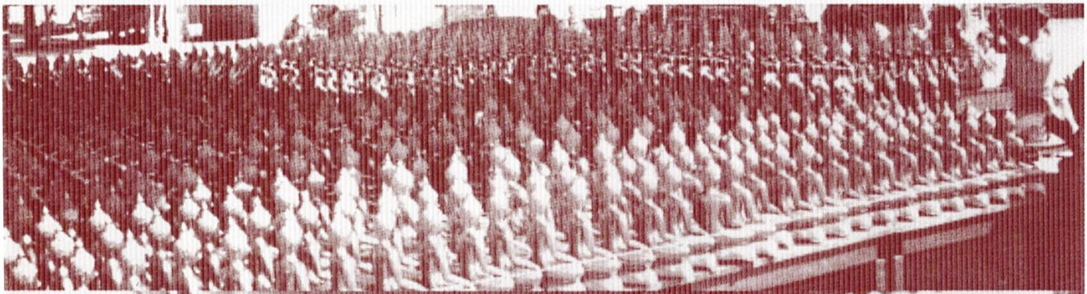
มหาเถระสดุดี

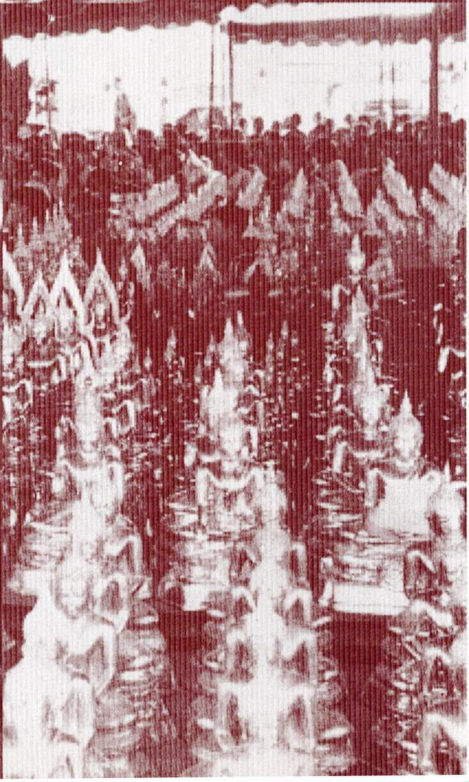
การสร้างพระพุทธรูปเหมือนกับการสร้างธนาคารบุญ

หลวงปู่กล่าวว่า บุคคลทั้งหลายที่ได้สร้างรูปพระพุทธเจ้าจะได้เสวยสมบัติสิ้นกาลนานนัก จะได้อานิสงส์ ๕ กัปป์ คือ ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ก็จะได้พบพระพุทธเจ้าตลอด ๕ กัปป์ หรือจะปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าองค์หนึ่งในภายหน้าก็จะได้

"หลวงปู่ถึงได้สร้างพระพุทธรูป ๘๔,๐๐๐ องค์ ขอบุญพระพุทธเจ้าครบตามพระธรรม ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ ขอบุญอันนั้นช่วยบังคับโรคต่าง ๆ กรรมต่าง ๆ เวรต่าง ๆ ในตนในตัว ให้พินาศฉิบหาย ระงับไป สิ่งที่ไม่ดีก็ให้พินาศฉิบหายไป สิ่งที่ดีที่สุดที่เป็นกุศลขอให้คุ้มครองรักษา ขอให้มูลศรัทธาทั้งหลายได้พบปะพระพุทธศาสนา ได้บำเพ็ญ ทาน ศีล ภาวนา บ่อย ๆ จนกว่าจะถึงพระนิพพานทุกคน ขอญาติโยมอย่าได้พรากจากศาสนาพระพุทธเจ้า ขอให้ได้บำเพ็ญบารมีไปเรื่อย ๆ"

มหาเถระสดุดี

๑

ผู้ถึงพร้อมด้วยเถรธรรม

ธรรมทั้งห้าประการ คือ สัจจะ ธรรม อหิงสา สัญญมะ ทมะ เหล่านี้ มีพร้อมมูลบริบูรณ์ในผู้ใด ผู้นั้นแลเป็นผู้มีมลทินอันคายแล้ว เป็นคนมีปัญญา ผู้นั้น อันพระตถาคตเจ้าทรงเรียกว่า เถระ คือ ผู้หลักผู้ใหญ่

พระครูพัฒนกิจจานุรักษ์ หรือครูบาวงศ์ มีชีวประวัติลุล่วงมาโดยสวัสดี ตั้งแต่เกิด จนถึงมรณภาพ ตั้งอยู่ในฐานะเป็นปูชนียบุคคลที่เคารพบูชาของศิษยานุศิษย์ แม้มรณภาพไปสู่ปรโลกเบื้องหน้าแล้ว ก็ยังไม่แคล้วที่จะต้องรับสักการะบูชาของผู้ที่นับถือ ทั้งนี้ก็เนื่องด้วยเหตุที่ท่านสมบูรณ์ด้วยเถรธรรม คือ ธรรมของผู้หลักผู้ใหญ่ ไม่บกพร่อง ไม่มีช่องที่ปราชญ์จะพึงครหา ต้องด้วยพระคาถาสรรเสริญผู้เช่นนั้นว่า

ธมฺมฏฺฐํ สีลสมฺปนฺนํ สจฺจวาทึ หิรีมนํ
นิกฺขํ ชมฺโพนทสฺเสว โก ตํ นินฺทิตุมรหติ
เทวาปิ นํ ปสํสนฺติ พฺรหฺมุนาปิ ปสํสิโต.

ใครเล่าจะควรนินทาท่านผู้นั้น ผู้ตั้งอยู่ในธรรม ถึงพร้อมด้วยศีล มีปกติกล่าวคำสัตย์ มีหิริอยู่ในใจ ไร้โทษดุจแท่งทองชมพูนุท แม้เทวดาก็ย่อมชม แม้พรหมก็ย่อมสรรเสริญ

พระธรรมธีรราชมหามุนี (วิเชียร อโนมคุโณ ป.ธ. ๘)
เจ้าคณะภาค ๗
วัดปากน้ำภาษีเจริญ กรุงเทพฯ

๒

พระผู้มีความดี

ท่านพระครูพัฒนกิจจานุรักษ์ (ชัยวงศ์ จนฺทวํโส) เจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม จังหวัดลำพูน เป็นพระเถระที่มีความดีส่วนเฉพาะของท่าน เป็นอัตตสมบัติ และได้บำเพ็ญคุณประโยชน์ความดีมายาวนานเป็นปรหิตปฏิบัติ จนพระสงฆ์สามเณร และท่านสาธุชนทั่วไปยอมรับและยกย่อง สรรเสริญว่า "เป็นพระที่ดีแท้"

สมเด็จพระพุฒาจารย์

เจ้าคณะภาค ๗ วัดสระเกศวรมหาวิหาร กทม.

๓

นักสถาปัตยกรรม

พระครูพัฒนกิจจานุรักษ์ (ครูบาเจ้าชัยวงศาพัฒนา) เจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน เป็นพระเถระผู้ใหญ่ที่อาตมาภาพนับถือและคารวะรูปหนึ่ง พระคุณท่านมีความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรม และการออกแบบที่ดีเลิศอย่างหาได้ยากในจำนวนพระสงฆ์ทั้งหลาย จะเห็นได้จากการพัฒนาหมู่บ้านพระบาทห้วยต้มจนมีความเจริญก้าวหน้า ถนนและอาคารบ้านเรือนของราษฎรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในหมู่บ้าน ได้ถูกจัดระเบียบไว้อย่างสวยงามเหมือนกับบ้านจัดสรรน่าชื่นชมในความคิดของท่านเป็นอย่างมาก

พระมหาโพธิวงศาจารย์ ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๖

วัดพระบาทมิ่งเมืองวรวิหาร อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

๔
ปฏิปทาน่าเลื่อมใส

ครูบาวงศ์เป็นพระเกจิอาจารย์ฉันอาหารเจ เป็นผู้ปกครองชาวเขาซึ่งอยู่ในเขตสหกรณ์ ซึ่งเห็นอยู่ในปัจจุบัน ได้เทศนาอบรมด้านศีลธรรมแก่ชาวเขาทุกวันธรรมสวนะมานานแล้ว ชาวบ้านต้องการยารักษาโรคมาขอที่ครูบา ข้าวและอาหารขาดตกบกพร่องมาขอเบิกที่ครูบา เครื่องนุ่งห่มหรือผ้าห่มไม่มีมาเบิกที่ครูบา มีด จอบ เสียม ขวาน เครื่องประกอบอาชีพไม่มีหรือขาดตกบกพร่องมาเบิกได้ที่ครูบา

ทางราชการต้องการพัฒนาทางด้านใดมาบอกครูบา ครูบาสั่งชาวเขาให้ทำตามความต้องการของทางราชการมาโดยตลอด ยกตัวอย่าง การสร้างวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม วิหาร ศาลา กุฏิ กำแพงวัด สระน้ำ ในบริเวณวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม ได้ใช้แรงงานชาวเขาทั้งนั้น ถนนในย่านสหกรณ์รอบ ๆ นั้นทั้งหมดได้ใช้แรงงานของชาวเขาทุกอย่าง

ครูบาวงศ์เป็นผู้อุทิศชีวิตให้งานพัฒนาวัดทุกด้าน และพัฒนาถนนการประกอบอาชีพได้ใช้ชาวเขาทั้งหมด ครูบามีธรรมะมีเมตตาเป็นหลักกับชาวบ้านทุกด้าน อุปกรณ์ของโรงเรียนประชาบาล โต๊ะ เก้าอี้ ของนักเรียน โต๊ะครู โต๊ะห้องประชุม โต๊ะโรงอาหาร กระดานดำ สนามกีฬา ในโรงเรียนครูบาเป็นผู้อำนวยการก่อสร้างให้กับโรงเรียน

ชาวบ้านมีปัญหาขัดข้องด้านอาชีพ ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี อาศัยครูบาเป็นผู้แก้ปัญหาให้ ทั้งแนะนำให้ทำอย่างนั้น ๆ ให้ถูกต้องตามวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่นนั้น ๆ ประชาชนชาวเขาในถิ่นนั้นไม่ว่าด้านการปกครอง ด้านการบริหาร การครองชีพ การสุขอนามัย ขนบธรรมเนียมประเพณีจะเจริญขึ้นหรือมีปัญหาขัดข้อง เป็นภาระธุระของครูบาเป็นผู้สั่งการแก้ไขบริหารกิจการนั้น ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ครูบาวงศ์เป็นพระมีปฏิปทาน่าเลื่อมใส แม้การศึกษาน้อยแต่ข้อวัตรปฏิบัติสามารถนำพาชาวเขา พระสงฆ์ สามเณร และชาวบ้านประพฤติดีปฏิบัติชอบตามธรรมวินัย ได้รับความเคารพนับถือจากคณะสงฆ์ และเป็นปฏิคาหก ผู้รับของจากชาวบ้านและข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนในถิ่นนั้น ๆ แม้ต่างอำเภอ ต่างจังหวัด ก็มามอบตัวเป็นลูกศิษย์ หาจตุปัจจัยมาบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะมาเป็นเวลานาน

ถ้าจะคำนวณนับจตุปัจจัยไทยทานจากความดี ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนทั่วไปแล้วจะเป็นเงินหลายร้อยล้านบาท

ถ้าจะเปรียบเทียบเป็นผู้เสียสละแล้วเหมือนครูบาศรีวิชัย ครูบาศรีวิชัยไปสร้างบูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะที่สำคัญ เช่น วิหาร พระเจดีย์ เป็นต้น ทั้ง ๘ จังหวัดในภาคเหนือ และเป็นคนอำเภอลี้เหมือนกัน

พระธรรมสิทธาจารย์
เจ้าอาวาสวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร พระอารามหลวง
ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่

๕
พระสุปฏิปันโน

ท่านครูบาชัยวงศาพัฒนา มีจิตน้อมยินดีไปในการปฏิบัติสมถวิปัสสนากรรมฐาน ตามที่ได้รับการศึกษาอบรมมาจากครูบาอาจารย์ผู้ทรงวิปัสสนาภูมิทั้งหลาย มีครูบาเจ้าพรหมจักรสังวร เป็นต้น ความเป็นพระสุปฏิปันโนผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ทำให้ศรัทธาสาธุชนถวายความเคารพนับถือท่านเป็นจำนวนมาก ท่านได้นำพลังศรัทธาของประชาชนทั้งหลายมาช่วยพัฒนาการพระศาสนา การศึกษา และการสาธารณะสงเคราะห์มาโดยตลอด

ถ้าเรารู้จักสังเกตจะเห็นได้ว่า วัดวาอาราม โรงเรียน สถานีอนามัย โรงพยาบาล และสถานที่ราชการหลายแห่ง คือ ผลงานที่ท่านครูบาได้เป็นประธานในการก่อสร้างทั้งหมด แม้สิ่งเหล่านี้จะเป็นวัตถุ แต่ก็เป็นสถานที่ทำงานเพื่อพัฒนาจิตใจและชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ให้สูงขึ้น

ความเมตตาของท่านครูบาแผ่ไปไม่เลือกชนชั้นวรรณะ สาธุชนผู้สมบูรณ์ด้วยยศและทรัพย์สมบัติ ลงมาจนถึงประชาชนทั่วไป รวมถึงชาวเผ่ากะเหรี่ยงทุกคน ต่างได้รับความเมตตาจากท่านครูบาอย่างทั่วถึง แวดล้อมวัดพระพุทธบาทห้วยต้มจึงเต็มไปด้วยบ้านเรือนของพี่น้องชาวกะเหรี่ยงที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่เพื่อพัฒนาตนเอง โดยยึดเอาคำสั่งสอนของท่านครูบาเป็นเนติแบบแผนในการดำเนินชีวิต จนประสบความสุขความเจริญทั่วกัน

พระเทพญาณเวที
รองเจ้าคณะภาค ๗
วัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร นครลำพูน

๖
พระผู้มีเมตตาธรรม

หลวงปู่เป็นพระมหาเถราจารย์ที่ทรงด้วยเมตตาธรรมเป็นเบื้องหน้าทั้งต่อคณะสงฆ์และคณะศรัทธาสาธุชนตลอดมา และได้ช่วยสงเคราะห์อนุเคราะห์แก่สาธุชนทุกหมู่เหล่าที่เข้าไปกราบไหว้โดยมิเลือกชั้นวรรณะยิ่งชนชาวเขาบ้านพระพุทธบาทห้วยต้มแล้ว หลวงปู่ได้ให้การสงเคราะห์อนุเคราะห์ทุกวิถีทางในการที่จะช่วยให้วิถีชีวิตของชาวเขาของท่านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อย่างเช่น หลวงปู่ได้สร้างธนาคารข้าวแก่ชนชาวเขา เป็นต้น

หลวงปู่จึงเปรียบเสมือนร่มโพธิ์ทองที่แผ่กิ่งก้านสาขากว้างใหญ่คอยปกปักรักษาคุ้มครองด้วยบารมีธรรมแก่ชีวิตของพวกเราทั้งหลาย

พระราชมหาเจติยาภิบาล
เจ้าคณะจังหวัดลำพูน
เจ้าอาวาสวัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร

๗

ครูบาที่แท้จริง

ท่านครูบาเป็นผู้เสียสละช่วยเหลือสังคม โดยเฉพาะสังคมชาวบ้านได้พึ่งบุญบารมี เป็นที่พึ่งทางจิตใจของชาวบ้านได้เป็นอย่างดี อีกทั้งงานทางสังคมสงฆ์ก็ช่วยเหลือเกื้อกูล

ดังปรากฏชัดเจน ท่านครูบาวงศ์เป็นที่เคารพนับถือของพระภิกษุสามเณร ศิษยานุศิษย์ และสาธุชนทั่วไป เพราะท่านเป็นครูบาที่แท้จริง เป็นผู้อาวุโสทั้งกาลพรรษา และที่สำคัญเป็นผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ มีศีลาจารวัตรงดงาม เป็นปูชนียบุคคล กล่าวคือเป็นผู้ที่ควรเคารพบูชาอย่างยิ่ง

พระราชพุทธิญาณ
เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่
เจ้าอาวาสวัดบุพพาราม

๘

ผู้เป็นที่รักและบูชาของคนและเทวดา

ข้าพเจ้า พระราชพรหมาจารย์ (ทอง สิริมังคโล) วัดพระธาตุศรีจอมทอง ได้พบครูบาตั้งแต่อายุ ๑๒ ปี พร้อมกับท่านครูบาขาวปีด้วย ตามที่ได้ตั้งความสังเกตชีวิตของท่านครูบาเจ้าและได้พิจารณาตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าแล้ว ท่านครูบาเจ้าเป็นพระมหาเถระประกอบด้วยคุณความรู้และเสริมด้วยคุณธรรม อยู่ ๕ ประการ คือ

๑. สัทโธ โหติ เป็นผู้มีศรัทธาอันยิ่ง

๒. หิริมา โหติ เป็นผู้มีความหิริ

๓. โอตตัปป โหติ เป็นผู้มีโอตตัปปะ

๔. อรัทธ วิริโย โหติ เป็นผู้มีความเพียรอย่างยิ่งอย่างเข้มแข็ง

๕. ปัญญาวา โหติ ครูบาเจ้าเป็นผู้มีปัญญา

ท่านครูบาเจ้าเป็นผู้มีคุณธรรมทั้ง ๕ อย่างนี้ ท่านจึงเป็นที่รักและบูชาแก่คน เทวดา และพรหมจรรย์ทั้งหลาย ดังนี้แล

พระราชพรหมาจารย์
วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร
อ. จอมทอง จ.เชียงใหม่

๙

สมเป็นปูชนียบุคคล

ท่านครูบาชัยวงศาพัฒนา ท่านได้บำเพ็ญตบะบารมีมายาวนาน ท่านเป็นหลักใจของชาวเขาหลายเผ่า กะเหรี่ยงและพี่น้องประชาชนโดยทั่วไป ท่านมั่นคงอยู่ในศีล สมาธิ และปัญญาเป็นอย่างยิ่ง ท่านมีพลังจิตที่แข็งแกร่งมั่นคงดำรงมั่น ท่านบำเพ็ญทานมาโดยตลอด

ท่านเป็นยอดของนักสร้าง ซึ่งถาวรวัตถุแต่ละชิ้นงานนั้นดูวิจิตรตระการตา ถูกจัดสร้างและวางไว้อย่างเป็นระบบ ใช้เป็นประโยชน์ได้ทันที ถึงแม้ว่าท่านจะล่วงลับไปแล้ว แต่เชื่อว่าวัดพระพุทธบาทห้วยต้มจะต้องเป็นอนุสรณ์สถาน เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาอย่างแน่นอน

โดยความเป็นจริงท่านครูบาท่านได้อุปถัมภ์พระภิกษุสามเณรในด้านการศึกษามาโดยตลอด ท่านมีสำนักศาสนศึกษาภายในวัด เปิดสอนทั้งนักธรรมชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก เปิดสอนธรรมศึกษาชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก แก่เยาวชนชาวเขามาโดยตลอด และครั้งสุดท้ายท่านก็มีโครงการเปิดโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา แก่พระภิกษุสามเณรให้ได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในขณะนี้มีนักเรียนจำนวน ๑๐๐ กว่ารูป เป็นเครื่องส่อแสดงให้เห็นว่าท่านครูบาเจ้าได้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สมกับเป็นสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน สมเป็นปูชนียบุคคล ผู้เป็นตัวอย่างแก่อนุชนรุ่นหลังต่อไป

พระปิฎกคุณาภรณ์
รองเจ้าคณะจังหวัดลำพูน
วัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร
อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

๑๐
บูชะยะ ชะยะวงศา โลกุหาวมุตุรุโวะ

เมื่อประมาณ ๕ ปีล่วงมาแล้ว ข้าพเจ้าบังเอิญได้มีโอกาสพบหลวงปู่ระหว่างทางไปเมืองอนุราธปุระ เมืองหลวงแห่งแรกของศรีลังกา รู้สึกว่าหลวงปู่มีความสนใจในประวัติศาสตร์พุทธศาสนาในศรีลังกาเป็นอย่างมาก หลวงปู่มักจะยกตัวอย่างประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนาบางอย่าง อันบ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ศรีลังกา เช่น บทสวดมนต์วันทาหลวงของล้านนา เป็นต้น หลวงปู่ชอบถามความเป็นอยู่ของชาวพุทธของประเทศนี้ ซึ่งใช้เวลาหลายชั่วโมง อธิบายให้รับทราบ

ข้าพเจ้าเดินทางไปวัดอาทาหะนะมะลุวะเมืองแคนดี้ สถานที่พระราชทานเพลิงศพพระอุบาลี หัวหน้าพระสมณฑูตไทยสู่ศรีลังกา ท่านเจ้าอาวาสให้การต้อนรับเป็นอย่างดี นำชมรูปหล่อพระอุบาลี ซึ่งประดิษฐานในเขตโพธิสถานของวัดชาวศรีลังกา ต่างเข้าไปชมรูปหล่อ และถวายดอกไม้เป็นเครื่องสักการะบูชา ทราบจากทางวัดว่า หลวงปู่เป็นผู้สร้างและนำมาถวายแก่ทางวัด

หลวงปู่ได้รับมอบต้นหน่อพระศรีมหาโพธิจากศรีลังกา และปลูกที่วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม ในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

ในศรีลังกา หลวงปู่เมตตาอุปถัมภ์การศึกษาของพระสงฆ์ไทยที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาและบาลี นอกเหนือจากนั้นได้ตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนงานเผยแพร่พุทธศาสนาในศรีลังกาอีกส่วนหนึ่ง

ราวต้นเดือนมกราคม ๒๕๓๗ หลวงปู่เป็นองค์ประธานสร้างพระพุทธรูปให้คณะศิษย์นำมาถวาย แด่รอยพระพุทธบาทยอดเขาสุมนกูฏศรีลังกาและได้จำลองรอยพระพุทธบาทไปประดิษฐานไว้ ณ วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม เพื่อเป็นที่สักการะบูชาสืบต่อไป

การเดินทางมาศรีลังกาของหลวงปู่นั้น เป็นการจาริกแสวงบุญที่ค่อนข้างจะแตกต่างจากการจาริกเดินทางทั่วๆ ไป หลวงปู่ให้ความสนใจประวัติศาสตร์พุทธศาสนาระหว่างสองประเทศเป็นอย่างยิ่ง ปฏิบัติตามแนวทางจารีตที่พระเถรานุเถระรุ่นก่อนได้กระทำไว้ คณะสงฆ์ศรีลังกาโดยทั่วไปให้ความเคารพนับถือและรู้จักหลวงปู่เป็นอย่างดี มักเรียกท่านเป็นภาษาสิงหลว่า

"บูชะยะ ชะยะวงศา โลกุหาว มุตุรุโวะ"

ขอบูชา พระชัยยะวงศา ผู้ฉุดคนให้พ้นจากเหวลึก คือ นรก

พระมหาสมเสียม ธัมมธีโร
ผู้อำนวยการศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาในศรีลังกา
๒๖ มีนาคม ๒๕๓๗

๑๑

หลวงปู่ครูบาพรหมจักร วัดพระบาทตากผ้า อ. ป่าซาง จ. ลำพูน

กล่าวถึงหลวงปู่ว่า

"...พวกลูกมีบุญมากและโชคดีที่ได้มาพบพระระดับหลวงพ่อวงศ์ ซึ่งเป็นพระปฏิบัติดี มีคุณธรรมสูง เคยเดินธุดงค์มาด้วยกันกับท่าน หลวงพ่อได้อะไร หลวงพ่อวงศ์ก็ได้เช่นเดียวกัน ไม่ด้อยไปกว่ากันเลย... อย่าเสียทีที่เกิดมามีบุญ ได้พบพระระดับหลวงพ่อวงศ์ ควรสอบถามข้อธรรม และปฏิบัติตามหลวงพ่อวงศ์ให้มากๆ ..."

"... พระดีแบบครูบาวงศ์ไม่มีอีกแล้ว หาได้ยาก ให้ไปรับ-ส่ง คอยอุปัฏฐากให้ดีนะ..."

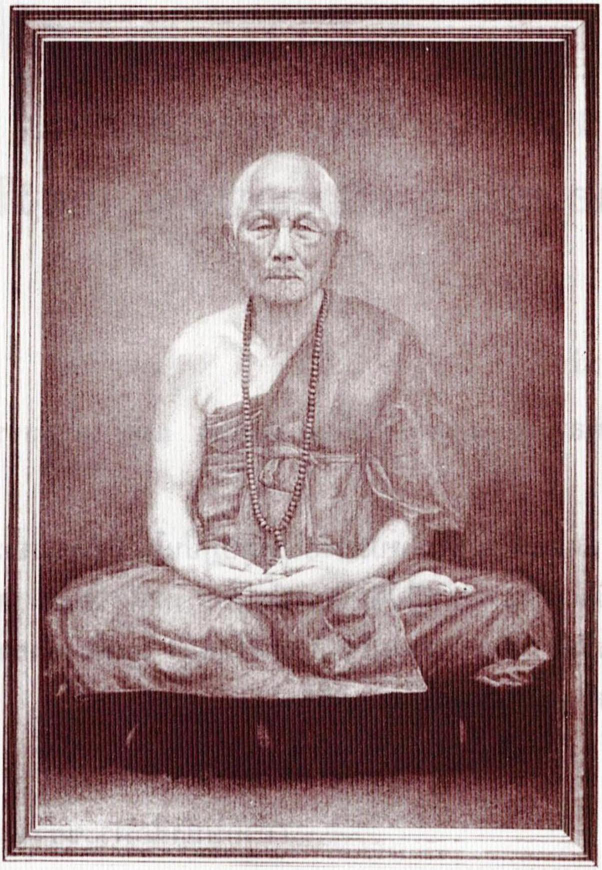
๑๒
หลวงปู่คำแสน คุณาลังกาโร
วัดดอนมูล อ. สันกำแพง จ. เชียงใหม่

กล่าวว่า

"...หลวงพ่อวงศ์พรรษาน้อยกว่าก็จริง แต่ด้านคุณธรรมสูงกว่ามาก..."

"... ลูกโชคดีนะ ที่ได้พบพระอริยะสุปฏิปันโน ที่มีคุณธรรมสูงอย่างท่านครูบาชัยยะวงศา ให้ปฏิบัติธรรมให้เก่งอย่างครูบาวงศ์นะ เพราะท่านเป็นพระกรรมฐานพิจารณากฎไตรลักษณ์ได้แล้ว ลูกต้องซักถามท่านให้มาก ๆ จะได้กุศลอันสูงส่ง...ในชาตินี้"

(จากหนังสือพระชัยวงศานุสสติ)

หลวงปู่ครูบาชัยยะวงศาพัฒนา

ผู้หยั่งรู้ฟ้าดิน

คำกลอนสอนธรรมะ
ของหลวงปู่

๒๔๕๖-๒๕๔๗

แม่น้ำคงคา ยมนา อจีระวดี มหิ มหาสะระพู ซึ่งเป็นแม่น้ำใหญ่ทั้ง ๕ ก็บ่อาจจักล้างบาป คือ ความเดือดร้อนภายในให้หายได้

ศีล ๕ เป็นอริยทรัพย์ เป็นต้นของความบริสุทธิ์ เป็นน้ำทิพย์สำหรับล้างบาป คือ ความเดือดร้อนภายในให้หายได้

ครูบาเจ้าศรีวิชัย...นักบุญอมตะ แห่งล้านนาไทย

คำกลอนสอนธรรมะของหลวงปู่

อกพุทโธ	มะโอจี๋อ้า
พ่อแม่ตูข้า	ไม่ละศีลธรรม
ปัญจมัง	ยังศีลห้าเส้น
อย่าได้หลีกเว้น	หลบหลีกหนีไกล
เป็นน้ำใส	เย็นดีช่วยล้าง
ท่านอวดอ้าง	มักปากยอคุณ
ให้ทำใจบุญ	ไมตรีครอบค้วย
เจ้าผู้ใหญ่	อย่าลื่นลวนเขา
อย่าคบผู้เมา	อย่าเกาผู้บ้า
ใจหยาบช้า	มันโลภลืมคุณ
คนจักดี	สร้างบารมีให้แก่ให้กล้า
คนหยาบช้า	สร้างบาปธรรม
จะไม่ได้เห็นชั้นฟ้า	จะได้เห็นหน้าลงอเวจีนาเอย

พระครูบาชัยยะวงศาพัฒนา

“อกพุทโธ มะโอจี๋อ้า” สร้อยคำ
บทแรกประพันธ์นำ สืบเชื้อ
เน้น **“พุทโธ”** ให้ศิษย์จำ ซับซาบ จิตนา
“มะโอ” เปรียบใจตั้ง เต็มห้อง **“พุทโธ”**

อิ่มอกพุทโธแม้น มะโอ
จี๋อ้าบานเบ่งโข คลี่คล้อม
เผยอกลีบผ่องวิโรจ์ ผุดสะอาด
ดุจน้ำพระทัยพระพุทธพร้อม เลี้ยงโลกหลั่งธรรม

สอนเอย สอนศีลห้า ให้จำ
ทุกผู้พาลูกทำ อย่าเว้น
โสโครกกายาชำ- ระด้วย น้ำเฮย
จิตหมองกิเลสเร้น เรี่ยมได้โดยศีล

สอนให้สร้างบารมีไว้ จงยิน ทั่วเทอญ
การกุศลพึงถวิล สืบสร้าง
ให้ห่างเรื่องมลทิน ขยาดบาป กรรมนา
แม้นว่าศีลธรรมร้าง ลงห้วยอเวจี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวลเพ็ญ ยศพล
ประพันธ์ในนามศิษยานุศิษย์

หลักคำสอน

• พระชัยยะวงศาธรรโมวาท • พระชัยยะวงศาธรรมวาที

สิ่งก่อสร้างกลางใจบ้านมูลค่ากว่า ๑๐ ล้านบาท
ที่หลวงปู่สร้างให้ชุมชนกะเหรี่ยงที่อยู่รอบวัด

พระชัยยะวงศาธรรโมวาท

ตัดกรรม

เมื่อพูดถึงพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาเดียวในโลกที่สอนให้ผู้ปฏิบัติธรรม สามารถหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงได้ จึงทำให้นึกถึงคำสอนของพระพุทธศาสนาว่า พระพุทธองค์ทรงเน้นในเรื่องใดมากที่สุด

อาจกล่าวได้ว่า ทรงเน้นในเรื่อง กรรม เพราะลักษณะที่สำคัญอันเป็นเอกลักษณ์ของพระพุทธศาสนา ก็คือ พระพุทธศาสนามีลักษณะเป็น **กรรมวาที** คือ เป็นศาสนาที่ว่าด้วยเรื่อง **กรรม**

ดังที่พระพุทธองค์ได้ตรัสเป็นพุทธภาษิตว่า **กมฺมุนา วตฺตตี โลโก** สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม

หรือตามที่พระพุทธองค์ทรงเมตตาสั่งสอนให้พุทธศาสนิกชนพิจารณาเนือง ๆ อยู่ทุกวันมิให้ขาดว่า **กมฺมสสกา กมฺมทายาทา กมฺมโยนี กมฺมพนฺธู กมฺมปฏิสรณา ยํ กมฺมํ กริสฺสนฺติ กลฺยาณํ วา ปาปกํ วา ตสฺสทายาทา ภวิสฺสนฺติ** ซึ่งมีความหมายว่า เรามีกรรมเป็นของ ๆ ตน มีกรรมเป็นผู้ให้ผล มีกรรมเป็นแดนเกิด มีกรรมเป็นผู้ติดตาม มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย เราจักทำกรรมอันใดไว้ เป็นบุญหรือเป็นบาป เราจักเป็นทายาท คือ จักต้องได้รับผลของกรรมนั้นสืบไป

ดังนั้น หลวงปู่เมื่อสมัยที่ยังมีชีวิตอยู่ จึงมักจะปรารภกับลูกหลานอยู่เสมอว่า

"หลวงพ่อมานี่ มาให้คนทั่วไปได้ยึดถือเป็นที่รักษาศีล ภาวนา เราอยากหลุดพ้นจากวัฏฏะสงสาร อยากไปนิพพานรีบด่วน ทำอย่างไรเราจะ

ฟื้นฟูตัวเองได้ ก็ขอให้ตั้งให้ดีทุกคน เอาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่ง เอาทาน ศีล ภาวนา เป็นปัจจัยไปเรื่อย ๆ

เราอยู่ทุกวันอยู่ (แบบ) แกมบาปแกมโทษ มีกรรมมีเวรแยะ

ทีนี้จะมารักษาศีลให้พ้นกรรมพ้นเวร และจะมาตัดเวรให้ได้ เวรที่ล่วงไปแล้ว อภัยกันได้ก็ได้ ไม่ได้ก็เท่านั้น แต่ไม่ให้ต่อ ไม่ให้จองเวรหมายมั่นต่อไปภายหน้าเราเป็นเวรกันแล้ว โอ ! ไม่ต้องทำกันละ ไม่ดี ก็ขอให้แล้วไป ทางโน้นก็ต้องอภัยโทษ ทางนี้ก็อภัยโทษ มันก็หลุดกันไป

ถ้าไว้เวรอยู่ กูจะทำมึงจนได้ วันนี้ไม่ได้ วันพรุ่ง วันพรุ่งไม่ได้ ก็มะรืน มะรืนไม่ได้ ก็ปีหน้า ปีหน้าไม่ได้ก็ชาติหน้า กูต้องไม่ให้หาย กูจะเอาจนได้ เวรอันนั้นมันก็สืบไป บาปต่าง ๆ กรรมเวรที่ฆ่ากันตายหงายกันไว้มันก็ไม่รู้จักหลุด กูฆ่ามึง มึงฆ่ากู ก็เป็นเวรกรรมต้องให้ถือศีล ๕ ให้ดี ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ก็อันเดียวกัน ไม่ให้ฆ่าสัตว์อย่างเดียวกัน เราก็ไม่ฆ่า เราก็รักษาศีล

แต่เรายังกินเนื้อสัตว์อยู่ กินอยู่เขาก็อ้างว่าเราเป็นผู้กิน คนฆ่าอาศัยคนกิน เขาไปขายให้เราก็ต้องซื้อกิน ทีนี้เขาก็อ้างพวกเรา เราก็ถือศีลอยู่นี่ แต่เรากิน คนฆ่าก็อยากขาย เอามาขายให้กินก็อ้างเราอยู่เรื่อย สัตว์ก็ได้ยินว่าเรากิน คนฆ่าก็อ้างชื่อเราว่ากินอย่างนี้ เราก็จะเป็นเจ้าภาพ เราก็จะไปนรกก่อนผู้ฆ่าอีก เพราะชื่อมีในพวกกิน

ถ้าเราไม่กินมันก็อ้างเราไม่ได้ ฉะนั้น เราก็ไม่รับรู้ไม่เอาเลย ไม่คบคิดเลย เราไม่ต้องโต้เถียงก็หลุดพ้นได้ ถ้ากินอยู่ก็โต้เถียงไม่ได้ สัตว์ที่ถูกฆ่าจะย้อนถามว่า คนทำบุญ ภาวนา แล้วฉันตายนี่แกบังคับให้คนฆ่าหรือ เราไม่ได้บังคับ ก็คนฆ่าเขาอ้างชื่อคนกินนั่น คนกินก็บอกฉันไม่รู้นี่ ไม่รู้แต่กินไหม กิน มันหนีไม่พ้นหรอก ถ้าแกไม่กิน ฉันก็ไม่ตาย ฉันตายเพราะแกกิน

ทำไมหลวงปู่จึงสอนเน้นเรื่อง กรรม-เวร

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี วัดหินหมากเป้ง จังหวัดหนองคาย กล่าวว่า

"นี่แหละ ศาสนาพุทธต้องเชื่อกรรมเชื่อผลของกรรมอย่างนี้

พระพุทธเจ้าทรงเทศนาว่า ผู้ถือพุทธศาสนามั่นคงแล้ว ตัดหางปล่อยได้ พึ่งตนเองได้ ไม่เชื่อคำคนอื่นเด็ดขาด

เชื่อกรรมเชื่อผลของกรรมนี่สำคัญมาก ถ้าเชื่อกรรม เชื่อผลของกรรมแล้ว คนนั้นได้ชื่อว่าหนักแน่น เชื่อมั่นในพุทธศาสนาอย่างจริงจัง ศาสนาพุทธสอนให้เชื่อกรรมอย่างเดียว ใครทำดีก็ย่อมได้ดีด้วยตนเอง คนอื่นมารับดีแทนไม่ได้ ใครทำชั่วก็ต้องได้รับชั่วด้วยตนเอง คนอื่นมารับให้ไม่ได้

เวรกรรมนี้เป็นของน่ากลัวมาก ไม่มีสิ่งใดที่จะแก้ไขได้

เวรนี้เป็นของน่ากลัวที่สุด จองเวรซึ่งกันและกันหาที่สิ้นสุดมิได้ ด้วยจิตที่อาฆาตไม่ปรารถนาหวังดีต่อกัน

กรรมและเวรเป็นของร้ายกาจมาก เมื่อบุคคลทำลงไปแล้ว ย่อมติดตามไปหาที่สิ้นสุดมิได้

เวรเป็นของน่ากลัวยิ่งกว่ากรรม เพราะเวรที่บุคคลทำด้วยจิตอาฆาตพยาบาทจองเวรในบุคคลโดยเฉพาะ เมื่อบุคคลทำเวรต่อกันจะมีชีวิตอยู่หรือตายไปแล้ว ถ้าไปเกิดยังมีรูปมีนามอยู่ จำเป็นที่เวรจะต้องติดตามไปสนองอยู่ตลอดเวลา

ส่วนกรรมนั้น ถึงเป็นกรรมเบา เราทำดีก็อาจจะหายไปได้บ้าง

คนที่ไม่เข้าใจในเรื่องของกรรม ต้องหาอุบายวิธีต่าง ๆ ให้คนอื่นช่วยเหลือ ให้ครูบาอาจารย์ ให้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ช่วย ให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์อะไรต่าง ๆ มาช่วย อะไรมันจะมาศักดิ์สิทธิ์เท่าตัวของเราไม่มีหรอก

ตัวเรานั่นแหละเป็นของศักดิ์สิทธิ์ กรรมดีที่เราทำมาตั้งแต่ก่อนชาตินี้ก็ทำเพิ่มเติมใหม่ นั่นแหละเป็นของดีของเราแท้”

๑

จองเวร

หลวงปู่ครูบาพรหมจักรสังวร วัดพระพุทธบาทตากผ้า จังหวัดลำพูน เทศน์สอนว่า

“เราต้องเข้าใจว่า การที่จะตัดกรรม คือ ตัดกรรมที่จะทำต่อไปไม่ให้ทำ ครูบาวงศ์เข้าใจกันอย่างนี้ แต่ขอโยมอย่าเข้าใจผิดว่า ครูบาอาจารย์จะมาตัดกรรมตัดเวร กรรมเก่าเวรเก่าตัดไม่ได้

พระพุทธเจ้าตรัสว่า เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร ถ้าเรายังจองเวรกันอยู่ มันไม่สิ้นสุด เวรนี่มันจะติดต่อตามกันไปทุกภพทุกชาติ จนกว่าจะหมดกรรมหมดเวรกันเมื่อไร

อย่างพระพุทธเจ้ากับพระเทวทัต นี่ก็เป็นกรรม เป็นเวรกันมา จะตอบแทนกันมาจนถึงที่สุดได้เป็นพระพุทธเจ้า พระเทวทัต ได้มาเป็นพระเทวทัตเกิดมาชาติไหนเพียงใด ก็มาจองเวรกันอยู่อย่างนี้”

๒

พระเทวทัตผูกเวรกับพระพุทธเจ้า

หลวงปู่หล้า เขมปัตโต วัดคีรีบรรพต จังหวัดมุกดาหาร เล่าว่า

“ยกอุทาหรณ์ที่พระบรมศาสดาของความลดหย่อนเวรภัยต่อพระเทวทัต เพราะพระเทวทัตโกรธ ผูกเวรแต่ครั้งสร้างบารมี อยู่ในปฐมฤกษ์

ส่วนพระเทวทัตนั้นไปกำเอาดินทรายมาสองกำ ขอผูกเวรพระองค์เท่าเม็ดทรายสองกำที่กำอยู่ พระองค์วิงวอนว่า ขอให้วางเสียเถิดเพื่อนอย่าผูกเวรเลย แต่พระเทวทัต วางกำมือเดียว เหลือกำมือหนึ่ง

ฉะนั้นเวรภัยทั้งหลายจึงตามพระองค์มาหลายภพหลายชาติ จนชาติสุดท้ายที่เข้าสู่พระนิพพาน แต่ขอให้เข้าใจว่า พระเทวทัตเป็นคนพาลไม่สมฐานะที่จะผูกเวร เพราะพระองค์ไม่ได้ทำผิด พระเทวทัตทำผิดเองแล้วโกรธให้พระองค์ เรื่องคือ

พระเทวทัตไปซื้อถาดทองเก่า เขาเข้าไปพบก่อนไปเห็นถาดทองเก่าเขา แล้วเอาเหล็กไปกรีดดูก็รู้ว่าเป็นทองแท้ แต่โกหกเจ้าของเขาว่าเป็นเก๊แล้วตีราคาลงต่ำ แต่จะต้องเอาไว้นี่เสียก่อน แล้วแกก็ลาจากไป แกนึกในใจว่า เวลาขากลับจึงจะมาเอาแบบราคาถูก ๆ แต่อนิจจา เทวทัตผ่านไปนานพอควรประมาณเข้าถึงกลางบ้านแล้ว

พระโพธิสัตว์ก็หาซื้อทองด้วยเหมือนกัน มาเจอเข้าทีหลังแต่เป็นวันเดียวกัน เขาบอกว่ามีทองเก่าใบเดียวนี่เอง มีชายคนหนึ่งไปห่างจากนี้พอสมควรแล้ว แต่คงอยู่ในบ้านนี้เพราะยังไม่ทันข้ามวันข้ามคืน แกบอกว่าถาดทองใบนี้เป็นของเก๊ แล้วพระโพธิสัตว์ตอบว่า

"โอ้...ถาดทองใบนี้ เงินที่ข้าพเจ้าถือมาเดี๋ยวนี้นั้นไม่ได้เสี้ยวถาดทองใบนี้เลย ถาดทองใบนี้เป็นถาดทองร้อยเปอร์เซ็นต์ เงินข้าพเจ้ามีอยู่เพียงเปอร์เซ็นต์เดียวเท่านั้น"

เจ้าของถาดทองเมื่อได้ฟังแล้วเกิดสลดสังเวชมากนักและเคารพพระโพธิสัตว์มากยิ่ง พร้อมทั้งรักด้วย จึงว่า

"อ้ายตัวนั้นมันขี้โกง มันกดข่ม จะให้ท่านซะ ถึงมีเสี้ยวเดียวเราก็จะเอา เพราะเราเอาคุณธรรมของท่านที่ซื่อตรง"

ครั้นพระโพธิสัตว์ได้ถาดทองใบนั้นแล้วก็ออกไปนอกบ้านจะไปทาง

อื่น พระเทวทัต (สมัยนั้นชื่ออะไรไม่ทราบ) พอกลับมาถึง ถาดทองใบซึ่งจะเอาแบบขี้เท็จ เจ้าของเขาก็บอกว่าเป็นทองที่มีค่ามาก ผู้นั้นมีความสัตย์ซื่อ เราจึงเอามูลค่าท่านเพียงเสี้ยวเดียว

เทวทัตโกรธหน้าแดงหน้าดำ ถามว่าเธอคนนั้นออกไปทางไหน ออกไปตรงนี้แหละ คงพอใจแล้ว ไม่ไปถามที่อื่น

พระเทวทัตก็ตามไปโดยด่วนก็ไปเจอกันอยู่นอกบ้านไม่ไกลนัก แล้วก็ขอแบ่งส่วนด้วยมิหนำซ้ำจะไปแย่งเอามาเลย พระโพธิสัตว์ไม่ยอมให้ จึงได้ผูกเวรดังกล่าวมาแล้ว

๓

แม้พระโพธิสัตว์ก็ต้องยอมรับกรรม

ครูบาเจ้าศรีวิชัย ได้เคยพูดถึงโรคภัยไข้เจ็บของท่านว่า

"เราเป็นโรคกรรมแต่อดีตมาตามทัน คือเมื่ออดีตชาติเราก็เคยเป็นพระ ได้ถือไม้เท้าปลายแหลม ๓ ง่ามไปแทงใส่ก้นกบตัวหนึ่งเข้า กบได้รับเวทนาจึงเป็นเวรแก่กัน เวทนาของเราเดี๋ยวนี้คงไม่ต่างอะไรกันกับกบตัวนั้น

ถึงอย่างไรเราก็ปลงตกแล้ว ไม่ให้เป็นเวรเป็นภัยแก่กันอีกต่อไป เราหวังให้สิ้นภพสิ้นชาติ ขอให้เป็นพระโปรดโลกองค์หนึ่งในวันข้างหน้า เราจะละสังขารไปในเดือนนี้แล้ว ขอให้ท่านทั้งหลายจงดูความวิปริตของท้องฟ้าไว้เป็นสัญญาณเถิด"

๔

กรรม ๕๐๐ ชาติ

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี เล่าว่า

"อย่างเราฆ่าสัตว์ตัวเดียวเท่านั้น ครั้งเดียวเท่านั้น สามารถทนทุกข์ทรมานเสวยกรรมอีกตั้ง ๕๐๐ ชาติ อย่างเราฆ่าเขานี่ เขาก็สามารถจะฆ่าเราในชาติต่อไปถึง ๕๐๐ ชาติ คำว่าถึง ๕๐๐ ชาตินั้น มันเป็นประมาณแท้ที่จริงอาจสามารถที่จะมากไปกว่านั้นอีก"

หลวงปู่ จึงกล่าวเสริมว่า

"อย่างพระพุทธเจ้าให้เลือดเป็นทาน เลือดก็รวมไว้ รวมมากกว่าน้ำมหาสมุทร ที่ได้ความทุกข์ร้องไห้น้ำตาตก น้ำตารวมกันแล้ว ก็มากกว่าน้ำในมหาสมุทรทั้งแม่ ให้ชิ้น (เนื้อ) เป็นทานทุกชาติ ๆ จนถึงนิพพาน รวมแล้วมากกว่าแผ่นดิน หนากว่าแผ่นดิน เรียกว่าสี่อสงไขยปายแสนมหากัป

ท่านเกิดมามาก สัตว์ที่ไม่ได้เป็นก็มี ๒-๓ อย่างเท่านั้น เช่น หนอนในอุจจาระ นอกนั้นเคยเป็นมาหมด เป็นสัตว์ นก หนู หู ปีก

ทุกอย่างที่เป็นนี้ เป็นเพราะผลกรรมแต่อดีต เคยฆ่าอย่างไหนก็ต้องไปเกิดอย่างนั้นติดไปติดมา ฆ่าตัวหนึ่งต้องไปเกิดเป็นสัตว์อย่างนั้น ๕๐๐ ชาติ ๑๐ ตัว เป็นเท่าใด ร้อยตัวเป็นเท่าใด หมุนเวียนกัน เข้าเวรกัน เป็นโทษเป็นบาป ชาตินี้เป็นคน ชาติหน้าเป็นสัตว์หมุนเวียนไป

๕
ใช้หนี้กรรม

ท่านพ่อลี ธัมมธโร วัดอโศการาม จ. สมุทรปราการ เทศน์สอนว่า

ในเรื่องของกรรมนั้น พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า "ถ้าเราไม่ทำกับเขา เขาย่อมไม่ทำกับเรา" เพราะเราเคยได้เบียดเบียนเขาไว้ก่อน เราจึงต้องได้รับผลแห่งกรรมนั้นจากเขาบ้าง

สัตว์ทั้งหลายที่เราได้เบียดเบียนชีวิตเขามาเป็นอาหารนั้น ความจริงเขาไม่ได้เต็มใจให้ชีวิตแก่เราเลย แต่เราก็กดขี่ข่มเหง บีบคั้นเขามาฆ่ากินด้วยประการต่าง ๆ ถึงแม้เราจะไม่ได้ฆ่าเอง แต่ก็มีส่วนแบ่งในการกระทำบาปของผู้ที่เขาฆ่ามาให้เรากิน

ฉะนั้น ท่านจึงว่า "**บาปอยู่กับคนทำ กรรมอยู่กับคนกิน**" เมื่อเป็นดังนี้ พวกสัตว์ทั้งหลายเหล่านั้น ก็คงจะต้องมาทวงหนี้ ชีวิตเลือดเนื้อของเขาในวันหนึ่ง ถ้าเราไม่มีทรัพย์คือ บุญกุศลสำหรับใช้หนี้เขา เราก็จะต้องลำบากหน่อย เวลาใกล้ตาย

พวกสัตว์ต่าง ๆ ที่เรากินเขาเข้าไปนี้ ถ้ามันเดินออกมาจากตัวเราได้ทุก ๆ คนเดี๋ยวนี้แล้ว ไม่พูดถึงสัตว์ใหญ่ ๆ เช่น วัวควาย พูดเฉพาะแต่เพียงเจ้าตัวเล็ก ๆ เช่น กุ้ง ปลา หอย ปู เป็ด ไก่ หมู เท่านั้น ศาลานี้ก็ไม่มีที่จะให้มันอยู่ พวกโยมทั้งหลายก็อยู่ไม่ได้แล้วในวัดอโศการามนี้ คน ๆ หนึ่งกินหมูเข้าไปกี่ตัว เป็ด ไก่ กุ้ง ปลา คนละกี่เข่ง ถ้าคำนวณดูแล้ว ก็ไม่ทราบว่าคน ๆ หนึ่งกินเข้าไปจำนวนเท่าไร ตั้งแต่เราเกิดมาจนบัดนี้ ทั้งที่ไปล่าเอาชีวิตเขามาด้วยตนเองบ้าง ที่คนอื่นเขานำมาให้บ้าง คิดดูสิว่าเขาจะไม่มาทวงหนี้เราอย่างไร ถ้าเราไม่มีให้ เขาก็จะต้องยึดทรัพย์เราแน่ เวลาใกล้จะตายนั่นแหละ เขาจะมารุมทวงกันใหญ่ ถ้าไม่มีให้เขา เขาก็จะต้องทำเราลงนอนแผ่ละ ถ้ามีให้เขาพอเพียงก็ไม่เป็นไร"

๖
ความเมตตาสงสารต่อสัตว์โลก ของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต

หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ก่อนที่จะมรณภาพได้กล่าวกับบรรดาศิษย์ว่า

"การตายของผม (หลวงปู่มั่น) เป็นเรื่องใหญ่ของสัตว์และประชาชนทั่วไปอยู่มาก ด้วยเหตุนี้ผมจึงเผดียงท่านทั้งหลายให้ทราบว่า ผมไม่อยากตายอยู่ที่นี่

ถ้าตายที่นี่จะเป็นการกระเทือน และทำลายชีวิตสัตว์ไม่น้อยเลย สำหรับผมตายเพียงคนเดียว แต่สัตว์ที่จะพลอยตายเพราะผมเป็นเหตุนั้นมีจำนวนมากมายเพราะคนจะมามาก ทั้งนี้ไม่มีตลาดแลกเปลี่ยนซื้อขายกัน

นับแต่ผมบวชมาไม่เคยคิดให้สัตว์ได้รับความลำบากเดือดร้อน โดยไม่ต้องพูดถึงการฆ่าเขาเลย มีแต่ความเมตตาสงสารเป็นพื้นฐานของใจตลอดมา ทุกเวลาได้แผ่เมตตาสงสารเป็นพื้นฐานของใจตลอดมา ทุกเวลาได้แผ่เมตตาจิตอุทิศส่วนกุศลแก่สัตว์ไม่เลือกหน้า โดยไม่มีประมาณตลอดมา

เวลาจะตายจะกลายเป็นศัตรูคู่เวรแก่สัตว์ ให้เขาล้มตายลงจากชีวิตที่แสนรักสงวนของแต่ละตัว เพราะผมเป็นเหตุเพียงคนเดียวนั้น ผมทำไม่ลง อย่างไรขอให้นำผมออกไปตายที่สกลนคร"

เพราะเหตุนี้ หลวงปู่จึงมักกล่าวย้ำอยู่เสมอว่า "ให้ลูกหลานช่วยกันรักษาศีลสืบศาสนาให้กว้าง ล้างโทษล้างกรรม" และปรารถนาให้ลูกหลานเป็นผู้บริสุทธิ์ปราศจากโทษตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อยากให้กินเจ จะได้ไม่ต้องเบียดเบียนชีวิตสัตว์อื่นเป็นอาหาร เพราะหลวงปู่ไม่ต้องการให้ลูกหลานเป็นผู้มีเวรจะได้หลุดพ้นเร็ว ๆ

ตามที่พระพุทธองค์ตรัสเป็นภาษิตว่า

“ผู้ใดย่อมปรารถนาสุขเพื่อตน เพราะก่อทุกข์ในผู้อื่น ผู้นั้นเป็นผู้ระคนไปด้วยเวร ย่อมไม่พ้นจากเวรได้”

ฉะนั้น ตลอดชีวิตของหลวงปู่นับตั้งแต่เป็นเณรน้อยอายุเพียง ๑๒ ขวบ ก็ได้ฉันเจมาโดยตลอดจนกระทั่งวาระสุดท้ายของหลวงปู่ ทั้งนี้ ก็เพื่อให้ลูกหลานได้จดจำไว้เป็นตัวอย่าง จะได้ไม่ต้องดำรงชีวิตอยู่ในโลกอย่างแกมบาปแกมโทษ เป็นการตัดกรรมตัดเวรไปในตัว

หลวงปู่ จึงสอนว่า

“เพราะอย่างนั้น จึงห้ามไม่ให้ฆ่าสัตว์ ไม่ให้กินเนื้อสัตว์ ให้กินเจทุกคน จะได้หลุดพ้นเร็ว ๆ เพราะไม่ได้สร้างกรรมต่อไปภายหน้า กรรมเก่าก็ห้ามไม่ได้ มันก็จำเป็นต้องใช้ไปเสีย อันใหม่ไม่ต้องสร้างขึ้น หมดกรรมเสีย

ถ้ารักษาศีล ๕ ให้ได้ทุกข้อมันก็หลุดพ้นไปได้เร็ว ถ้ากินเนื้ออยู่นี่มันหนีไม่พ้น ไปโต้สู้คดีอยู่ไม่รู้จักหลุด ถ้าได้ทำบุญก็เบานิดหน่อย ถ้าไม่ได้ทำบุญก็ยิ่งติดหนัก

ทำบุญไปเรื่อย ๆ ภาวนาไปเรื่อย รักษาศีลไปมันก็จะหลุดพ้นไป จะตัดกรรมตัดเวร กรรมเก่านี่ตัดอยากจะตัดได้ก็จะต้องไม่สร้างใหม่จะไม่ทำแล้ว ชาตินี้ขอให้เป็นผู้บริสุทธิ์หมดจดสดใส ชาตินี้เรารู้แล้วเราจะไม่ทำต่อถ้าใครทำได้ก็ดีมากจะได้หลุดพ้นเร็ว ๆ ถ้ายังทำบาปอยู่มันก็ติดไปเรื่อย ๆ”

พระชัยยะวงศาธรรมวาที

๑

ให้ทำบุญรักษาศีล ภาวนา รักษาตัวให้ดี ให้รักษาอิริยาบถ ๔ ให้ดี ศีลนี่มีตัวเดียว ศีล ๕ เป็นข้อห้าม ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ก็ข้อห้ามว่า บาปจะมาทางนี้ ๆ เป็นข้อห้ามไว้ ที่จริงศีลมีตัวเดียว วิรัติศีล ศีลในตัว รักษาศีลให้ได้ สติต้องรักษาดี ๆ

๒

คนที่มาทำบุญนี่ ผู้หญิงมีเท่ากับงา ๓ ตวง ผู้ชายมีเท่ากับมะตูม ๓ ตวง นับเม็ดงาเม็ดละคน ๆ ผู้ชายมันขี้เกียจทำ ใช้แต่ผู้หญิงทำหมด

ผู้หญิงมีพรหมวิหาร ๔ มากกว่าผู้ชาย ดูอย่างเลี้ยงลูกหลับก็ไม่ได้ พักนอนก็ไม่ได้ เจ็บไข้ได้ป่วย ริ้นยุงจะขบจะกัด หุงข้าวหาน้ำเลี้ยงก็ผู้หญิง ทำทานก็ผู้หญิง ไปวัดใส่บาตรก็ผู้หญิง ผู้ชายก็แอ่วกินเหล้าร่องแร่ง ๆ วัดมันก็ไม่เอา บังคับให้ไปก็ไปก็ไม่เอาอะไร

๓

เรื่องโชคต่าง ๆ เรื่องเงินเป็นเรื่องเล็ก โชคบุญเป็นเรื่องใหญ่ ถ้าบุญ มีกับตัวแล้วนั่นแหละเงินก็มาเอง ตามวาสนาที่เราสร้างแต่อดีต ถ้าไม่ได้ สร้างก็ไม่ได้ ถ้าสร้างก็ได้ มีสองทาง

๔

บางคนสร้างอกุศล แฝงในการทำบุญ เช่น บอกว่าจะสร้างบุญ ใครจะทำบุญร่วมกันก็บอกบุญไปทุกทิศทุกทาง

พวกสร้างอกุศล ทำบุญทีก็ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต มีดนตรี หนวกหู จะฟังเทศน์ฟังธรรมก็ไม่ได้ยิน

กินเหล้าเมายากัน อย่างแห่นาค แห่ไปรำไป กินเหล้า เข้าบ้านนั้นออกบ้านนี้ ทำบุญเป็นอกุศลก็จะพากันลงนรก

๕

ญาติโยมที่ไม่ได้บำเพ็ญบุญ ทำมาหาเลี้ยงชีวิตจนแก่เฒ่า ไม่ได้ไปวัดรักษาศีล บำเพ็ญภาวนา จะไปทำบุญก็ขี้เกียจ ไม่ไป อ้างว่าไม่มีเงิน ไม่มีข้าว ไปก็เสียเวลาหาเงิน

พอถึงเวลาป่วยจะตายก็จะนึกถึงพระ นึกถึงบุญขอให้บุญช่วย ช่วยให้หายป่วย จะเอาบุญที่ไหนมา เพราะไม่ได้ทำเอาไว้ พอเวลาไม่ป่วยไม่ไข้ก็ไม่ทำ

๖

บวชจิตบวชใจก็รักษาศีล ๕ ศีล ๕ นี่เก่งมากเหมือนกัน นางวิสาขารักษาศีล ๕ ช้างตกมันวิ่งเข้ามาจะแทง นางก็นึกถึงศีล ๕ เอามือชี้หัวช้างก็หมอบลงร้องคราง แทงไม่ได้ นั่นคือ ฤทธิ์ของศีล ๕ ช้างไม่แทง

๗

มุสลิมก็มุสลิม พระเยซู คริสเตียน อิสลามก็อิสลาม ศาสนาไหนก็ยึดถือไปเถอะ ถือแล้วก็ถือไป อย่าไปลบล้างของกัน ศาสนาพุทธก็ให้พุทธอยู่ ไม่ต้องลบล้างกัน ให้ช่วยกันเป็นมิตรกัน จะนับถือกราบไหว้ของใครของมัน แต่ไม่ให้รบกวนซึ่งกันและกัน ใครถือได้ก็ถือไป

๘

ถ้าไม่มีศีลก็หาบุญไม่ได้ การปฏิบัติมี ๓ อย่าง ทาน ศีล ภาวนา

ศีลก็มีหลายข้อที่จริงแล้วมีหนึ่ง คือ เจตนางดเว้นกรรมชั่วแตกออกไปเป็น ๕, ๘, ๑๐ แตกเป็น ๒๒๗, แตกเป็น ๕,๐๐๐ เป็นเก้าล้านเก้าพันโกฏิจึงไปนิพพาน

ศีล ๕ นี่นิพพานยากอยู่ เป็นอรหันต์เป็นพระจริงๆ ต้องได้ ๙ ล้าน ๙ พันโกฏิ เพียงมหาเถรเจ้า

ที่มีศีลอยู่อย่าง สกิทาคา อนาคา ก็ศีล ๕,๐๐๐ ยังเป็นหน่ออรหันต์อยู่

๙

เวลานั่งภาวนาพุทโธ ก็ไม่มีประโยชน์ที่จะไปคิดอะไร ความคิดฟุ้งซ่านภาวนาไม่แน่นอน คิดอยู่ว่าทุกคนต้องตายไม่วันใดก็วันหนึ่ง จะกลัวตายทำไม

ขณะนั่งภาวนาสมมติว่าเราเป็นพระอรหันต์ชั่วครู่ เวลานี้ไม่มีสมบัติไม่มีพี่น้องพ่อแม่ ไม่มีตนไม่มีตัว เราจะไปนิพพานไม่เกี่ยวข้องกับอะไรทั้งสิ้น มันจะตายก็ตายไป ไม่ตายก็แล้วไป ภาวนาไปนิพพาน

นิจจัง วัตตะนิพพานัง	นิพพานเป็นแดนแห่งความมั่นเที่ยง
สุขัง วัตตะนิพพานัง	นิพพานแล้วเป็นสุข
สารัง วัตตะนิพพานัง	นิพพานมีสาระเป็นแก่นสาร
นิพพานัง ปรมังสุขขัง	นิพพานมีความสุขอย่างยิ่ง

๑๐

เราจะเดินทางไปนิพพานจะทำอย่างไร จะขี่เครื่องบินก็ไม่ถึง ขึ้นจรวดก็ไม่ถึง ถ้าทำได้บันไดแก้ว บันไดทองจะปรากฏมาเอง ไม่ต้องเดินให้เหนื่อย อย่างเราจะไปเชียงใหม่ นอนหลับฝันไป พอรู้ตัวมันอยู่เชียงใหม่แล้วไปอย่างไรก็ไม่รู้ จะไปนิพพานก็อย่างนั้นแหละเหมือนฝัน พอรู้ก็อยู่ชั้นฟ้าแล้วพริบตาเดียว ไปด้วยกายทิพย์

๑๑

บางคนปรามาสบุญคิดว่า เราไปวัดทุกวันทำไมจึงยังมีความทุกข์ มีคนอิจฉาริษยา มีคนรังแก ไม่ไปทำบุญจะดีกว่า ไปทำบุญก็ป่วยไข้ คนไม่ไปทำบุญเขาก็อยู่สบายดี การปรามาสบุญอย่างนี้ เป็นการไม่เชื่อบุญก็จะไกลนิพพาน

๑๒

ถ้าทำความดีได้ก็แปลว่าหนีนรกได้ แต่กรรมเก่าหนีไม่ได้ต้องไปเจอถ้าดี ๆ อยู่มันยังไม่งอกต้องใช้ของเก่าให้มันหมด

อย่างลูกเป็นหนี้เขาแสนบาท เราใช้หมดไปแล้ว ไม่มี ถ้าไม่ใช้หนี้เขาแสนบาทเราใช้หมดไปแล้ว ไม่มี ถ้าไม่ใช้หนี้ก็ค้างอยู่เมื่อไรก็เป็นหนี้ ชาตินี้ไม่หมดชาติหน้าใช้อีก ถ้าหมดแสนเมื่อไรก็หมดเมื่อนั้น ถ้ายังไม่หมดหนี้ก็ยังอยู่ตราบนั้น จะผ่อนก็ผ่อนไปตามนั้น ถ้าใช้หนี้ไม่หมดไปนิพพานไม่ได้

๑๓

ถ้าปฏิบัติถึงขั้นพระอริยะหนีได้แต่กรรมยังตามอยู่แต่เบาไป เช่น โทษประหารเป็นจำตลอดชีวิต โทษตลอดชีวิตลดลง ใช้เศษกรรม โทษทุบตีก็เหลือแต่ด่า โทษด่าก็กลายเป็นสั่งสอน

๑๔

การทำบุญจะทำแทนกันก็ไม่ได้ เราทำแทนเขา เขาอยู่เปล่า ๆ เขาก็ไม่ได้ ถ้าเขาจะได้นิดหน่อย เขาก็ฝากของมาโมทนากับเราก็จะได้นิดหน่อย

๑๕

คนเราเกิดมาหนีทุกข์ไม่พ้นสักคน ใครจะเป็นคนสุขสบายยังมองไม่เห็น มีแต่กองทุกข์ทั้งหมด เจ้าฟ้าพระมหากษัตริย์ก็ทุกข์ หลวงปู่หลวงพ่อ ครูบาอาจารย์ ก็เป็นทุกข์

ไม่มีบุญก็ทุกข์ คนมีบุญก็ทุกข์ ยิ่งมีบุญมากก็ยิ่งทุกข์ ไม่เห็นใครมีสุขสักคน

๑๖

พวกเราทั้งหลายที่บำเพ็ญทุกวันนี้ ในชาตินี้คงไม่เจอพระพุทธเจ้า เจอแต่ศาสนาพระธรรมคำสอนอย่างเดียว บำเพ็ญตามทางอริยเจ้าที่ให้ทำในปัจจุบันนี้ จนกว่าจะได้ถึงโสดา สกิทาคา อนาคา ก็ไม่แน่ ตามบุญสมภารของใครของมัน

ถ้าใครบุญดี ก็จะได้ไปเกิดเป็นเทพในชั้นฟ้ารออยู่

พระพุทธเจ้าโคดม ของเรายังไม่หมดอายุ ๕,๐๐๐ พระวัสสา จบเมื่อไรพระธาตุของพระองค์จะมาชุมนุมกัน รวมเป็นองค์พระพุทธเจ้าเหมือนเดิมจะอยู่เมืองไทยนี่ ๗ วัน เทศน์ครบ ๗ วัน คนหรือเทพที่อยู่ทางนี้ใครได้ฟังเทศน์จะได้ถึงอรหันต์ จะได้นิพพาน จากนี้ก็เสด็จไปเมืองกุสินาราไปอยู่นั่นอีก ๗ วัน คนหรือเทพที่ได้บำเพ็ญไว้แล้วจะมาฟังเทศน์ได้ถึงอรหันต์ดับปัญจขันธ์ทั้ง ๕ เข้าพระนิพพานพร้อมกับพระพุทธเจ้า แพล๊บหายไปหมดเข้าพระนิพพานรวมหมด ถ้าไม่ขยันทำก็จะบ่ได้หรอก ถ้าคลาดจากนี่ก็ไปโน่นพระอาริยเมตไตรยมาโปรดข้างหน้า พวกเราเป็นเทพก็จะได้เจอ ถ้าไม่ได้เป็นเทพแต่ไปนรกก็ไม่เจอ

๑๗

ทำบุญไปเรื่อย ๆ อย่างยินดีมั่ง ไม่ยินดีมั่ง ยินดีก็ยินดีไม่ถึงที่สุดเรียกทานบารมี ศีลบารมี ก็มาขอศีลรับศีลก็จะได้ศีลครู่เดียว ออกไปแล้วมีเพื่อนชวนกินเหล้าก็จะกิน มียุงมากัดก็จะตี รับศีลได้ครู่เดียวยินดีขณะรับเรียกศีลบารมี ถ้ารับไปแล้วยินดีจะรักษา รักษาไปเรื่อย ๆ ก็เป็นศีลอุปบารมีศีลปรมัตถ์คนทำร้ายก็ไม่ตอบใครจะมาฆ่าเราก็ช่าง เราไม่ตอบ อะไรก็ช่างเราไม่ทุบไม่ต่อยเขา สัตว์จะตายก็รบเอาชีวิตสัตว์นั้นคืนมาให้ได้ เป็นศีลปรมัตถ์ อย่างคนจะเอาของมาขาย เราต้องสืบดูว่าเป็นของบริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์ ขโมยของมาขายให้เราหรือไม่ก็ไม่รู้ ไม่ควรจะซื้อโดยรีบด่วน เอาของพ่อ ของแม่มาหรือ ท้ายที่สุดให้ก็เอาขายก็ซื้อ เราพอใจมีเงินก็ซื้อถ้าเขายินดีให้ต้องถามว่าของนี้เอามาจากไหน ถ้าบริสุทธิ์ดีของเขาจริง ๆ ก็ซื้อได้เรียกว่า ปรมัตถ์

๑๘

ถ้าเราคิดเอาเอง เสาะหาที่บริสุทธิ์เอง ได้มาแล้วก็ทำบุญ เรียกปัญญาอุปบารมี ปัญญาปรมัตถ์นี่ใครทำไม่ได้ ทำไม่เป็น หาใครทำไม่ได้ เราพิจารณาทำได้ แล้วก็สร้างคิดให้มันถูก ของเขาทิ้งแล้วเพราะทำไม่ได้ เราก็เก็บเอามาต่อมาทำ ทำถูกยินดีทำ เราจะเอาปัญญานี้ ไปถวายในพระศาสนาเป็นปัญญาปรมัตถ์เอาปัญญาให้เป็นบาปนี่ก็ ใครขโมยไม่ได้ เราพิจารณาไปขโมยได้ ใครไปหลอกลวงเอาไม่ได้เราไปหลอกลวงเอาได้ ได้มาแล้วเอาไปเล่นเสียหมด สุดแล้วแต่เราจะเชื่อมั่นทางบุญหรือทางบาป การดีหรือไม่ดีอยู่ที่ตัวเรา ใช้ปัญญาพิจารณา

๑๙

มหานิพพานนี่นิพพานพร้อมพระพุทธเจ้า ส่วนนิพพานนี่สร้างบารมีได้แล้ว ถ้ากิเลสหมดเร็วก็ไปนิพพาน ในกัปหนึ่งก็ได้ไปนิพพาน มหานิพพานนี่แสนมหากัปนิพพานพร้อมพระพุทธเจ้า คนที่ปฏิบัตินี่บางคนก็กรรมมีน้อย บางคนก็กรรมมาก ใครบารมีแก่แล้วขยันขันแข็งไม่รอใคร จะไปเองขอติดตามพระพุทธองค์ ท่านสั่งไว้ให้ติดตามตถาคตนะ

ตถาคตตั้งศาสนา ๕,๐๐๐ พระวัสสาไว้ให้พุทธบริษัท ภายหลังได้ปฏิบัติธรรม ถ้าปฏิบัติจริง ๆ จัง ๆ ทำบุญทำทานไปเรื่อย ๆ บาปไม่ยอมทำเลย ขยันขันแข็งทำไปเรื่อย ๆ ไม่ห่วงไม่ให้มีกิเลส โทษอันเก่าก็ไม่มี โทษใหม่ก็ไม่ให้เกิดขึ้น ขอสร้างบุญกุศลเรื่อย ๆ ก็จะได้นิพพานในกัปนี้หรือว่าชาตินี้

ถ้าจะได้ชาตินี้คนผู้นั้นจะต้องแปลกจากคนอื่น โทษสักเม็ดงาหนึ่งไม่มีกรรมสักเม็ดงาหนึ่งไม่มี ถ้ามีสักเม็ดงาหนึ่ง อาจจะได้ต่อสักชาติหนึ่ง ถ้าไม่มีโทษกรรมสักเม็ดงาหนึ่ง สักผงธุลีหนึ่ง ก็จะไปในชาตินี้

๒๐

ปัจจุบันที่พวกเราทำบุญนี่ เห็นหลวงพ่อองค์นั้นก็น่าติดตาม องค์นี้ก็น่าติดตาม เป็นเจ้าบุญเจ้าคุณของเราทั้งหมด ที่จริงก็ดีหมดทุกองค์ อยู่ที่ไหนก็ขอไปทำบุญ ไปกราบไปไหว้ขอบุญมาช่วยตัวใครตัวมัน ให้ได้ถึงพระนิพพานเร็ว ๆ แต่มันจะติดอยู่ว่าปรารถนาร่วม ขอติดตามหลวงปู่ด้วยนะ ขอเป็นลูกศิษย์ขอติดตามองค์นั้นองค์นี้ หลวงปู่ไปก็ขอไปตาม ขึ้นฟ้าก็ขอขึ้นตาม เกิดก็เกิดด้วย อย่างนี้มันติดพันไปไม่ได้ อย่างที่มานี้ มาติดตามหลวงปู่ ชอบหลวงปู่จะขอไปนิพพานกับหลวงปู่มันช้า แต่ถ้ามาทำบุญนี่ ขอบุญจากหลวงปู่ช่วยให้หมดกิเลสเร็ว ๆ ขอให้ลูกได้ไปนิพพานเร็ว ๆ ไม่ต้องรอหลวงปู่ก็ได้ไม่เป็นไร ไม่ต้องรอหลวงพ่อก็ได้บุญมากก็ไปเร็ว

๒๑

การทำบุญนั้นถ้ามีคนหนึ่งรออยู่ว่าถ้ามีคนมาบอกก็ไป ถ้าไม่มาบอกก็จะไม่ไป อีกคนหนึ่งนั้นมาบอกก็จะไปไม่มาบอกก็จะไป คนหนึ่งบอกก็ไม่ไป ไม่บอกก็ไม่ไป คน ๆ นั้นก็จะไม่ได้บุญสักนิดหนึ่ง คนที่มีคนมาบอกก็ไป ไม่บอกก็ไม่ไปก็จะได้บุญครึ่งหนึ่ง คนมาบอกได้ครึ่งหนึ่ง คนหนึ่งมาบอกก็ไปไม่บอกก็ไปก็จะได้บุญหมด คนที่มาบอก สิบส่วนก็จะได้ส่วนหนึ่ง

ทำบาปก็อย่างเดียวกัน ถ้ามาบอกก็ไปไม่บอกก็ไม่ไปก็ได้บาปครึ่งหนึ่ง ถ้าไม่บอกก็ไปก็ได้หมด ถ้าบอกก็ไม่ไป ไม่บอกก็ไม่ไปก็ไม่ได้บาปสักหน่อยหนึ่ง ของอย่างนี้มันเป็นคู่ ๆ กันไป ทำบาปจะว่ายากก็ยาก จะว่าง่ายก็ง่าย ทำบุญก็เช่นเดียวกัน

๒๒

ถ้าทำของทานให้สูงให้สะอาดดี เราอยู่ต่ำกว่าของทาน ยอมตัวเป็นข้าแก่ทานก่อน จึงจะได้บุญมาก ถ้าเราเป็นใหญ่กว่าทานแล้ว บุญน้อยบุญไม่ใหญ่เป็นเจ้าแก่ทาน ถ้าเป็นข้าแก่ทานของบุญนี่ต้องยกสูง ทำให้สะอาดดี ๆ ทำอะไรอย่าให้มันเหม็นมันบูด อะไรดีก็ถวายให้ทานสูงกว่าเรา เรานี่ยอมเป็นขี้ข้าอยู่ใต้ของทาน

เราเป็นข้าแก่ทานบุญนี้จะช่วยเราได้ง่าย เพราะเราต่ำกว่าทาน ของทานใหญ่สูงกว่าเรา อย่างบ้านเราใหญ่ บ้านเตี้ยเราใหญ่กว่าบ้านก็เข้าอยู่ไม่ได้ ถ้าบ้านใหญ่เราก็ได้อยู่ร่มดี

๒๓

ถ้ารักษาศีลห้าครบบ้างไม่ครบบ้าง ก็ให้รักษาศีลแปดลบบาปศีลห้า รักษาศีลแปดได้ก็ดีมาก ศีลห้าเป็นศีลประจำตัวทุกคน ศีลแปดรักษาได้เป็นครั้งคราวได้เป็นวัน ๆ การสมาทานศีลถ้าสมาทานรวมยอด คือ กล่าวว่า ปาณาติปาตาเวรมณี อทินนาทานาเวรมณี กาเมสุมิจฉาจาราเวรมณี มุสาวาทาเวรมณี สุราเมรยมัฌชปมาตถานาเวรมณี สิกขาปทังสมาธิยามิ ถ้าผิดข้อใดข้อหนึ่งศีลก็จะขาดหมดทุกข้อ ถ้ากล่าวแยก เช่น ปาณาติปาตาเวรมณี สิกขาปทังสมาธิยามิ อทินนาทานาเวรมณี สิกขาปทังสมาธิยามิ ฯลฯ แยกเป็นข้อ ๆ ถ้าผิดข้อใดข้อหนึ่ง ที่เหลือก็ยังอยู่

๒๔

วัดร้างในอินเดียเดี๋ยวนี้ถูกพวกมุสลิมทุบแตกเสียหมดไปยึดถืออัญญทิฏฐี พระยาเจ้าเมืองก็เข้ากับพวกนั้น บ้านเมืองก็วอดวายหายสูญ เดี๋ยวนี้เมืองอินเดียขาดน้ำฟ้าสายฝน มีห้วยบ่มีน้ำ เพราะพวกมุสลิมลบล้างศาสนา ศาสนาก็รวดร้างเป็นโทษเป็นกรรมจนทุกวันนี้ บ้านเมืองก็ทุกข์ทุกข์อย่างบอกไม่ถูก จะพูดถึงก็คล้ายกับปรามาสเขา ก็มันก็ทุกข์จริง พวกเราสืบถือศาสนาอยู่ก็นับว่าดีมาก บ้านช่องก็ยังดีอยู่ พวกนั้นก็ไม่มีบ้านช่องจะอยู่ เอาไม้ก่ายๆ กันก็อยู่ไปเรื่อยๆ บางคนก็อยู่กลางดินกลางถนน ร่มก็ไม่มีเอาผ้าปกๆ คลุมหัวไปไม่มีที่อยู่ กรรมเพราะลบล้างศาสนาดูถูกศาสนา เขาว่าพระพุทธเจ้าดีจริงแต่ก็นิพพานแล้ว ศาสนาก็หมดไปแล้ว แต่ที่จริงพระพุทธเจ้านิพพานแล้วก็ทิ้งศาสนาค้างไว้ให้พวกเราถือต่อ

๒๕

พระพุทธเจ้าก็ยังแก้ไขโทษตัวเอง อย่างเคยบอกว่า พระพุทธเจ้าเสด็จมาที่วัดพระบาทตากผ้า มานั่งพัก ผ้าจีวรเปียกเอาไปตาก และกระหายน้ำอยากฉันน้ำ ให้พระอานนท์ไปตักน้ำ ไปดูน้ำก็ใส ตักขึ้นมาก็ขุ่นเททิ้งตักอีกก็ขุ่นอีก ทนไม่ไหวเกรงพระพุทธเจ้าจะรอนานก็ตักน้ำมา พระพุทธเจ้าถามว่า ทำไมไปนานตถาคตอยากน้ำ พระอานนท์กราบพระพุทธเจ้าแล้วว่าน้ำในห้วยนั้นดูใสแต่ตักขึ้นมาแล้วก็ขุ่น ก็ทิ้งไปตักอีกก็ขุ่นอีกไม่ยอมใส พระพุทธเจ้าตรัสว่าไม่เป็นไร เรื่องน้ำขุ่นก็เป็นเรื่องของตถาคตเอง เพราะกรรมแต่อดีตเมื่อยังเป็นคนยากจน เป็นจ่าเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย เอาวัวไปกินน้ำ แล้วก็ไปทำน้ำขุ่น ให้วัวได้กินน้ำขุ่น โทษอันนั้นก็ไม่หาย ตถาคตจะต้องใช้โทษอันนั้นให้หมดไป จะไม่กินก็จะไปนิพพานไม่ได้ ต้องกินน้ำขุ่น

๒๖

พระพุทธเจ้าน้ำตาตกเมื่อฉันเนื้อสุกรที่เขาเอามาถวายเป็นมื้อสุดท้าย การที่น้ำตาตกเพราะโทษอะไร ตอนที่พระพุทธองค์เป็นพ่อค้า เอาของไปค้าขาย ไปถึงแม่น้ำแห่งหนึ่งมีต้นไม้ร่มรื่นเย็นดีไปก่อกองไฟที่ใต้ต้นไม้ หนูทำรังอยู่บนต้นไม้ที่ตรงนั้น มีลูกอยู่ด้วยถูกควันไฟรมอยู่ไม่ได้น้ำตาไหลทนไม่ไหว บ้างก็ร่วงตกน้ำไหลไปแต่ไม่ตาย โทษอันนั้นทำให้เกิดเป็นมหาชนก นั่งเรือไปเรือไปล่มกลางน้ำ โทษที่ทำให้หนูหล่นลงน้ำจมน้ำไป การที่พระพุทธองค์มีทุกขเวทนาเรื่องปวดทั่วไป และน้ำตาไหล เพราะโทษที่ไปรมควันหนู แม้กระทั่งจะไปนิพพานไปที่อื่นก็ไม่ต้องไปนอนระหว่างไม้รังทั้งคู่พระพุทธองค์ตรัสว่า ไม้รังนั้นก็โทษของเราเอง ตอนที่เป็นจ่าเลี้ยงควาย เอาควายไปเลี้ยงในหนอง ควายขึ้นจากหนองมีปลิงติดขาควายขึ้นมาด้วย เราก็เอาไม้ ๒ อันเหลาให้แหลมอันหนึ่งปักที่หัวปลิงอันหนึ่งปักที่หางปลิง แล้วดึงออกมา โทษอันนี้ทำให้ต้องใช้กรรม ๕๐๐ ชาติ และต้องไปนิพพาน ระหว่างนางรังทั้งคู่ ใช้กรรมใช้ทุกข์แสนยาก

๒๗

การหนีกรรมก็ต้องทำบุญไปเรื่อย ๆ และงดเว้นไม่ทำกรรมชั่วทุกอย่าง อภัยไม่เกี่ยวข้องแกจะทำฉันก็ช่าง แต่ฉันไม่ทำแก ฉันไม่สู้แกแล้ว อภัยโทษทุกอย่าง อย่าเป็นกรรมเป็นเวรต่อไป ฉันไม่เอาแล้วฉันทิ้งแล้ว ก็จะเบาขึ้น ถ้าโกรธอยู่เอาเวรอยู่มันก็ยังไม่พ้น ถ้าโกรธแล้วหายลืมไปก็ไม่เป็นไร ถ้าปล่อยให้ไหม้ไปเรื่อย ๆ ก็ไม่ดี มึงไหม้กูไหม้มึงก็ไม่จบ โกรธแล้วโกรธอีกไม่พอใจอีก เกลียดอีกถ้าโกรธแล้วหายก็ไม่เสีย ถ้าคิดไม่ดีกับคนอื่นก็เป็นมโนกรรม ถ้าขอขมากันก็หลุดพ้นง่าย ถ้าไม่ขอขมาก็หนีกรรมไม่ออก ถ้าโกรธคิดจะฆ่ากันจริง ๆ แล้วพิจารณาด้วยปัญญาว่าเป็นของไม่ดี แล้วรีบ

แก้ไขเสีย จิตก็ไม่มัวหมองไปบ้าง แต่ไม่ถึงกับตกนรก

ถ้าทำเป็นกายกรรม ลงมือทำให้คนอื่นเดือดร้อนด้วย จึงจะตกนรก

๒๘

คนทำผิดโทษก็ตกอยู่กับคนทำ เราไปเห็นแล้วอย่าไปเก็บเอามาบ่นว่านินทาเล่าไม่รู้หยุดทำให้เกิดโทษกรรม อย่างเราเห็นเขาฆ่าคนหรือสัตว์เราก็เล่าให้คนฟังไปเรื่อย ๆ ในที่สุดเราจะเป็นผู้ฆ่าคน ๆ นั้นด้วยคำพูดของเรา ถ้าเราไม่เล่าเรื่องนั้นก็จบไป การเล่าต้องเล่าให้พอดี อย่าเอาโทษมาให้เรา คนฟังแล้วก็เอาไปพูดต่อว่าเราว่าอย่างนั้นอย่างนี้ ก็จะเป็นเวรสืบต่อกันไป ผิดแล้วก็ขออภัยโทษกัน อภัยแล้วก็แล้วกันไปอย่าไปกินแหนงกัน ด่าเขาแล้วก็ขออภัยโทษ คนทั้งหลายก็จะยินดีกับเรา

รู้สึกตัวแล้วพิจารณาโทษตัวเองก็จะเป็นคนดี พยายามรักษาตัวไปเรื่อย ๆ อย่าให้เรื่องมันมากขึ้นไป มากที่มีคนต่อ ถ้ามีคนว่าอะไรเรา เราก็เฉยไม่มีโทษ เราก็ขออภัยเขาเสียแล้วอย่าเอาไปเล่าต่อถ้าเล่าเรื่องมันก็ไม่หายถ้าจะเล่าก็เอาเรื่องดีไปเล่า เช่น เล่าคุณงามความดีของเขา ของไม่ดีคำโกหกของเขาก็อย่าเล่า ให้มันดับไป เห็นดีจริงจึงเล่า ดีไม่จริงก็เฉยไว้ก่อน

๒๙

อย่างคนทำบาปมีอยู่ ๕ คน จะฆ่าวัวตัวหนึ่ง เจ้าของวัวจะขาย ๕๒๐ บาท คน ๕ คนก็ประชุมกันจะซื้อวัวตัวนั้นมาฆ่า ๕ คนก็มีเงิน ๕๐๐ ขาดอีก ๒๐ บาท เจ้าของวัวก็บอกว่าไม่ได้อีก ๒๐ บาทก็ไม่ขาย จะเอา ๕๒๐ บาทให้ได้ ก็ขึงกันอยู่ จะทำไม่ทำดี ก็พอดีมีคนมาอีกคนหนึ่งเข้ามาถามว่าจะทำอะไรกัน คนทั้ง ๕ ก็บอกว่าจะซื้อวัวมาฆ่าสักตัวหนึ่งเจ้าของจะเอา

๕๒๐ บาท ยังขาดอีก ๒๐ บาท ชายคนนั้นก็บอกฉันจะร่วมด้วย เอาเงิน ๒๐ บาทส่งให้ เจ้าของวัวก็ขายให้ชายทั้ง ๕ ก็เอาวัวมาฆ่า คนที่จ่ายเงิน ๒๐ บาท รับบาปมากกว่าคนที่จ่ายเงิน ๑๐๐ บาท เพราะถ้าไม่ได้เงิน ๒๐ บาท นั้นวัวก็ไม่ตาย สร้างบุญกุศลก็คล้ายกันถ้าสร้างของมีค่าสูงแต่ยังอยู่สุดท้ายนิดหนึ่งหาที่ไหนไม่ได้ สมมติยังขาดอีก ๑๐๐ บาท ถ้าได้ ๑๐๐ บาทก็จะสำเร็จไปเลย คนที่มาทีหลังเอา ๑๐๐ บาทมาเติม คนนั้นก็จะได้บุญมากกว่าคนอื่น แต่ก็ไว้ใจไม่ได้นะ มัวแต่รอเป็นคนท้ายเขาออกไปเยอะแล้ว เลยไม่ได้ออก คนออกครั้งแรกก็ได้ไปแล้ว ถ้าจะรอเอาที่อานิสงส์แรง ๆ ก็เลยอดเลย จะว่าโลภก็บุญค่อยยังชั่วหน่อย

๓๐

สร้างบารมีไปเรื่อย ๆ บารมีตั้งแต่คำท่อง ทานบารมี ศีลบารมี เนก-ขัมมะบารมี ปัญญาบารมี วิริยะบารมี ขันติบารมี สัจจะบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี อุเบกขาบารมี สร้างบารมีได้อย่างทุกวันนี้แค่บารมี ๑๐ ทัศ ยังไม่หนักเท่าไร เล่น ๆ ทำไปเขาบอกอย่างใดก็ทำไปอย่างนั้นโดยไม่มีเจตนาเท่าไร เจตนามีไม่รู้จะทำอย่างไร ก็ทำไปส่ง ๆ รักษาศีลก็รักษาไปอย่างนั้น ไม่เห็นคุณของศีล รักษาศีลก็นึกถึงศีลอยู่เรื่อย ๆ ก็ได้แล้ว สร้างบารมีรวมทั้งหมดครบ ๑๐ ถ้าจะเอา ๒๐ ก็ทานอุปบารมี ศีลอุปบารมี เนกขัมมะอุปบารมี ปัญญาอุปบารมี วิริยะอุปบารมี ขันติอุปบารมี สัจจะอุปบารมี อธิษฐานอุปบารมี เมตตาอุปบารมี อุเบกขาอุปบารมี เป็นทศอุปบารมี

อุปบารมีนี่เจตนาทำทานด้วยตนเอง ตั้งใจเองทำทุกอย่าง ทานไม่มีมีอะไรก็ขวนขวายหาจนได้ อยากจะได้เงินวันนี้ก็ไปรับจ้างหามา ศีลอุปบารมีรักษาศีลให้มั่นคงยิ่งขึ้นไป ไม่โกรธ ไม่เกลียดอะไร ปัญญาบารมี ตั้งปัญญา

คิดให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เราจะตัดกรรม ตัดเวร ตัดโทษทุกอย่าง สร้างให้ได้ให้บารมีเก่งกล้าขึ้นกว่านี้ เป็นปัญญาอุปบารมี

วิริยะอุปบารมี ตั้งความเพียรยิ่งกว่านี้ บางคนยังไม่ได้กินข้าวเย็น บางคนก็เหนื่อยอยากง่วงหลับ ตั้งใจไว้ถ้าไม่ได้ไปวันนี้ก็จะไม่ได้ไป ไปจนได้เหนื่อยก็ช่าง ไม่เหนื่อยก็ช่างมาจนได้ เป็นวิริยะอุปบารมี

ส่วนขันติอุปบารมี สัจจะบารมี ตั้งใจไว้แล้วก็ต้องอยู่ ใครชวนไปไหนก็ไม่ไปมาจนได้ อธิษฐานอุปบารมี อธิษฐานใจว่าจะไปจนได้ พูดแล้วต้องไป เป็นอธิษฐานอุปบารมี

เมตตาอุปบารมี เมตตาแล้วก็เมตตาอีก สงสารตัวเองจะไม่ได้บุญ อุเบกขาอุปบารมี ใครจะพูดร้ายอย่างไรก็ช่าง ด่าอย่างไรก็ช่าง ไม่ยอมถอย ไม่ยินดียินร้ายกับเขา ยินดีซึ่งบุญคุณทานอย่างเดียว พยายามมาจนได้ เป็นทศอุปบารมี เป็นบารมี ๒๐

ทศปรมัตถ์นี่ สมมติเราได้อาหารมา เราอดข้าวไม่ได้กินข้าว ไม่มีเงิน เงินหาได้ บุญหายาก พอดีมีคนมาขอก็ให้ไป เราจะหวงไว้ไม่มีประโยชน์ มีเงินร้อยก็ดี เงินสิบก็ดี เท่าใดก็ดีเก็บหมด เอาเงินนั้นมาทำบุญเป็นทานปรมัตถ์

ครูบาขาวปี
สอนกรรมฐาน

เผยแพร่โดย : หลวงปู่ครูบาชัยยะวงศาพัฒนา

กรรมฐาน (กัมมัฏฐาน) คืออะไร

๑. ตามพจนานุกรมให้ความหมายว่า ที่ตั้งแห่งการงาน อธิบายว่า เมื่อบุคคลดำเนินตามวิธีกรรมฐานแล้ว การงานในวิสัยย่อมสำเร็จหมด ในทางพระพุทธศาสนาหมายเอาอุบายทางใจมี ๒ ประการ คือ สมถกรรมฐานเป็นอุบายสงบใจ วิปัสสนากรรมฐานเป็นอุบายเรืองปัญญา

๒. หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี วัดหินหมากเป้ง จ. หนองคาย อธิบายว่า

กรรม คือ การกระทำ ฐานะ คือ ที่ตั้ง ทำแล้วตั้งในที่ใด ที่นั้นแหละ เรียกว่า กรรมฐาน

กรรมฐานในพระพุทธศาสนา ท่านพูดเฉพาะในเรื่อง การทำสมาธิภาวนา

กรรมฐานอันนี้ ทำแน่วแน่เต็มที่จนกระทั่งหลุดพ้นจากความทุกข์ได้ ไม่เหมือนกรรมฐานทางโลก

กรรมฐานทางโลก พวกชาวบ้านเขาทำการงานให้แน่วแน่เต็มที่ก็เรียกว่า กรรมฐาน เหมือนกัน เช่น ทำโต๊ะ ทำเก้าอี้ ทำบ้าน ทำเรือน ทำอะไรต่างๆ ทุกสิ่งทุกประการที่ตั้งใจทำจริงๆ จังๆ คือ ทำที่ตั้งให้มั่นในจิต เรียกว่า กรรมฐาน ด้วยกันทั้งหมด แต่มันเป็นของภายนอก ไม่ได้เข้ามาอยู่ในกาย

๓. หลวงปู่ครูบาพรหมจักร วัดพระพุทธบาทตากผ้า จ. ลำพูน กล่าวว่า ความจริงวิปัสสนากัมมัฏฐานมีอยู่ในตัวของท่านทั้งหลายพร้อมแล้ว เป็นแต่ยังไม่รู้จักและไม่เข้าใจวิธีปฏิบัติเท่านั้น จึงได้มาขอกับครูบาอาจารย์ เพื่อให้ได้กัมมัฏฐาน

สมถกัมมัฏฐานคือกัมมัฏฐานฐานหรือเหตุอันเป็นที่ตั้งแห่งการประพฤติปฏิบัติให้จิตสงบ จากนิวรณ์ธรรม

ธรรมชาติใดที่ทำจิตให้สงบ ระงับจากนิวรณ์ ธรรมชาตินั้นชื่อว่า สมถกัมมัฏฐาน

กัมมัฏฐานใด ที่ทำให้เกิดการรู้แจ้ง เห็นจริงในสภาวธรรม ธรรมชาตินั้นชื่อว่า วิปัสสนากัมมัฏฐาน

การทำกัมมัฏฐาน อันเป็นเหตุที่ตั้งแห่งการปฏิบัติความดี คนเราทั้งหลายควรทำตลอดไปทุกวันเวลา ตลอดชีวิตจึงจะเป็นการดี

ผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร มีความหวังต่อโลกุตรธรรม พึงรีบขวนขวาย บำเพ็ญอย่าให้เสียทีที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา อันหาได้โดยยาก

คำนำ

หนังสือกัมมัฏฐาน ๔๐ เป็นหนังสือเก่าที่ ครูบาเจ้าอภิชัยขาวปี (ซึ่งในหนังสือเล่มนี้เรียกท่านตามความนิยมของท้องถิ่นล้านนาว่า "ครูบาเจ้าอภิชัยขาวปี" หรือ "ผ้าขาวปี") เป็นผู้แต่งไว้ ในสมัยเมื่อท่านยังมีชีวิตอยู่ นับได้ว่าเป็นวรรณกรรมคำสอนประเภทร้อยแก้วของล้านนาไทย ที่มีคุณค่าทางการประพฤติวัตรปฏิบัติธรรมเป็นอย่างดีเล่มหนึ่ง

การอธิบายกัมมัฏฐาน ๔๐ ของครูบาเจ้าอภิชัยขาวปี แตกต่างจากการอธิบายของครูบาอาจารย์ท่านอื่น ๆ บางทีก็มีแปลกไปจากกัมมัฏฐานที่มีมาในคัมภีร์เล่มเดิม ซึ่งกัมมัฏฐาน ๔๐ ตามคัมภีร์ว่าด้วยการเจริญสมาธิกัมมัฏฐานนั้นมีดังนี้ คือ

กสิณ ๑๐ ได้แก่

๑. ปฐวีกสิณ คือ การเพ่งดินเพื่อจูงใจให้เป็นสมาธิ

๒. อาโปกสิณ คือ การเพ่งน้ำเพื่อจูงใจให้เป็นสมาธิ

๓. เตโชกสิณ คือ การเพ่งไฟเพื่อจูงใจให้เป็นสมาธิ

๔. วาโยกสิณ คือ การเพ่งลมเพื่อจูงใจให้เป็นสมาธิ

๕. นีลกสิณ คือ การเพ่งสีเขียวเพื่อจูงใจให้เป็นสมาธิ

๖. ปีตกสิณ คือ การเพ่งสีเหลืองเพื่อจูงใจให้เป็นสมาธิ

๗. โลหิตกสิณ คือ การเพ่งสีแดงเพื่อจูงใจให้เป็นสมาธิ

๘. โอทาตกสิณ คือ การเพ่งสีขาวเพื่อจูงใจให้เป็นสมาธิ

๙. อาโลกกสิณ คือ การเพ่งแสงสว่างเพื่อจูงใจให้เป็นสมาธิ

๑๐. อากาสกสิณ คือ การเพ่งที่ว่างเพื่อจูงใจให้เป็นสมาธิ

อสุภ ๑๐ ได้แก่

๑. **อุทธุมาตกะ**	คือ การพิจารณาซากศพที่เน่าพอง
๒. **วินีลกะ**	คือ การพิจารณาซากศพที่มีสีเขียวคล้ำ
๓. **วิปุพพกะ**	คือ การพิจารณาซากศพที่มีน้ำเหลืองไหลออกอยู่
๔. **วิจฉิททกะ**	คือ การพิจารณาซากศพที่ขาดกลางตัว
๕. **วิกขายิตตกะ**	คือ การพิจารณาซากศพที่สัตว์กัดกินแล้ว
๖. **วิกขิตตกะ**	คือ การพิจารณาซากศพที่มีมือ เท้า ศีรษะขาด
๗. **หตวิขิตตกะ**	คือ การพิจารณาซากศพที่ศัตรูสับฟันเป็นท่อน
๘. **โลหิตะ**	คือ การพิจารณาซากศพที่ถูกอาวุธฟันมีเลือดไหล
๙. **ปุฬุวกะ**	คือ การพิจารณาซากศพที่มีตัวหนอนคลานไปมา
๑๐. **อัฏฐิกะ**	คือ การพิจารณาซากศพที่เหลือแต่กระดูก

อนุสสติ ๑๐ ได้แก่

๑. **พุทธานุสสติ**	การระลึกถึง พระคุณของพระพุทธเจ้า
๒. **ธมฺมานุสสติ**	การระลึกถึง พระคุณของพระธรรม
๓. **สงฺฆานุสสติ**	การระลึกถึง พระคุณของพระสงฆ์
๔. **สีลานุสสติ**	การระลึกถึง ศีลที่ตนรักษา
๕. **จาคานุสสติ**	การระลึกถึง ทานที่ตนเองได้บริจาคแล้ว
๖. **เทวตานุสสติ**	การระลึกถึง คุณที่ทำให้คนเป็นเทวดา
๗. **มรณานุสสติ**	การระลึกถึง ความตายที่จะต้องมีเป็นธรรมดา
๘. **กายคตานุสสติ**	การระลึกถึง ร่างกายให้เห็นว่าไม่งาม
๙. **อานาปานสติ**	การกำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก
๑๐. **อุปสมานุสสติ**	การระลึกถึง ธรรมเป็นที่สงบระงับกิเลสและทุกข์

พรหมวิหาร ๔ ได้แก่

๑. **เมตตานุสสติ** การระลึกถึง ความเมตตาที่มีในตน

๒. **กรุณานุสสติ** การระลึกถึง ความกรุณาที่มีในตน

๓. **มุทิตานุสสติ** การระลึกถึง ความพลอยยินดีที่มีในตน

๔. **อุเบกขานุสสติ** การระลึกถึง ความวางเฉยที่มีในตน

อรูป ๔ ได้แก่

๑. **อากาสานัญจายตนะ** กำหนดที่ว่างอันหาที่สุดไม่ได้เป็นอารมณ์

๒. **วิญญาณัญจายตนะ** กำหนดวิญญาณหาที่สุดไม่ได้เป็นอารมณ์

๓. **อากิญจัญญายตนะ** กำหนดภาวะที่ไม่มีอะไร ๆ เป็นอารมณ์

๔. **เนวสัญญานาสัญญายตนะ** กำหนดภาวะที่มีสัญญาก็ไม่ใช่ไม่มีสัญญาก็ไม่ใช่เป็นอารมณ์

ปฏิกูลสัญญา ๑ คือ การพิจารณาสิ่งปฏิกูลเป็นอารมณ์

จตุธาตุววัตถาน ๑ คือ การพิจารณาธาตุ ดิน น้ำ ลม ไฟ เป็นอารมณ์

รวมทั้งหมดมี ๔๐ ข้อ เรียกว่า **กัมมัฏฐาน ๔๐** แต่โบราณกาลมา โยคาวจรเจ้าผู้มุ่งกำจัดกิเลสาสวะอันมีอยู่ในตนให้สิ้นไปนั้น จะนำมาพิจารณาเป็นอารมณ์ต่าง ๆ จนได้บรรลุธรรมวิเศษ

ในหนังสือกัมมัฏฐาน ๔๐ ที่ครูบาเจ้าอภิชัยขาวปีแต่งขึ้นมานี้ มุ่งที่จะอบรมสั่งสอนบรรดาศิษยานุศิษย์ของท่าน ให้เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มั่นคงในครูบาอาจารย์ของตนเอง โดยมี **“นายใจมา”** เป็นผู้ดำเนินเรื่อง มิใช่แต่จะพูดถึงเฉพาะความที่เกี่ยวกับกัมมัฏฐาน หรือคำสั่งสอนเท่านั้น ในตอนท้ายยังมีเรื่องราวที่กล่าวถึง คือ

๑. โลกและจักรวาล ซึ่งมีปรากฏในคัมภีร์สำคัญ ๆ เช่น โลกทีปนี จักรวาลทีปนี ไตรภูมิพระร่วง หรืออัคคัญญสูตร

๒. พระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ ซึ่งมีปรากฏในคัมภีร์มหาวงศ์ หรือพุทธวงศ์

๓. ยังมีเรื่องเครื่องบิน เรื่องระเบิด เรื่องการเล่นฟุตบอล ฯลฯ เป็นต้น

อันเป็นการยืนยันว่าครูบาเจ้าอภิชัยขาวปีเป็นปราชญ์ผู้ที่ได้รับการศึกษาอบรมมาอย่างดีจึงมีความรู้ทั้งที่มีมาในอดีต และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี หนังสือเล่มนี้จึงน่าสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้มากเล่มหนึ่ง

ข้าพเจ้าได้รับมอบหมายจาก **พระพงษ์ศักดิ์ คมฺภีรธมฺโม** (ผู้เป็นศิษย์รูปหนึ่งของพระเดชพระคุณหลวงปู่ครูบาเจ้าชัยยะวงศาพัฒนา วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม) ให้ปริวรรตเรื่องกัมมัฏฐาน ๔๐ นี้จากอักษรธรรมล้านนา มาเป็นอักษรไทยกลาง ซึ่งหนังสือเล่มนี้หลวงปู่ครูบาเจ้าชัยยะวงศาพัฒนา เคยพิมพ์เผยแผ่ด้วยอักษรธรรมล้านนามาแล้ว ๑ ครั้ง

ซึ่งแน่นอนว่าการปริวรรตตามกฎเกณฑ์นั้น จะต้องเคร่งครัดในอักขระพยัญชนะอย่างเต็มที่ การจะตัดข้อความตอนใดออก หรือเพิ่มเติมข้อความใดเข้ามาใหม่ เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องสำหรับผู้รู้ทั้งหลายจะกระทำกัน แต่ด้วยความจำกัดในเรื่องความเข้าใจระหว่างพุทธศาสนิกชนผู้ต้องการรู้ธรรมของพระพุทธองค์นั้นเป็นคนไทยที่ใช้ภาษากลางในการสื่อสารต่อกัน

ข้าพเจ้าจึงขออนุญาตครูบาอาจารย์ผู้เป็นเจ้าของเดิม ที่รจนาหนังสือเล่มนี้ขึ้นมาด้วยความปรารถนาดีต่อมวลมนุษย์ทั้งหลาย รวมทั้งครูบาอาจารย์ผู้อบรมสั่งสอนวิธีการปริวรรตอักษรล้านนาให้ข้าพเจ้า ด้วยจำเป็นที่จะต้องทำการปรับปรุงข้อความในหนังสือเล่มนี้บ้างตามความเหมาะสม แต่ก็จักไม่ทำให้เสียรูปแบบดั้งเดิมเลย การปริวรรตนั้นจะกระทำโดยหลักการดังนี้คือ

๑. จะปริวรรตโดยใช้หลักการการปริวรรตอักษรธรรมล้านนา เป็นอักษรไทยกลางตามวิธีการที่ครูบาอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางภาษาได้วางหลักเกณฑ์ไว้ทุกประการ

๒. หากมีข้อความใดที่รูปศัพท์เดิมเป็นภาษาล้านนาที่ผู้อ่านโดยทั่วไป อ่านแล้วไม่สามารถเข้าใจในความหมายได้ เพราะความที่เป็นศัพท์ท้องถิ่น หรือศัพท์โบราณซึ่งไม่ใช้พูดหรือเขียนกันในปัจจุบันนี้ ก็จะขออนุญาตปรับปรุงศัพท์นั้นให้เป็นภาษาที่ผู้อ่านสามารถรู้และเข้าใจตรงกันได้โดยจะไม่ให้เสียความหมายเดิมแต่ประการใด

๓. หนังสือเล่มเดิมที่พิมพ์ด้วยอักษรธรรมล้านนาก็มีอยู่ ที่ปริวรรตตรงตัวไม่ปรับเปลี่ยนข้อความหรือรูปศัพท์ใด ๆ ข้าพเจ้าก็ทำไว้แล้ว หากมีผู้อ่านท่านใดต้องการศึกษาเรียนรู้ ข้าพเจ้าก็พร้อมที่อำนวยความสะดวกให้ทุกประการ และขอยืนยันว่าการอ่านหนังสือเล่มนี้แล้วอรรถประโยชน์ส่งผลทางอารมณ์อันเป็นจินตนาการที่ลึกซึ้งนั้น ควรอ่านจากต้นฉบับอักษรธรรมล้านนาน่าจะเป็นการดีที่สุด

๔. ความผิดพลาดบกพร่องอันเกิดขึ้นนี้ คณะผู้จัดทำขอน้อมรับด้วยความเต็มใจ และหวังได้รับการแนะนำจากปราชญ์บัณฑิตผู้รู้ทั้งปวงด้วยเมตตาจิต

ขอขอบคุณ **พระพงษ์ศักดิ์ คมฺภีรธมฺโม** ที่ให้โอกาสแก่ข้าพเจ้าได้ทำงานรับใช้บูชาคุณงามความดีของครูบาเจ้าอภิชัยขาวปี และหลวงปู่ครูบาเจ้าชัยยะวงศาพัฒนา ผู้เป็นที่เคารพสักการะของบรรดาศิษยานุศิษย์ทั้งหลายทั้งปวง ขอขอบคุณผู้ร่วมทำงาน อันมี**พระหงษ์ สุจิตฺโต** ผู้ช่วยปริวรรต และ**สามเณรเอกลักษณ์ กาใจ** ผู้ช่วยพิมพ์ ขอขอบคุณ**พระศุทธพันธ์ สิริญาโณ** ผู้ให้กำลังใจและช่วยพิสูจน์อักษรมาโดยตลอด

“การให้ธรรมเป็นทาน ชนะการให้ทานทั้งปวง” พุทธพจน์อันเป็น

อมตะนี้ ขอผลานิสงส์จงเป็นพลวปัจจัยเพิ่มพูนบารมีธรรมแด่ครูบาเจ้าอภิชัยขาวปี และหลวงปู่ครูบาเจ้าชัยยะวงศาพัฒนา ผู้ล่วงไปเสวยสุคติในสัมปรายภพ ขอจงเป็นปัจจัยอุปถัมภ์บำรุงให้คณะผู้จัดทำและผู้อ่านทุกท่านจงประสพแต่สุขสวัสดี ปราศจากโรคาพาธและอุปัทวันตราย มีชีวิตอยู่ค้ำชูบูชาพระบวรพุทธศาสนาไปตลอดจิรัฏฐิติกาลเทอญฯ.

พระมหาศุภชัย สุทฺธิญาโณ
เจ้าอาวาสวัดห้วยห้าง
ตำบลตะเคียนปม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

ประวัติครูบาเจ้าอภิชัยขาวปี

ครูบาเจ้าอภิชัยขาวปี เดิมเกิดบ้านแม่เทย ตำบลแม่ตืน อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน อภิชัยขาวปี ก็มาตั้งปฏิสนธิอยู่ในท้องแม่อยู่ได้ ๑๐ เดือน ครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ก็คลอดออกจากท้องแม่ในเดือน ๗ เหนือ เดือน ๕ ใต้ ขึ้น ๑๕ ค่ำ คือเดือน ๗ เพ็ญ วันจันทร์ ยามเย็น

วันนั้นเป็นวันสงกรานต์ที่ภาคเหนือเรียกว่าวัน "ปากปี" เหตุนั้น แม่จึงใส่ชื่อว่า "นายจุมปี"

แม่ชื่อว่า นางจันทรา พ่อชื่อว่า นายเมา พ่อแม่ทั้ง ๒ ก็เลี้ยง นายจุมปีมาถึงอายุนายจุมปีได้ ๔ ปี พ่อก็ตายไป แม่ก็มีความเวทนา ด้วยเพราะเลี้ยงดูนายจุมปีบางทีก็เลี้ยงด้วยกลอย บางทีก็เลี้ยงด้วยข้าว แม่เลี้ยงนายจุมปีจนอายุได้ ๑๔ - ๑๕ ปี

นายจุมปี เติบโตมาอายุได้ ๑๔ - ๑๕ ก็นั่งรำพึงว่า พ่อแม่แห่งเรานี้ วัวควายไร่นาก็ไม่มี ก็มีความเวทนา เป็นทุกข์ด้วยกินกลอยกินมัน บางที ก็ได้กินข้าว ก็มีความเวทนาเป็นทุกข์ไม่รู้จักหายสักที อายุเราได้ ๑๔ - ๑๕ แล้ว เราจักหาอันใดมาเลี้ยงแม่เราก็ไม่มี

ธรรมดาคนถ้าอายุได้ ๑๘ - ๑๙ ก็จักแต่งงาน ถ้าอายุเราได้ ๑๘ - ๑๙ ถ้าไปแต่งงานเสีย เราจักได้มัวเลี้ยงลูกเลี้ยงเมียอยู่ ใครจักมาเลี้ยงแม่ แห่งเรา แม่แห่งเราก็จักมีความเวทนาลำบากด้วยอันอดข้าวอดน้ำและ อาหารต่าง ๆ

ถ้าเราไปแต่งงานเสีย ก็จักมัวเลี้ยงแต่ลูกแต่เมีย ก็ไม่มีประโยชน์กับ แม่แห่งเรา ก็ไม่มีบุญกับแม่แห่งเรา ก็ไม่มีประโยชน์กับตัวเรา ก็ไม่มีบุญ

กับตัวเรา เราควรเข้าไปบวชในศาสนา ก็ยังจะมีประโยชน์กับแม่แห่งเรา ก็ยังจักมีบุญกับแม่แห่งเรา ก็ยังจักมีประโยชน์กับตัวเรา ก็ยังจักมีบุญกับตัวเรา

ถ้าเราได้เป็นพระเป็นเณรแล้ว ก็ยังจักมีญาติโยมมาถวายข้าวสุก ข้าวสารเงินทองอันใดก็ดี เราก็ยังจักได้เอามาเลี้ยงแม่แห่งเรา

นายจุมปีมีอายุได้ ๑๗ ปี ก็ขออนุญาตกับแม่ แม่ก็อนุญาตให้ไปบวช เมื่อแม่อนุญาตแล้ว ถึงเดือน ๗ เหนือ เดือน ๕ ใต้ แรม ๑๑ ค่ำ ก็ลาแม่เข้าไปสู่ศาสนา ฝากตัวเป็นลูกศิษย์กับครูบาศรีวิชัย วัดบ้านปาง

ถึงเดือน ๘ เหนือ เดือน ๖ ใต้ ขึ้น ๑๓ ค่ำ วันศุกร์ ล้านนาว่าปีกดสี ไทยว่าปีมะโรง ก็ได้บวชเป็นสามเณร บวชเป็นสามเณรแล้ว ก็อยู่ปฏิบัติครูบาศรีวิชัยนานได้ ๖ พรรษา

เป็นสามเณรได้ ๖ พรรษาแล้ว ถึงอายุได้ ๒๒ ปี ก็ได้บวชเป็นภิกษุ ได้บวชเป็นภิกษุได้ ๑๕ พรรษาแล้ว ก็ถูกจับลาสิกขาเป็นชีผ้าขาวจนถึงบัดนี้

๑
ปฐวีกสิณกัมมัฏฐาน

ครูบาเป็นชีผ้าขาวอยู่ไปไม่นาน ยังมีชายผู้หนึ่ง ชื่อว่า **"นายใจมา"** ก็เดินไปในป่าแห่งหนึ่ง ก็ไปเห็นเสือโคร่งเฒ่าตัวหนึ่ง นั่งอยู่ในซอกผา มีเสือหนุ่มตัวหนึ่งคาบเอาเนื้อมาไว้ต่อหน้าเสือโคร่งเฒ่าตัวนั้น เสือโคร่งเฒ่าตัวนั้นก็เข้ามากินเนื้ออันนั้นอยู่ที่นั้น นายใจมาเห็นเหตุนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาก็เทศนาว่า **"ชาติเสือแท้ ๆ เป็นสัตว์ตัวใจบาปฆ่าสัตว์ตัดชีวิตมาเป็นอาหารเลี้ยงชีวิตทุกมื้อ มันก็ยังรู้ผู้เฒ่าผู้แก่"**

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑

ยังมีพระโพธิสัตว์องค์หนึ่งเข้าไปบวชเป็นพระฤๅษีในถ้ำปัพพตาคีรี วันหนึ่ง พระฤๅษีตนนั้นก็เดินขึ้นไปบนเขา ก็ไปเห็นแม่เสือเกิดลูก แม่เสือหิวอาหารเพราะไม่ได้กินอะไร พระโพธิสัตว์ซึ่งเป็นพระฤๅษี ก็มีความกรุณายอมเสียสละชีวิตให้แก่แม่เสือตัวนั้น แม่เสือตัวนั้นก็กินพระฤๅษี เมื่อกินพระฤๅษีแล้วก็มีความดีใจหายจากความหิว ชาติเสือมันใจบาปยิ่งนัก มันก็ยังรู้อุปัฏฐากผู้เฒ่าผู้แก่

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑

ถ้าเราได้เป็นพระภิกษุก็ดี ได้บวชเป็นสามเณรก็ดี เป็นชีผ้าขาวก็ดี เป็นคนคฤหัสถ์ก็ดี ก็ควรรู้เคารพผู้เฒ่าผู้แก่ และอุปัฏฐากผู้เฒ่าผู้แก่ด้วยน้ำร้อนน้ำเย็นและหมากเมี่ยง คิลานเภสัช ข้าวน้ำโภชนะอาหาร และอุปัฏฐากครูบาอาจารย์ผู้เป็นครูของเราก็ดี อาคันตุกะมาเยี่ยมเยือนในอารามของเราก็ดี เราควรต้อนรับด้วยปัจจัยทั้ง ๔ ตามวัตรปฏิบัติของเรา

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุก็ดี ได้บวชเป็นสามเณรก็ดี ได้บวชเป็นชีผ้าขาวก็ดี และได้เรียนธรรม และเรียนหนังสือกับอาจารย์ผู้ใด เราควรอุปัฏฐากอาจารย์ผู้นั้น อย่าให้ได้ขาดทุกค่ำเช้าเย็น เราอุปัฏฐากเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่คุ้มค่าบุญคุณอาจารย์ของเรา

เราเรียนได้ "กะ (กอ ไก่)" ตัวหนึ่ง เราจักเอาทองมาซื้อเอากะตัวนั้น ทองพันหนึ่งก็ไม่คุ้มค่ากับกะตัวนั้น เราควรอุปัฏฐากนาน ๆ จึงจะคุ้ม

การอุปัฏฐากนี้มีค่ามากกว่าทองพันหนึ่ง การอุปัฏฐากนี้มีอานิสงส์กว้างขวางหาที่เปรียบไม่ได้ เมื่อตายก็จักได้ขึ้นไปเกิดบนสวรรค์ชั้นฟ้าไม่ต้องสงสัย

ถ้าไม่มีครองวัตรอุปัฏฐาก เอาแต่กิน ๆ อยู่ ๆ ไป ๆ มา ๆ เที่ยวขึ้นเหนือล่องใต้ อาจารย์ของเราจะได้กินอะไรก็ไม่รู้ ไม่ได้กินอะไรก็ไม่รู้ อาจารย์อยู่อย่างไรก็ไม่รู้ได้ นอนอย่างไรก็ไม่รู้ ถ้าเราไม่รู้บุญคุณของอาจารย์อย่างนี้ เมื่อตายไปก็จักได้ไปตกนรกอย่างไม่ต้องสงสัยเลย

ถ้าผู้ใดได้ปฏิบัติตามดังกล่าวมาแล้วแต่ข้างต้นนั้น ก็จักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จักเป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๒

อาโปกสิณกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๒

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็ไปนั่งอยู่ฝั่งสระน้ำแห่งหนึ่ง ก็เห็นกบตัวหนึ่งนั่งอยู่ก้านดอกบัว ดูข้างบนก็เห็นผึ้งตอม

ดอกบัวอยู่ นายใจมาก็คิดในใจว่า กบตัวนั้นจักแอบกินแม่ผึ้งอันจะมาเอาเกสรดอกบัวนั้นหรือ นายใจมาเห็นเหตุนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๒

ครูบาก็เทศนาว่า แม่ผึ้งมันเป็นสัตว์แท้ๆ ก็รู้แสวงหาเกสรดอกไม้ ถ้าเราได้บวชเป็นภิกษุก็ดี ได้บวชเป็นสามเณรก็ดี ได้บวชเป็นชีผ้าขาวก็ดี เป็นคนคฤหัสถ์ก็ดี เราควรแสวงหาเกสร คือ รสพระธรรมของพระพุทธเจ้า

เกสร คือรสพระธรรม มีตามหัวตามหางตามหน้ากระดาษก็มีถมไป เราควรแสวงหา เอาเกสรรสธรรมที่ละเอียดไว้กับตัวกับใจพอแล้ว

ธรรมนี้ก็มีหลายคัมภีร์ ถ้าเราเรียนไปมาก ๆ ก็จักพาให้เหลวไหลก็เพราะธรรมจักพาให้ขยันก็เพราะธรรม ดอกไม้ดอกใหญ่ก็มี ดอกน้อยก็มี ดอกหอมก็มี ดอกไม่หอมก็มี แม่ผึ้งก็ยังไม่เอาไปหมด ก็เอาเท่าที่หาเอาได้ ก็เอาแต่อันหอม ๆ หวาน ๆ เท่านั้น

ถ้าเราได้เกสรธรรมอ่อนละเอียดแล้ว เราควรที่จะค่อยกระทำบำเพ็ญเพียรไปเป็นดั่งแม่ผึ้งกระทำเพียร เพื่อเอาเกสรน้ำหวานดอกไม้นั้น เอาด้านบนก็มี เอาด้านข้างก็มี เอาด้านล่างก็มี มันก็ยังเพียรเอาน้ำหวานจนเต็มจนพอใจ เอาเกสรดอกไม้ติดปากจนเต็มจนพอใจ น้ำมันยังไม่ไหลออกจากดอกไม้ลงปากของตนเอง น้ำหวานดอกไม้อ่อนยิ่งกว่าอ่อนประมาณเม็ดข้าวสารหักครึ่งกระเด็นใส่ก็แตก แม่ผึ้งก็เพียรไต่ไปเป็นชั้น ๆ น้ำหวานนั้นก็ยังไม่แตกกระเซ็น

เหตุนี้เราควรบำเพ็ญไปทีละเล็กทีละน้อย เกสรคือรสพระธรรมจึงจักมีรสหอมหวาน แม่ผึ้งมันก็เอาเกสรดอกไม้ทีละเล็กทีละน้อย เอามาผสมกันก็ยังหอมยังหวาน เราได้บวชเป็นพระภิกษุก็ดี ได้บวชเป็นสามเณร

ก็ดี ได้บวชเป็นชีผ้าขาวก็ดี เป็นคนคฤหัสถ์ก็ดี มีแต่อยู่ๆ กินๆ ไปๆ มาๆ ไม่แสวงหาเกสรคือรสพระธรรมนั้น ก็เปรียบได้กับกบที่เฝ้าก้านดอกบัวนั้น

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๒

ยังมีชาย ๔ คนพี่น้อง น้องคนที่ ๔ นั้นปรารถนาจะเป็นพระพุทธเจ้า พี่คนที่ ๓ นั้นว่า ถ้าน้องได้เป็นพระพุทธเจ้านั้น พี่จักเอาขนตามร่างกายมาบูชา ส่วนพี่คนที่ ๒ นั้นว่า ถ้าน้องได้เป็นพระพุทธเจ้า พี่จักเอาขี้ไคลมาบูชา พี่คนโตก็ว่าพวกน้องๆ นี้โง่ น้องคนเล็กปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าก็พากันเอาขนและขี้ไคลมาบูชา

ต่อมาอีกไม่นาน น้องคนที่ ๔ ก็ได้เป็นพระพุทธเจ้า พี่คนที่ ๓ นั้นได้เกิดเป็นนกยูง ในล้านนานั้นมีประเพณีพุทธาภิเษกพระพุทธรูป มีการเอาหางนกยูงมาพัดเป็นพุทธบูชา ส่วนพี่คนที่ ๒ นั้นเกิดมาเป็นแม่ผึ้ง ก็เอาขี้ผึ้งมาฝั้นทำเทียนจุดเป็นพุทธบูชา พี่คนโตนั้นได้เกิดเป็นกบนั่งอยู่เฝ้าดอกบัว ให้แม่ผึ้งมาเอาเกสรดอกบัว เพราะบุพกรรมที่พี่คนโตด่าน้องๆ ว่าเป็นคนโง่นั่นเอง

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๒

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุก็ดี ได้บวชเป็นสามเณรก็ดี ได้บวชเป็นชีผ้าขาวก็ดี เป็นคฤหัสถ์ก็ดี ก็ควรแสวงหารสธรรมอันหอมหวาน อันควรเป็นกัมมัฏฐาน อันมั่นคง อันไม่หวั่นไหว เป็นดั่งแม่ผึ้งแสวงหาเกสรดอกไม้มาทำรังนั้น อนึ่ง ให้พยายามกระทำเพียรปฏิบัติไปให้มั่นคงเป็นดั่งแม่ผึ้งแสวงหาน้ำหวานนั้น จึงจะเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๓
เตโชกสิณกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๓

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปในป่าแห่งหนึ่ง ก็ไปนั่งอยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่ง ก็ได้ยินเสียงอึ่งอ่างร้องอยู่ในโพรงบนปลายไม้ เสียงดังอ๊บ ๆ นายใจมาก็หันไปหันมา ก็ไปเห็นรังนกไส้รังหนึ่ง นกไส้ตัวเล็กเท่านกกระจอก ทำรังใหญ่เท่าผลมะพร้าวทั้งเปลือก นายใจมาก็นึกว่าเป็นอึ่งอ่าง ทำไมขึ้นต้นไม้ได้ นกไส้ตัวนี้ทำรังเท่านี้ก็ยังได้ นายใจมารู้เหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๓

ครูบาก็เทศนาว่า นกไส้ตัวนั้น มันก็เป็นชาติสัตว์แท้ ๆ ตัวมันก็เล็กเท่านั้น มันก็ยังพยายามทำรังมันใหญ่ขนาดนั้น มันทำรังนั้นไม่ใช่ทำเดี๋ยวเดียว มันต้องค่อย ๆ ขนเอาเศษใบไม้ใบหญ้ามาทำทีละเล็กทีละน้อยหลายเดือนหลายวันจึงจะเสร็จ มันขนเอาเศษใบไม้ใบหญ้ามาทำรังนั้น ก็ค่อยพยายามเอาทีละเล็กทีละน้อย เพราะมันประสงค์ทำรังให้ลูกมันอยู่นั่นเอง

เราเป็นชาวป่าชาวดง อย่าถือตัวว่าเป็นใหญ่เป็นโต อย่าถือตัวเป็นเจ้าเป็นนาย ให้ถือตัวเป็นคนป่าจึงจักสมควร

บั้งไฟเวลาเมื่อมันขึ้นก็ขึ้นจากปลายไม้ขึ้นไป เวลาเมื่อมันหมดไฟแล้วมันไม่นอนอยู่ในอากาศ เดี๋ยวเดียวก็ร่วงลงเหนือพื้นดิน ก็ยังต่ำกว่าตอนขึ้น กระบอกก็แตก หวูดเสียงก็แตก ท้องก็กลวง อยากขึ้นปลายไม้

ที่เก่าอีก ใครก็ไม่เอาขึ้น มีแต่จะเอาไม้ไผ่หางบั้งไฟมาทำไม้สำหรับสอยผลไม้ หรือเอาไว้ให้เด็กน้อยเล่นเท่านั้น

เหตุนี้ ถ้าเราถือตัวว่าเป็นใหญ่เป็นโต เราก็คิดผิด ก็จักตกลงต่ำกว่าเดิม เหมือนอึ่งอ่างเคยหากินตามสระหนองหรือตามเหนือพื้นดิน แต่ทำตัวสูงขึ้นไปอยู่ในโพรงบนต้นไม้ ถึงเวลาจะร้องก็ออกมาจากโพรงไม้แล้วพองตัวเต่งตึงเหมือนหนังหน้ากลอง วิ่งไปถูกปลายไม้แหลมเสียบแทงใส่ตัวก็จักตาย

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๓

ยังมีนกไส้ตัวหนึ่งทำรังแล้วก็ไข่ ไข่แล้วก็ฟักได้ลูกออกมา แล้วลูกยังอ่อนอยู่ในรังที่นั้น ยังมีช้างสารตัวหนึ่งเดินไปในที่นั้น นกไส้ก็เห็นว่าช้างสารจักไปเหยียบรังแห่งตนแล้วก็ไหว้วอนขอช้างสารตัวนั้นว่า เราขออย่าไปในที่นั้น จักเหยียบใส่รังลูกแห่งเรา ช้างสารตัวนั้นก็ไม่ฟัง ก็ไปเหยียบใส่รังลูกนกไส้ตัวนั้น ลูกนกตัวนั้นก็ตาย

นกไส้ตัวเป็นแม่ก็ร้องไห้ไปมา ก็ไปวิงวอนขอกาตัวหนึ่งแมลงวันหมู่หนึ่ง กบตัวหนึ่ง เราขอช่วยเราฆ่าช้างสารตัวนั้นให้ตายเสียที กาตัวนั้นก็ว่าไม่ยาก เราจะช่วย แมลงวันหมู่นั้นก็ว่า ไม่ยาก เราจะช่วย กบตัวนั้นก็ว่าไม่ยาก เราจะช่วย

กาตัวนั้นก็ไปจิกตาช้างสารตัวนั้น ช้างก็บอดไปทั้ง ๒ ข้าง แมลงวันก็ไปไข่ใส่ตาช้างสารตัวนั้น ตาช้างก็เน่าไปทั้ง ๒ ข้าง กบตัวนั้นก็ไปร้องอยู่ในห้วย ช้างสารตัวนั้นก็อยากกินน้ำ ได้ยินเสียงกบร้อง ก็ค่อย ๆ คลำเดินไปแต่ก็พลาดเสียทีไปลื่นล้มตกลงไปในห้วยตายไปเลย

เหตุนี้แล นกไส้ตัวน้อยก็ยังเอาชนะช้างสารได้

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๓

เราได้บวชเป็นพระภิกษุก็ดี ได้บวชเป็นสามเณรก็ดี ได้บวชเป็นชีผ้าขาวก็ดี เป็นคนคฤหัสถ์ก็ดี ก็ควรปฏิบัติบำเพ็ญเมตตาภาวนา สวดมนต์เช้าเย็นไปทุกวัน ๆ

อนึ่ง ก็ให้ปฏิบัติอุปัฏฐากครูบาอาจารย์ และผู้เฒ่าผู้แก่พ่อแม่ของเรา ให้มีพลานิสงส์กว้างขวางในศาสนาไปภายหน้า เป็นดั่งนกไส้มีความพยายามทำรัง อนึ่ง ให้กระทำเพียรไปเป็นดั่งนกไส้ทำความพยายามฆ่าช้างสารนั้น

ถ้าเราปฏิบัติตามดังกล่าวแล้วนั้น ก็จักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็ได้พึ่งเรา

๔
วาโยกสิณกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๔

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ต่อมาไม่นานก็เดินไปในป่า ก็ไปเห็นสุนัขไล่จับลิง ลิงก็แยกเป็น ๒ พวก พวกหนึ่งขึ้นต้นไม้ต้นหนึ่ง อีกพวกหนึ่งก็ขึ้นต้นไม้อีกต้นหนึ่ง ในขณะที่ลิงพวกใดพวกหนึ่งกำลังขึ้นต้นไม้ต้นหนึ่งและพลัดตกลงมา สุนัขก็จะกระโดดเข้ากัด กระโดดไปกระโดดมาเพื่อไล่กัดระหว่างลิง ๒ พวกนี้ จนสุนัขก็เหนื่อย นายใจมาเห็นเหตุอย่างนี้ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๔

ครูบาก็เทศนาว่า ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุก็ดี ได้บวชเป็นสามเณรก็ดี ได้บวชเป็นชีผ้าขาวก็ดี เราควรเรียนธรรมกับครูท่านใด ก็ควรเรียนกับครูท่านนั้น อย่าเรียนหลายครู เราเชื่อครูใดก็ควรเชื่อครูนั้น อย่าเชื่อหลายครู เราเรียนธรรมผูกใดก็ควรเรียนธรรมผูกนั้น อย่าเรียนหลายผูก เราเชื่อธรรมผูกใด ก็ควรเชื่อธรรมผูกนั้น อย่าเชื่อหลายผูก ธรรมก็มีหลายธรรม

ครูก็มีมากแต่ก็สอนถูกเหมือนกัน คำว่าถูกก็มีหลายอย่าง เรียนหลายครูอาจทำให้ผิดพลาดได้ เรียนหลายธรรมก็ชวนให้เกิดความสับสนฟุ้งซ่าน ก็เพราะเรียนหลายธรรม เรียนหน้าลืมหลัง เรียนหลังลืมหน้า

ชวนให้ยุ่งก็เพราะธรรม ชวนให้หลงก็เพราะธรรม พาให้หลงก็เพราะธรรม พาให้เป็นแก่นเป็นสารก็เพราะธรรม รู้มากก็หลงมาก รู้มากอาจทำให้ไม่เชื่อธรรม เราควรเรียนเอาที่เป็นหลักเป็นแก่นเป็นการเป็นงานไว้ก็พอแล้ว

สุนัขกระโดดไปทางนั้นก็เพราะลิง สุนัขกระโดดมาทางนี้ก็เพราะลิง กระโดดไปกระโดดมาจนหมดแรงก็เพราะลิง

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๔

ยังมีฤาษี ๒ ตน ตนหนึ่งอยู่ทางเหนือเขา ตนหนึ่งอยู่ทางใต้เขา ยังมีนกแขกเต้าตัวหนึ่ง เกิดลูกอยู่ในโพรงต้นไม้ ตั้งอยู่หลังเขาที่นั้น วันหนึ่งลมพายุใหญ่ก็พัดมาที่ต้นไม้ต้นนั้นจนล้มตกลงบนเขานั้น

ลูกนกแขกเต้า ๒ ตัวนั้น ตัวหนึ่งก็บินไปตกอาศรมของฤาษีตนที่อยู่ทางเหนือ ตัวหนึ่งก็บินไปตกอาศรมของฤาษีตนที่อยู่ทางใต้

ฤาษีตนที่อยู่ทางเหนือก็เลี้ยงเอาไว้ แล้วสอนให้นกแขกเต้าตัวนั้นพูดเป็นภาษาคนว่า **"อนิจจะ ทุกขะ อนัตตะ"** ลูกนกแขกเต้าก็ว่าตามคำพูดนั้นทุกวัน

ฤาษีตนที่อยู่ทางใต้ก็เอาเลี้ยงไว้ สอนให้นกแขกเต้าตัวนั้นให้พูดเป็นภาษาคนว่า **"อนิจจา ทุกขา อนัตตา"** นกแขกเต้าก็ว่าตามคำพูดนั้นทุกวัน

มีอยู่วันหนึ่งฤาษีตนที่อยู่ทางใต้ซึ่งเป็นเจ้าของนกแขกเต้าตัวนี้ เหาะไปในอากาศ ไปหาลูกไม้หัวมัน ก็สั่งให้นกแขกเต้าตัวนั้นอยู่เฝ้าอาศรม นกแขกเต้าก็ร้องว่า **"อนิจจา ทุกขา อนัตตา"** อยู่ในอาศรมหลังนั้น

วันหนึ่งฤาษีตนที่อยู่ทางเหนือได้เดินเที่ยวป่า ก็มาพบอาศรมฤาษีตนที่อยู่ทางใต้ ก็มาได้ยินเสียงนกแขกเต้าร้องอยู่ที่นั้น ฤาษีตนที่อยู่ทางเหนือนี้ยังไม่ได้ฌาน ก็ยังเหาะไม่ได้ แต่มาได้ยินเสียงนกแขกเต้าตัวนี้ร้องว่า **"อนิจจา ทุกขา อนัตตา"** ฤาษีตนนั้นก็นึกในใจว่า ฤาษีตนที่อยู่ทางใต้นี้เหาะไปในอากาศได้เพราะท่านถือคำพูดอันนี้หรือ ฤาษีตนที่อยู่ทางเหนือนั้นก็เรียนเอาคำพูดดังกล่าวจากนกแขกเต้าจนจำได้ เมื่อจำได้แล้วก็สามารถเหาะไปในอากาศได้ จนไปถึงที่อยู่แห่งตน

มีฤาษีตนหนึ่งอยู่ต่างถิ่น เดินเที่ยวป่ามาตามทาง ยังไม่ได้ฌานเหมือนกัน มาถึงอาศรมฤาษีตนที่อยู่หนใต้ ก็ได้ยินเสียงนกแขกเต้าร้องว่า **"อนิจจา ทุกขา อนัตตา"** ก็เรียนเอาคำนี้กับนกแขกเต้าว่า **"อนิจจา ทุกขา อนัตตา"** เรียนจบแล้วได้ฌาน เหาะเหินเดินอากาศได้ ข้ามเขาไปทางหนเหนือ ก็ไปเห็นอาศรมฤาษีตนที่อยู่หนเหนือนั้นอีก ก็ลงมาที่อาศรมบทฤาษีตนนั้น ก็มาได้ยินเสียงนกแขกเต้าร้องว่า **"อนิจจะ ทุกขะ อนัตตะ"** ก็เลยทิ้งคำว่า **"อนิจจา ทุกขา อนัตตา"** นั้นเสีย แล้วมาเรียนเอา **"อนิจจะ ทุกขะ อนัตตะ"** อีก พอเรียนได้แล้วก็ไม่สามารถเดินไปในอากาศได้ก็เลยหากินลูกไม้หัวมันไปตามเหนือหน้าแผ่นดินตามเดิม

ถือ **"อนิจจา ทุกขา อนัตตา"** ก็เหาะเหินเดินไปในอากาศได้แล้วก็ยังไม่พอใจ ยังกลับไปเรียนเอา **"อนิจจะ ทุกขะ อนัตตะ"** อีก ก็เลยไม่สามารถเดินไปในอากาศได้อีก เหตุนี้แล ชื่อว่าโลภครู หลายครู

ฤาษีตนเป็นนกแขกเต้าอยู่ทางเหนือถือ **"อนิจจะ ทุกขะ อนัตตะ"** นั้นก็ได้ฌาน ถึงฌานเหมือนกัน ตนเป็นเจ้านกแขกเต้าอยู่ทางใต้ ถือ **"อนิจจา ทุกขา อนัตตา"** นั้น ก็ได้ฌานและถึงฌานเหมือนกัน ถ้าฤาษีต่างถิ่นตนนั้นยึดเอาครูเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ฌานก็ไม่เสื่อม แต่นี่เปลี่ยนไปเปลี่ยนมาฌานเลยเสื่อมเหาะเหินเดินอากาศไม่ได้ จำเป็นต้องหากินลูกไม้หัวมันไปตามเหนือหน้าแผ่นดินเหมือนเดิม เพราะว่าเชื่อธรรมหลายธรรม โลภธรรมหลายธรรมนั้นแล

ยังมีฤาษีตนหนึ่งอยู่เขาลูกหนึ่ง ถือธรรมทีฆนิกาย มัชฌิมนิกาย สังยุตตนิกาย อังคุตตรนิกาย ขุททกนิกาย ถือ ๕ นิกายนี้ ก็ถึงฌาน สามารถเหาะเหินเดินไปในอากาศได้ ไปหาลูกไม้หัวมันมากินทุกวัน

ยังมีฤาษีกลุ่มหนึ่งมี ๗ ตน อยู่เขาลูกหนึ่ง ตนหนึ่งถือธรรมสังคิณี ตนหนึ่งถือธรรมวิภังค์ ตนหนึ่งถือธรรมธาตุกถา ตนหนึ่งถือธรรมปุคคลบัญญัติ ตนหนึ่งถือธรรมกถาวัตถุ ตนหนึ่งถือธรรมยมก ตนหนึ่งถือธรรมมหาปัฏฐาน ก็สามารถเหาะเหินเดินไปในอากาศได้ ยังชีพด้วยการไปหากินลูกไม้หัวมันทุกตน

เมื่อฤาษีตนที่ถือธรรมนิกายทั้ง ๕ นั้น มาเห็นฤาษีทั้ง ๗ เดินไปในอากาศได้ ก็ถามฤาษีทั้ง ๗ นั้นว่า ท่านถือธรรมอะไรถึงเดินไปในอากาศได้ ฤาษีทั้ง ๗ นั้นตอบว่า ตัวเราถือธรรมคือพระอภิธรรมทั้ง ๗ คัมภีร์ ถือธรรมตนละหนึ่งคัมภีร์

ฤาษีตนที่ถือธรรมนิกายทั้ง ๕ นั้นว่า เราจักเรียนเอาให้ได้ ๗ คัมภีร์ เอามารวมกับนิกาย ทั้ง ๕ ให้ได้ ๑๒ คัมภีร์ แล้วจักเหาะเหินเดินไปใน

อากาศสูงๆ ให้ได้ จะได้เห็นโลกมากๆ ก็เรียนเอาจนหมดทั้ง ๗ คัมภีร์ เมื่อเรียนเอาหมดทั้ง ๗ คัมภีร์แล้ว จะเดินไปในอากาศก็เดินไปไม่ได้ ทำอย่างไรก็ทำไม่ได้ ก็จำเป็นต้องเดินไปหากิน ลูกไม้หัวมัน ไปตามพื้นดินเหมือนเดิม

เหตุนี้แล เพราะเชื่อธรรมหลายธรรม โลภธรรมหลายธรรม เหมือนฤาษีถือนิกายทั้ง ๕ ได้ถึงฌานด้วยนิกายทั้ง ๕ แล้วยังไม่พอ กลับไปเรียนเอาอภิธรรมมาอีก ๗ คัมภีร์ หวังจักได้ฌานสูงกว่าเดิม กลับต้องมาเดินดินอีกตามเคย ทั้งธรรมเก่าธรรมใหม่ก็ไม่เหลืออยู่เลย

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๔

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุก็ดี บวชเป็นสามเณรก็ดี บวชเป็นชีผ้าขาวก็ดี เป็นคนคฤหัสถ์ก็ดี ถ้าไม่เชื่อครูหลายครู ไม่โลภครูหลายครู ไม่เชื่อธรรมหลายธรรม ให้เชื่อครูใดครูนั้น เชื่อธรรมใดธรรมนั้น ก็จักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๕
นีลกสิณกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๕

นายใจมาได้ฟังคำสั่งสอนครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปตามถนนที่หนึ่ง ยังมีพ่อค้าวัวกลุ่มหนึ่งปล่อยวัวอยู่ที่นั้น แล้วบางคนก็มัดวัวติดหลัก บางคนก็มัดวัวติดตอ นายใจมาก็เดินทางไปถึงที่นั้น วัวกลุ่มนั้นเห็นก็ตื่นตกใจ ก็พากันดึงเชือกที่ผูกรวมเอาหลักเอาตอหนีเข้าป่าไป บางตัวก็เดินวนเข้าหาตอ นายใจมาเห็นเหตุอย่างนี้แล้วก็กลับมากราบเรียนกับครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๕

ครูบาเทศนาว่า วัวพาเอาหลักหนีเข้าป่าไปนั้น เพราะหลักนั้นไม่มั่นคง เพราะหลักนั้นเป็นของเก่าแต่สมัยพ่อสมัยแม่ของมัน เจ้าของวัวเอาวัวมาผูกที่นั้น วัวก็ฉุดออกพาหนีเข้าป่าได้ จำเป็นต้องออกตามหาวัว เพราะมันไม่มีรากเหง้า ไม่มีหลักการที่แน่นอน ไม่ยึดถือจารีตของสมัยพ่อสมัยแม่ของมัน จำเป็นต้องหนีตามวัว เพราะหลักมันเก่า ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุก็ดี บวชเป็นสามเณรก็ดี บวชเป็นชีผ้าขาวก็ดี เป็นคฤหัสถ์ก็ดี ไม่ควรทิ้งคำครูคำบา คำพ่อคำแม่คำเก่าโบราณ อนึ่งเราไม่ควรทิ้งรีตครูรีตบา รีตพ่อรีตแม่ที่ได้ตั้งได้แต่งได้สั่งได้สอนไว้แต่ก่อนโบราณ ถ้าเราทิ้งรีตเก่าแก่โบราณนั้น ก็เหมือนวัวพาหลักหนีเข้าป่าไป นั่นก็เพราะหลักนั้นทิ้งหน้าที่ของมัน ถ้าเราทิ้งรีตเก่าโบราณนั้น โลกก็จักพาเราหนี เราก็จักพาโลกหนี เหมือนกันทั้งบ้าน ทั้งเมือง โลกก็ไม่มั่นคง เราก็ไม่มั่นคง ใครจักพึ่งใครก็ไม่ได้ ก็จักพากันหลงใหลไปทั่วบ้านทั่วเมือง

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๕

ยังมีนายร้อยพ่อค้าวัวคนหนึ่ง พาเอาวัวและเกวียน ๕๐๐ เล่ม ไปขายของในเมืองสุวรรณภูมินท์ พาเอาวัวและเกวียนเดินทางไปหลายวันหลายคืน ไปผ่านเมืองยักษ์แห่งหนึ่ง ก็ปล่อยวัวและเกวียนพักนอนที่นั่น บางคนก็ผูกวัวติดหลัก บางคนก็ผูกติดตอ ถึงเวลาค่ำมาแล้ว นางยักษ์ก็เนรมิตตนเป็นสาวงาม มาหลอกเอาพวกหนุ่มพ่อค้าไปสู่เรือน พวกหนุ่มพ่อค้าก็มัวเมากับด้วยนางยักษ์ ก็พากันไปเที่ยวเรือนของสาวยักษ์ทุกวัน เมื่อไปถึงเรือนนางยักษ์ ยักษ์ก็จับเอาไปกินจนหมด กินพวกหนุ่ม ๆ หมดแล้ว ยักษ์ก็เนรมิตตัวเองเป็นพวกหนุ่มพวกนั้นเข้ามาหาฝูงวัว ฝูงวัวก็ฉุดพาเอาหลักหนีเข้าป่าไปหมดพวกยักษ์ก็ไล่จับเอาวัวฝูงนั้นไปกินจนหมด

เหลือแต่วัวตัวผูกติดตอตัวหนึ่งกับนายร้อยคนหนึ่ง นายร้อยก็ถือถุงข้าวสารกับดาบเล่มหนึ่ง แล้วก็พาเอาวัวตัวที่ผูกติดตอนั้นเดินทางกลับขึ้นมาจนเย็นค่ำ

พอถึงเวลาเย็นแล้วก็ไปตัดเอาไม้มาแหลมฝังลงดิน แล้วก็ผูกวัวติดหลักไว้ที่นั้นแล้วก็พักนอน นางยักษ์พวกนั้นเนรมิตเป็นสาวงามมาหลอกนายร้อย นายร้อยก็รู้ว่าเป็นนางยักษ์ ก็คว้าเอาดาบออกมาเงื้อจะฟันนางยักษ์ นางยักษ์ผู้นั้นกลัว ก็วิ่งหนีไปหาวัว วัวก็ตกใจฉุดพาหลักหนีเข้าป่าไป นางยักษ์ก็เลยไล่จับเอาไปกินเสีย นายร้อยก็หมดท่า ก็เลยถือถุงข้าวสารกับดาบเล่มหนึ่งกลับมาจนถึงบ้าน เหตุนี้แล เดิมทีนายร้อยยังเหลือวัวไว้ตัวหนึ่งก็เพราะพึ่งตอ ตอนหลังบังเอิญว่ามาลืมตอไม้ เอาวัวไปผูกกับหลักก็เลยเห็นเหตุให้เสียวัวไป

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๕

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุก็ดี บวชเป็นสามเณรก็ดี บวชเป็นชีผ้าขาวก็ดี เป็นคฤหัสถ์ก็ดี วัวเดินวนเข้าหาตอนั้นเพราะตอนั้นมั่นคง ตอนั้นเอารากเอาเหง้ามันเป็นใหญ่ มันไม่ทิ้งรากทิ้งเหง้าของมันมาแต่โบราณ เพราะรากเหง้าของมันฝังลงไปในแผ่นดินลึก เหตุนี้แล วัวดึงไม่ออกวัวจึงเดินวนเข้าหาจนตรึงแน่น เราควรถือเอาคำเก่าคำโบราณครูบาอาจารย์พ่อแม่สั่งสอนไว้ เราจึงจะมั่นคงเหมือนวัวเดินวนรอบตอนั้น ถ้าเรามั่นคงแล้วก็จะเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จะได้พึ่งเรา

๖
ปีตกสิณกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๖

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ต่อมาไม่นานก็เดินไปตามแม่น้ำสายหนึ่ง ก็ไปเห็นขยะติดปลายไม้ ปลายไม้ก็ลอยตามขยะ สุดปลายไม้แล้วขยะก็หลุดไหลไป เมื่อขยะหลุดไหลไปแล้ว ปลายไม้ก็กลับมาที่เดิม ขยะก็ไหลไปติดอีก ปลายไม้ก็ไหลไปตามขยะ ขยะก็หลุดไปอีก ปลายไม้ก็ไหลไปไหลมา ขึ้น ๆ ลง ๆ ไปตามน่านน้ำที่นั้น นายใจมาเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๖

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุก็ดี บวชเป็นสามเณรก็ดี บวชเป็นชีผ้าขาวก็ดี ไม่ควรถืออาจารย์กัมมัฏฐานหลายท่าน ถือท่านหนึ่งแล้วซึ่งคนยังนิยมกันอยู่ เราไปเห็นอาจารย์กัมมัฏฐานท่านอื่น คิดจะเรียนกัมมัฏฐานกับท่านองค์ใหม่ ก็ทิ้งกัมมัฏฐานของท่านองค์เก่านั้นเสีย กลับไปเรียนเอากัมมัฏฐานกับท่านองค์ใหม่อีก คนที่นิยมท่านอาจารย์องค์เก่าเหล่านี้ก็เลยหลุดไหลไป พากันไปนิยมกลุ่มใหม่อีก ทั้งที่กลุ่มเก่าก็ยังนิยมกันอยู่ แต่ยังไปเรียนเอากัมมัฏฐานท่านองค์ใหม่ ปล่อยกัมมัฏฐานของท่านอาจารย์องค์เก่าเสีย พากันไปถือกัมมัฏฐานของท่านองค์ใหม่เสียอีก คนกลุ่มนิยมของใหม่ ก็เลยหลุดไหลไป นาน ๆ หลายครั้งหลายหน ก็เลยจักพาให้โลกหลุด ๆ ไหล ๆ ไป เหมือนปลายไม้ลอยตามขยะ ถ้าสุดปลายไม้แล้วขยะก็หลุดไหลไป ถ้าเราปฏิบัติอย่างนี้ ไม่เป็นแก่นเป็นสารแน่ อาจจักพากัน

หลุดๆ ไหลๆ ไป ทั้งโลกทั้งเรา โลกก็จักพาเราหลงไหล เราก็จักพาโลกหลงไหลเท่ากัน

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๖

ยังมีช้างตายตัวหนึ่งเน่าไหลไปตามแม่น้ำ ยังมีกาตัวหนึ่ง กินช้างเน่าที่ไหลไปตามแม่น้ำ และมีกาอีกหมู่หนึ่งลงมากินกับกาตัวนั้น เมื่อกินอิ่มแล้วก็ชวนเอากาตัวนั้นบินออกมา กาตัวนั้นก็ไม่ออก กาฝูงนั้นพากันออกไป ยังมีกาอีกฝูงหนึ่ง ก็ลงมากินช้างเน่ากับกาตัวนั้น กินอิ่มแล้วก็ชวนกาตัวนั้นไปก็ไม่ไป กาฝูงนั้นก็พากันออกไป ยังมีกาอีกฝูงหนึ่ง ก็ลงมากินช้างเน่ากับกาตัวนั้น กินอิ่มแล้วก็ชวนกาตัวนั้นไปก็ไม่ไป กาฝูงนั้นก็พากันออกไป ช้างเน่าตัวนั้นก็ไหลไปไหลไป จนไปถึงกลางแม่น้ำมหาสมุทรใหญ่นานๆ ไป ซากช้างเน่าก็ยุบลงไปในมหาสมุทรใหญ่ที่มองไม่เห็นริมฝั่งเลย กาตัวนั้นก็ไม่มีที่อยู่ที่กิน บินไปกลางน้ำมหาสมุทร บินไปทางไหนก็ไม่พ้นเลยตกลงตายกลางมหาสมุทรเสีย

เหตุนี้แล การถือกัมมัฏฐานนั้น เดี๋ยวถืออย่างหนึ่ง เดี๋ยวถืออีกอย่างหนึ่ง มากเข้าจนไปหลงตอนกลาง กาตัวนั้นกินซากช้างเน่า กินไปหลงไปจนกระทั่งไปตายในระหว่างทาง

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๖

เราได้บวชเป็นพระภิกษุก็ดี บวชเป็นสามเณรก็ดี บวชเป็นชีผ้าขาวก็ดี ก็ควรถือกัมมัฏฐานตามครูเดิมให้มั่นคง อย่าไปเชื่อใคร ถ้ามีผู้มากล่าวกับเราว่า เขาถือกัมมัฏฐานอย่างนี้ ทำให้เขาได้ถึงฌานได้ถึงอภิญญา กัมมัฏฐานอย่างนี้ดี แล้วแสดงฌานให้เห็น ก็อย่าได้เชื่อ หรือถ้ามีผู้มากล่าวกับเราอีกว่าเขาถือกัมมัฏฐานอย่างนี้ ทำให้เขาดำดินบินบนได้ แล้ว

เขาก็ดำดินบินบนให้เราเห็นจริงก็ดี ก็อย่าได้เชื่อ ถ้าเชื่อก็จักเสียครูเดิมของเรา ถ้าเสียครูเดิมของเรานั้นก็จักหาประโยชน์ไม่ได้ จักพาเราหลงใหลไม่มีที่สิ้นสุด ถ้าเราไม่เสียครูเดิมของเรา เราก็จักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๗
โลหิตกสิณกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๗

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบา แล้วอยู่ไปไม่นานก็เดินไปในป่าแห่งหนึ่งซึ่งตอนนั้นอากาศร้อน ก็เลยพักอยู่ในป่าที่นั้น เดินหลงไปหลงมาก็เห็นนกแซงแซวตัวหนึ่ง แกะเกล็ดไม้ไป ๆ มา ๆ ตามลำต้นไม้ นายใจมาก็ไม่รู้ว่ามันจะทำอะไร นายใจมาเห็นเหตุอย่างนี้แล้วก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๗

ครูบาก็เทศนาว่า นกแซงแซวแกะเกล็ดไม้นั้น เพราะมันกลัวงูขึ้นไปกินลูกมัน มันจึงแกะเกล็ดไม้นั้นให้เก่ง ๆ ให้นาน ๆ ไม่ให้งูขึ้นไปกินลูกมันได้ เพราะมันมีความรักลูกของมัน เราได้บวชเป็นพระภิกษุก็ดี ได้บวชเป็นสามเณรก็ดี ได้บวชเป็นชีผ้าขาวก็ดี ควรรักษาปัจจเวกขณะทั้ง ๔ เหมือนนกแซงแซวรักษาลูก ต้นไม้ต้นนั้น ก็คือตัวเรานี้แล ปัจจัยทั้ง ๔ คือเกล็ดที่ติดตามต้นไม้นั้นแล ปัจจเวกขณะทั้ง ๔ หมายถึง นกแซงแซวตัวแกะเกล็ดไม้นั้นแล ปัจจเวกขณะทั้ง ๔ ก็คือการพิจารณาถึง

๑. ผ้านุ่งผ้าห่ม ผ้าสบง ผ้าสังฆาฏิ ผ้าจีวร ของชาวบ้านที่ถวายเรา

๒. ข้าวและอาหารบิณฑบาต ของชาวบ้านที่ถวายเรา

๓. ที่นั่งที่นอนอาสนะสำลี และเสื่อหมอน ของชาวบ้านที่ถวายเรา

๔. คิลานะเภสัช หมาก เมี่ยง บุหรี่ ของชาวบ้านที่ถวายเรา

ปัจจัยทั้ง ๔ อย่างนี้ชื่อว่า ปัจจเวกขณะทั้ง ๔ มาติดมาพันตัวเรา เหมือนดังเกล็ดไม้ติดตามลำต้นไม้นั้น ปัจจเวกขณะทั้ง ๔ นั้นคือการพิจารณาว่า

๑. **ปฏิสงฺขาโยนิโสจีวรํ ยถาจีวรํ อชฺชมยาจีวรํ** คือ การพิจารณาผ้าจีวรที่เราได้นุ่งได้ห่มของชาวบ้าน

๒. **ปฏิสงฺขาโยนิโสปิณฑปาตํ ยถาปิณฺฑปาโต อชฺชมยาปิณฑปาโต** คือ การพิจารณาข้าวบิณฑบาตและโภชนาอาหารที่เราได้ฉันของชาวบ้าน

๓. **ปฏิสงฺขาโยนิโสเสนาสนํ ยถาเสนาสนํ อชฺชมยาเสนาสนํ** คือ การพิจารณาเสนาสนะ อาสนะ ที่นั่งที่นอน ที่เราได้นั่งได้นอนของชาวบ้าน

๔. **ปฏิสงฺขาโยนิโสคิลา ยถาคิลา อชฺชมยาคิลา** คือ การพิจารณาหมาก เมี่ยง บุหรี่ ที่เราได้เคี้ยว ได้สูบ ได้อม ของชาวบ้าน

ปัจจเวกขณะทั้ง ๔ นั้น คือเก็บปัจจัยทั้ง ๔ ที่ติดตามตัวเราให้หมด เหมือนนกแซงแซวที่แกะเกล็ดต้นไม้ ให้หมดให้เกลี้ยงนั้นแล

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๗

ยังมีพระภิกษุรูปหนึ่งเดินเทศน์ไป จนไปถึงเขตบ้านอันหนึ่ง ยังมีผู้เฒ่าสองสามีภรรยา ก็รู้ว่าพระภิกษุจักมารับอาหารบิณฑบาตวันพรุ่งนี้ ผู้เฒ่าสองสามีภรรยาก็คุยกันว่า วันพรุ่งนี้พระภิกษุจักมาบิณฑบาตข้าวนั้น เราจะเอาอะไรมาเป็นอาหารเพื่อเตรียมใส่บาตรในวันพรุ่งนี้ ผู้เป็นสามีก็

ว่าไม่มีอะไร เท่าที่มีก็ไก่ตัวหนึ่งนอนอยู่ในกรงเท่านั้น ๒ สามีภรรยาคุยกันแล้วก็หลับไป

พอรุ่งเช้ามาแล้ว ผู้เป็นภรรยาก็ตื่นมาหุงข้าว ผู้เป็นสามีก็ไปจับเอาไก่ในกรงมาทำเป็นอาหาร ถึงเวลาแล้วพระภิกษุรูปนั้นก็มาบิณฑบาตข้าวกับ ๒ สามีภรรยา ๆ ก็เอาข้าวและอาหารมาใส่บาตรให้พระภิกษุ พระภิกษุรับเอาข้าวบิณฑบาตแล้วกลับไป

ไก่ตัวนั้นเมื่อตายไปก็ไปเกิดเป็นไก่อยู่ในนรกตัวใหญ่เท่าช้าง มีเดือยคมเหมือนมีดโกน พระภิกษุรูปนั้นเมื่อมรณภาพไปก็ได้ไปหาไก่ตัวนั้น ไก่ตัวนั้นเมื่อเห็นพระภิกษุรูปนั้น ก็มีความโกรธขึ้นมากล่าวว่า ผู้เฒ่า ๒ สามีภรรยาฆ่าเราตาย ก็เพราะพระภิกษุ ก็จิกตีพระภิกษุรูปนั้นจนสิ้นวิบาก เมื่อสิ้นวิบากเพราะไก่จิกตีแล้ว ก็ได้เกิดเป็นควายถูกคนเอาแอกไถมาใส่เหมือนถูกทัณฑกรรม ได้รับความเวทนามีความเจ็บก็ร้องว่า อา อา เพราะเหตุว่า เมื่อเป็นพระภิกษุ ไม่รู้จักสระอะสระอา ไม่รู้จักพิจารณาปัจจเวกขณะทั้ง ๔ ตอบแทนไก่และผู้เฒ่า ๒ สามีภรรยาให้เป็นคุณเป็นบุญ เอาแต่กิน ๆ อยู่ ๆ ไป ๆ มา ๆ เท่านั้น

ยังมีสามเณรรูปหนึ่ง ตั้งแต่บวชเป็นสามเณร ก็ไม่รู้ปัจจเวกขณะทั้ง ๔ แม้ครั้งเดียว ก็ไม่ได้กระทำปัจจเวกขณะ เอาแต่กิน ๆ อยู่ ๆ ไป ๆ มา ๆ เมื่อตายไป ก็ไปตกนรกหม้ออาจม พี่น้องพ่อแม่และโยมบวชที่ท่านได้เลี้ยงสามเณรรูปนั้น เมื่อตายก็ได้ไปหาสามเณรรูปนั้น ก็ไปถามว่าของทานที่เราได้บวชได้เลี้ยงสามเณรมาแต่ก่อนนั้นมีไหม สามเณรรูปนั้นก็ตอบว่าเราไม่มีอะไรมาเลี้ยงดูโยมเลย เรามีแต่อาจม พากันกินอาจมเรานี้เถิด โยมก็ได้กินอาจมสามเณร สามเณรก็ได้กินอาจมโยม เลี้ยงกันด้วยอาจมไป ๆ มา ๆ จนสิ้นวิบาก เมื่อสิ้นวิบากแล้วก็ได้มาเกิดเป็นวัว เกิดเป็นวัวชาติเดียวเขาเฉือนเอาหนังไปทำเป็นหนังกลอง ๓ ครั้ง ได้รับความเวทนาลำบาก

เจ็บก็เจ็บร้องว่า อัชชะอัชชะ เพราะตอนได้เกิดเป็นสามเณรไม่รู้จักอัชชะมยาทั้ง ๔ เอาแต่กินๆ อยู่ๆ ไปๆ มาๆ เที่ยวขึ้นเหนือลงใต้เท่านั้น

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๗

เราได้บวชเป็นพระภิกษุก็ดี บวชเป็นสามเณรก็ดี บวชเป็นชีผ้าขาวก็ดี เราได้นุ่งได้ห่มผ้าจีวรของชาวบ้านก็ดี เราได้กินได้บริโภคโภชนาอาหารของชาวบ้านก็ดี เราได้นั่งได้นอนเสนาสนะของชาวบ้านก็ดี เราได้เคี้ยวได้สูบได้อมหมากเมี่ยงบุหรี่ของชาวบ้านก็ดี เราควรกระทำ ปัจจเวกขณะทั้ง ๔ ทุกค่ำเช้า จึงจักบริสุทธิ์ด้วยการที่เราได้บริโภคของชาวบ้าน เหมือนนกแซงแซวแกะเกล็ดไม้ ชาวบ้านที่มาถวายทานปัจจัยทั้ง ๔ นั้น ไม่ใช่เขามาถวายทานเฉยๆ เขาก็หวังได้กุศลทั้งนั้น

ถ้าเราขยันกระทำ ปัจจเวกขณะทั้ง ๔ เท่าใด เขาก็ขยันมาถวายทานปัจจัยทั้ง ๔ เท่านั้น เราขี้เกียจกระทำปัจจเวกขณะทั้ง ๔ เท่าใด เขาก็ขี้เกียจมาถวายทานปัจจัยทั้ง ๔ เท่านั้น เปรียบเหมือนลูกค้าขายของ ถ้าขายที่ใดรวยก็ขยันไปที่นั้น ถ้าขายของที่ใดไม่รวยขี้เกียจไปที่นั้น เราควรกระทำปัจจเวกขณะทั้ง ๔ ทุกค่ำเช้า ก็จักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๘
โอทาตกสิณกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๘

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้วอยู่ไปไม่นานก็เดินไปในป่าที่หนึ่ง ก็ไปเห็นแม่ปลวกเอาดินมาทำเรือนของมัน ปลวกตัวน้อย ๆ ก็ขนเอาดินขึ้นมาก่อเป็นกองขึ้นสูงประมาณเท่ากับหัวเข่าก็มี เท่ากับเอวก็มี เท่ากับอกก็มี สูงกว่าหัวก็มี นายใจมาเห็นเหตุอย่างนี้ แล้วก็มากราบเรียนกับครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๘

ครูบาก็เทศนาว่า แม่ปลวกเอาดินขึ้นมาก่อเป็นกองใหญ่สูงเท่านั้นมันไม่ใช่เอาขึ้นมาครั้งเดียว มันก็ขนขึ้นมาครั้งละเล็กละน้อย หลาย ๑๐ ปี ๒๐ ปี จึงจะใหญ่สูงขึ้นมาเท่านั้น เราได้บวชเป็นพระภิกษุก็ดี บวชเป็นสามเณรก็ดี บวชเป็นชีผ้าขาวก็ดี ควรปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานไปทีละเล็กทีละน้อย หลายปี หลายเดือน หลายวัน จึงจะเจริญด้วยวิปัสสนากัมมัฏฐานไป เป็นดั่งแม่ปลวกขุดดินขึ้นก่อเป็นกอง ทำเรือนมันนั่นเอง จึงเจริญด้วยกัมมัฏฐานได้

เราปฏิบัติวันนี้ จักให้เห็นวันนี้ ปฏิบัติวันพรุ่งนี้ จักให้เห็นวันพรุ่งนี้ไม่ได้ ถ้ารุนแรงเกินไปจักกลายเป็นบ้า เราเอารวดเร็วทีเดียวนั้นไม่ได้ จักฟุ้งซ่านแตกกระเด็นกระจัดกระจายไป ไม่เป็นกลุ่มเป็นก้อน เราค่อยกระทำไปครั้งละเล็กละน้อย ก็จักเป็นกลุ่มเป็นก้อนไป ถ้าเป็นกลุ่มเป็นก้อนแล้ว แล้วจึงจักปั่นเป็นเส้นฝ้ายต่อไป

วิปัสสนากัมมัฏฐานนั้น ก็เปรียบดั่งเราค่อยปฏิบัติไปทีละเล็กทีละน้อย

จึงจักยาวไปเป็นดั่งเส้นฝ้ายนั้น สายพิณเรา ค่อยบิดค่อยขยับขึ้นทีละเล็กทีละน้อย เสียงจึงจักไพเราะ เราบิดเราขยับขึ้นแรงทีเดียวไม่ได้ เสียงไม่ไพเราะสายพิณจักขาดได้

วิปัสสนากัมมัฏฐานก็เปรียบดั่งนั้น เราค่อยปฏิบัติไปทีละเล็กทีละน้อยจึงจักสมควร ยอดตาลอ่อนเราสับเราซอย เทใส่น้ำร้อนทีเดียวไม่ได้ มันจะมีรสขม เราค่อยซอยทีละเล็กทีละน้อย จึ่งจักหวาน เราซอยวันนี้จักหวานวันพรุ่งนี้ ซอยวันพรุ่งนี้หวานวันมะรืนนี้ หวานก็ยอดตาลขมก็ยอดตาล เราจักให้มันหวาน มันก็หวาน จักให้มันขมมันก็ขม วิปัสสนากัมมัฏฐานก็เปรียบดั่งนั้น จักให้เป็นบ้าก็กัมมัฏฐาน จักให้เจริญก็กัมมัฏฐาน

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๘

มีพระยาจักรพรรดิองค์หนึ่ง อยู่ไปๆ ก็คิดรำพึงว่า อยากเห็นพระพุทธเจ้า เช้ามาก็ล้างหน้าตา แล้วก็ไปนั่งอยู่ในศาลตัดสินคดีทุกวัน เช้าวันหนึ่งมีสามเณรรูปหนึ่งมาบิณฑบาตแล้วมาหยุดยืนอยู่ที่หน้าวัง พระยาจักรพรรดิทอดพระเนตรเห็นเข้า ก็คิดว่าคนอะไรหัวก็โล้น นุ่งผ้าก็เหลือง พระยาฯ เห็นแปลกอย่างนี้ ก็นิมนต์สามเณรขึ้นมาพักอยู่ในศาลตัดสินคดี

พระยาฯ ก็ถามว่า *“ท่านเป็นอย่างไรไม่เหมือนคนอื่น หัวก็โล้นนุ่งผ้าก็เหลือง”*

สามเณรก็ตอบว่า *“เราเป็นสามเณร”*

พระยาฯ ก็ถามว่า *“ท่านเป็นสามเณรอย่างไร ? ท่านเกิดที่ไหน ?”*

สามเณรก็ตอบว่า *“เราได้เป็นสามเณรเพราะพระพุทธเจ้าบวชให้เรา”*

พระยาฯ ก็ถาม *“พระพุทธเจ้าอยู่ที่ไหน ?”*

สามเณรก็ตอบว่า *“พระพุทธเจ้าอยู่ในป่าอิสิปตนมฤคทายวันโน้น”*

พระยาฯ ก็ถามว่า *"ป่าอิสิปตนมฤคทายวันไกลไหม"*

สามเณรก็ตอบว่า *"ไกลพอสมควร ไปหลายวันหลายคืนจึงจะถึง"*

พระยาฯ ก็ถามว่า *"วันนี้ท่านมาจากที่ไหน?"*

สามเณรก็ตอบว่า *"เรามาจากป่าอิสิปตนมฤคทายวันโน้น"*

พระยาฯ ก็ถามว่า *"ทำไมท่านเดินทางวันเดียวก็ถึง"*

สามเณรก็ตอบว่า *"เราเหาะมาทางอากาศ เดี๋ยวเดียวก็มาถึง"*

พระยาฯ ก็ถามว่า *"เราก็อยากเห็นพระพุทธเจ้า ถ้าเราไปจะไปถึงไหม"*

สามเณรก็ตอบว่า *"ถ้ามหาราชจะไป คิดว่ากว่าจะถึงก็หลายวันหลายคืน"*

พระยาฯ ก็ถามว่า *"ป่าอิสิปตนมฤคทายวันอยู่ไหนเราไม่รู้ ท่านไปส่งเราได้ไหม"*

สามเณรก็ตอบว่า *"ถ้ามหาราชจะปรารถนาจะไป เราก็จักไปส่ง"*

พระยาจักรพรรดิก็มีความตื่นต้นใจ ถึงกับสละบ้านเมืองและทรัพย์สมบัติทั้งหมด พระยาฯ ก็เดินเข้าป่าพร้อมกันกับสามเณร ซึ่งเป็นผู้นำทางไปในป่าดงพงไพรอันกว้างใหญ่ หลายวันหลายคืนผ่านไป ก็เหนื่อยเมื่อยทั้งแข้งและขาไปหมดทั้งตัว เพราะพระยาฯ ไม่เคยเดินป่า พอนานๆ ไป พระยาฯ ก็เดินไม่ไหว แล้วก็เดินเข่าไป พอนานๆ ไปก็เดินเข่าไม่ไหว ก็นั่งลงค่อยขยับตัวไปทีละน้อย นานๆ ไปก็นั่งขยับตัวไปทีละน้อยไม่ไหว แล้วก็นอนเอาอกเลื่อนไปตามเหนือหน้าแผ่นดิน พระยาฯ ก็ไปถึงที่อยู่ของพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าก็ถามว่า *"ท่านมาจากบ้านใดเมืองใดจนมาถึงเราที่นี้"*

พระยาฯ ก็กราบไหว้พระพุทธเจ้าทูลว่า *"เรามาจากจักกวัตตินคร"*

พระพุทธเจ้าก็ถามว่า *"ทำไมท่านไม่เดินมา ทำไมเอาอกเลื่อนตามเหนือหน้าแผ่นดินมาอย่างนี้"*

พระยาฯ ก็ตอบว่า "เพราะเราไม่เคยเดิน ครั้งแรกเราก็เดินมาเหมือนกัน นานๆ ไปก็เหนื่อยเดินไม่ไหว ก็เลยต้องเดินเข่ามา นานๆ ไปก็เจ็บหัวเข่าและฝ่ามือ ก็เลยนั่งลงขยับไปทีละนิด นานๆ ก็ปวดหลัง ก็นอนเอาอกเลื่อนไปตามเหนือหน้าแผ่นดินก็มาถึงที่นี้ เพราะอยากเห็นพระพุทธเจ้าแทบขาดใจ

พระพุทธเจ้าก็กล่าวว่า "*ดีแล้ว ท่านก็มีความเพียรอย่างนี้แล้ว ต่อไปภายภาคหน้าท่านจักได้เป็นพระพุทธเจ้าองค์หนึ่ง ชื่อว่าพระศรีอาริยเมตไตรย ซึ่งจักมาเกิดในภายภาคหน้านี้*" พระยาก็อยู่อุปัฏฐากพระพุทธเจ้าจนสิ้นพระชนม์แล้วได้ไปเกิดในสวรรค์ชั้นดุสิต เป็นเทพบุตรชื่อว่าศรีอาริยเมตไตรยเทพบุตร

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๘

เราได้บวชเป็นพระภิกษุก็ดี ได้บวชเป็นสามเณรก็ดี บวชเป็นชีผ้าขาวก็ดี ควรปฏิบัติบำเพ็ญวิปัสสนากัมมัฏฐาน ให้เก่งๆ ไปทีละเล็กทีละน้อย หลายปี หลายเดือน หลายวัน เหมือนแม่ปลวกขุดดิน มาก่อเป็นกองทำเรือนมันนั้น อนึ่งให้กระทำเพียรเหมือนดั่งพระยาจักรพรรดิ กระทำเพียรไปหาพระพุทธเจ้านั้น จึงจักเจริญด้วยวิปัสสนากัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๙
อากาสกสิณกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๘

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปในที่หนึ่ง ก็ไปเห็นใส่มดดำทำรูมัน ต่อกับรูโพรงไม้ ยาวไปประมาณคืบหนึ่ง แล้วรูมันก็หักตกไป ถ้ารูมันหักตกไปแล้ว มันก็ไปหายางไม้มาทำอีก รูมันหักตกไปเท่าใดมันก็ไปหายางไม้มาทำอยู่ไม่ได้ขาด นายใจมาก็เห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนกับครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๘

ครูบาก็เทศนาว่า แม่มดดำตัวน้อย ๆ มีตัณหาโลภมาก หาปัญญาไม่ได้ มันก็ไต่ขึ้นไปเอายางไม้มาทำรูมันทีละเล็กทีละน้อย ได้ประมาณเท่า ๒ นิ้ว ๓ นิ้ว ก็หักตกไป มันทำไปอยู่ตลอด ก็ไม่ถึงคืบถึงศอก

เราได้บวชเป็นพระภิกษุก็ดี บวชเป็นสามเณรก็ดี บวชเป็นชีผ้าขาวก็ดี เราควรปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานกับครูใด ก็ควรปฏิบัติครูนั้น อย่าโลภหลายครู อย่าโลภหลายใจ เราได้ถือกัมมัฏฐานครูนี้ดีแล้ว เห็นคนอื่นถือกัมมัฏฐานครูนั้นดี เราก็สละกัมมัฏฐานครูนี้เสีย ก็ไปรับเอากัมมัฏฐานครูใหม่นั้นเสีย สืบ ๆ อย่างนี้ไปตลอดจนตาย ก็ไม่เจริญด้วยกัมมัฏฐาน

กัมมัฏฐานนี้ก็มีหลายประการ บางคนก็หนีจากสงสาร แล้วเข้ากัมมัฏฐานก็ถือเคร่งครัด เมื่อมีคนมาทำบุญให้ทานมาก ๆ ได้เงินมาก ๆ ก็อาจมีตัณหาเกิดขึ้น แล้วก็ลืมกัมมัฏฐานนั้นเสีย ก็เลยสึกไปซื้อไร่ซื้อนาเอาลูกเอาเมียเสียก็มี บางคนเมื่อได้เป็นใหญ่เป็นโตแล้ว ก็เลยทิ้งกัมมัฏฐาน

นั้นเสีย แล้วทำตัวเป็นใหญ่เป็นโตไปก็มี เพราะไม่ชนะความโลภ กัมมัฏฐานเหมือนแม่มดดำทำรูนั้น หวังจักให้ยาวเท่าศอกยาวเท่าคืบก็ยาวไม่ได้

ถือกัมมัฏฐานอย่างนี้ หวังจะเห็นประตูแห่งเมืองนิพพานก็ยากนัก เพราะประตูเมืองนิพพานนี้แคบ เท่าเส้นผมคนเรา เมื่อเอามาผ่าแปดส่วน เอาส่วนหนึ่งมาเทียบกับขนหางกวาง ตัวเป็นแม่จึงเท่าเส้นหนึ่ง เอาขนหางกวางตัวเป็นแม่มาผ่าแปดส่วน เอาส่วนหนึ่งมาเทียบกับขนหางกวางตัวลูกจึงเท่าเส้นหนึ่ง เอาขนหางกวางตัวลูกมาผ่าแปดส่วน เอาส่วนหนึ่ง มาสอดเข้าประตูเมืองนิพพาน ก็ยังคับอยู่เล็กน้อย

เหตุนี้การถือกัมมัฏฐานอย่างนี้จักได้เข้าประตูเมืองนิพพานก็ยากนัก เพราะไม่ชนะตัณหา เราอยากถึงนิพพานแต่ชาตินี้นั้น ให้ตัดเอาไม้ไผ่เล่มใหญ่ ๆ ยาว ๆ มีใบหนา ๆ เอาไปวางไว้ขอบจักรวาลด้านตะวันออก แล้วถือเอาด้านปลาย ถือเดินวนไปมาไปจนถึงขอบจักรวาลด้านตะวันตก ถ้าถึงขอบจักรวาลแล้ว ถึงนิพพานแน่

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๔

ยังมีนายพรานป่าผู้หนึ่ง เอาธนูเล่มหนึ่ง เดินไปในป่าจักไปหาล่าเนื้อสัตว์ ก็เดินเข้าป่า ไปเจอกวางตัวหนึ่ง ก็ยิงกวางตัวนั้นตาย สายธนูนั้นทำด้วยหนัง หมาจิ้งจอกได้ยินเสียงธนูก็วิ่งเข้ามา นายพรานป่าผู้นั้นกลัวก็วิ่งหนี หมาจิ้งจอกตัวนั้นก็เข้ามาหากวาง ก็กลัวจะไม่พอกิน ถ้าเรากินกวางตัวนี้ไม่อิ่ม เราจักไปกินสายธนูนั้น ก็กลัวจะไม่อร่อย ถ้าเรากินสายธนูหมดก่อนถ้าไม่อิ่มเราก็จักมากินเนื้อกวางตัวนี้จึงจักอร่อย มันก็เข้ามากัดสายธนูนั้น สายธนูก็ขาดดีดโดนหัวหมาจิ้งจอกตาย เหตุที่ขาธนูดีดหัวหมาจิ้กจอกตาย ก็เพราะหมาจิ้งจอกมีตัณหามาก

ยังมีพญาช้างตัวหนึ่งกับพญาราชสีห์ตัวหนึ่ง อยู่ป่าไม้หิมพานต์

พญาราชสีห์นั้นกระโดดไปทางหน้าก็ได้พันวา กระโดดไปทางด้านหลังก็ได้พันวา กระโดดไปด้านซ้ายก็ได้พันวา กระโดดไปด้านขวาก็ได้พันวา กระโดดขึ้นบนอากาศก็ได้พันวา ก็ยังกลัวมนุษย์อยู่ พญาช้างตัวนั้นกระโดดไม่ได้สักอย่างเดียว ก็ว่าจักมาเป็นพระยาและกินมนุษย์เมืองคน พญาราชสีห์ก็ห้ามว่าเพื่อนอย่าไป มนุษย์เมืองคนนี้มันมีควาญช้าง ถ้าเพื่อนไปมันจักจับเพื่อนทีเดียวเลย พญาช้างก็ว่าเอาเถอะน่า ก้อนอุจจาระเรายังเท่าหัวคน ๆ ไม่กลัวเราก็บ้า พญาราชสีห์ก็ว่า ถ้าเพื่อนไปถึงเมืองมนุษย์แล้วอย่าหวังจักได้เห็นป่าไม้หิมพานต์อีก พญาช้างก็ว่าเออ ๆ ถ้าเราได้เป็นพระยากินเมืองมนุษย์แล้ว เราจะไม่มาหาเพื่อนอีกเลย พญาช้างก็เดินมาตามป่าตามดง ก็มาถึงบ้านควาญช้าง

พญาช้างก็ถามว่า *"ควาญช้างมีที่ไหน?"*

ควาญช้างก็บอกว่า *"ควาญช้างมีที่แม่น้ำข้างหน้าโน้น"*

พญาช้างก็ว่า *"เราขอให้ไปส่งเราหน่อยนะ"*

ควาญช้างก็ว่า *"เราข้ามน้ำไม่ได้ แม่น้ำลึกมาก"*

พญาช้างก็ว่า *"ถ้าข้ามน้ำไม่ได้นั้นไม่เป็นไร เราจะให้ขี่หลังเราไป"*

ควาญช้างก็ว่า *"เออ ถ้าให้เราขี่หลัง เราก็จักไปส่ง"*

พญาช้างก็ว่า *"เอาจักขี่หลังเราก็ขี่ เราจักพาข้ามแม่น้ำ"*

ควาญช้างก็ตีเหล็กแหลมใส่ด้ามเสีย ก็ขึ้นขี่พญาช้าง พญาช้างก็พาลงน้ำ ถ้าถึงกลางน้ำแล้ว ช้างว่ายไม่แข็งแรง ควาญช้างก็เอาเหล็กแหลมเคาะหัวโปก เคาะไปเคาะมา ก็กล่าวว่าอันนี้แหละ พญาช้างจักยอมไม่ยอม พญาช้างก็ว่าเรายอมแล้ว เดิมทีหลังช้างกลมเหมือนหลังควาย ควาญช้างเอาเท้ากระทีบ ๒ ข้าง จนสันหลังเป็นร่อง แล้วควาญช้าง ก็ร้องบอกลูกเมียว่าเอาสิ่วมา ๆ จะสิ่วผ่าสันหลังช้างทำกระท่อม ช้างก็ว่าขออย่าสิ่ว จะทำอะไรเรา ควาญช้างก็ว่าจักทำกระท่อมไว้บนหลัง จักเอาไว้รองรับคน ช้างก็

ตอบว่าให้ทำไม้แยกเหมือนขาสุนัขมาพาดเอาไว้ก็พอ ควาญช้างก็ทำตามนั้น ก็เลยกลายเป็นแหย่งช้าง (สัปคับ) พาดหลังช้างจนถึงบัดนี้ เมื่อออกจากแม่น้ำแล้วควาญช้างก็ใส่ปลอกเท้าให้กับช้าง แล้วก็ปล่อยไปตามป่าถึงบัดนี้ ด้วยเหตุนี้ ช้างได้เป็นทาสใช้ของมนุษย์ก็เพราะตัณหา อยู่ป่าไม้หิมพานต์มีบริวารได้พันตัว แล้วยังไม่พออีก ยังจักมาเอาเมืองมนุษย์มาเป็นบริวารอีก ก็เพราะตัณหา

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๙

เราได้บวชเป็นพระภิกษุก็ดี บวชเป็นสามเณรก็ดี บวชเป็นชีผ้าขาวก็ดี ควรปฏิบัติบำเพ็ญวิปัสสนากัมมัฏฐานไปทุกค่ำเช้า ให้ดับเสียยัง ราคะ โลภะ โทสะ โมหะ มานะนั้น ให้ละอุปกิเลสธรรม อันจักมาครอบงำกับตัวเรา แล้วควรบำเพ็ญเพียรวิปัสสนากัมมัฏฐาน ให้สว่างใสงามเป็นดั่งแสงอาทิตย์ที่ออกมาจากขอบฟ้านั้น ก็จึงจักเจริญด้วยวิปัสสนากัมมัฏฐาน จึงจักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่เรา

๑๐

อโลกกสิณกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑๐

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปตามแม่น้ำที่หนึ่ง ก็ไปเห็นคนผู้หนึ่ง เอาไม้แหลมปักลงในน้ำ ปักที่นั้นแล้วก็ถอนเอามาปักที่นี้ ปักที่นี้แล้วแล้วก็ถอนเอามาปักที่นั้น ไป ๆ มา ๆ อยู่ที่นั้น

นายใจมาก็เห็นเหตุอย่างนี้ ก็ไม่รู้ว่าจักทำอย่างไร คิดอย่างไร ก็ไม่ออก ก็กลับมากราบเรียนกับครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑๐

ครูบาก็เทศนาว่า คนเอาไม้ปักลงในน้ำไปๆ มาๆนั้น เขาประสงค์ให้ไม้นั้นปักลงในน้ำให้มั่นคง จักเอาทำร้าน ถ้าร้านนั้นไม่มั่นคงพอ น้ำมามากก็จักพัดไหลไปตามแม่น้ำ จักพาให้ตายได้ ก็เพราะว่าปักไม้นั้นไม่มั่นคง เราได้บวชเป็นพระภิกษุก็ดี บวชเป็นสามเณรก็ดี บวชเป็นชีผ้าขาวก็ดี แล้วเราควรปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานให้มั่นคง ถ้าเรานั่งภาวนาวิปัสสนากัมมัฏฐานนั้น บางทีงูก็จักเข้ามาหาเราได้ เราก็ไม่กระดุกกระดิก งูก็จะไม่ทำอะไรเรา ก็จะกลับหนีไป บางทีเสือก็จักเข้ามากินเราๆ ก็ไม่กระดุกกระดิก มันก็จักหนีไปไม่มาหาเรา บางทีพระยาเสนาผู้ใหญ่จักมากดขี่ข่มเหงทำร้ายผูกมัดขับไล่ให้หนี ให้เราได้เป็นทุกขเวทนามากนัก เราก็ไม่หวั่นไหว ด้วยวิปัสสนากัมมัฏฐาน ก็ไม่หวั่นไหวแล้ว ต่อมาโลกก็จักมาพึ่งพาอาศัยกับเรา ถ้าเราปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานไม่มั่นคง ก็จักพาโลกหลุดหลงใหล เป็นดั่งร้านที่ไม่มั่นคง พาคนไหลไปตามน้ำนั้น

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑๐

ยังมีนางชีผ้าขาวหมู่หนึ่ง มี ๕ คน ก็ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานอย่างครัดเคร่งทุกคน ปฏิบัติทุกค่ำเช้า มีนักเลงสุราคนหนึ่ง เอาสุราไปแจกให้นางชีผ้าขาวคนที่ ๑ กิน นางก็ไม่กิน ถ้าไม่กินนักเลงสุราก็เอาปลายมีดจื้อกนางชีผ้าขาวกลัวก็เลยกินสุรานั้นจริงๆ พอนางชีผ้าขาวนั้นกินแล้ว ก็เอาสุราให้นางคนที่ ๒ กิน นางคนที่ ๒ กลัวก็กิน พอนางคนที่ ๒ กินแล้ว ต่อนั้นมานางคนที่ ๓ ก็กิน นางคนที่ ๔ ก็กิน เพราะต่างคนต่างกลัวเหมือนกัน

พอมาถึงนางชีผ้าขาวคนที่ ๕ นั้นไม่กิน ไม่ยอมกินเลย ว่าจักตายกับวิปัสสนากัมมัฏฐานนี้ก็ไม่เป็นไร นักเลงสุราจักฆ่า ก็ฆ่าเวลานี้เลย ตายกับวิปัสสนากัมมัฏฐานเพราะไม่กินเหล้านี้ก็ไม่เป็นไรช่างมัน

นักเลงสุราก็เอาปลายมีดมาจี้ นางชีผ้าขาวคนที่ ๕ ก็ว่าเชิญแทงให้ตายไปเลย ต่อนั้นมาชายผู้เป็นนักเลงสุราผู้นั้น ก็ไล่นางชีผ้าขาวทั้ง ๔ คน นั้นสึกเสียหมด ชายนักเลงสุราผู้นั้นก็เสียสละตัดสุรานั้นเสีย แล้วก็เข้าไปอุปัฏฐากนางชีผ้าขาวคนที่ ๕ นั้นจนสิ้นชีวิต

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑๐

เราได้บวชเป็นพระภิกษุก็ดี บวชเป็นสามเณรก็ดี บวชเป็นชีผ้าขาวก็ดี ก็ควรปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานให้มั่นคงเป็นดั่งนางชีผ้าขาวคนที่ ๕ นั้น ไม่ต้องกลัวตาย วิปัสสนากัมมัฏฐานจักช่วยเอาชีวิตของเราไว้ เป็นดั่งนางชีผ้าขาวคนที่ ๕ นั้น เอาชีวิตเข้าแลก ผู้เป็นนักเลงสุราก็ยังสละตัดสุราได้เสีย ก็มาอุปัฏฐาก ก็ยังเจริญด้วยวิปัสสนากัมมัฏฐานไปได้ ถ้าเราปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานไม่มั่นคง ก็เป็นดั่งนางชีผ้าขาวทั้ง ๔ คนนั้น ก็จักฉิบหายด้วยวิปัสสนากัมมัฏฐาน จักให้ฉิบหายก็วิปัสสนากัมมัฏฐาน จักให้เจริญก็วิปัสสนากัมมัฏฐาน เราควรปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานให้มั่นคง ก็จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๑๑
ติหมดตำวากสิณกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปในป่าที่หนึ่ง ก็ไปเห็นฝูงสัตว์ทั้งหลาย มีนก กระรอก ไก่แจ้ นกกระทา นกแซงแซว กำลังหากินตามในดง ยังมีนกกระทาตัวหนึ่งจับอยู่ปลายไม้ร้องหากันว่า นักขะ นักขะ พวกนกกระทา กระรอกและนกแซงแซว ก็พากันหนีไปทีละตัว ทีละตัว นายใจมาเห็นเหตุอย่างนี้แล้วก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑

ครูบาเจ้าก็เทศนาว่า ชาตินกเป็นสัตว์แท้ ๆ ก็ยังรู้รักกัน นกกระทาตัวจับอยู่ปลายไม้นั้นมันแอบดูคน ถ้ามันเห็นคนแล้วมันก็ร้องว่า นักขะ นักขะ นกทั้งหลายนั้นก็จะพากันหนีไปทางใครทางมัน เพราะมันระวังชีวิต กลัวตาย นกกระทาตัวจับปลายไม้นั้น เพราะมันมีความรักกัน เราถือวิปัสสนากัมมัฏฐาน แล้วควรมีความกรุณาแก่สัตว์และมนุษย์หญิงชาย และศิษย์โยม และคนทุกข์ยากเข็ญใจ เข้ามาเที่ยวมาหาเรา เรามีอันใดก็ควรแบ่งปันแจกจ่ายให้เขา อนึ่งมนุษย์เราเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย เข้ามาสู่มาหาเรา เราควรโปรดเมตตาเยียวยารักษาให้เขาสบายใจ อนึ่งญาติโยมผู้อุปัฏฐากเรานั้น เราควรสั่งสอน อย่าให้เขาบาดหมางกัน ให้เขารักสามัคคีกันเหมือนนกรักนกนั้นแล

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑

ยังมีนกกระทาตัวหนึ่ง ช้างตัวหนึ่ง ลิงตัวหนึ่ง เป็นเพื่อนกันรักกันมาก อยู่ป่าไม้หิมพานต์ ถึงตอนกลางวันก็ไปหาอาหารด้วยกันไปตามในป่า ถ้าค่ำมาแล้วก็พากันมานอนอยู่ที่ต้นไม้นิโครธที่เดียวกัน แต่พูดคุยกันก็ไม่เข้าใจกัน นกกระทาก็พูดไปอย่างหนึ่ง ช้างก็พูดไปอย่างหนึ่ง ลิงก็พูดไปอย่างหนึ่ง

รุ่งเช้ามาก็พากันไปหาอาหารด้วยกัน ก็รักกันสามัคคีกัน ไม่แตกแยกกัน ไม่หมางใจกัน แต่ว่าพูดไม่ถูกคอ กันไปทุกวันทุกวัน ถ้าค่ำมาแล้วก็พากันมานอนที่ต้นไม้นิโครธทุกคืนทุกคืน

วันหนึ่งก็คุยกันว่า ทุกวันนี้เราก็รักสามัคคีกันเหมือนพี่เหมือนน้อง แต่ว่าพูดจาไม่ค่อยจะตรงกัน เพราะเราไม่มีใครเป็นผู้นำ ก็เลยพูดไม่ค่อยจะเข้าใจกัน เราควรที่จะมีผู้นำตัวหนึ่งจึงจักเข้าใจกันเราจักตั้งให้ใครเป็นผู้นำ ถ้าผู้ใดแก่กว่าก็ตั้งให้ผู้นั้นเป็นผู้นำ

เราอยู่ด้วยกันทุกวันนี้ใครแก่ใครหนุ่มไม่รู้ เราต้องถามกันดู ก็ถามช้างว่าไม้นิโครธที่เราอาศัยอยู่นี้กับช้างใครเกิดก่อน ช้างก็ว่าเราเกิดมาเราก็ได้มาหักกินกิ่งมันอยู่ ถามลิงก็ว่า เราเกิดมาเราก็ได้กินยอดมันอยู่ ถามนกกระทาก็ว่า เราได้กินยอดมันแล้วก็มาถ่ายอุจจาระที่นี้ ไม้นิโครธต้นนี้ก็เกิดมาด้วยอุจจาระของเรา ลิงและช้างก็ว่า นกกระทานี้แก่กว่าเรา ควรตั้งนกกระทานี้เป็นผู้นำ ตั้งแต่นกกระทาได้เป็นผู้นำ ก็เลยพูดคุยกันอย่างมีเหตุมีผล ก็รักสามัคคีกันพูดคุยกันก็เข้าใจกัน อยู่กันอย่างพี่อย่างน้อง จนสิ้นชีวิตใครชีวิตมัน

นกกระทาตัวนั้นเมื่อตายไป ก็ได้มาเกิดเป็นพระเจ้าโคตมะของเราบัดนี้ ช้างตัวนั้นเมื่อตายก็มาเกิดเป็นช้างป่าเลไลย์ผู้อุปัฏฐาก พระพุทธเจ้าเราบัดนี้ ลิงตัวนั้นเมื่อตายไปก็ได้มาเกิดเป็นลิงผู้เอาน้ำผึ้งมาถวายพระพุทธเจ้าบัดนี้

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑

เราได้บวชเป็นพระภิกษุก็ดี บวชเป็นสามเณรก็ดี บวชเป็นชีผ้าขาวก็ดี ถือวิปัสสนากัมมัฏฐาน ก็ควรมีความกรุณาแก่สัตว์และมนุษย์หญิงชาย และศิษย์โยมอุปัฏฐาก และคนทุกข์ยากผู้เข็ญใจ เข้ามาเที่ยวมาหาเรา เรามีอะไรก็ควรแบ่งปันแจกจ่ายกันไป อนึ่งสัตว์และมนุษย์เจ็บป่วยเข้ามา มาหาเรา เราควรโปรดเมตตาเยียวยารักษาให้เขาสบายใจ

อนึ่ง ญาติโยมผู้อุปัฏฐากเรานั้น เราควรสั่งสอนอบรมอย่าให้เขาไม่เข้าใจกัน เหมือนนกรักนกนั้น เราก็จึงจักเจริญด้วยวิปัสสนากัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๑๒
อุทธุมาตกปฏิกูลกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๒

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปตามแม่น้ำ ก็ไปเห็นนกกาเหว่าตัวหนึ่ง จับอยู่ปลายยอดหญ้าร้องว่า เรารู้เราฉลาด เรารู้เราฉลาด แล้วก็บินลงไปตามดิน ก็ไปถูกบ่วงแร้ว บ่วงแร้วก็รัดคอตาย นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนกับครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๒

ครูบาก็เทศนาว่า นกกาเหว่าตัวนั้น มันฉลาดยิ่งกว่าฉลาด มันก็ยังตายเพราะถูกแร้ว ถ้าเราถือวิปัสสนากัมมัฏฐานแล้ว อย่าทำตัวเป็นคนฉลาด

ให้ทำตัวเป็นคนโง่ ๆ เราเป็นผู้มีปัญญา ให้รักษาปัญญาส่วนหนึ่ง ให้รักษาความโง่ ๓ ส่วน

ถ้าผู้มีปัญญามาต่อสู้เรา เราควรเอาปัญญาส่วนนั้นต่อสู้ก่อนถ้าปัญญาส่วนนั้นหมดแล้ว โง่ส่วนที่ ๑ จักขึ้นมาต่อสู้อีก ถ้าโง่ส่วนที่ ๑ หมดแล้ว โง่ส่วนที่ ๒ จักคิดออกมาต่อสู้อีก ถ้าโง่ส่วนที่ ๒ หมดแล้ว โง่ส่วนที่ ๓ จักคิดออกมา ถ้าหมดโง่ทั้ง ๓ ส่วนนั้น ผู้มีปัญญาติดกับ ถ้าผู้มีปัญญาติดกับคนโง่ก็หมดท่า ไม่มีปัญญาอันใดจักต่อสู้ไปได้ เพราะหมดซึ่งปัญญานั้นแล้ว

คนโง่ติดกับคนมีปัญญาไม่หมดท่า เพราะเขาเป็นคนโง่ เขาเป็นคนโง่ก็ยังจักต้องเรียนศึกษาต่อไปได้ คนโง่มี ๒ ประเภท

ประเภทที่ ๑ เป็นคนโง่จริง ๆ ใครว่าอย่างไรมันก็โง่

คนโง่ประเภทที่ ๒ นั้น โง่แต่มีปัญญามาก เพราะทำตัวโง่เฉย ๆ

เราเป็นผู้มีปัญญาควรระวัง คนโง่ประเภทที่ ๒ เอาไว้ให้ดี เราเป็นผู้มีปัญญา อย่าอวดว่าเราเป็นผู้มีปัญญา อาจจะตายเพราะคนโง่ เหมือนนกกาเหว่าตายถูกแร้วนั้น

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๒

แต่เดิมนั้น นกกาเหว่าอยู่ป่า นกกระทาอยู่น้ำ นกกาเหว่าอยู่ป่าไม่ได้กินอิ่มท้อง เพราะได้กินแต่มดแต่แมลง นกกระทาอยู่ในน้ำได้กินอิ่มท้องเพราะได้กินปูกินปลา นกกาเหว่าเห็นนกกระทาได้กินอิ่มท้อง เพราะได้กินปูกินปลา

นกกาเหว่าก็ไปขอแลกที่อยู่กับนกกระทา ว่าเราแลกที่อยู่กันไหม ที่อยู่เรานั้นได้กินข้าวต้มและขนม และห่อหมกเนื้อห่อหมกปลา กล้วยอ้อย

อย่างมากมายมีพร้อม ถ้าคนเที่ยวผ่านไปผ่านมาเขาก็เอามาฝากให้กิน ที่อยู่ของนกกระทาสบาย แต่ไม่มีอะไรกินมาก มีแต่ปูแต่ปลา

ดังนั้น นกกระทาก็ตกลงไปอยู่ป่า นกกาเหว่าก็ลงมาอยู่น้ำ นกกาเหว่าขึ้นอยู่ตามยอดไม้ร้องเสียงว่า เรารู้เราฉลาด เรารู้เราฉลาด นกกระทาก็เดินไปตามป่า เห็นคนเดินทางหวังว่าจักได้กินข้าวต้มและขนมมาฝาก ก็ร้องถามคนเหล่านั้นว่า ไปตลาดผ่านมาหรือ คนก็ไม่ตอบว่าอย่างใดสักอย่าง ก็ว่าให้นกกาเหว่า ว่าฉลาดจริงเนาะ ฉลาดจริงเนาะ นกกระทาถ้ามันไม่โง่ ไม่ตกลงฟังคำหลอกลวงของนกกาเหว่ามาอยู่ที่ป่า

นกกาเหว่าเป็นนกฉลาดจริง ๆ ก็ยังถูกแร้วตายแขวนคอ นกกระทาอยู่ป่าก็ถูกแร้วเหมือนกัน ยังไม่เสียท่าเพราะมันเป็นนกโง่ นกกาเหว่าอยู่น้ำก็ถูกแร้วเหมือนกัน ก็เสียท่ามาก ๆ เพราะมันเป็นนกตัวมีปัญญา นกกระทาตายถูกแร้ว ก็เพราะฟังคำหลอกลวงนกกาเหว่า นกกาเหว่าตายก็เพราะหลอกลวงนกกระทา นกกระทาไม่เสียท่า เพราะมันเป็นนกโง่ นกกาเหว่าเสียท่ามาก เพราะมันเป็นนกมีปัญญา

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๒

เราได้บวชเป็นพระภิกษุก็ดี บวชเป็นสามเณรก็ดี บวชเป็นชีผ้าขาวก็ดี เราถือวิปัสสนากัมมัฏฐานแล้ว ควรระวังคนโง่ อย่าเชื่อคนโง่ ควรระวังผู้มีปัญญา อย่าเชื่อผู้มีปัญญา

เราติดกับคนโง่ก็เสียท่า เราติดกับผู้มีปัญญาก็เสียท่า เราติดกับของคนโง่เขลา ก็จักว่าเราเป็นคนโง่ ติดกับของผู้มีปัญญา เขาก็จักว่าเราโง่เท่ากัน คนโง่ติดกับของเรา เขาก็จักว่าเราเป็นผู้มีปัญญา

ผู้มีปัญญาติดกับของเรา เขาก็จักว่าเราเป็นผู้มีปัญญา ถ้าเราถือวิปัสสนากัมมัฏฐานมั่นคง ไม่เชื่อคนโง่ ไม่เชื่อคนผู้มีปัญญา ก็จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๑๓
วิปุพพกปฏิกูลกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๓

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ก็ไปเห็นเด็กน้อยร้องไห้อยากกินนม เวลานั้น แม่ไม่อยู่ไปที่อื่น พี่ก็ไปหาเอานมของคนอื่นมาให้กิน เด็กก็ไม่กิน ก็ร้องไห้อยู่อย่างนั้น ตัวน้อย ๆ เท่านี้ก็ยังรู้ว่าไม่ใช่นมแม่ของตัวเอง นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนกับครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๓

ครูบาก็เทศนาว่า เด็กน้อยตัวเท่านั้น ก็ยังรู้ว่าไม่ใช่นมแม่ของตน มันก็ร้องไห้อยู่จนกว่าแม่มา เด็กก็ยังกินนมแม่ของตน

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุ ถือวิปัสสนากัมมัฏฐานแล้วไม่ควรทิ้งคำสอนของครูบาอาจารย์ของเรา ครูบาอาจารย์ของเราสั่งสอนเราว่าอย่างไรก็ให้ว่าอย่างนั้น

ครูบาอาจารย์สอนเราว่า อนิจจ ทุกข อนัตต ก็ให้ว่า อนิจจ ทุกข อนัตต

ครูบาอาจารย์สอนเรา อนิจจา ทุกขา อนัตตา เราก็ว่า อนิจจา ทุกขา อนัตตา

ครูบาอาจารย์สอนเราว่า อนิจจ ทุกข อนัตต เราอย่าว่า อนิจจา ทุกขา อนัตตา

ครูบาอาจารย์สอนเราว่า อนิจจา ทุกขา อนัตตา เราอย่าว่า อนิจจ ทุกข อนัตต ไม่ดี จักเสียวิปัสสนากัมมัฏฐาน

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๓

ยังมีฤาษี ๒ ตน ตนหนึ่งอยู่เขาลูกหนึ่ง อีกตนหนึ่งอยู่เขาอีกลูกหนึ่ง ก็เหาะลงมาหากินเมล็ดบัวในสระที่เดียวกัน ก็ไปเจอกัน ก็ถามกันว่า ท่านถือคาถาอะไร จึงเหาะลงมาจากอากาศได้ ฤาษีตนนั้นก็ตอบว่า เราถือ อนิจจ ทุกข อนัตต ฤาษีตนที่ถูกถาม ก็ถามตอบว่า แล้วท่านถือคาถาอะไร ถึงเหาะลงมาจากอากาศได้เหมือนกัน ฤาษีตนนั้นก็ตอบว่า เราถือคาถาว่า อนิจจา ทุกขา อนัตตา ฤาษีตนที่ถือคาถาว่า อนิจจ ทุกข อนัตต ตอบว่า เราถือคาถาว่า อนิจจ ทุกข อนัตต ส่วนท่านถือคาถาว่า อนิจจา ทุกขา อนัตตา อย่างนี้ ครูของเราก็จักเสียก็จักตกไป ฤาษีตนที่ถือคาถาว่า อนิจจ ทุกข อนัตต ก็เลยเปลี่ยนมาถือเอาคาถาที่ว่า อนิจจา ทุกขา อนัตตา ตามฤาษีตนนั้น

เมื่อฤาษีทั้งสองต่างหากินเมล็ดบัวอิ่มแล้ว ฤาษีตนที่ถือคาถาว่า อนิจจา ทุกขา อนัตตา ตามครูเดิมนั้น ก็เหาะไปในอากาศ ไปยังที่อยู่ของตน

ส่วนฤาษีตนที่ถือคาถาว่า อนิจจ ทุกข อนัตต ตามครูเดิมของตนนั้น แต่ทิ้งคาถาตามครูเดิมของตนเสีย แล้วกลับไปถือเอาคาถาที่ว่า อนิจจา ทุกขา อนัตตา นั้นตามฤาษีอีกตนหนึ่ง พอหากินเมล็ดบัวเมื่ออิ่มแล้ว ก็จะเหาะขึ้นอากาศ ก็เหาะขึ้นไม่ได้ เหาะอย่างไรก็เหาะไม่ได้ ก็เลยทิ้งคาถาที่ว่า อนิจจา ทุกขา อนัตตา แล้วกลับถือคาถาที่ว่า อนิจจ ทุกข อนัตต ไปตามครูเดิมของตนเอง ก็จึงเหาะขึ้นไปหาที่อยู่เดิมของตนได้

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๓

ด้วยเหตุนี้ ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุ ถือวิปัสสนากัมมัฏฐานแล้ว ถ้าไม่ลืมครูเดิมนั้น ก็เหมือนเด็กน้อยไม่ลืมนมแม่นั้น ถ้าเราลืมครูเดิมนั้น ก็เหมือนพี่ไปหานมแม่คนอื่นมาให้เด็กน้อยกิน เด็กน้อยก็ไม่กินนั้น เสียเวลาเปล่า ๆ

ถ้าไม่ลืมครูเดิมและตามครูเดิมนั้น ก็เหมือนฤๅษีตนถือคาถาว่า อนิจจา ทุกขา อนัตตา ตามครูเดิมของตนนั้น ถ้าไปหากินเมล็ดบัวแล้ว ก็จะเหาะกลับคืนไปที่อยู่แห่งตนนั้นได้ ถ้าสมมติไม่ตามครูเดิมของตน ครูเดิมสอนให้ว่า อนิจจา ทุกขา อนัตตานั้น แล้วก็ทิ้งเสีย กลับไปถือคาถาตามฤๅษีอีกตนหนึ่ง ที่ถือคาถาว่า อนิจจ ทุกข อนัตตนั้น ก็เลยทำให้เหาะไม่ได้ ก็จำเป็นต้องกลับมาหาครูเดิม ที่สอนให้ถือคาถาว่า อนิจจา ทุกขา อนัตตา นั้น อาจจะต้องอยู่ในสระนั้น นานถึง ๗ เดือน จึงจักเหาะไปหาที่อยู่ของตนได้

ด้วยเหตุนี้ ถ้าเราถือวิปัสสนากัมมัฏฐาน ไม่ทิ้งครูเดิมของเรา ก็จักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๑๔
วิจฉิททกํปฏิกูลํกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๔

นายใจมา ได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปในป่าแห่งหนึ่ง ก็ไปได้ยินเสียงคนทะเลาะกันเป็นอันมาก ทะเลาะกันตั้งแต่หัวบ้านถึงท้ายบ้าน ทะเลาะกันตั้งแต่ท้ายบ้านถึงหัวบ้าน ไม่หยุดตลอดวันตลอดคืน นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๔

ครูบาก็เทศนาว่า บ้านใดเมืองใดชอบทะเลาะกัน บ้านนั้นเมืองนั้นย่อมจักฉิบหาย ข้าวยากหมากแพง เพราะบ้านเมืองแห้งแล้งด้วยน้ำฟ้าสายฝน ฝนไม่ตก สระน้ำ ปู ปลา และแม่น้ำทั้งหลาย ก็แห้งขอดเขินทรายไหลไปไม่ได้ ทำไร่ ทำนาก็ไม่ได้ ก็เลยต้องอดข้าวอดน้ำกันมาก

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุ ถือวิปัสสนากัมมัฏฐานแล้ว อย่าฟ้องร้องซึ่งกันและกัน อย่าได้ทะเลาะวิวาทกับคนอื่น ถ้าคิดที่จะฟ้องร้องกันก็ควรที่จะห้ามกันไว้ ชาวโลกเขาให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

เรือนเดียวกัน ก็ให้เข้าใจกัน อย่าได้ทะเลาะกัน

บ้านเดียวกัน ก็ให้เข้าใจกัน อย่าได้ทะเลาะกัน

เมืองเดียวกัน ก็ให้เข้าใจกัน อย่าได้ทะเลาะกัน

พ่อแม่เดียวกัน อย่าทะเลาะกัน

ลูกหลานเดียวกัน ก็ให้เข้าใจกัน อย่าทะเลาะกัน

เรือนเหนือกับเรือนใต้ ก็ให้เข้าใจกัน อย่าทะเลาะกัน

บ้านเหนือกับบ้านใต้ ก็ให้เข้าใจกัน อย่าทะเลาะกัน

เมืองเหนือกับเมืองใต้ ก็ให้เข้าใจกัน อย่าทะเลาะกัน

ผัวกับเมีย ก็ให้เข้าใจกัน อย่าทะเลาะกัน

พี่กับน้อง ก็ให้เข้าใจกัน อย่าทะเลาะกัน

ถ้าเข้าใจกันอย่างนี้ดีแล้ว จึงจักเจริญแก่บ้านเมือง บ้านเมืองจึงจักอยู่เย็นเป็นสุข

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๔

ยังมีเมืองเมืองหนึ่ง ซึ่งมีผู้คนมากมายมีอยู่เต็มบ้านเมือง แทบจะไม่มีที่อยู่ที่กิน แต่มีสระน้ำแห่งหนึ่งกว้างและยาวไม่มากนัก ประมาณ ๕๐๐ วา ลึกไม่มากนัก ประมาณ ๒ วา

พระยาเจ้าเมืองคนนั้นอยากให้สระน้ำนั้นแห้งโดยเอาน้ำออกให้หมด แล้วจึงนำคนทั่วบ้านทั่วเมือง พร้อมกับเรียกเหล่าเสนาอำมาตย์ทั้งหลายมาประชุมกันว่า จักเอาน้ำในสระน้ำนั้นให้แห้งได้อย่างไร หมู่เสนาอำมาตย์

ทั้งหลาย ก็ตอบว่า จักเอาอะไรมาทำให้แห้ง จักเอาคนทั่วบ้านทั่วเมืองมาช่วยกันทำก็ไม่มีวันที่จะแห้งได้ ก็เลยไม่ตกลงกัน ก็พากันเลิกประชุมไปเสีย

ต่อมาภายหลัง พระยาเจ้าเมืองก็เรียกเอาโหรมา แล้วถามโหรว่าเราจักทำอย่างไร จึงจักทำให้น้ำในสระแห่งนั้นแห้งได้ โหรก็ทำนายว่ามหาราชอยากให้น้ำในสระที่นั้นแห้ง ให้มหาราชเจ้าเรียกหาคนชอบทะเลาะวิวาทกัน มาตั้งบ้านแปลงเรือนแวดล้อมสระน้ำนั้น เขาหากทะเลาะวิวาทกันมาก ๆ เข้า น้ำในสระนั้นจักแห้งไปเอง

พระยาเจ้าเมืองก็เรียกร้องหาเอาคนที่ชอบทะเลาะวิวาทกัน มาตั้งบ้านแปลงเรือนแวดล้อมสระน้ำนั้น คนพวกนั้นก็เลยทะเลาะวิวาทกันไม่ได้ขาด น้ำในสระนั้นก็แห้งไปทีละน้อย จนกระทั่งน้ำไม่มีในสระ พระยาเจ้าเมืองก็เลยตั้งบ้านแปลงเมืองอยู่ที่นั้น

ด้วยเหตุนี้ บ้านใดเมืองใดชอบทะเลาะวิวาทกัน บ้านเมืองนั้นก็จำเป็นต้องฉิบหายไปเป็นอันมาก

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๔

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุ ถือวิปัสสนากัมมัฏฐานแล้ว ไม่ควรทะเลาะวิวาทคนภายนอก ไม่ควรด่าทุบตีคนภายนอก ไม่ควรประพฤติผิดจารีตประเพณีที่มาแต่เดิมกับคนภายนอก ถ้าเราเว้นการกระทำทั้งหลายเหล่านี้แล้ว ก็จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๑๕
วิกขายิตกํปฏิกุลํกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๕

นายใจมาได้ฟังคำสอนของ ครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินทางไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ก็ไปเห็นพระภิกษุสงฆ์ ๒ กลุ่ม กลุ่มหนึ่งพวกมาก กลุ่มหนึ่งพวกน้อย พากันไปบิณฑบาตรับข้าวตามริมถนน ก็เล่นกันไปเล่นกันมาจนถึงขั้นทะเลาะวิวาทกัน กลุ่มที่มีพวกมากนั้นก็ชนะ กลุ่มที่มีพวกน้อยนั้นก็แพ้

อยู่มาอีกวันหนึ่ง กลุ่มที่มีพวกน้อย ก็พาเอาพวกไปด้วยกันหลายกลุ่ม เมื่อวันก่อนนั้นเราพากันมาน้อย กลุ่มที่มีพวกมากวันก่อนนั้น เขาช่วยกันทุบตีกลุ่มที่มีพวกน้อยผลัดกันแพ้ผลัดกันชนะ นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๕

ครูบาก็เทศนาว่า พระภิกษุสงฆ์ ๒ พวกนั้น กลุ่มพวกน้อย วันก่อนเขาแพ้เขาเสียท่า ถึงวันรุ่งขึ้นเขาเอาพวกไปด้วยกันมาก ร่วมกับพวกที่แพ้วันก่อน พวกแพ้วันก่อนก็ชนะ ผลัดเปลี่ยนกันแพ้ชนะคนละวัน เพราะสมัยนั้นไม่มีผู้ตัดสินก็ยังดีอยู่

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ ถือวิปัสสนากัมมัฏฐานแล้ว เราไม่ควรประพฤติผิดพระธรรมวินัย ประพฤติผิดพระกัมมัฏฐาน ประพฤติผิดต่อครูบาอาจารย์ของเราเอง ถ้าเราประพฤติผิดพระธรรมวินัย ประพฤติผิดพระกัมมัฏฐาน ประพฤติผิดต่อครูบาอาจารย์ของเรา

ศาสนาของพระพุทธเจ้าของเราก็จักชำรุดทรุดโทรมเศร้าหมองไปได้ พระภิกษุสงฆ์ก็จักทะเลาะวิวาทกัน ไม่เข้าใจกันไป ต่างคนก็ต่างว่าไปตามความคิดของตนเอง เอาแต่ใจของตนเอง อยากคิดอยากทำอะไรก็ทำไม่ปรึกษาใคร

เพราะเหตุนี้ จึงทำให้มีการกระทำที่ประพฤติผิดในพระธรรมวินัย ประพฤติผิดในพระกัมมัฏฐาน และประพฤติผิดต่อครูบาอาจารย์

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๕

ยังมีสมัยหนึ่ง เมื่อพระพุทธเจ้ายังทรมานพระองค์อยู่ มีพระภิกษุสงฆ์พวกหนึ่ง ไม่เข้าใจกัน ต่างคนต่างไม่เชื่อฟังกัน ก็ต้องทะเลาะวิวาทกันอยู่ตลอดเวลา

พระพุทธเจ้าก็ทรงตรัสว่า ภิกษุทั้งหลายอย่าได้ทะเลาะกันเลย ให้มีพร้อมด้วยความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันดีกว่า พระภิกษุทั้งหลายก็กราบเรียนพระพุทธเจ้าว่า ขอพระพุทธองค์ไม่ต้องสนใจพวกข้าพเจ้าทั้งหลาย เพราะพวกข้าพเจ้าทั้งหลายนั้น ทะเลาะวิวาทกันไปตามอุปนิสัยของพวกข้าพเจ้าที่มีอยู่เท่านั้น

พระพุทธเจ้าได้ฟังคำพูดของภิกษุทั้งหลายว่าอย่างนี้แล้ว ก็ทรงหนีเข้าป่าไปอยู่กับช้างเลไลย์ ต่อนั้นมา วัดวาอารามพระศาสนาก็เป็นอันชำรุดทรุดโทรมไป ประชาชนทั้งหลายก็ไม่ชื่นชมไม่นับถือ ใคร ๆ ก็ไม่อยากอุปัฏฐากวัดวาอาราม ไม่อยากที่จะเลี้ยงดูถวายปัจจัยทั้ง ๔ พระภิกษุทั้งหลายก็เศร้าหมองในจิตใจ แม้กระทั่งบิณฑิกมหาเศรษฐี ผู้ที่เคยมาอุปัฏฐากพระพุทธเจ้าทุกวัน

ยังมีวันหนึ่งบิณฑิกมหาเศรษฐีมาอุปัฏฐากพระพุทธเจ้าก็ไม่เห็นพระพุทธเจ้า บิณฑิกมหาเศรษฐีก็ถามว่า พระพุทธเจ้าอยู่ที่ไหน พระภิกษุ

ทั้งหลายก็ตอบว่า พระพุทธเจ้าหนีไปอยู่ป่าเลไลย์ บิณฑิกมหาเศรษฐีก็ถามว่า เหตุใดพระพุทธเจ้าหนีไปอยู่ป่าเลไลย์ พระภิกษุทั้งหลายก็ตอบว่าพระพุทธเจ้าเสียใจ ที่พระภิกษุทั้งหลายเอาแต่ทะเลาะวิวาทกัน ตกลงอะไรกันก็ไม่ได้

บิณฑิกมหาเศรษฐีรู้อย่างนี้แล้ว ก็ประกาศให้ประชาชนคนทั้งหลายว่า ไม่ให้ไปถวายข้าวให้พระภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น พระภิกษุมาบิณฑบาตก็ไม่ให้ใส่บาตร

พระภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นก็ไม่ได้ฉันข้าวและอาหารแม้แต่อย่างเดียว จึงประชุมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ว่าแล้วก็ไปอาราธนานิมนต์พระพุทธเจ้ากลับคืนมา ตั้งแต่นั้นมาพระศาสนาพระพุทธเจ้าก็เจริญขึ้นมาเหมือนดังเดิม

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๕

ด้วยเหตุนี้ ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุ ถือวิปัสสนากัมมัฏฐานแล้ว เราไม่ควรประพฤติผิดพระธรรมวินัย ประพฤติผิดพระกัมมัฏฐาน ประพฤติผิดต่อครูบาอาจารย์ ถ้าเราทะเลาะวิวาทกัน พระศาสนาก็จักชำรุดทรุดโทรมเศร้าหมองไป ประชาชนคนทั้งหลายก็ไม่มีใครจักมาทำบุญถวายทาน ก็ไม่มีคนใดจักมาถวายปัจจัยทั้ง ๔ ถ้าเราไม่ประพฤติผิดพระธรรมวินัย ไม่ประพฤติผิดพระกัมมัฏฐาน และครูบาอาจารย์ของเรา เราก็จักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๑๖

วิกขิตตกํปฏิกุลํกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๖

นายใจมา ได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปในบ้านแห่งหนึ่ง ก็ไปพบกับผู้หญิง ๓ คน คนที่หนึ่งเมื่อเห็นทรัพย์สินของผู้อื่นก็ขอเอา มันเป็นคนชอบขอ คนที่สองเมื่อเห็นทรัพย์สินของผู้อื่นก็ขโมยเอา มันเป็นคนชอบขโมย คนที่สามเป็นคนชอบนินทาเห็นคนอื่นทำอะไรก็นินทา มันเป็นคนชอบนินทา นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๖

ครูบาก็เทศนาสั่งสอนว่า คนชอบขอ ชอบขโมย ชอบนินทาผู้อื่น ถ้า ๓ คนนี้มาอยู่พร้อมหน้ากัน ณ บ้านใดเมืองใด บ้านนั้นเมืองนั้นจักแห้งแล้ง คนก็จักฉิบหาย จักทะเลาะกัน ทำให้เสียข้าวเสียของ มันไม่มีความละอายเพราะมีทรัพย์สินอะไรมันก็ขอ ทรัพย์สินอะไรก็ลักขโมย ทำอะไรมันก็นินทา บ้านเมืองจักฉิบหาย จะทะเลาะวิวาท มันไม่ละอายก็เพราะเขา ๓ คนนี้

นายใจมาก็กราบเรียนถามครูบาว่า ผู้หญิง ๓ คน คือ คนชอบขอ ชอบขโมย ชอบนินทา ผู้หญิง ๓ คน คนไหนดี

ครูบาก็ตอบว่า ผู้หญิงที่ชอบขอ ชอบขโมย ชอบนินทา

ผู้หญิงที่ชอบขอนั้น ถ้ามันแต่งงานกับสามีที่เป็นเศรษฐีแล้ว มันก็จะไม่เป็นคนชอบขอ

ผู้หญิงที่ชอบขโมยนั้น ถ้ามันได้แต่งงานกับสามีที่เป็นเศรษฐีแล้ว มันก็จะไม่เป็นคนชอบขโมย

ผู้หญิงที่ชอบนินทานั้น ใครทำอะไรมันก็นินทา ถ้ามันยังไม่มีสามี มันเป็นคนทุกข์ยาก มันไปขอข้าวของกับคนอื่น คนอื่นไม่ให้มัน มันก็จะนินทาว่าเป็นคนขี้เหนียว ถ้ามันได้สามีเป็นคนมีทรัพย์สมบัติแล้ว ถ้าคนอื่นไปขอกับมัน มันก็นินทาว่า คนที่ไปขอกับมันเป็นคนขี้เกียจ คนใดเป็นเพื่อนกับมัน คนนั้นฉิบหาย หากไม่ฉิบหายก็จักเสียหน้า

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๖

ยังมีเมือง ๆ หนึ่งมีผู้หญิง ๓ คน ผู้หญิงคนที่ ๑ ชอบขอ เมื่อเห็นทรัพย์สมบัติของผู้อื่น ถ้าไม่ขอก็อยู่ไม่ได้ ผู้หญิงคนที่ ๒ ชอบขโมย หากมันเห็นทรัพย์สมบัติของผู้อื่น ไม่ขโมยก็อยู่ไม่ได้ ผู้หญิงคนที่ ๓ ชอบนินทานั้น เมื่อเห็นผู้อื่นทำไม่ถูกใจมัน มันก็นินทาผู้นั้น บ้านเมืองก็ไม่เข้าใจกัน ชอบทะเลาะวิวาทกัน บ้านเมืองจักฉิบหาย ผู้คนจักละอายและเสียหน้า บ้านเมืองก็จักแห้งแล้งไป

พระยาเจ้าเมืองก็เรียกเอาโหรมาทำนายดู โหรก็ทำนายว่าบ้านใดเมืองใด ถ้ามีคนชอบขอ ชอบขโมย ชอบนินทาอยู่ บ้านเมืองนั้นจักทะเลาะวิวาทกัน บ้านเมืองจักฉิบหาย จักละอายและเสียหน้า

พระยาเจ้าเมืองก็ใช้คนไปจับเอาคน ชอบขอ ชอบขโมย ชอบนินทา นำเอาผู้หญิง ๓ คนนี้ ไปปล่อยไว้บนเกาะในมหาสมุทร บ้านเมืองก็ไม่ทะเลาะวิวาทกัน บ้านเมืองก็จักไม่ฉิบหาย ไม่แห้งแล้ง ก็จักอยู่สุขสบายใจ

ผู้หญิง ๓ คนนั้น ก็ติดอยู่ในเกาะมหาสมุทร อยู่ไม่นานเท่าไหร่ นายเรือสำเภาก็ขึ้นมาที่มหาสมุทร แล้วมาจอดข้างเกาะที่นั้น ๒ ลำสำเภาก็มาเห็นผู้หญิง ๓ คนเป็นอันสวยงามมาก นายเรือสำเภาก็ถามว่า ด้วย

เหตุใด นางจึงพากันมาอยู่ในเกาะนี้ นาง ๓ คนนั้น คนที่ ๑ ก็ตอบว่า เราเป็นคนชอบขอ คนที่ ๒ ก็ตอบว่า เราเป็นคนชอบขโมย คนที่ ๓ ก็ตอบว่า เราเป็นคนชอบนินทา พระยาเจ้าเมืองก็บอกให้ทหารมาจับเอาเราทั้ง ๓ มาปล่อยเกาะที่นี้

นายเรือสำเภาทั้ง ๒ เมื่อรู้อย่างนี้แล้ว ก็คุยกันว่า เราจักเอานางผู้ใดดี นายเรือสำเภาคนที่ ๑ บอกว่า ข้าจักเอานางผู้ชอบขอ ถ้ามันมีข้าวของแล้วมันก็ไม่ขอ นายเรือสำเภาคนที่ ๒ บอกว่า เราจักเอานางผู้ชอบขโมย ถ้ามันมีข้าวของแล้วมันก็ไม่ขโมย นายเรือสำเภา ๒ คนนั้น ต่างคนก็ต่างเอานางทั้ง ๒ นั้น ขึ้นแม่น้ำมหาสมุทรไป ทิ้งนางชอบนินทาอยู่บนเกาะในมหาสมุทรนั้นผู้เดียว มันก็นินทาอยู่ที่นั้นผู้เดียว มันอยู่ไปไม่นานก็ตายไป ตายไปแล้วก็ยังนินทาอยู่ที่นั้นไม่ขาด จนเน่าจนเหลือแต่กระดูกกะโหลกศีรษะ ก็นินทาอยู่ที่นั้น

ยังมีนายเรือสำเภาขึ้นน้ำมหาสมุทรมาอีกหนึ่งลำ ก็มาจอดสำเภาข้างเกาะที่นั้น ก็มาได้ยินเสียงผู้หญิงพูดอยู่ในเกาะที่นั้น เสียงดังแจบ ๆ นายเรือสำเภาก็มองไปมองมาก็ไม่เห็นคนที่ไหน ก็เห็นกระดูกกะโหลกศีรษะวางอยู่ในเกาะที่นั้น นายเรือสำเภาก็เข้าไปมองดู ก็ได้ยินเสียงดังอยู่ในกะโหลกศีรษะ นายเรือสำเภาก็เก็บเอามาวางไว้ในสำเภา กะโหลกศีรษะก็นินทาอยู่ดังแจบ ๆ อยู่ไม่ได้ขาด

นายเรือสำเภาเอากระดูกกะโหลกศีรษะใส่สำเภา แล้วก็พาเอาสำเภาขึ้นมาตามแม่น้ำมหาสมุทร ก็มาถึงท่าบ้านพระยาเจ้าเมือง แล้วก็จอดพักท่าบ้านพระยาเจ้าเมือง

เมื่อจอดพักสำเภาแล้ว ก็เข้าไปในเมือง แล้วก็ขึ้นไปกราบทูลพระยาเจ้าเมือง ว่าพระบาทมหาราชาเจ้า ข้าพระบาทได้กะโหลกศีรษะอันหนึ่งพูดเจรจาเหมือนคนเรานี้ พระยาเจ้าเมืองก็ไม่เชื่อ ถ้าพระยาเจ้าเมืองไม่เชื่อ

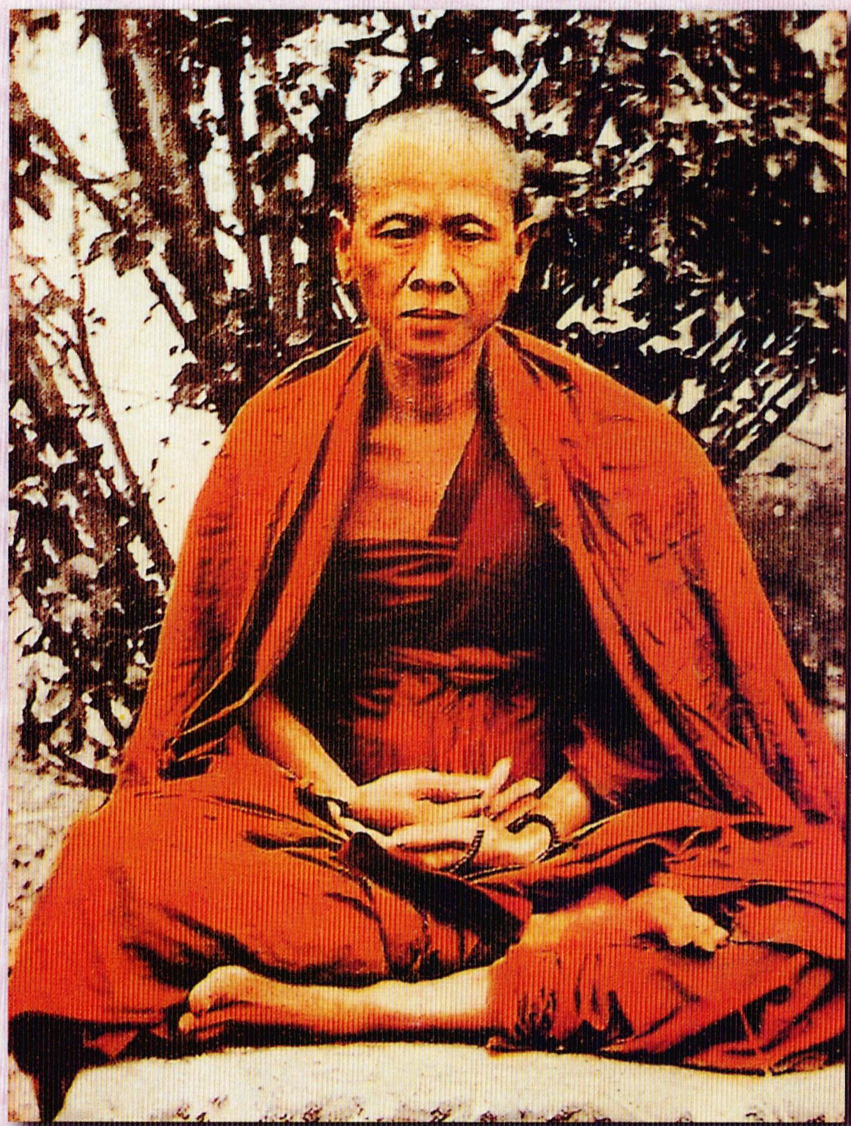
นายเรือสำเภาก็บอกว่า ถ้าไม่มีเป็นดั่งข้าพระบาทกราบทูลนี้ ครัวสินค้าของข้าพระบาท ขอถวายแด่ท่านเจ้าพระยาทั้งหมด พระยาเจ้าเมืองจึงเชื่อ

เมื่อพระยาเจ้าเมืองเชื่อแล้ว ก็ใช้คนไปทำร้านไว้กลางบ้าน แล้วก็ให้นายเรือสำเภาไปเอากะโหลกศีรษะมาวางไว้ที่นั้น กะโหลกศีรษะก็ไม่พูดก็เงียบอยู่ พระยาเจ้าเมืองก็ยึดเอาสินค้าของนายเรือสำเภาเสียหมด นายเรือสำเภาก็ต้องฉิบหายเสียสินค้าทั้งหมด เมื่อนายเรือสำเภาฉิบหายแล้ว ก็พาเอาสำเภาขึ้นไปตามแม่น้ำเสีย เมื่อนายเรือสำเภาไปแล้ว กระดูกกะโหลกศีรษะก็พูดจาดังเดิม ก็นินทาผู้คนทั้งหลายอยู่ไม่ได้ขาด บ้านเมืองนั้นก็ไม่เข้าใจกัน ทะเลาะกันอยู่ไม่ได้ขาด เป็นอันแห้งแล้ง พระยาเจ้าเมืองก็ให้คนเอากระดูกกะโหลกศีรษะนั้นไปทิ้งน้ำเสีย ต่อนั้นมาบ้านเมืองก็เลิกทะเลาะวิวาทกัน น้ำฟ้า สายฝนก็ตกดี

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๖

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุ ถือวิปัสสนากัมมัฏฐานแล้ว ไม่ควรเป็นคนชอบนินทา ไม่ควรมีเพื่อนเป็นคนชอบนินทา ไม่ควรเอาคนชอบนินทามาเป็นมิตรเป็นเพื่อน ถ้าเป็นคนชอบนินทาก็ดี เป็นเพื่อนกับคนชอบนินทาก็ดี เอาคนชอบนินทามาเป็นมิตรเป็นเพื่อนก็ดี ก็เป็นดั่งนายเรือสำเภาฉิบหายเพราะกระดูกกะโหลกศีรษะนั้น

ถ้าเราไม่เป็นคนชอบนินทาก็ดี ไม่มีเพื่อนเป็นคนชอบนินทาก็ดี ไม่เอาคนชอบนินทามาเป็นมิตรเป็นเพื่อนก็ดี ก็จึงจักเจริญด้วยวิปัสสนากัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

ครูบาเจ้าศรีวิชัย นักบุญอมตะแห่งล้านนาไทย ผู้เปรียบเสมือนแม่ทัพธรรม พระกรรมฐานแห่งล้านนาไทย ผู้ซึ่งหลวงปู่ให้ความเคารพนับถือ และติดตามรับใช้ จนกระทั่งวาระสุดท้ายของครูบาเจ้าศรีวิชัย

ครูบาอภิชัยขาวปี (ครูบาขาวปี) ผู้เปรียบเสมือนมือข้างขวาของครูบาเจ้าศรีวิชัย ผู้ซึ่งเป็นครูบาอาจารย์อีกองค์หนึ่งที่หลวงปู่เคารพนับถือ และติดตามรับใช้จนวาระสุดท้ายของครูบาขาวปี

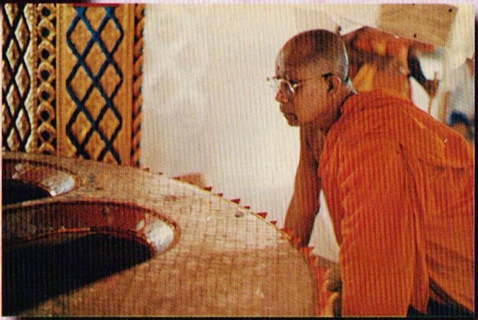

หลวงปู่ครูบาชัยยะวงศาพัฒนา ผู้เปรียบเสมือนมือข้างซ้ายของครูบาเจ้าศรีวิชัย และเป็นผู้สืบทอดเจตนารมย์ครูบาเจ้าศรีวิชัยและครูบาอภิชัยขาวปี

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ วัดปากน้ำ และ สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ฯ (เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่) วัดเบญจมบพิตร กทม. มานมัสการรอยพระพุทธบาท ที่วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๓๑

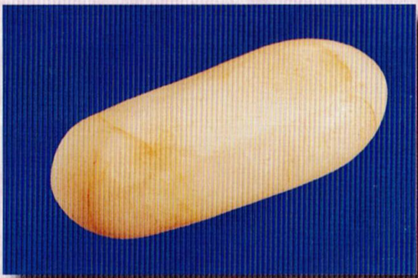
หลวงพ่อพระราชพรหมยาน วัดท่าซุง มานมัสการรอยพระพุทธบาท ที่วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม

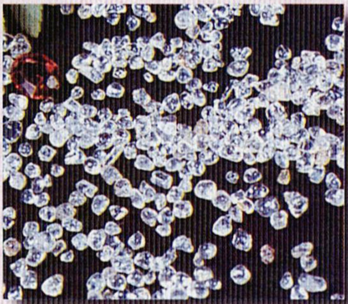

พ่อน้ำทิพย์ซึ่งอยู่ใกล้กับจุดที่ประทับรอยพระบาท เกิดจากการที่พระพุทธองค์ทรงใช้ไม้เท้าปักลงไปที่พื้นซึ่งเต็มไปด้วยหินและมีน้ำพุ่งขึ้นมาจนกลายเป็นบ่อน้ำทิพย์ ...บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้ดื่มและทำน้ำมนต์ หลวงปู่เองก็ฉันน้ำทิพย์นี้เป็นประจำ โปรดสังเกต ขณะถ่ายภาพได้มีลำแสงสีขาวนวลตาพุ่งออกมาจากบ่อน้ำทิพย์ ปรากฏให้เห็นเป็นที่อัศจรรย์

พระบรมสารีริกธาตุและพระอรหันตธาตุ...สิ่งมงคลสักการะอันสูงสุดแทนองค์พระศาสดาและพระอรหันตเจ้า ที่จะนำไปบรรจุไว้ในพระธาตุมหาเจดีย์ชเวดากองจำลองของหลวงปู่ครูบาชัยยะวงศาพัฒนา เพื่อให้มนุษย์และเทวดาทั้งหลายได้กราบไหว้

พระอรหันตธาตุแยกตามสัณฐานต่าง ๆ

พระธาตุข้าว (ข้าวก้นบาตรพระพุทธเจ้า)

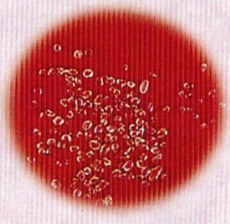

พระบรมสารีริกธาตุพรรณสีแก้วใส

พระอรหันตธาตุ

โดยที่ท่านเป็นผู้สำเร็จอรหัตตผล บรรลุธรรมวิเศษยากที่ผู้ใดในสมัยปัจจุบันจะบรรลุได้ จึงมีลักษณะแตกต่างจากอัฐิหรือกระดูกบุคคลธรรมดา มีลักษณะกลม เสี้ยว ยาวรี เป็นเหลี่ยมรูปพรรณสัณฐาน เป็นมันเลื่อม บางทีใสเป็นแก้วผลึก มีสีต่าง ๆ นับแต่สีขาวเป็นงาข้าง ขาวดังสังข์ สีพิกุลแห้ง ฯลฯ

พรรณสีทองอุไร

พรรณสีแก้วมุกดา

พรรณสีแก้วใสดุจเพชร

สัณฐานดังเมล็ดข้าวโพด

"...พระดีแบบครูบาวงศ์ ไม่มีอีกแล้ว หากได้ยาก ให้ไปรับไปส่ง คอยอุปัฏฐากให้ดีนะ..."

(หลวงปู่ครูบาพรหมจักร กล่าวกับอาจารย์ปฐม พัวพันธ์สกุล ก่อนที่หลวงปู่จะมรณภาพ)

๑๗
หตวิกขิตตกํปฏิกุลํกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๗

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปในประเทศพม่า ก็ไปเห็นพระภิกษุรูปหนึ่ง ไปบิณฑบาตข้าวในบ้านชาวคริสต์แห่งหนึ่ง เมื่อเข้าไปในบ้านแล้ว ยังมีเด็กน้อยคนหนึ่ง เห็นพระภิกษุมาบิณฑบาตข้าว ก็ตะโกนบอกให้แม่มันว่า พระ

แม่มันเห็นแล้วก็เรียกเอาพระภิกษุที่ยืนอยู่นั้นไปอยู่หน้าเรือน แล้วก็ทำอาหารการกินมาเลี้ยงพระภิกษุรูปนั้น แล้วก็เลี้ยงน้ำร้อนน้ำชา

เมื่อพระภิกษุฉันน้ำฉันชาแล้ว ก็ให้พร มันก็ไม่ไหว้ พระภิกษุรูปนั้นฉันข้าวฉันน้ำแล้วก็ลงเรือนไป นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้วก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๗

ครูบาก็เทศนาว่า มันเป็นคริสต์จริง ๆ มันก็ไม่ถวายเงินถวายทอง มันก็เอาข้าวน้ำอาหาร น้ำร้อนน้ำชามาเลี้ยงมาต้อนรับเท่านั้น ให้พรมันก็ไม่รับ

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุถือวิปัสสนากัมมัฏฐานแล้ว ควรถวายข้าวน้ำโภชนาหาร เป็นดังคริสต์พม่านั้นพอแล้ว ไม่ควรถวายเงิน ถวายทองให้แก่ผู้ถือกัมมัฏฐานอันเคร่งครัด อนึ่งไม่ควรพาเอาพวกคนหนุ่มสาวไปเที่ยวไปหาผู้ถือกัมมัฏฐาน

ถ้าเราถวายเงินถวายทองมาก ๆ และพาเอาพวกคนหนุ่มสาวไปเที่ยวไปหามาก ผู้ถือกัมมัฏฐานนั้นจักยินดีด้วยข้าวของเงินทองเหล่านั้น และพวกคนหนุ่มสาวก็จักเดือดร้อน

ตัณหาด้วยข้าวของเงินทอง และพวกคนหนุ่มสาวจักทำกัมมัฏฐานแตก เลยจักลากัมมัฏฐานเสียแล้ว ก็จักยินดีด้วยข้าวของเงินทอง และพวกคนหนุ่มสาวทั้งหลายนั้นเสีย

ส่วนตัวเราเป็นผู้ให้ทานนั้น ก็เท่ากับเป็นมารไปขัดขวางกัมมัฏฐานของท่านให้แตกเสีย ก็จักได้เป็นโทษกับตัวเราเป็นอันมาก

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๗

ยังมีลูกพระยาเจ้าเมืองพิงค์ไชย (นครพิงค์ หรือ เชียงใหม่) เมื่อเติบใหญ่มากแล้ว ก็เข้าไปบวชเป็นสามเณร เมื่อเข้ามาบวชเป็นสามเณรแล้วอยู่ไปไม่นานเท่าไหร่ ก็ได้บวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ อาจารย์ใส่ชื่อว่าพรหมเสโนภิกษุ เมื่อได้บวชเป็นพระภิกษุแล้ว ก็ถือกัมมัฏฐานเป็นอันเคร่งครัด ก็เดินธุดงค์ไปถึงเมืองเชียงตุง พระยาเจ้าเมืองเชียงตุงได้เห็นท่านถือกัมมัฏฐานอย่างเคร่ง ก็พาเอาลูกสาวและบริวารอันมาก มาทำบุญด้วยข้าวของเงินทองมากนัก ก็เกิดความยินดีด้วยข้าวของเงินทองและลูกสาวพระยาเมืองเชียงตุงเลยอยู่เมตตาโปรดพระยาเชียงตุง ไม่นานเท่าใดก็ลาพระยาเชียงตุง แล้วก็ลงมาเมืองพิงค์ไชยตามเดิม

เมื่อมาถึงเมืองพิงค์ไชยอยู่ไปไม่นาน ก็ลาสิกขาออกมาเป็นคฤหัสถ์ พระยาผู้เป็นพ่อก็ยกขึ้นเป็นท้าว ชื่อว่าท้าวมหาพรหม เมื่อได้เป็นท้าวมหาพรหมแล้ว ก็มีใจอาลัยลูกสาวพระยาเชียงตุง

ท้าวมหาพรหมก็ใช้พวกบ่าว ๖ คน ให้ไปติดต่อกับพระยาเชียงตุง (สมัยนั้นคนทั้งหลายโกนผมเหลือไว้เพียงกลางหัวเท่านั้น เหมือนคนไว้จุก)

พระยาเชียงตุงก็ตอบว่า จักเอามาทำอะไร คนพิงพ์ไชยไว้จุก! พระยาเชียงตุงก็เอาสาวใช้คนหนึ่งมา แล้วกล่าวว่า จักเอานางคนนี้ก็เอาไปเลย พวกบ่าว ๖ คนนั้นก็ไม่เอา ก็กลับขึ้นมาทั้งวันทั้งคืน

พอมาถึงเมืองพิงค์ไชยก็มากราบเรียนท้าวมหาพรหม ท้าวมหาพรหมก็บังเกิดความโกรธ ก็รวมเอาพวกทหารได้ ๗๐๐ คน ช้างก็ ๗๐๐ ตัว ม้า ๗๐๐ ตัว แล้วก็ยกทัพไปเชียงตุง ก็ไปพักอยู่ ณ ที่แห่งหนึ่ง ในเขตเชียงตุง แล้วก็ท้ารบกับพระยาเชียงตุง

พระยาเชียงตุง ก็ไม่ทันตั้งตัว ก็เลยขอเวลาอีก ๗ วัน ท้าวมหาพรหมก็ได้รออยู่ที่นั้น พระยาเชียงตุงก็ประกาศให้พวกชาวบ้านราษฎรในเมืองเชียงตุง ทำบั้งไฟคนละหนึ่งอัน

ถึงวันที่ ๖ พระยาเชียงตุงก็ให้พวกชาวบ้านราษฎรทั้งหลายนั้น เอาบั้งไฟไปซ่อนไว้ตามขอบเมือง แล้วให้คนที่รบเก่ง ๆ ออกไปหลบอยู่ตามป่า

ถึงวันที่ ๗ พระยาเชียงตุง ก็ท้ารบกับท้าวมหาพรหม ท้าวมหาพรหมก็ยกทัพเอาช้าง ม้า และโยธาเข้าล้อมเมือง พระยาเชียงตุงก็ให้คนจุดบั้งไฟเพื่อทำให้ช้างม้า และคนทั้งหลายตกใจ เมื่อช้างม้าและคนทั้งหลายตกใจก็แตกตื่นกระจัดกระจายกันไป พวกคนที่รบเก่งๆ ที่อยู่ในป่านั้น ก็ออกมารบกับพวกโยธาทั้งหลาย ตายกันเป็นอันมาก

ท้าวมหาพรหมก็หนีกลับคืนลงมาเมืองพิงค์ไชย พระยาเชียงตุงก็ยึดเอาพวกช้างม้าและโยธาเสีย

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๗

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุถือวิปัสสนากัมมัฏฐานแล้ว ไม่ควรถวายข้าวของเงินทองให้ผู้ถือกัมมัฏฐาน ไม่ควรพาพวกคนหนุ่มสาวไปเที่ยวหา

ผู้ถือกัมมัฏฐาน ส่วนตัวเราไม่ควรยินดีซึ่งข้าวของเงินทอง ไม่ควรยินดีซึ่งพวกคนหนุ่มสาวหญิงงาม

ถ้าเรายินดีซึ่งข้าวของเงินทอง และพวกคนหนุ่มสาวหญิงงามแล้วก็จักฉิบหายได้ เป็นดังท้าวมหาพรหมฉิบหายเพราะลูกสาวพระยาเชียงตุงนั้น

ถ้าเราหลีกเว้นการฉิบหาย ดังกล่าวไว้แล้ว ก็จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จะได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๑๘

โลหิตกำปฏิกูลกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๘

นายใจมา ได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปเดินมาก็ไปเห็นคน ๔ คนด้วยกัน คนที่ ๑ กำลังขุดแผ่นดิน คนที่ ๒ กำลังอุจจาระใส่แผ่นดิน คนที่ ๓ ปัสสาวะใส่แผ่นดิน คนที่ ๔ บ้วนน้ำลายลงใส่แผ่นดิน แผ่นดินก็ไม่โกรธ แผ่นดินก็ไม่ว่าอย่างไรก็เงียบอยู่ นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๘

ครูบาก็เทศนาว่า แผ่นดินนั้นคนเขาขุดลงเป็นหลุม มันก็ไม่โกรธ เขาอุจจาระใส่มากเท่าใดมันก็ไม่โกรธ เขาปัสสาวะใส่มันก็ไม่โกรธ เขาบ้วนน้ำลายใส่มากเท่าใดก็ไม่โกรธ แผ่นดินนี้ก็มีความอดทนไม่โกรธไม่ว่าอะไร เงียบอยู่อย่างนั้น มันก็ยังได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็ได้พึ่งมัน

ความอดทนอย่างนี้เป็นใหญ่กว่าโลก คนใดอดทนได้จึงชนะโลก ไม่มีความอดทนก็ไม่ชนะโลก

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๘

ยังมีฤาษีตนหนึ่ง ชื่อว่าขันติวาที ก็ปฏิบัติบำเพ็ญด้วยความอดทน เอาขันติเป็นใหญ่ มีมารตนหนึ่งไปถามว่า ท่านถือกัมมัฏฐานอันนี้ เป็นกัมมัฏฐานอย่างไร

ขันติวาทีฤาษีตอบว่า เอาขันติเป็นใหญ่ มารก็ถามว่าขันติมีที่ไหน ขันติวาทีฤาษีตอบว่า ขันติมีที่ตา มารก็ควักออกมาเสีย มารก็ถามต่อไปอีกว่า ขันติมีที่ไหน ขันติวาทีฤาษีก็ตอบว่า ขันติมีที่หู มารก็ปาดหูออกเสีย มารก็ถามต่อไปอีกว่า ขันติมีที่ไหน ขันติวาทีฤาษีก็ตอบว่า ขันติมีที่จมูก มารก็ปาดจมูกออกเสีย มารก็ถามว่า ขันติมีที่ไหน ขันติวาทีฤาษีก็ตอบว่า ขันติมีที่ปาก มารก็ปาดปากออกเสีย มารก็ถามต่อไปอีกว่า ขันติมีที่ไหน ขันติวาทีฤาษีก็ตอบว่า ขันติมีที่มือ มารก็ตัดมือออกเสีย มารก็ถามต่อไปอีกว่า ขันติมีที่ไหน ขันติวาทีฤาษีก็ตอบว่า ขันติมีที่เท้า มารก็ตัดเท้าออกเสีย มารก็ถามต่อไปอีกว่า ขันติมีที่ไหน ขันติวาทีฤาษีก็ตอบว่า ขันติมีที่หัวใจ มารก็ผ่าเอาหัวใจออกเสีย

ขันติวาทีฤาษีก็มรณภาพตายไปแล้ว ก็ขึ้นไปเกิดเป็นพระอินทร์ ชื่อว่าสุรินทปราบนสรวงสวรรค์ชั้นฟ้า เป็นที่พึ่งเทวบุตร เทวดาทั้งหลายในชั้นฟ้าดุสิตา

มารที่ทำร้ายขันติวาทีฤาษี เมื่อทำร้ายขันติวาทีฤาษีแล้ว เคลื่อนเท้าออกไปนิดหนึ่ง แผ่นดินก็แตกแยกออกเป็นช่อง ตกไปในมหาอเวจีขุมนรก

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๘

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุ ถือวิปัสสนากัมมัฏฐานแล้ว ไม่ควรทำร้ายผู้ถือกัมมัฏฐานอันมั่นคงอันเคร่งครัด ถ้าทำร้ายผู้ถือกัมมัฏฐานอันมั่นคงอันเคร่งครัดนั้น ก็จักฉิบหายเป็นดั่งมารที่กระทำแก่ขันติวาทีฤาษี

ถ้าเรามีขันติอันมั่นคงอันเคร่งครัด มีความอดทนไม่โกรธใคร จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๑๙
ปุฬุวกปฏิกุลกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๙

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปตามป่าตามดง ก็ไปเห็นแร้งเฝ้าลูกอยู่ที่รังปลายต้นไม้ ลูกมันอยู่ในรัง แม่มันจับกิ่งไม้เฝ้าอยู่ที่นั้น รุ่งเช้ามาแล้วแม่มันก็บินไปที่อื่น ถึงยามเย็นมาแล้ว ก็กลับมาจับอยู่ที่กิ่งไม้ที่เก่าทุกวัน ไม่เอาอาหารอันใดมาให้ลูกมันกิน นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้วก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๙

ครูบาก็เทศนาว่า แร้งมันมาเฝ้าลูกมันทุกวัน มันไม่หาอาหารมาเลี้ยงลูกมันนั้น มันก็มาบอกลูกมันว่า วันนี้แม่ไม่ได้อาหารมาเลยลูก อาหารไม่มี หาที่ไหนก็ไม่ได้ ให้ลูกอดทนเอานะ หาวกินลมไปก่อนนะ วันพรุ่งนี้แม่ก็จะหามาให้ แม่มันก็หลอกลูกมันไปอย่างนี้ทุกวัน จนลูกบินไปได้ลูกมันก็บินไปหากินด้วยตนเอง

ด้วยเหตุนี้เอง ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุ ถือวิปัสสนากัมมัฏฐานแล้ว ไม่ควรเบื่อในกัมมัฏฐาน ควรอุตสาหะไป หายใจเข้าหายใจออกบำเพ็ญไปทุกวันๆ เหมือนลูกแร้งอดใจ หาวกินลมนั้น มันก็ยังไม่ตาย มันก็ยังบินไปในอากาศได้

ถ้าเราอุตสาหะได้เหมือนแร้งน้อยอดอาหารนั้น เราก็จักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน และพระศาสนาก็จะเจริญต่อไป

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๕

ยังมีมหาเถระรูปหนึ่ง ไปบำเพ็ญเมตตาภาวนาอยู่ในถ้ำแห่งหนึ่ง ได้ปีหนึ่งแล้วก็ไม่เห็นมีอะไรเกิดขึ้นก็กลับมา ก็มาเห็นแม่มอดตัวหนึ่ง ที่หน้าผา มหาเถระก็ถามพญามอดตัวแม่นั้นว่า ท่านจักเจาะหน้าผานี้ด้วยเหตุใด แม่มอดตัวนั้นก็กล่าวว่า เราจักเจาะกินแก่นในมัน

มหาเถระรูปนั้นเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็นึกในใจว่าแม่มอดตัวนี้ก็ยังเพียรพยายามเพียงนี้ ถ้าเรากระทำเพียรพยายามอย่างนี้ เราก็อาจจะมีอะไรปรากฏขึ้นมาสักอย่าง มหาเถระก็กลับไปบำเพ็ญอีก ได้ ๖ เดือนก็ไม่เห็นมีอะไรปรากฏ

มหาเถระก็กลับมา ก็มาเห็นแม่ไก่ตัวหนึ่ง เขี่ยหน้าผาอยู่ มหาเถระก็ถามแม่ไก่ตัวนั้นว่า จักเขี่ยหน้าผานี้ด้วยเหตุใด แม่ไก่ตัวนั้นก็กล่าวว่าจะเขี่ยหากินเหยื่อ เหยื่อมีในพื้นผาที่นี้ มหาเถระก็นึกในใจว่า แม่ไก่ตัวนี้ก็ยังกระทำเพียรพยายามเพียงนี้ ถ้าเรากระทำเพียรอย่างนี้ ก็อาจจักปรากฏอย่างใดอย่างหนึ่ง มหาเถระก็กลับไปบำเพ็ญต่อไปอีก ได้ ๔ เดือนก็ไม่เห็นปรากฏอะไร

มหาเถระก็กลับมา ก็มาเห็นกระแตตัวหนึ่ง เอาหางวิดน้ำในมหาสมุทร มหาเถระก็ถามว่า เอาหางวิดน้ำมหาสมุทรเพราะเหตุใด แม่กระแตก็ตอบ

ว่า จักวิดน้ำมหาสมุทรนี้ให้แห้ง แล้วจักข้ามไปฝั่งตรงข้าม มหาเถระก็นึกในใจว่า แม่กระแตตัวนี้ ก็ยังกระทำเพียรพยายามอย่างนี้ ถ้าเรากระทำเพียรอย่างนี้ ก็อาจจักปรากฏอย่างใดอย่างหนึ่ง มหาเถระก็กลับไปบำเพ็ญต่อไปอีกได้ ๒ เดือน ก็บรรลุโสดาปัตติผล สกิทาคามีผล อนาคามีผล อรหันตผลทันที

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๙

ด้วยเหตุนี้ ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุ ถือวิปัสสนากัมมัฏฐานแล้ว ไม่ควรเบื่อหน่ายในวิปัสสนากัมมัฏฐาน แล้วควรปฏิบัติ บำเพ็ญไปทีละเล็กทีละน้อย หลายปีหลายเดือนหลายวัน ก็จึงจักถึงโสดาปัตติผล สกิทาคามีผล อนาคามีผล อรหันตผล เป็นดั่งมหาเถระนั้น

อนึ่ง ถ้าเราขยันปฏิบัติบำเพ็ญวิปัสสนากัมมัฏฐานไปไม่ขาด ก็จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๒๐

อัฏฐิกํปฏิกุลํกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑๐

นายใจมา ได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปในป่าดง ก็ไปเห็นพรานป่า โยงช้างน้อยตัวหนึ่ง

เมื่อช้างน้อยตัวนั้นตายแล้ว แม่มันก็อุ้มเอาไป ถ้าแม่มันอยากกินหญ้าและใบไม้ แม่มันก็เอาวางไว้ แล้วก็กินหญ้าและใบไม้ เมื่อกินหญ้าและ

ใบไม้อิ่มแล้ว ก็อุ้มไปอีก อย่างนี้ไปทุกวัน จนลูกมันเน่าและไม่มีที่ดี เอาไปไม่ได้แล้ว ก็ทิ้งไว้ที่นั้นแล้วหนีไป นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑๐

ครูบาก็เทศนาว่า ช้างตัวนั้นมันเป็นชาติสัตว์แท้ ๆ มันก็ยังมีความเมตตากรุณารักลูกมัน มันก็ยังอุ้มเอาลูกมันไปจนเน่าจนเละ

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุ ถือวิปัสสนากัมมัฏฐานแล้วควรมีความเมตตากรุณาแก่มนุษย์ และสัตว์ใหญ่น้อย ที่เป็นศัตรู และที่เป็นมิตร ตายเป็นเปรตเป็นผี และตกนรกอเวจีนรก ก็ให้พ้นจากเปรตจากผีจากนรกอเวจีนรก ตัวที่ไม่ตายและยังอยู่ในโลกนี้ ก็ให้อยู่เย็นเป็นสุข ให้พ้นจากทุกข์ทั้งมนุษย์และสัตว์

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑๐

โบราณแต่ก่อนยังมีพญาช้างตัวหนึ่ง มีบริวารได้พันตัว ถึงเวลาเย็นมันก็พาเอาหมู่บริวารมันลงไปเล่นอยู่ตามป่าดง เวลาร้อนมันก็พาเอาหมู่บริวารมันลงไปเล่นอยู่ตามแม่น้ำ อย่างนี้ทุกวัน ๆ

ยังมีพรานเนื้อผู้หนึ่ง เอาผ้าพระปัจเจกมาห่ม ทำตัวเป็นดั่งพระปัจเจกแล้วก็นั่งอยู่ใกล้ริมทาง

พญาช้างก็คิดว่าพระปัจเจก ก็พาเอาหมู่บริวารกราบไหว้ตามลำดับไปทุกตัว มาถึงตัวสุดท้าย พรานก็เอาหอกแทงเอาไปกินทีละตัว ๆ

ต่อมาภายหลังพญาช้าง ก็รู้ว่าบริวารหายไปทีละตัว พญาช้างก็ให้หมู่บริวารไปก่อน พญาช้างก็ตามไปข้างหลัง เมื่อไปถึงพระปัจเจก ก็พากันกราบไหว้ตามลำดับไปทุกตัวจนถึงพญาช้าง

พรานที่ทำตัวเป็นพระปัจเจก ก็เอาหอกเข้าแทงพญาช้าง พญาช้างก็จับหอกรวบกับแขนไว้ แล้วก็คิดในใจว่า เราจักฆ่าก็ได้ แต่เมื่อนับถือว่าเป็นพระปัจเจกเสียแล้ว เราควรเมตตาโปรดมัน

อนึ่งเราได้เป็นใหญ่กว่าช้างทั้งหลายได้พันตัว ก็เพราะว่าเรามีความเมตตา แล้วก็ปล่อยพรานที่ทำตัวเป็นพระปัจเจกนั้นไปเสีย

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑๐

ด้วยเหตุนี้ ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุ ถือวิปัสสนากัมมัฏฐานแล้ว ควรมีความเมตตากรุณาแก่สัตว์ที่เป็นมิตร ที่เป็นศัตรู มนุษย์ผู้เป็นมิตรและผู้เป็นศัตรู ก็ให้เมตตากรุณาเหมือนกัน สัตว์ที่จักมาทำร้ายก็ดี จักมาทำดีก็ให้เมตตากรุณาเหมือนกัน มนุษย์ผู้จักมาทำร้ายก็ดี จักมาทำดีก็ดี กล่าวคำร้ายก็ดี กล่าวคำที่ดีก็ดี ก็ให้เมตตากรุณาเหมือนกัน

พญาช้างมีบริวารได้พันตัว ก็เพราะมีความเมตตากรุณา แก่สัตว์และมนุษย์ พรานป่าทำตัวเป็นพระปัจเจกไม่ตายก็เพราะความเมตตากรุณาของพญาช้างนั้น

พญาช้างตัวนั้นตาย ๆ เกิด ๆ หลายภพหลายชาติ จนได้มาเกิดเป็นพระพุทธเจ้าเราบัดนี้ ก็เพราะมีความเมตตากรุณา

ถ้าเรามีความเมตตากรุณาแก่สัตว์และมนุษย์ ก็จักมีบริวารอันมากเป็นดั่งพญาช้างนั้น ก็จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๒๑
พุทธานุสติกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑

นายใจมา ได้ฟังคำสอนของครูบา อยู่ไปไม่นาน ก็เดินไปในวัด ก็ไปเห็นชายผู้หนึ่งดูแลอุปัฏฐากครูบารูปหนึ่ง เดี๋ยวก็ไปอุปัฏฐากครูบา เดี๋ยวก็เอาข้าวสุกอาหารไปส่งให้ครูบา เดี๋ยวก็เอาผ้านุ่งผ้าสรงไปส่งให้ครูบา เดี๋ยวก็ไปซักผ้านุ่งผ้าสรงให้ครูบา เดี๋ยวก็มาปัดกวาดที่อยู่ที่นอนให้ครูบา นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑

ครูบาก็เทศนาว่า ชายผู้ขยันไปอุปัฏฐากครูบานั้น เพราะมันไม่ลืมบุญคุณของครูบา เพราะครูบาได้สั่งได้สอน ให้มันเป็นผู้รู้ผู้ฉลาด มันก็จึงอุปัฏฐากทุกวัน

ถ้าเราได้บวชเป็นภิกษุ ถือวิปัสสนากัมมัฏฐานแล้ว ไม่ควรลืมบุญคุณครูบาอาจารย์ของตน ที่ได้ร่ำได้เรียนมาแต่ก่อน บุญคุณของครูบาอาจารย์ที่ได้เรียนมานั้น ยิ่งกว่าบุญคุณญาติพี่น้อง มิตรสหายและอา ป้า ปู่ ลุง ทั้งหลาย

พี่น้องญาติและมิตรสหาย อา น้า ป้า ปู่ ลุง นี้ ถ้าเรามีข้าวมีของ เขาก็ว่าลูกว่าหลาน ถ้าเราไม่มีข้าวไม่มีของ เขาถือว่าไม่ใช่ลูกไม่ใช่หลาน ไม่หวังพึ่งเรา เขาหวังพึ่งข้าวพึ่งของเท่านั้น

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑

ยังมีชาวเขาคนหนึ่งเป็นคนยากไร้เข็ญใจ ไม่มีที่อยู่ที่กิน แกจะเดินขอทานไปเป็นคาบเป็นมื้อ อยู่ไปไม่นานก็เข้าไปขอเป็นศิษย์วัดกับอาจารย์ อุปัฏฐากอาจารย์อยู่ทุกวัน อยู่ไปไม่นาน นายเรือสำเภาข้ามแม่น้ำมหาสมุทรมา ก็มาหยุดอยู่ที่ท่าวัดนั้น

ศิษย์วัดผู้นั้นก็อยากไปค้าขายกับนายเรือสำเภา ก็ขออนุญาตกับอาจารย์ว่า ข้าอยากไปค้าขายกับนายเรือสำเภา อาจารย์ก็อนุญาตให้ไป แล้วก็เอาเงินให้พันหนึ่ง เมื่ออาจารย์เอาเงินให้แล้วก็ลาอาจารย์ แล้วก็ลงสำเภาไปกับนายเรือสำเภา

หลายวันหลายคืนก็ไปถึงเมืองตักกสิลา ก็ไปเรียนเอาทิพย์มนต์กับอาจารย์ผู้หนึ่ง จนหมดเงินพันนั้น จึงจบทิพย์มนต์ทั้งหมด แล้วก็ลาอาจารย์ในเมืองตักกสิลา กลับมาหาอาจารย์ตามเดิม อุปัฏฐากอาจารย์เดิมไปไม่นาน ก็มีเรือสำเภา ๕๐๐ ลำ ขึ้นมาตามแม่น้ำมหาสมุทร จนถึงริมท่าที่ชายกำพร้าอยู่ ห่างกันประมาณ ๑๐๐ วา น้ำก็แห้งลง สำเภา ๕๐๐ ลำก็ไปติดอยู่ที่นั้น

นายเรือสำเภาก็ขึ้นกราบทูลกับพระยาเจ้าเมือง ขอกำลังคนช่วยลากสำเภา พระยาเจ้าเมืองก็เรียกเอาหมู่โยธาทั้งเมืองมาลากก็ไม่เคลื่อนไหว ชายกำพร้าก็ไปหยุดดูไป ๆ มา ๆ แล้วก็กล่าวว่า สำเภาเท่านี้แค่เป่าเอาก็ลงไปในแม่น้ำแล้ว ไม่ต้องพากันมาลากมากมายขนาดนี้ พวกโยธาก็โกรธชายกำพร้านั้น ว่าชายกำพร้าหมิ่นประมาท จึงจับเอาชายกำพร้าขึ้นไปหาพระยาเจ้าเมือง พระยาเจ้าเมืองก็บอกพวกโยธาเอาไปฆ่าเสีย พวกโยธาก็คุมตัวไป ว่าจักเอาไปฆ่า

ชายกำพร้าก็กล่าวว่า จักเอาเราไปฆ่า ก็ขอให้เราได้ไปเห็นหน้าพี่หน้าน้องเราก่อนนะ พวกโยธาก็คุมตัวไปหาพี่หาน้อง พวกพี่น้องก็ว่าไม่ใช่

พี่น้องของเขา ชายกำพร้าก็กล่าวว่า หากไม่ใช่พี่น้องของเรา เราก็ขอไปหามิตรสหายของเรานะ พวกโยธาก็คุมตัวไปหามิตรสหาย มิตรสหายก็ว่าไม่ใช่มิตรสหายของเขา ชายกำพร้าก็กล่าวว่า หากไม่ใช่มิตรสหายของเรา เราก็ขอไปหาป้า อา อาว ปู่ ลุงของเรานะ พวกโยธาก็คุมไปหาป้า อา อาว ปู่ ลุง พวกป้า อา อาว ปู่ ลุง ก็ว่าไม่ใช่ลูกหลานของเขา ชายกำพร้าก็ว่า หากไม่ใช่ ป้า อา อาว ลุง ปู่ ของเรา เราก็ขอไปหาอาจารย์ของเรา

พวกโยธาก็คุมไปหาอาจารย์ อาจารย์ก็ถามว่ามันมีโทษอะไร พวกโยธาก็กล่าวว่า มันหมิ่นประมาท สำเภานั้นคนลากทั้งบ้านทั้งเมืองก็ยังไม่ไหว ชายกำพร้าไปกล่าวดูหมิ่นว่า สำเภาเท่านี้เป่าเอาก็ลงไปสู่แม่น้ำแล้ว ว่าอย่างนี้ ตัวเราแค้นใจก็จับเอามันมาที่นี้

อาจารย์ก็ถามว่า มันเป่าแล้วหรือ พวกโยธาก็ว่า ไม่ได้เป่า อาจารย์ก็กล่าวว่า มันไม่ได้เป่า แล้วจับมันมาทำไม เอามันไปเป่าดูสิ ถ้ามันไม่เป่าก็เอามันไปฆ่าเสีย

พวกโยธา ก็เอาชายกำพร้ากลับไปสำเภาที่เดิม ชายกำพร้าคิดในใจว่า หากพวกโยธาใช้ให้เป่าทางปากเราก็จักเสียที เราควรผายลมใส่ดีกว่า ชายกำพร้าก็หันหลังผายลมใส่ สำเภาก็ปลิวไปตกมหาสมุทรทั้ง ๕๐๐ ลำ นายเรือสำเภาเห็นอัศจรรย์อย่างนี้แล้ว ก็มีความยินดีกับชายกำพร้า ก็เอาทองให้ชายกำพร้าคนละพัน

ชายกำพร้าได้ทองแล้ว ก็เอาทองมาให้อาจารย์ ก็อยู่อุปัฏฐากอาจารย์ตามเดิม อยู่ไปไม่นาน เสียงเล่าเสียงลือเกี่ยวกับชายกำพร้าก็มีคนรู้มากขึ้น ชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วบ้านทั่วเมือง จนไปถึงหูพระยาเจ้าเมือง พระยาเจ้าเมืองก็ใช้พวกโยธาไปเรียกเอาชายกำพร้าขึ้นมาหา พระยาเจ้าเมืองก็ถามว่าการผายลมของเจ้านั้น ได้แต่ผายลมใส่สำเภาเท่านั้นหรือ ชายกำพร้าก็กราบทูลพระยาเจ้าเมืองว่า ไม่เพียงแต่เท่านั้น มีอีกหลายอย่าง ใครอยากฟังอย่างใดก็ได้ พระยาเจ้าเมืองก็พูดว่า ให้เจ้าผายลมให้เราฟัง

ชายกำพร้าก็กราบทูลว่าขอให้ทำที่กำบังไว้ ๗ ชั้น แล้วเราจึงจักผายลม พระยาเจ้าเมืองก็จัดให้โยธาทำที่กำบังให้ครบ ๗ ชั้นแล้วก็เรียกเอาคนทั้งบ้านทั้งเมืองมาฟังการผายลมของชายกำพร้า

ชายกำพร้าก็เข้าไปอยู่ที่กำบัง ๗ ชั้นนั้น แล้วก็ผายลมออกเป็นเสียงฆ้อง กลอง เสียงมโหรี เสียงปี่ เสียงซึง เสียงซ้อย เสียงซอ (การขับลำนำอย่างหนึ่งของล้านนา) มีพร้อม คนทั้งหลายก็บูชาเสียงนั้นด้วยข้าวของเงินทอง ก่อขึ้นเป็นกองสูงถึงครึ่งต้นตาล

นับแต่นั้นหมู่พี่หมู่น้องก็ว่า พี่น้องของเรา พวกมิตรสหายก็ว่า เป็นมิตรสหายของเรา หมู่ อาว อา ปู่ ลุง น้า ป้า ก็ว่าลูกหลานของเรา ต่างพากันไปขนเอาข้าวของเงินทองมาไว้เต็มบ้านตนเอง

ด้วยเหตุนี้ ถ้าเราไม่มีข้าวของเงินทอง เขาก็ว่าไม่ใช่พี่น้อง ไม่ใช่มิตรสหาย ไม่ใช่ลูกไม่ใช่หลาน ถ้าเรามีข้าวของเงินทอง เขาก็ว่าพี่น้องมิตรสหายลูกหลาน ไม่ใช่เขาหวังพึ่งตัวเรา เขาหวังพึ่งข้าวของเงินทองเท่านั้น

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุถือวิปัสสนากัมมัฏฐาน ไม่ควรชักชวนพี่น้อง ไม่ควรชักชวนมิตรสหาย ไม่ควรชักชวนอาวอาปู่ลุงน้าป้า อย่ายินดีซึ่งพี่น้อง อย่ายินดีซึ่งมิตรสหาย อย่ายินดีซึ่งอาวอาปู่ลุงน้าป้าไม่ดี เพราะเป็นคนเขารู้จักเรา เมื่อเรามีข้าวของเงินทองเท่านั้น

ควรชักชวนยินดีซึ่งอาจารย์เรา เราควรยินดีซึ่งอาจารย์ของเรา จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐานเรา เราก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๒๒
ธัมมานุสติกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๒

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปในป่า ก็ไปเห็นงูเหลือมและงูเห่าต่อสู้กัน ผลัดกันแพ้ผลัดกันชนะขึ้น อยู่ในป่าแห่งนั้น นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๒

ครูบาก็เทศนาว่า งูเหลือมกับงูเห่ามันต่อสู้กันนั้น เพราะมันประสงค์จะขบกันตาย ก็เพราะความโมโห

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุถือกัมมัฏฐานแล้ว ไม่ควรเกิดความโมโหมาก ถ้าเกิดความโมโหมาก ก็จักเสียมาก โมโหน้อย ก็จักเสียน้อย ถ้าเราเกิดความโมโหขึ้นแล้ว ก็ไม่รู้ว่าตัวจักตาย ไม่รู้ว่าตัวจักฉิบหาย ฆ่ากันตายก็เพราะโมโห ถูกจับเอาไปใส่คุกก็เพราะโมโห

เพื่อนเกิดความโมโหเราต้องอดกลั้น จึงจักพ้น เพื่อนเกิดความโมโห เราก็เกิดความโมโห เท่ากับไฟลุกแล้วเอาน้ำมันเข้าไปเพิ่มอีก เพื่อนเกิดความโมโห เราก็เกิดความอดกลั้นใจไว้ เท่ากับไฟลุกแล้ว เราไม่เอาน้ำมันไปเพิ่ม ถ้าเราไม่เพิ่มน้ำมัน มันก็จักดับไปเอง ถ้าเราเพิ่มน้ำมันมาก ไฟก็ลุกมาก ถ้าเราไม่เพิ่มน้ำมันไฟก็ดับ

หมาตัวหนึ่งเดินผ่านถนนหน้าบ้านมา หมาอีกตัวหนึ่งลงมาจากบ้านจะมากัด หมาตัวเดินผ่านถนนหน้าบ้าน ก็กระดิกหางเฉยๆ ตัวที่ลงมาจากบ้านมาว่าจักกัดก็เลยไม่กัด จึงเอาแต่ดมกันไปมา แล้วก็กลับขึ้นบ้านไป

เป็นหมาแท้ ๆ มันยังรู้ว่าเพื่อนกัน มันก็เลยไม่กัดกัน เจ้าของมันก็ไม่ได้ทุบตี มันก็ไม่เจ็บ ถ้าหมาตัวหนึ่งลงมาจากบ้าน หมาตัวเดินผ่านถนน เข้าต่อสู้กัดกันที่นั้น หากเจ้าของมันทนไม่ไหว เอาค้อนไล่ทุบตีก็ต้องเจ็บทั้งสองตัว

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๒

ยังมีมหาเศรษฐีผู้หนึ่งมีข้าวของ ๑๘ โกฏิ มีเมีย ๒ คน คือเมียหลวงและเมียน้อย ส่วนตัวมหาเศรษฐีนั้น เมื่อใกล้ตาย ก็สั่งเมียทั้งสองว่า ถ้าเราตายไปแล้ว ข้าวของ ๑๘ โกฏิ ให้แบ่งปันกันคนละ ๙ โกฏิ สั่งเมียทั้งสองว่าอย่างนี้

เมื่อมหาเศรษฐีผู้เป็นผัวตายไปแล้ว เมียหลวงและเมียน้อยของมหาเศรษฐีนั้น ผู้ใดก็ว่าจักเอาทั้ง ๑๘ โกฏิ พูดกันก็ตกลงกันไม่ได้ สู้ความกันจนหมดข้าวของทั้ง ๑๘ โกฏิ กลายเป็นคนยากไร้เข็ญใจ จนต้องถือกระเบื้องขอทานเขากิน

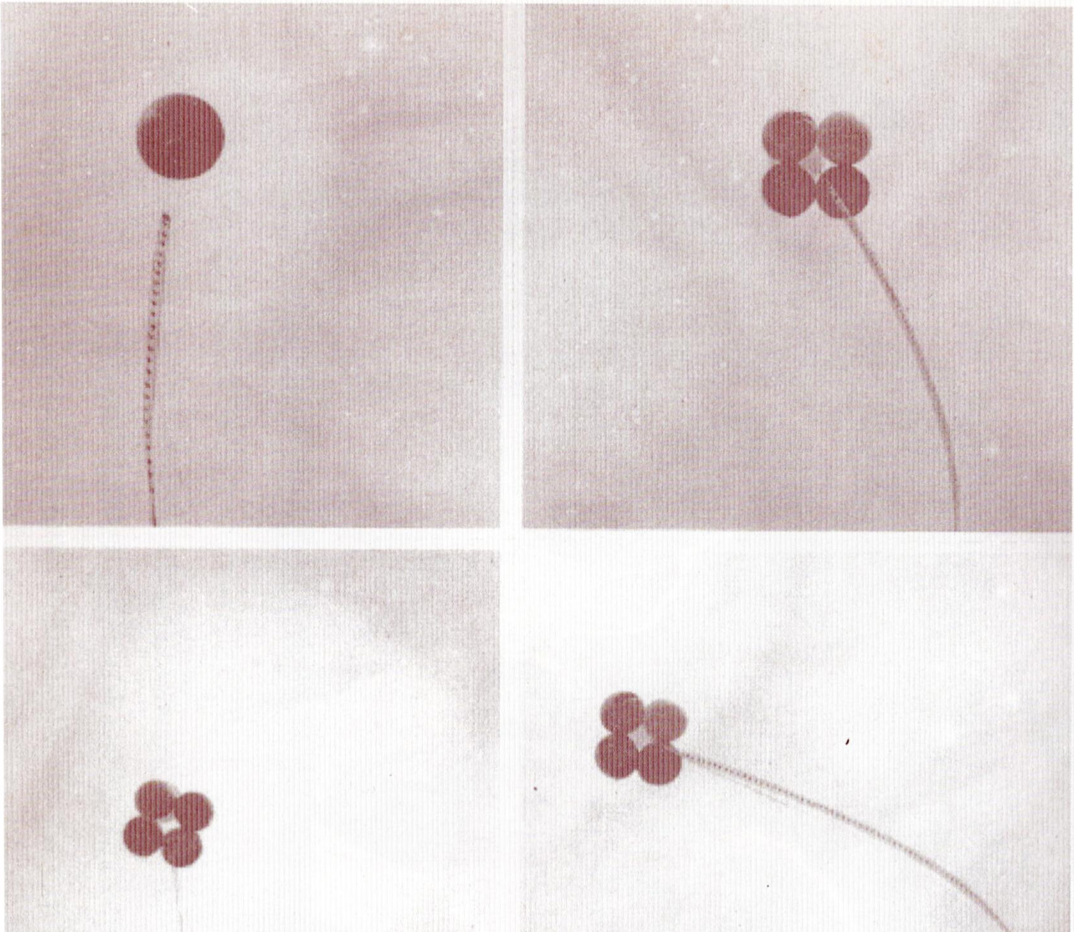
ด้วยเหตุนี้ งูเหลือมกับงูเห่าเกี่ยวกอดกัดกันตายเพราะความโมโห หมาลงเรือนมาหากต่อสู้กัดกัน เจ้าของมันทนไม่ได้ถือเอาค้อนไล่ทุบตี ก็ต้องเจ็บตัวทั้งคู่ ก็เพราะความโมโห เมียหลวงเมียน้อยของมหาเศรษฐีสู้ความกัน ทนายหลอกเอาเงินไปกินจนหมด ต้องกลายเป็นคนยากไร้ถือหม้อกระเบื้องขอทานเขากิน ก็เพราะความโมโห

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๒

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุ ถือกัมมัฏฐานแล้ว ไม่ควรเป็นคนโมโห ถ้าเป็นคนโมโหก็จักฉิบหาย เป็นดั่งเมียหลวงเมียน้อยของมหาเศรษฐีนั้น ถ้าเราเป็นคนอดทนอดกลั้นใจ ก็จักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

บันไดแก้วที่พาดลงมาให้เห็นอย่างสวยงามนี้ มีน้อยนักที่จะปรากฏให้เห็นเช่นนี้ เท่าที่ทราบ
ก็เห็นจะเป็นภาพบันไดแก้วที่ปรากฏอยู่กับหลวงปู่ดู่ พรหมปัญโญ วัดสะแก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ภาพบันไดแก้วที่ปรากฏอยู่ต่อหน้าหลวงปู่นี้ หลวงปู่เคยพูดว่า
"ถ้าเราปฏิบัติถึงแล้ว ก็จะมีบันไดแก้วมาปรากฏให้เห็นเอง"

บุญอะไรจะใหญ่เท่าฟ้า

ภาพดอกบัวที่ปรากฏจนเต็มท้องฟ้าทั้ง ๖ ภาพนี้ ผู้ถ่ายภาพคือ คุณแหม่ม สามารถจับภาพได้โดยบังเอิญในงานตานใช้ตานแทนของวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม ซึ่งหลวงปู่ได้จัดขึ้นเป็นครั้งสุดท้ายในปี ๒๕๔๓ อันเป็นสิ่งยืนยันว่า ใครว่าบุญไม่มีจริง (โปรดติดตามอ่านต่อในหนังสือพระชัยวงศานุสสติ)

๒๓
สังฆานุสสติกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๓

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปในประเทศพม่า ก็ไปเห็นพวกชาวเขาเผ่าหนึ่ง พร้อมกันสวดอยู่ในบ้านเป็นกลุ่ม นายใจมาเมื่อเห็นอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๓

ครูบาก็เทศนาว่า พวกชาวเขาที่สวดบาลีหมู่นั้น เป็นพวกศาสนาอื่นทั้งนั้น พวกศาสนาของเรานี้ไม่สวดกันเป็นกลุ่ม ไม่นุ่งผ้าขาวผ้าแดง ไม่มีความห่วงลูกห่วงเมีย ห่วงข้าวของเงินทองอย่างนี้ การสวดกัมมัฏฐานเป็นกลุ่มนี้ พระพุทธเจ้าทรงห้ามเด็ดขาด พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตแต่เฉพาะชีผ้าขาวเท่านั้น

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุ ถือกัมมัฏฐานแล้ว ไม่ควรสวดกัมมัฏฐานเป็นกลุ่ม ไม่ควร ไม่ถูกต้อง จักได้เป็นเปรต

คนเรานี้มีใจไม่เสมอกัน บางพวกก็ฆ่า กินวัวกินควาย บางพวกก็ขโมยสิ่งของ บางพวกก็เล่นชู้สู่เมียท่าน บางพวกก็พูดจายุแหย่ล่อลวง บางพวกก็เสพสุรายาเมาและกินเหล้า

ด้วยเหตุนี้ ไม่ควรสวดกัมมัฏฐานเป็นกลุ่ม จักเดินกอดคอกันลงสู่อบายภูมิ จักปฏิบัติกัมมัฏฐานก็ดี จักสวดกัมมัฏฐานก็ดี ควรเอาตัวรอดหนีเข้าป่า ไปหาที่ลับหูลับตาแก่คนทั้งหลายก็ดี ในป่าก็ดี ต้นไม้ก็ดี ในถ้ำก็ดี ที่สงัดแก่คนทั้งหลายนั้น จึงจักควรแก่กัมมัฏฐาน

เราจักปฏิบัติกัมมัฏฐานก็ดี จักสวดกัมมัฏฐานก็ดี ไม่ควรทำพร้อมกันเป็นกลุ่ม

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๓

ยังมีภิกษุอัญญติฏฐีหมู่หนึ่งมี๕๐๐ เป็นลูกศิษย์ พระพุทธเจ้ากัสสปะยามเมื่อศาสนาของพระพุทธเจ้ากัสสปะสิ้นไป ได้สวดกันเป็นกลุ่มและสอนคนสวดกันเป็นกลุ่ม สอนได้คน ๘ หมื่นคน คนเหล่านั้นเมื่อตายก็ได้ไปตกนรกหมด ทั้งภิกษุอัญญติฏฐี ๕๐๐ กับคน ๘ หมื่น ก็ได้ไปนรกหมด

ตลอดจนถึงพระพุทธเจ้าโคตมะของเรา ได้เกิดมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า พวกภิกษุอัญญติฏฐี ๕๐๐ นั้น จึงพ้นจากนรกมาเป็นเปรตมีเปลวไฟลุกอยู่กลางหัว อยู่นอกขอบจักรวาลพร้อมกันเป็นกลุ่ม

มหาอนุรุทธเถระเดินเทศน์ไปเห็นก็ถามว่าท่านพากันมาอยู่ที่นี้ด้วยเหตุใด มองดูก็เป็นพระภิกษุทั้งนั้นหัวก็ลุกเป็นเปลวไฟอยู่ที่นี้ พวกเปรตภิกษุพวกนี้ ก็กล่าวว่า สมัยเมื่อเราเป็นคนก็ได้เป็นภิกษุอัญญติฏฐี สมัยเมื่อศาสนาพระพุทธเจ้ากัสสปะสิ้นไป เพราะพวกเราทั้งหลายได้สวดพร้อมกันเป็นกลุ่ม

อนึ่ง ก็ได้สอนให้คนสวดพร้อมกันเป็นกลุ่ม พวกเราทั้งหลายก็ได้พากันไปตกนรก หมดทั้ง ๕๐๐ รูป กับคนสวดเป็นกลุ่มอีก ๘ หมื่นคน ก็ตกนรกทั้งหมด พวกคน ๘ หมื่นคนก็ไม่พ้นนรกอีก

เปรตภิกษุทั้ง ๕๐๐ นั้น ก็ยังถามมหาอนุรุทธเถระว่า พวกเราทั้งหลายจักพ้นเมื่อไหร่ พระพุทธเจ้าจักโปรดพวกเราทั้งหลายได้ไหม มหาอนุรุทธเถระก็บอกว่า เราจักไปกราบเรียนกับพระพุทธเจ้าก่อน

มหาอนุรุทธเถระ ก็กลับมากราบเรียนพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็ตอบว่า เปรตพวกนั้น เราตถาคตเห็นแล้ว เห็นเมื่อเราตถาคตตรัสรู้แล้ว

เปรตพวกนั้นจักอยู่นานไหม

พระอาริยเมตไตยเกิดมาเป็นพระพุทธเจ้า อายุได้ ๘ หมื่นปีก็ดับขันธนิพพานไป พระพุทธเจ้าอริยเมตไตยดับขันธนิพพานวันนั้น มหากัปป์หลวงครึ่งนั้น เปรตภิกษุ ๕๐๐ นั้น จักอยู่ไปจนสิ้นมหากัปป์หลวงครึ่งหนึ่งในภายภาคหน้าต่อไปอีก

คนทั้งหลาย ๘ หมื่น ที่สวดกันเป็นกลุ่ม ก็จักพ้นจากนรก เมื่อพระอริยเมตไตยดับขันธนิพพานไปแล้ว ก็จักได้เป็นเปรตตามพวกเปรตภิกษุ ๕๐๐ นั้น จนสิ้นมหากัปป์หลวงครึ่งหนึ่งภายภาคหน้านั้นเหมือนกัน

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๓

ด้วยเหตุนี้แล ถ้าเราไม่ตัดลูกตัดเมีย ไม่ตัดข้าวตัดของสมบัติ ไม่โกนผม ไม่ได้บวชเป็นชีผ้าขาวผ้าเหลืองนั้น อย่าสวดกัมมัฏฐานเป็นกลุ่ม อย่าสวดบาลีเป็นกลุ่ม จักไม่เจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นเปรตเป็นกลุ่มอยู่นอกขอบจักรวาลนั้น

ถ้าเราตัดลูกตัดเมียตัดข้าวของสมบัติ โกนผมบวชเป็นชีผ้าขาวผ้าเหลืองก็ดี เอาตัวรอดหนีเข้าป่าไปผู้เดียว จึงสวดกัมมัฏฐานได้ จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน สวดกัมมัฏฐานนี้ อย่าได้สวดเป็นกลุ่ม ตายจักได้เป็นเปรต

ถ้าเราตั้งใจสวดผู้เดียวนั้น จึงจักเจริญไปด้วยกัมมัฏฐาน จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๒๔
สีลานุสติกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๔

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปในประเทศพม่า ก็ไปเห็นเศรษฐีผู้หนึ่ง มีข้าวของมากมายหลายร้อยล้าน มันก็ไม่ทำบุญให้ทานสักครั้ง เอาแต่ริบรอมข้าวของไว้ มีเท่าใดก็ไม่พอ ลูกมันได้บวชเป็นพระภิกษุรูปหนึ่งแล้ว ก็กลับมาโปรดเมตตาสั่งสอนผู้เป็นพ่อ ว่าให้พ่อไปทำบุญให้ทานเสียบ้าง พ่อเศรษฐีตอบว่าทำบุญให้ทานนั้นมันไม่มีประโยชน์ เห็นเขาไปทำบุญทุกวัน ก็ไม่เห็นเขาได้อะไรมา เขาก็ยังไม่มีข้าวของเท่าพ่อ พระภิกษุผู้เป็นลูก ก็เมตตาสั่งสอนพ่อว่า ขอพ่อไปรักษาศีลเสียบ้าง เศรษฐีผู้เป็นพ่อตอบว่า ไม่มีประโยชน์ เห็นเขาไปรักษาศีลทุกวัน ก็ไม่เห็นเขาได้อะไรมา เขาก็ยังไม่มีข้าวของเท่าพ่อ นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบาเจ้า

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๔

ครูบาก็เทศนาว่า เศรษฐีผู้นั้นไม่ทำบุญไม่รักษาศีลสักครั้งนั้น เมื่อมันตายก็จักได้เป็นเปรต เวทนาเวียนไปเวียนมาอยู่ในป่าในบ้านในเมืองในไร่ในนาในโลก ด้วยโลภะที่เข้าครอบงำ มัวหลงอยู่แต่ข้าวของภายนอก ข้าวของภายในไม่เอา ไม่เจริญแต่ชาตินี้ชาติหน้า

ข้าวของภายนอกนั้นคือลูกเมีย ข้าวของเงินทองช้างม้าวัวควายเป็ดไก่หมูหมาไร่นาต่าง ๆ ให้เป็นที่ชมชื่นยินดีเจริญในโลกนี้แต่ชาตินี้

ข้าวของภายในนั้น เรามีข้าวของเงินทองแล้ว เราควรปลูกควรฝังไว้

กับโลกนี้คือ สร้างกุฏิวิหาร พระบาท พระธาตุและโรงเรียน โรงพยาบาล ศาลา หนทางน้ำบ่อ ให้ทานแก่ภิกษุสงฆ์ไว้ เป็นอันงดงามแก่โลก จึงจักเจริญบ้านเจริญเมืองและตัวเรา ในชาตินี้ชาติหน้า ถ้าเราเอาแต่ข้าวของภายนอก ไม่เอาข้าวของภายใน ตายก็จักได้เป็นเปรตเป็นผี เป็นดั่งมหาเศรษฐีนั้น

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๔

ยังมีมหาเศรษฐีผู้หนึ่ง มีข้าวของ ๑๘ โกฏิ มีลูก ๓ คน คนโตนั้นเข้าไปบวชในศาสนา ก็เลยได้ถึงอรหันต์ ลูกคนที่ ๒ นั้น เป็นผู้ทำการทำงานแทนพ่อแม่กับเรือน ลูกคนที่ ๓ นั้น ก็เป็นเด็กน้อย ไปเล่นอยู่ในสระที่หนึ่งทุกวันๆ ผู้เป็นแม่เป็นผู้รักษาข้าวของทุกวันๆ อยู่ไปไม่นานมหาเศรษฐีผู้เป็นพ่อ ก็เกิดเป็นพยาธิอันใหญ่ เมื่อจักใกล้ตาย ก็รำพึงถึงว่าเมื่อเราตายไปแล้ว ใครจักมารักษาไร่นาเรา แล้วก็ตายไป ถ้าตายไปแล้วก็ได้เป็นเปรต เข้ามากินข้าวในไร่นาทุกวันๆ

อยู่ไปไม่นาน นางผู้เป็นแม่ก็เกิดเป็นพยาธิใหญ่ เมื่อจักใกล้ตาย ก็รำพึงว่า เมื่อเราตายไปแล้วใครจักมารักษาข้าวของเรา แล้วก็ตายไป เมื่อตายไปแล้วก็ได้ไปเป็นเปรต อยู่รักษาข้าวของอยู่ที่นั้น

อยู่ไปไม่นาน ผู้เป็นน้องคนสุดท้องนั้น ก็เกิดเป็นพยาธิอันใหญ่ เมื่อจักใกล้ตาย ก็รำพึงว่า เมื่อเราตายไปแล้ว ใครจักมาเล่นในหนองสระที่นี้ แล้วก็ตายไป เมื่อตายไปแล้ว ก็ได้เป็นเปรตกับมาเฝ้าอยู่ตามขอบสระที่นั้น

อยู่ไปไม่นานงูที่รักษาข้าวของนั้น ก็ลงไปหากินตามขอบสระนั้น ก็ไปเจอกบตัวหนึ่งก็ลงมือกินกบตัวนั้น เมื่อกลืนกินกบตัวนั้นแล้ว ก็นอนอยู่ข้างหนองสระที่นั้น

อยู่ไปไม่นาน งูตัวนั้น ก็มาหากินตามในไร่นา ก็มาเจอหนู งูตัวนั้นก็กลืนกินหนูตัวนั้น

อยู่ไปไม่นาน ชายผู้แทนเรือนนั้น ก็ไปไถนา ก็ไปเจองูตัวนั้น กำลังหากินตามริมไร่นา ชายผู้แทนเรือนก็ยิงงูตัวนั้นตายไป เมื่อชายผู้นั้นยิงงูตัวนั้นตายแล้ว ก็เข้าไปจับปาดเอาเนื้อมากิน พระภิกษุเป็นพี่มองเห็นแล้วว่าเป็นพ่อ ก็เสด็จเข้ามาห้ามว่าน้องอย่าทำอย่างนั้น อรหันต์ผู้เป็นพี่ก็กล่าวงูตัวนี้เป็นพ่อเรา ชายผู้เป็นน้องก็ไม่ฟัง ก็ตอบว่าพ่อเรามาเป็นงูอยู่ที่นี้ได้อย่างไร อรหันต์ผู้เป็นพี่ก็กล่าวว่า ถ้าน้องไม่เชื่อนั้น ให้ปาดดูในท้องงูนั้น ในท้องงูนั้นเป็นหนู งูนั้นเป็นพ่อของเรา หนูนั้นเป็นแม่เรา กบนั้นเป็นน้องเรา ชายผู้เป็นน้องก็ปาดดู ในท้องงูก็เห็นหนู ปาดดูท้องหนูก็เห็นกบ ชายผู้เป็นน้องก็สะดุ้งตกใจกลัว ก็ไม่ปาดเนื้องูก็เสียสละไว้ที่นั้น แล้วก็หนีไป

ด้วยเหตุนี้ เราได้บวชเป็นพระภิกษุถือกัมมัฏฐานแล้ว ไม่ควรกินเนื้อกินปลา บางทีก็เป็นพ่อของเราแต่ชาติหลัง บางทีก็เป็นแม่ของเราแต่ชาติหลัง บางทีก็เป็นพี่ของเราแต่ชาติหลัง บางทีก็เป็นน้องของเราแต่ชาติหลัง ชาติมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย ตาย ๆ เกิด ๆ บางทีมนุษย์ตายแล้วเกิดเป็นสัตว์ บางทีสัตว์ตายแล้วเกิดเป็นมนุษย์ ก็มี ถ้าเราถือกัมมัฏฐานแล้ว ตัดเนื้อปูตัดเนื้อปลาได้นั้น ก็จึงจักเจริญกัมมัฏฐาน

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๔

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุถือกัมมัฏฐานแล้ว ปฏิบัติด้วยข้าวของเงินทอง ๒ ประการ ข้าวของ ๒ ประการนั้น คือข้าวของภายนอกหนึ่ง ข้าวของภายในหนึ่ง

ข้าวของภายนอกนั้นก็ เรามีข้าวของเงินทองแล้ว เราควรปลูกฝังไว้กับโลก ปลูกฝังกับโลกนั้น ก็สร้างกุฏิวิหารพระบาท พระธาตุ และโรงเรียนโรงพยาบาลและศาลา หนทาง น้ำบ่อ ให้ทานแก่ภิกษุสงฆ์ เป็นอันงดงามแก่โลก จึงจักเจริญแก่บ้านและตัวเรา

ข้าวของภายในนั้น เราควรปฏิบัติบำเพ็ญเมตตาภาวนาและสวดมนต์คำสวดมนต์เช้า อุทิศหยาดน้ำแผ่กุศล โปรดมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย ที่ได้อยู่เย็นเป็นสุข จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๒๕
จาคานุสติกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๕

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นาน ก็เดินเข้าไปป่าแห่งหนึ่ง ก็ไปเห็นไก่ป่าฝูงหนึ่ง มีไก่ตัวผู้ ๕ ตัวชนกันเป็นหมู่ ตัวนั้นชนะตัวนี้แพ้ตัวนั้น ชนะตัวนั้นแพ้ตัวนี้ ชนกันมาทั้ง ๕ ตัว ตัวนี้ชนะตัวนี้ แต่ไปแพ้ตัวนั้น ตัวนั้นชนะตัวนี้ แต่ไปแพ้ตัวนุ้น ตัวนั้นชนะตัวนุ้น แต่ไปแพ้ตัวโน้นอีก เปลี่ยนไปเปลี่ยนมาได้สองวันสามวัน ก็ไม่ตกลงกัน นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๕

ครูบาก็เทศนาว่า ชาติไก่ป่า ถ้าตัวที่เป็นใหญ่กว่าเขาตายไปแล้ว ไก่ผู้เป็นบริวารต่อสู้ชนกันนั้น ชนกันจนชนะทุกตัวก่อน จึงตีปีกขันได้ ชนะตัวนั้นแพ้ตัวนี้ ก็ตีปีกขันไม่ได้ ชนะตัวนุ้นแพ้ตัวนี้ ก็ตีปีกขันไม่ได้อีก ถ้าชนะตัวนั้นชนะตัวนี้ ชนะตัวนุ้น หมดทั้งฝูงนั้นไม่ชนะมันสักตัวแล้ว จึงจักตีปีกขันได้ จักได้เป็นใหญ่กว่าไก่ป่าทั้งหลาย ไก่ตัวแพ้ทั้งหลายฝูงนั้น จักได้เป็นบริวารมันหมดไม่ได้ขันสักตัวแล้ว เมื่อขันก็ตัวชนะไล่ชนอีก ขัน

ตัวเดียวจึงจักคุ้ม ถ้าขันหลายตัวนั้นไม่คุ้ม ตัวนี้ก็ขันตัวนั้นก็ขันนั้นไม่คุ้ม ถ้ามีตัวแก่ตัวเดียวนั้น ขันอยู่ในนั้นมันขันตัวเดียว ถ้าไล่หนี ถ้าไม่หนีก็ต่อสู้ชนกัน ถ้าเพื่อนแพ้เพื่อนหนี ถ้ามันแพ้มันหนี เพื่อนกินมันอีก

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๕

ยังมีควายทรพีตัวหนึ่ง มีบริวาร ๑๐๐ ตัว เป็นควายตัวเมียทั้งหมด ถ้าลูกมันเกิดเป็นตัวผู้มันก็ฆ่าเสีย ถ้าเป็นตัวผู้มันไม่เอาไว้ มันเอาไว้แต่ตัวเมีย

ยังมีควายตัวเมียตัวหนึ่ง เมื่อมันท้องลูกแก่แล้ว มันก็หนีไปที่อื่นไกล ๆ พวก แล้วมันก็เกิดเป็นตัวผู้ แม่มันก็พาลูกมันไปที่ไกล ๆ ก็เลี้ยงลูกมันจนใหญ่ จนมีกำลังมาก ๆ แล้ว ก็พาลูกมันเข้ามาหาควายทรพีตัวเป็นพ่อ ควายทรพีตัวเป็นพ่อก็เข้าชนควายตัวมีกำลัง ควายตัวมีกำลังก็ต่อสู้ชนกันจนเหนื่อยตัวใดไม่ชนะไม่แพ้ ก็พักอยู่เป็นครั้งคราว แล้วควายทรพีตัวเป็นพ่อก็ไปพักอยู่ใต้ต้นไม้มะขาม ควายตัวมีกำลังก็ไปพักอยู่ใต้ต้นส้มป่อย ถ้าหากหายเหนื่อยแล้ว ก็ออกต่อสู้กันอีก ควายตัวมีกำลังชนะควายทรพีตัวเป็นพ่อ ควายทรพีตัวเป็นพ่อก็แพ้ก็ได้หนีจากบริวารไปเสีย ควายตัวมีกำลังนั้นก็ได้เป็นใหญ่แก่บริวาร ๑๐๐ ตัว

ด้วยเหตุนี้คนทั้งหลายจึงเอาน้ำส้มปล่อยดำหัว ถ้าเราจักไปรบทัพจับศึกที่ใดก็ตาม เราควรพักกิ่งไม้ส้มปล่อยจักดี พักกิ่งไม้มะขาม ไม่ดีจักเสียฤทธิ์ เหตุนี้ถ้าผู้ใดไม่เป็นคุณจึงเรียกว่า ควายทรพีชนพ่อ

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๕

ถ้าเราจักบวชเป็นพระภิกษุถือกัมมัฏฐานนั้นควรตัดปลิโพธิความกังวลทั้งหลายต่าง ๆ ไม่ควรยึดติด จึงจักชนะโลก โลกจึงจักแพ้เรา ถ้าเราไม่ตัดปลิโพธิ เราก็เท่ากับมีความรู้เพียงที่โลกรู้เท่านั้น ดังนั้นโลกจึงไม่เชื่อเรา

อนึ่งเราไม่ควรถือกัมมัฏฐานมาก เราถือกัมมัฏฐานอย่างนี้แล้ว ถ้ามีผู้หนึ่งมากล่าวว่า ถือกัมมัฏฐานอย่างนี้ดีเราก็ทิ้งอย่างเดิมเสีย แล้วหันไปถือกัมมัฏฐานอย่างใหม่ อย่างนี้เป็นกัมมัฏฐานหลายใจ ถ้าเรารับกัมมัฏฐานมาก ไม่ชนะโลก โลกจักเป็นใหญ่กว่าเราแน่ ถ้าเราถือกัมมัฏฐานเพียงอย่างเดียว จึงจักชนะโลก ไก่ตัวเดียวก็ยังชนะพวกได้ ควายตัวมีกำลังตัวเดียวยังชนะควายทรพีมีบริวารทั้ง ๑๐๐ ตัวได้

ถือกัมมัฏฐานอย่างเดียวจึงจักชนะโลก ก็จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็ได้พึ่งเรา

๒๖
เทวตานุสติกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐานข้อที่ ๖

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปในป่าแห่งหนึ่ง ก็ได้ยินเสียงเสือร้องดังอาววุ้มอาววุ้ม นายใจมาก็รู้ว่าเสียงเสือ ก็ขึ้นอยู่บนต้นไม้ เดี๋ยวเดียวเสือก็มาถึงต้นไม้ เสือก็วิ่งขึ้นต้นไม้ที่นายใจมาขึ้นนั้น แล้วก็ไปด้านหน้า เดี๋ยวเดียวก็กลับกระโดดมาอีก แล้วก็ไปด้านทางหลัง แล้วก็กลับกระโดดขึ้นมาอีก แล้วก็ไม่กลับมาเลย นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๖

ครูบาเจ้าก็เทศนาว่า เสือตัวนั้น มันสงสัยว่าสัตว์หรือคน มันก็กลับมากระโดดขึ้นดูอีก ถ้ามันเห็นว่าเป็นสัตว์ มันก็นั่งหยุดอยู่ที่นั้น ถ้าสัตว์ลงมามันก็จักจับเอามากิน ถ้ามันเห็นเป็นคนแล้วมันก็มองเห็นเฉย ๆ

ด้วยเหตุนี้ ถ้าเราได้ยินเสียงเสือแล้ว เราต้องขึ้นต้นไม้ ถ้าเสือมาถึงที่นั้น ถ้าเสือวิ่งขึ้นที่หนึ่งเราก็ไม่ควรลง ถ้าเราลงก็จักเจอเสือเป็นแน่ เราควรรอให้มันกลับไปกลับมา ๓ รอบ ๔ รอบก่อน เราจึงควรลงได้ มันเป็นชาติสัตว์แท้ๆ มันก็ยังรู้การหาความจริง หากมันไม่พิจารณาหาความจริง ถ้ามันเป็นสัตว์แท้ๆ มันก็ไม่กิน

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุถือกัมมัฏฐานแล้ว ควรพิจารณาให้จริงๆ เป็นดังเสือพิจารณาดูปลายไม้จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๖

ยังมีพระยาเจ้าเมืองตนหนึ่งไม่พิจารณา เลี้ยงนกแขกเต้าตัวหนึ่ง เมื่อนกแขกเต้าตัวนั้นพูดได้แล้ว ก็หนีเข้าป่าหิมพานต์ ก็ไปเอามะม่วงมากินจากแก่ก็กลายเป็นหนุ่ม มันเอามาให้พระยาเจ้าเมืองนิดหนึ่ง แล้วว่ามะม่วงลูกนี้ คนแก่กินแล้วกลายเป็นหนุ่ม พระยาเจ้าเมืองก็ยินดี ก็เอามาปลูกไว้ ถึงเวลาใหญ่มาแล้วก็เป็นผล ถ้าเป็นผลสุกมาก็หล่นตก

ยังมีงูเห่าตัวหนึ่งก็ออกมาจากจอมปลวก มาเห็นก็แอบกินไปนิดหนึ่ง แล้วก็คายออกทิ้งไว้ที่นั้น ยังมีคนผู้หนึ่งไปเห็น ก็พูดว่าจักกินให้เป็นหนุ่ม ก็เก็บกิน พอกินแล้วพิษงูเห่าก็เข้าในตัวก็ตายไป พระยาเจ้าเมืองก็เห็นว่าเป็นมะม่วงกินแล้วตาย พระยาเจ้าเมืองก็พิจารณา ก็โกรธให้นกแขกเต้า ก็ฆ่านกแขกเต้านั้นเสีย

ต่อมาภายหลังยังมีคนแก่สองคนผัวเมีย ก็ทะเลาะกัน นางผู้เป็นเมียก็โกรธหนีไป ว่าจักไปกินมะม่วงกินแล้วตายนั้นให้ตายเสีย ก็เลยไปกินมะม่วงนั้น ก็เลยเป็นสาวงามนัก ก็กลับมา คนแก่ผู้เป็นผัวนั้น ก็คิดในใจว่าเมียเราตายแล้วหรือ ก็ไปตามหาก็ไปเจอสาวงามนั้น ก็ถามนางสาวนั้นว่าเห็นยายแก่ไปทางนี้ไหม นางสาวก็บอกว่าเรานี้ไง คนแก่ผู้เป็นผัวก็ไม่เชื่อ

ก็เลยไปที่ต้นมะม่วงนั้น ก็มองหายายแก่ก็ไม่เห็น ก็เลยโกรธขึ้นอีกยิ่งกว่าเดิม ก็เก็บเอามะม่วงมากินว่าจักให้ตาย ก็เลยกลายเป็นหนุ่มงามยิ่งกว่าเดิม แล้วก็กลับมาเป็นผัวเมียตามเดิม

ต่อมาภายหลัง พระยาเจ้าเมืองก็รู้ว่าคนแก่สองผัวเมีย เป็นหนุ่มเป็นสาวมาดังเดิม พระยาเจ้าเมืองก็เรียกเอาสองผัวเมียมาถาม สองผัวเมียก็บอกว่าเราไปกินมะม่วงกินแล้วตายนั้น ก็กลับเป็นหนุ่มเป็นสาวดังเดิม พระยาเจ้าเมืองไม่พิจารณา และมาฆ่านกแขกเต้านั้นเสีย

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๖

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุ ถือกัมมัฏฐานแล้ว ควรพิจารณาอันจริง ๆ จึงจักควร ถือกัมมัฏฐานไม่จริงนั้น เราถือกัมมัฏฐานอย่างนี้ดีแล้ว เห็นกัมมัฏฐานอย่างอื่น ถือเอาอย่างอื่นอีกสืบ ๆ ไปอย่างนี้ไม่ได้ เป็นกัมมัฏฐานเหลียวไหลเป็นที่ไม่มั่นคง เขาเห็นเขาไม่เชื่อถือ เขาจักเล่าลือกันว่า ถือกัมมัฏฐานไม่ถูกจักพาเราหลง

เราหลงหนทางกลับคืนได้หลงกัมมัฏฐานกลับคืนไม่ได้จักหลงจนตาย เราถือกัมมัฏฐานจริง ๆ ให้ค้นคว้าหากัมมัฏฐาน ๔๐ ทัศนี้ จึงจักออกจากกัมมัฏฐาน ๔๐ ทัศนั้น ไม่ใช่กัมมัฏฐานจริง เป็นกัมมัฏฐานหลอกลวงเป็นกัมมัฏฐานเคลือบ ถ้าเรารู้แล้วว่ากัมมัฏฐานเคลือบ เรายังฝ่าฝืนปฏิบัติไปนั้นจักเสียใจเมื่อภายหลัง เป็นดั่งพระยาเจ้าเมืองฆ่านกแขกเต้านั้นก็มาเสียใจภายหลัง ถ้าถือกัมมัฏฐานจริง ๆ นั้น จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน จักเป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๒๗
อุปสมานุสติกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๗

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปในป่า ไปเจอวัวกระทิงตัวหนึ่ง กำลังวิ่งไปแล้วก็ไปเจอคนล้มลงนอนอยู่ที่นั้น วัวกระทิงตัวนั้นก็วิ่งเข้ามา ก็มาดมไปดมมาที่คนล้มนอนอยู่นั้น แล้วก็กลับไป มันก็ไม่เหยียบ มันก็ไม่ข้าม นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๗

ครูบาก็เทศนาว่า วัวกระทิงตัวนั้นมันไม่เหยียบ มันไม่ข้าม มันกลัวไส้เราจักผูกติดมัน คำโบราณเดิมบอกว่าไว้

ยังมีชายคนหนึ่ง ท้าวัวกระทิงว่า ถ้าวัวกระทิงวิ่งเข้ามา เราจักล้มนอนลงเสีย วัวกระทิงก็ตอบว่า ถ้าเจ้าล้มนอนลงนั้นเราจักเหยียบให้ท้องแตก ชายผู้นั้นก็ตอบว่า ถ้าเจ้าเหยียบให้ท้องเราแตก ไส้เราจักผูกมัดแข้งขาเจ้าให้เจ้าล้มลงแล้ว เราจักเอาหอกแทงเจ้าจนตาย วัวกระทิงก็กลัวไส้ผูกมัดแข้งขา ก็เลยไม่กล้าเหยียบคนจนถึงบัดนี้ เมื่อมันดมไปดมมาแล้ว ก็หนีไปเท่านั้น มันเป็นสัตว์แท้ ๆ มันก็ยังรับสืบทอด ๆ กันมา ไม่เหยียบไม่ข้ามท้องคนจนถึงบัดนี้

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุ ถือกัมมัฏฐานแล้ว ไม่ควรข้ามเหยียบกัมมัฏฐาน และธรรมคำสอนของครูบาอาจารย์ ที่แต่งไว้แต่ก่อน หนังสือพระธรรมคำสอนว่าผิด และเรากลับย่ำยีและเผาหนังสือนั้นเสีย

พระธรรมคำสอนว่าถูก แต่เรากลับบอกว่าผิด พระธรรมคำสอนว่าผิด แต่เรากลับบอกว่าถูกอย่างนี้ไม่ถูกต้อง ถือว่าเป็นการเหยียบย่ำพระธรรม คำสั่งสอนของครูบาอาจารย์ ที่ท่านได้แต่งไว้แต่ก่อน อย่างนี้ไม่ควร อย่างนี้ ไม่เจริญด้วยกัมมัฏฐาน จักฉิบหายไปในปัจจุบันเห็นในชาตินี้ ครั้นตายไป ก็จักได้ไปนรก

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๗

ยังมีภิกษุอัญญติฏฐี ๒ พวก พวกหนึ่งย่ำยีพระธรรมคำสอนของ พระพุทธเจ้า พระธรรมคำสอนอันใดไม่ถูกใจของมันนี้ มันก็ไปย่ำไปยีไป เผาเสีย ภิกษุอัญญติฏฐี ๒ ตนนี้ เมื่อเรียนกับครูคนหนึ่งแล้วว่าถูกแล้ว เมื่อไปเห็นครูใหม่ว่าดียิ่งกว่า ก็ทิ้งครูเก่าเสียไปเรียนกับครูใหม่อีก ทิ้งครูเก่า ไปเรียนกับครูใหม่ ทิ้งครูเก่าเรียนกับครูใหม่ เปลี่ยนไปเปลี่ยนมาจนถึงสอง ครูแล้ว ไม่มีประโยชน์ ไม่เจริญด้วยกัมมัฏฐาน มักจะฉิบหายไปจนสิ้นชีวิต

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๗

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุถือกัมมัฏฐานแล้ว ควรปฏิบัติเชื่อถือ ครูบาอาจารย์เดิมของเรา อย่าได้เชื่ออาจารย์หลายอาจารย์ ถ้าเชื่ออาจารย์ เดิมของเรา จึงจักมั่นคงไม่เหลวไหล ถ้าไม่เหลวไหลนั้นจึงจักชนะได้

ถ้าเราถือกัมมัฏฐานหลุด ๆ ไหล ๆ นั้น มนุษย์ผู้ใจบาปจะกลายเป็น มนุษย์ผู้ใจบุญนั้นจะเกิดมีขึ้นในโลกได้ยาก

ถ้าถือกัมมัฏฐานมั่นคง ไม่หวั่นไหวนั้น มนุษย์ผู้ใจบาปนั้นจักเป็น มนุษย์ผู้ใจบุญ ก็จักเกิดมีขึ้นในโลกนี้ได้ง่าย ถ้าเราถือกัมมัฏฐานไม่หวั่นไหว นั้น ก็จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๒๘
มรณัสสติกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๘

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็จะเดินไปในป่าใหญ่ที่หนึ่ง ก็ไปเห็นวัวป่าตัวใหญ่โตมีพวกมาก ตั้งท่าอยู่ด้านหลัง ตัวใหญ่โตก็ตั้งท่าอยู่ด้านหน้า นายใจมายิงปืนก็ไม่ออก นายใจมาก็กลัวก็หนีไป นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๘

ครูบาก็เทศนาว่า วัวตัวใหญ่โตตัวนั้น มันรักเพื่อนบริวารของมัน มันจึงมาขวางไว้ ไม่ให้นายใจมายิงเพื่อนของมัน นายใจมายิงปืนไม่ออกก็เพราะนาบุญของวัวตัวนั้น วัวตัวนั้นมันรักบริวารของมัน ด้วยเหตุนี้ ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุ ถือกัมมัฏฐานแล้ว ควรรักหมู่บริวาร และคนทุกข์ยากเข็ญใจ และยาจกคนขอให้เขาได้พึ่งพาอาศัย มีอะไรก็แบ่งปันเขา อย่าให้เขาได้อดกลั้น คนที่เรารักก็ดี คนที่เราเกลียดชังก็ดี ก็ให้แบ่งปันให้เขา ถ้าเขาได้กินอิ่มแล้วเขาก็ยินดี เขาก็จักมาเป็นบริวารของเรา เขาจักรักเรา ไม่มีใครจักมาทำร้ายได้ เหมือนวัวป่าใหญ่โตรักบริวารนั้น

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๘

ยังมีชายคนหนึ่งเป็นคนทุกข์ไร้เข็ญใจ เป็นคนที่น่ารังเกียจแก่คนทั้งหลาย ไปขอทานกับคนทั้งหลายก็ไม่ให้ เพราะเขารังเกียจเพราะเป็นคนยากไร้เข็ญใจ ใครก็ไม่รัก ใครเห็นแล้วก็รังเกียจ ชายผู้เข็ญใจผู้นั้นอยู่

ไปไม่นาน ก็หนีเข้าไปป่า เดินไปเสาะหากินลูกไม้หัวมัน เดินไปตามในป่า ก็ไปเจอพญาวัวในป่าตัวหนึ่ง มีบริวารพันหนึ่ง ชายผู้เข็ญใจคนนั้นก็ติดตามพญาวัวป่าตัวนั้น อยู่ไปไม่นานก็เอาพญาวัวตัวนั้นเป็นมิตรเป็นสหายด้วย พญาวัวตัวนั้นก็มีความยินดี ก็เอาชายผู้นั้นเป็นมิตรเป็นสหายด้วยเช่นกัน รักกันมาก

อยู่ไปไม่นานพญาวัวตัวนั้น คิดอยู่ในใจว่า วัวป่านี้ก็เป็นสัตว์ที่เดินเที่ยวไปตามในป่า นอนก็นอนไปตามแผ่นดินตามป่าตามดง พญาวัวตัวนั้นก็คิดขึ้นในใจว่า ชายผู้เป็นสหายเรานี้ ก็เป็นชาติคน ชาติคนนี้ย่อมเคยอยู่เรือนอยู่ปราสาท พญาวัวและพวกหมู่บริวารก็ชวนกันว่า เราควรสร้างปราสาทให้สหายเรานี้อยู่ วัวป่าพร้อมบริวารก็ไม่รู้จะทำอย่างไร ก็พากันถอดเขาของแต่ละตัว มากองกันขึ้นจนกระทั่งมองไม่เห็นหลัง แล้วก็พากันนอนรอบกองเขาวัวอยู่ที่นั้น อยู่ไปไม่นานวัวเหล่านั้นก็แข็งกระด้าง พระอินทร์มองเห็นในมนุษยโลก ก็เห็นวัวป่าเอาเขากองอยู่ที่นั้น พระอินทร์ก็ใช้ให้วิษณุกรรมเทวบุตรลงมาเนรมิตเขาวัวป่านั้นให้เป็นปราสาทขึ้นทันที ชายผู้ทุกข์ไร้ผู้นั้นก็ได้เสวยสุขอยู่ ณ วิมานปราสาทกับพญาวัวป่า เป็นสหายนั้น

อยู่ไปไม่นานก็อยากกลับมาบ้านมาเมืองเก่า ก็ขอลากับพญาวัวผู้เป็นสหายว่า เรานี้ก็อยากกลับบ้านเมืองเก่าเราอย่างนี้ พญาวัวป่าก็กล่าวว่าดีแล้วเราก็จักพาเอาพวกบริวารไปส่งเพื่อน ว่าอย่างนี้แล้วชายผู้ทุกข์ไร้ ก็อธิษฐานเอาปราสาทว่า ถ้าเราจักได้เป็นพระยาเจ้าเมืองจริง ก็ขอให้ปราสาทหลังนี้ลอยเข้าไปในเมือง ณ บัดนี้ ที่นั้นปราสาทก็ลอยไปในอากาศจริง พญาวัวป่าก็พาเอาพวกบริวารพันตัว ก็ไปส่งเพื่อนทุกตัว ก็ไปตั้งอยู่ด้วยความดีความงาม เวลานั้นพระยาเจ้าเมืองก็ตายไป และทิ้งลูกสาวไว้คนหนึ่ง เสนาทั้งหลายก็ราชาภิเษกลูกสาวพระยาให้ได้เป็นราชเทวี แก่ชายผู้ทุกข์ไร้ผู้นั้นแล้วยกชายผู้นั้นเป็นพระยาเจ้าเมืองวันนั้น พญาวัวกับบริวารได้รู้ว่า

เพื่อนได้เป็นพระยาเจ้าเมือง ก็เลยไม่กลับไปป่า ก็กลายเป็นวัวบ้านถึงกาลบัดนี้

เขาวัวบ้านมีแต่แกน ไม่สวยงามเหมือนเขาวัวป่า ถึงกาลบัดนี้แล ด้วยเหตุนี้ ชาติวัวจริง ๆ มันก็ยังรู้จักรักเพื่อนของมันจนสิ้นชีวิต

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๘

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุถือกัมมัฏฐานแล้ว ไม่ควรประมาทคนทุกข์ไร้ ไม่ควรประมาทผู้น้อย ไม่ควรประมาทคนป่า ไม่ควรประมาทสัตว์ป่าและสัตว์บ้าน ชายทุกข์ไร้ผู้นั้นไปที่ไหนคนก็รังเกียจ หนีเข้าป่าไปแล้วก็ยังได้มาเป็นพระยาเจ้าเมือง ได้เป็นพระยาเจ้าเมืองก็เพราะรักมิตรรักเพื่อนและบริวาร เป็นดั่งพระยาวัวป่ารักเพื่อน จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๒๙

กายคตานุสติกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๙

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็จะเดินไปในป่าในดงใหญ่ที่นั้น ก็ไปเจอช้างป่าโขลงหนึ่ง ช้างโขลงนั้นเห็นคนก็พากันหนีไปหมด เหลือช้างน้อยไว้ที่นั้นเชือกหนึ่ง เดี๋ยวเดียวก็มีช้างเชือกหนึ่งใหญ่โตกว่าพวก ก็กลับมาอุ้มเอาช้างน้อยเชือกนั้นวิ่งไปอีก นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๔

ครูบาก็เทศนาว่า ช้างตัวใหญ่เชือกนั้น มันเป็นพญาของช้างทั้งหลาย มันสะดุ้งคนมันจึงหนีไป ต่อมาภายหลังมันมีสติมาแล้ว มันจึงรู้ว่าลูกบริวารมันหายไป มันจึงกลับมาอุ้มเอาลูกบริวาร ไปหาบริวารมันแล้วมันก็พากันไป มันเป็นชาติสัตว์แท้ ๆ มันก็รู้จักรักลูกบริวารของมัน

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุถือกัมมัฏฐานแล้ว เราควรรักษาเด็กน้อย มีอันใดก็ควรแบ่งปันเด็กน้อย มีขนมปังก็ดี น้ำนมก็ดี กล้วยอ้อยลูกส้มของหวานก็ดี ให้แบ่งปันเด็กน้อยอันหนึ่ง เด็กน้อยร้องไห้ก็ดี อยากเล่นก็ดี ไม่ควรด่าและตีเขา ควรอบรมปลอบเอา อย่าได้ด่าได้ตีเขา เพราะเด็กน้อยเขาไม่รู้ภาษา รู้แต่เล่นแต่สนุก ไม่รู้ผิดรู้ถูก ถ้าเรามีความกรุณารักเด็กน้อยอย่างนี้ จึงจักมีบริวาร ดั่งพญาช้างตัวใหญ่โต มีบริวารมากนั้น

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๔

ยังมีหญิงหม้ายคนหนึ่ง สร้างสวนปลูกผักไว้ขายกินทุกวัน ยังมีพญาช้างเชือกหนึ่ง เดินมาตามป่า เข้ามาหากินในสวนหญิงหม้ายคนนั้น แล้วก็อุจจาระปัสสาวะใส่สวนหญิงหม้ายคนนั้นแล้วก็หนีไป ต่อมาภายหลังหญิงหม้ายก็ไปเก็บผัก ก็ไปเห็นขี้ช้าง เลยดื่มปัสสาวะช้างตัวนั้น จึงเกิดมีคัพพะตั้งท้องลูกอยู่ในท้องถึง ๑๐ เดือน ก็เกิดมาได้ลูก เป็นผู้ชาย

เมื่อลูกใหญ่มาได้ไปเที่ยวเล่นกับเด็กน้อยทั้งหลาย พวกเด็กน้อยทั้งหลายก็เรียกว่า อ้ายลูกสัตว์ ว่าอย่างนี้ ลูกหญิงหม้ายได้ยินเด็กน้อยทั้งหลาย เรียกตนว่า อ้ายลูกสัตว์ อ้ายลูกสัตว์ ว่าอย่างนี้

ลูกหญิงหม้ายก็กลับมาถามแม่ว่า แม่ ๆ เด็กน้อยทั้งหลายเรียกเราว่า อ้ายลูกสัตว์ อ้ายลูกสัตว์นั้นด้วยเหตุใด นางผู้เป็นแม่ก็บอกว่า เมื่อก่อน

แม่ได้ไปดื่มกินน้ำปัสสาวะช้างในสวนผักนั้น แม่ก็มีคัพพะตั้งท้องได้ ๑๐ เดือน จึงเกิดเป็นลูกนี้ เด็กน้อยผู้เป็นลูกก็ถามว่า รอยช้างนั้นมีอยู่ไหน นางผู้เป็นแม่ก็บอกว่า ยังมีอยู่ เด็กน้อยผู้นั้นก็เข้าไปในสวน ไปติดตามรอยช้าง ก็เห็นรอยช้างจริง เด็กน้อยก็หักเอาไม้วัดรอยเท้าช้างนั้น รีบตามไปในป่า ก็ไปเห็นพญาช้างนอนอยู่ที่นั้น

เมื่อหมู่บริวารไปหากินที่อื่นหมด เด็กน้อยก็เข้าไปหาพญาช้าง แล้วก็สัจจะอธิษฐานหว่านเม็ดทรายว่า ถ้าช้างตัวนี้เป็นพ่อเราจริง ก็ขอเม็ดทรายนี้ตกใส่หลังช้างตัวนี้ให้หมด อย่าให้ตกลงเหนือหน้าแผ่นดินสักเม็ดเดียว เม็ดทรายก็ตกใส่หลังช้าง ไม่ตกลงดินสักเม็ด เมื่อเด็กน้อยรู้อย่างนี้ ก็ร้องว่าช้างตัวนั้นเป็นพ่อ ช้างตัวนั้นก็ได้ยินเสียงเด็กน้อยร้องว่าเป็นพ่อ ช้างตัวนั้นก็มีความอัศจรรย์ ก็ถามเด็กน้อยนั้นว่า เหตุใดมาร้องว่าเป็นพ่อ เด็กน้อยก็กล่าวว่า เวลาเมื่อข้าอยู่บ้านไปเล่นกับพวกเด็กน้อยทั้งหลาย พวกเด็กน้อยทั้งหลายก็เรียกเราว่า อ้ายลูกสัตว์ อ้ายลูกสัตว์ เราก็ไม่รู้ว่า เป็นลูกสัตว์ เราก็กลับมาถามแม่เรา แม่เราก็บอกว่า แม่ได้ดื่มกินน้ำปัสสาวะช้างในสวนผักนั้น เราได้ยินแม่เราบอกอย่างนี้ เราก็หักไม้วัดรอยมาตามดงป่าก็มาถึงพ่อที่นี้

ช้างจึงอธิษฐานบ้วนน้ำลายว่า ถ้าเด็กน้อยผู้นี้เป็นลูกเราจริง ขอน้ำลายเรานี้ตกใส่หัวเด็กน้อยผู้นี้ อย่าให้ตกลงเหนือหน้าแผ่นดินสักนิดเดียว ช้างก็บ้วนน้ำลายใส่หัวเด็กน้อย ไม่ตกลงเหนือหน้าสักนิดเดียว ช้างก็รู้จึงว่าเป็นลูกตนจริง ก็อุ้มเอาลูกตนขึ้นนั่งอยู่บนคอ

เหตุนั้นคนทั้งหลายขึ้นขี่คอช้างได้จนถึงกาลบัดนี้ ช้างก็นึกในใจว่า ถ้าเราเอาลูกเราขี่คออยู่ที่นี้ ถ้าบริวารเรามาได้กลิ่นคน ก็ต้องมาเดือดร้อน ก็จักจับเอาลูกไปย่ำยีลูกเราให้ตายเสีย ถ้าเราไม่ทันได้บอกกับเขา เขาก็จักเอาลูกเราไปฆ่าเสีย นึกใจว่าอย่างนี้แล้ว ก็เอาลูกขึ้นบนต้นไม้เสียก่อน เมื่อบริวารเรามาโคงคาง (ครวญคราง) เดือดร้อน เราก็จักเล้าโลมเขา แล้วก็จักเอาลูกเราลงมา

พญาช้างก็เอาลูกขึ้นนั่งบนกิ่งไม้บนนุ้น เดี๋ยวเดียวช้างพวกบริวารก็กลับมา และได้กลิ่นคน ก็พากันโคงคางเดือดร้อน พญาช้างผู้เป็นใหญ่ก็ว่าบริวาร ก็เล้าโลมหมู่บริวาร ว่าท่านได้กลิ่นคนนั้น คนนั้นไม่ใช่คนใดคนอื่น คือลูกเรามาจากเมืองคนนุ้น ก็เอาขึ้นอยู่กิ่งไม้นุ้น ช้างพวกเป็นบริวารได้ยินพญาผู้เป็นใหญ่เล้าโลมอย่างนี้ แล้วก็มีความยินดีมากนัก จึงร้องเอาเด็กน้อยลงมาจากต้นไม้ แล้วก็พากันจูบโจมดมกระหม่อม และพากันไปหาลูกไม้ที่สมควรที่เด็กน้อยกินได้ ก็ไปหามาเลี้ยงเด็กน้อยทุกวัน

อยู่ไปไม่นานพญาช้างผู้เป็นใหญ่ก็ว่าช้างทั้งหลาย ก็คิดอยู่ในใจว่า ชาติเรานี้ ก็เป็นสัตว์ สัตว์นี้ย่อมนอนอยู่ตามป่าตามดงตามดิน ลูกเรานี้ก็เป็นชาติคน ชาติคนย่อมนอนตามเรือนตามปราสาท เราควรสร้างปราสาทให้ลูกเราอยู่ ก็พร้อมใจกันทำปราสาทให้ลูกเราอยู่ บริวารทั้งหลายก็พากันถอดเอางา บางตัวก็ถอดเอาข้างเดียว บางตัวก็ถอดเอาสองข้าง บางตัวก็ไม่ถอดสักข้าง ก็พากันเอางามากองก่อไว้ ก็ยังไม่เป็นตัวของปราสาท ทำอย่างไรก็ไม่เป็นปราสาท พวกช้างทั้งหลายก็ไม่ถนัดจักทำอย่างไร จึงพากันก่องาขึ้นก็ไม่เป็นปราสาท จึงพากันนอนรอบกองงาอยู่ที่นั้น จนกระทั่งแข็งกระด้าง

พระอินทร์ก็ส่องแสงลงมาในป่าหิมพานต์ เห็นช้างป่าเอางามากมายมากองกัน จักทำปราสาทก็ทำไม่ได้ ก็จึงใช้วิษณุกรรมเทวบุตร ให้ลงไปเนรมิตรงาช้างให้เป็นปราสาท ให้เด็กน้อยอยู่เถอะ

วิษณุกรรมเทวบุตรก็ลงมา เนรมิตรงาช้างให้เป็นปราสาทแล้วก็กลับขึ้นไปอยู่ที่อยู่แห่งตน พญาช้างเห็นว่างาช้างเป็นปราสาทแล้ว ก็ให้เด็กน้อยผู้เป็นลูกขึ้นอยู่ปราสาทตามสุขสบายแห่งตน

อยู่สำราญในปราสาทที่นั้น ได้หลายปีหลายเดือนแล้ว ก็มีความอาลัยหาแม่แห่งตน ก็ขอลาพญาช้างผู้เป็นพ่อว่า เราผู้เป็นลูกได้อยู่ปราสาท

สุขสบาย ได้หลายปีหลายเดือนแล้ว เราก็มีความอาลัยหาแม่แห่งเรา เพราะแม่เราเป็นคนทุกข์ไร้ พญาช้างก็มีความยินดีว่าลูกจักกลับก็กลับเถอะ พ่อจักไปส่ง

เด็กน้อยก็ตั้งสัจจะอธิษฐานว่า ถ้าเราจักได้เป็นพระยาเจ้าเมือง องค์หนึ่ง ก็ขอให้ปราสาทหลังนี้ยกลอยไปในอากาศ ไปตั้งอยู่เมืองเรานุ้น ปราสาทก็ยกลอยไปในอากาศ พญาช้างก็พาเอาพวกบริวารไปส่งเด็กน้อย ผู้เป็นลูก เข้าไปตั้งอยู่เมืองของตนนั้น

เวลานั้นพระยาเจ้าเมืองก็ตายทิ้งลูกสาวไว้คนหนึ่ง เสนาทั้ง ๔ ก็ราชาภิเษกให้เป็นอัครมเหสีเทวีแห่งเด็กน้อยผู้นั้นแล้ว ก็ยกเด็กน้อยผู้นั้นเป็นพระยาเจ้าเมืองวันนั้น พญาช้างก็รู้ว่าลูกของตนได้เป็นพระยาเจ้าเมืองแล้ว ก็ส่งอำลาลูกตนแล้วก็พาเอาหมู่บริวารเข้าป่าหิมพานต์ไปวันนั้น

ตั้งแต่นั้นมาก็มีช้างงาเดียวบ้าง มีช้างสองงาบ้าง จนถึงกาลบัดนี้ ด้วยเหตุนี้ ชาติช้างเป็นสัตว์แท้ ๆ ก็ยังรักเด็กน้อยผู้เป็นคน เป็นคนแท้ ๆ ก็ยังเอาเป็นลูก มันเป็นสัตว์ป่าแท้ ๆ ก็ยังรู้จักเอาคนมาส่งถึงแม่ผู้เป็นคนได้

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๘

ถ้าเราได้เป็นพระภิกษุถือกัมมัฏฐานแล้ว ควรสงสารกรุณาแก่ยาจกคนทุกข์ไร้ และเด็กน้อยที่มาอาศัยขอกิน เรามีอันใดก็ให้แบ่งปันให้เขา อย่าให้เขาซื้อ อย่าขายให้เขา เขาไม่มีเงินเขาจึงมาขอกิน ถ้าเราขายให้เขา เขาไม่มีเงินซื้อ เขาก็ไม่ได้กิน เขาก็จักโศกเศร้าหมองใจ ถ้าเราแบ่งปันให้เขา เขาไม่ได้ซื้อ เขาก็ยินดีขยันมาเที่ยวมาหา เราก็จึงจักกว้างขวางไปในภายภาคหน้า เราก็จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๓๐
อานาปานสติกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑๐

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปในบ้านที่นั้น ก็เจอคนเมาเหล้าทุบตีฟันแทงกัน บางพวกก็ร้องไห้ บางพวกก็โห่ บางพวกก็นอนอยู่ตามถนน อ๊วกก็ไหลออกจากปาก พากันเสียงดัง โทษจักมีแก่ผู้ใดหรือ นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้วก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑๐

ครูบาก็เทศนาว่า โทษจักมีแก่ผู้ผลิตเหล้า ถ้าช่างผลิตไม่ผลิตเหล้าคนก็ไม่ได้กิน ถ้าคนไม่กินก็ไม่เมา ถ้าเมาเหล้ามาแล้ว ก็ไม่รู้จักบาป ไม่รู้จักบุญ ฆ่าเพื่อนตายเพราะเหล้า เงินไม่มีซื้อเหล้า ก็ไปขโมยเขา ชิงเอาของเขามาซื้อกินเหล้า ก็เพราะเหล้า ถ้าเมาเหล้ามาแล้วไม่รู้สึกตัว ไปงมงายเมียคนอื่นมาเป็นเมียตัวก็เพราะเหล้า อวดตัวพูดมากไม่ยอมให้ใครตอบโต้ก็เพราะเหล้า กินเหล้าแล้วชอบหาเรื่องเพื่อน ฆ่าตัวตาย กินเหล้าเมาแล้วฆ่าเพื่อนตายก็มี กินเหล้าแล้วด่าพ่อด่าแม่ด่าชีพราหมณ์ก็มี ถ้ากินเหล้าแล้วไม่ด่าไม่ว่า ไม่ทุบไม่ตีใคร ถ้าอยู่เฉยๆ ก็ไม่มีบุญก็ไม่มีบาป ถ้าฉิบหายข้าวของไม่รู้แล้ว มีเงินเท่าใดก็เอาไปซื้อเหล้ากิน ถ้าได้กินเหล้าแล้วก็เที่ยวหลอกลวงเพื่อนฝูง

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑๐

ยังมีสมัยหนึ่ง ภิกษุเดินเที่ยวอยู่ในป่า ไม่มีใครจักมาถวายทาน ภิกษุนั้นก็ไม่มีอะไรจะฉัน ภิกษุรูปหนึ่งก็เดินเข้ามาในบ้าน ก็มาหลอกลวงคนบ้านทั้งหลายว่า ยังมีภิกษุมีบุญรูปหนึ่ง ถือกัมมัฏฐานอย่างเคร่งครัด ผู้ใดได้ไปถวายทานปัจจัยทั้งสี่ ผู้นั้นจักได้บุญมาก

ยังมีเศรษฐีผู้หนึ่งชอบทำบุญก็เตรียมเอาปัจจัยทั้งสี่ทำด้วยเครื่องเทศทั้งมวล แล้วก็พาเอาลูกและเมีย พร้อมเอาปัจจัยทั้งสี่เดินเข้าป่าไป ไปเจอภิกษุรูปนั้น ก็ถามว่าภิกษุรูปนี้หรือเป็นผู้มีบุญ ภิกษุรูปนั้นก็ว่า ไม่ใช่รูปนี้ ยังมีรูปข้างหน้านู้น เศรษฐีก็พาเอาลูกเอาเมียเดินไปถามรูปหน้าอีก ภิกษุรูปหน้าก็ว่าอย่างเดียวกันสืบ ๆ ไป

เศรษฐีก็เดินลำดับสืบ ๆ ไปทั่วป่าก็ไม่พบภิกษุรูปที่มีบุญสักองค์ เศรษฐีก็เลยเอาปัจจัยทั้งสี่ไปวางไว้โพรงไม้ไว้ที่นั้นเสีย และพาเอาลูกเอาเมียกลับมาบ้าน นาน ๆ หลายวันปัจจัยทั้งสี่นั้นก็เน่าเสีย ปัจจัยทั้งสี่ก็เป็นควันขึ้นไปตามโพรงไม้ ก็เกิดเป็นน้ำค้างอยู่ตามง่าไม้ นกทั้งหลายมากินผลไม้ ก็มาเห็นน้ำค้างตามง่าไม้ ก็พากันลงกิน กินแล้วก็เมาบินตกลงมาอยู่ตามเหนือหน้าแผ่นดินเป็นหมู่ ๆ

ยังมีหมอพรานคนหนึ่งเดินไปตามป่า ก็ไปเห็นนกทั้งหลายนอนอยู่ตามหน้าแผ่นดิน หมอพรานเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็พิจารณาดูว่านกหมู่นี้พากันลงอยู่ตามเหนือหน้าแผ่นดินอย่างนี้ด้วยเหตุใด หมอพรานก็เงยหน้าขึ้นดูปลายไม้ ก็เห็นใส่นกร้องว่า สุราเมรัย สุราเมรัย แล้วก็บินเข้าไปที่ง่าไม้ แล้วก็บินออกมาจากง่าไม้ แล้วบินไปจับกิ่งไม้ แล้วก็ร้องว่า ยะมัฌชะปะมาทัตถานา แล้วก็บินตกลงเหนือหน้าแผ่นดิน ก็มีความเวทนาก็ร้องว่า เวระมะณี เวระมะณี อยู่ที่นั้น

หมอพรานเห็นอัศจรรย์อย่างนี้แล้ว ก็ขึ้นไปดูบนต้นไม้ แล้วก็สังเกต

ดูที่ง่าไม้ก็เห็นน้ำค้างอยู่ที่ง่าไม้ หมอพรานก็เอามือตักมาดื่มกิน กินแล้วก็ลงมา พอลงมาเดี๋ยวเดียวหมอพรานก็เมา และร้องเพลงไปมาว่า สุราเมรัยยะ สุราเมรัยยะ อยู่ไม่นานก็หายเมา หายเมาแล้วก็กลับขึ้นไปดูที่ง่าไม้อีก ก็เห็นใส่รูออกบนน้ำนั้น หมอพรานก็มองลงมาตามรูไม้ ก็ไม่เห็นเพราะมืด หมอพรานก็กลับลงมาดูทางโพรงต้นไม้ ก็เห็นโพรงไม้นั้น หมอพรานจึงมองไปตามโพรงไม้ ก็เห็นปัจจัยทั้งสี่ของเศรษฐียัดไว้ในโพรงไม้ หมอพรานจึงล้วงมาดู ก็เห็นเครื่องเทศ มีทั้ง พริกน้อย ดอกจันทน์ ดีปรี ข่าดง หอม กระเทียม ข้าวสุก เนื้อ ปลา อาหาร หมอพรานก็เอามาแต่งผสมกัน แล้วก็ดองไว้ในหม้อ ทดลองดูแล้วก็เอาแอบไว้ในป่า มีหมีตัวหนึ่งก็เข้ากิน หมีก็เมาเข้าป่าไป หมอพรานก็เห็นว่าหมีเมาเข้าป่า หมอพรานจึงตามรอยหมีเข้าไปในป่า เห็นรอยหมีกินของที่ดองไว้นั้น หมอพรานก็รู้ว่าทำอย่างนี้เป็นอันว่าเมาจริง หมอพรานจึงทำเป็นน้ำสุรา แล้วก็เอาให้กินกันและพากันเมาน้ำสุรา และร้องโห่กันทั่วบ้านทั่วเมืองเป็นอันสนุก

ต่อนั้นมาบ้านเมืองก็แห้งแล้งไม่ได้ทำไร่ทำนา พระยาเจ้าเมืองก็ร้องถามเสนาว่า เวลานี้บ้านเมืองแห้งแล้ง ไม่ได้ทำไร่ทำนา เสนาก็กล่าวว่าตั้งแต่ช่างผลิตเหล้ามาทำเหล้าให้กันกิน กินแล้วก็พากันร้องโห่กันทั่วบ้านทั่วเมือง บ้านเมืองก็แห้งแล้งไป

พระยาเจ้าเมืองจึงให้เสนาไล่ช่างผลิตเหล้าหนีไปอยู่บ้านเมืองอื่น บ้านเมืองนั้นก็แห้งแล้งไปอีก พระยาเจ้าเมืองก็ไล่ไปอีกทุกบ้านทุกเมือง ตั้งแต่นั้นมา เหล้าก็มีทุกบ้านทุกเมืองถึงกาลบัดนี้แล ช่างผลิตเหล้ามีบ้านใดเมืองใด บ้านนั้นเมืองนั้นแห้งแล้งถึง กาลบัดนี้แล

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑๐

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุ ถือกัมมัฏฐานแล้ว ไม่ควรเป็นช่างผลิตเหล้ากินเหล้า ไม่ควรยินดีในการกินเหล้า ไม่เจริญด้วยกัมมัฏฐาน เหล้านั้นมี ๒ ประการคือ สุราหนึ่ง เมรัยหนึ่ง สุราคือน้ำเหล้าหนึ่ง น้ำส้ม น้ำดองหนึ่ง น้ำอันใดก็ตาม ถ้ากลิ่นสาบเหมือนเหล้า เมาเหมือนเหล้า ได้ชื่อว่า สุราหมด ถ้ากินจักไม่เจริญด้วยกัมมัฏฐาน

เมรัย นั้นคือ ยาฝิ่น ยาดอง ยาขื่น หมากเยา หมากแหน อันใดก็ตาม ถ้าเป็นหน่วยเป็นหัวเป็นใบก็ตาม ถ้ากลิ่นสาบเหมือนเหล้าเมาเหมือนเหล้า ได้ชื่อว่า เมรัย หมด ถ้าเรากินจักไม่เจริญด้วยกัมมัฏฐาน

ถ้าเราเว้น ๒ ประการ คือสุราและเมรัยนี้ได้ จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน จึงจักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๓๑
เมตตานุสติกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบา อยู่ไปไม่นานก็เดินไปในป่าที่หนึ่ง ก็ไปเห็นผ้าขาวผู้หนึ่งนั่งอยู่บนกองทรายที่หนึ่ง ไม่กินข้าวไม่กินอาหาร นั่งอยู่ที่นั้นนาน ๆ ไม่กินอะไร นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างแล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑

ครูบาก็เทศนาว่า ผ้าขาวผู้นั่งบนกองทราย ไม่กินข้าวไม่กินอาหารนั้น ไม่ใช่กุศลนาบุญอันใด เป็นแต่บาปกรรมชาติก่อนของมัน ชาติก่อนมันได้เป็นลิงตัวหนึ่ง อยู่ตามฝั่งทะเล มันได้จับเอาหอยตัวหนึ่ง เอาปักไว้กลางเกาะทราย หอยตัวนั้นก็มีความเวทนาลำบากด้วยไม่ได้กินอาหารอันใด เอาปักอยู่เกาะทรายที่นั้น ถึงแดดร้อนมาแล้วทรายก็ร้อน หอยตัวนั้นก็ทรมานอยู่ไม่ได้ ก็หดตัวข้างในออกมา ลิงเห็นก็ชักเอาออกมากิน ด้วยเหตุนี้ลิงตัวนั้น จึงได้มาเกิดเป็นผ้าขาว ได้นั่งบนกองทรายทรมานตัวไม่ได้กินอาหาร ก็เพราะบาปกรรมของมัน เหตุนี้แหละเราไม่ควรกระทำร้ายแก่สัตว์ตัวน้อย มีหอยและปูปลาเป็นต้น มีเต่าตะกวดเป็นต้น มีมดดำมดแดงเป็นที่สุด ไม่ควรประมาทสัตว์ตัวน้อย บาปกรรมอันนั้นก็จะมาตอบแทนเรา เป็นดั่งผ้าขาวผู้นั่งบนกองทรายนั้นแล

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑

ยังมีเสือตัวหนึ่งและช้างตัวหนึ่ง ทะเลาะกันเรื่องฤทธิ์ ถ้าช้างร้องจิ้งหรีดและตั๊กแตนเงียบ ช้างจักกินเสือ ถ้าเสือร้อง จิ้งหรีดและตั๊กแตนเงียบ เสือจักกินช้าง ช้างก็ร้องขึ้น จิ้งหรีดและตั๊กแตนก็ไม่เงียบ เสือก็ร้องขึ้น จิ้งหรีดและตั๊กแตนก็เงียบ

เมื่อจิ้งหรีดและตั๊กแตนเงียบแล้ว เสือจักกินช้าง ช้างก็นัดเสือว่าอีก ๗ วัน ให้เสือมากินช้าง ช้างก็มีความกลัวก็เหงาอยู่ในป่าที่นั้น ถึงวันที่ ๕ ยังมีกระต่ายตัวหนึ่งมาถามว่า เพื่อนเป็นอะไรมาเหงาอยู่ที่นี้ ช้างก็ตอบว่า เราได้ทะเลาะกันเรื่องฤทธิ์กับเสือว่า ถ้าช้างร้องจิ้งหรีดและตั๊กแตนเงียบ ช้างจักกินเสือ ถ้าเสือร้องจิ้งหรีดและตั๊กแตนเงียบ เสือจักกินช้าง เราร้องจิ้งหรีดและตั๊กแตนไม่เงียบ เสือร้องจิ้งหรีดและตั๊กแตนเงียบ เราก็เลย

บอกเสือว่าอีก ๗ วัน เราจักมาให้เสือกิน จักถึงวันที่ ๗ วันพรุ่งนี้แล้ว เสือจักมากินเรา กระต่ายก็ว่าไม่ยาก ๆ ไปเอาใบพลูมาให้เราหนึ่งพันใบ ช้างก็ไปหาเอาใบพลูได้มาพันใบ

ถึงวันที่ ๗ กระต่ายก็บอกช้างนอนอยู่ที่นั่น กระต่ายก็นั่งอยู่หัวช้าง หยิบใบพลูออกทีละใบ แล้วก็พูดว่าถ้ากินช้างไม่อิ่มจักกินเสืออีกตัวหนึ่ง กินช้างไม่พอจักอิ่มจักกินเสืออีกตัวหนึ่ง นั่งอยู่หัวช้างที่นั่น เดี๋ยวเดียวเสือก็มาว่าจักมากินช้าง ก็มาได้ยินกระต่าย ว่ากินช้างไม่อิ่มจักกินเสืออีกตัวหนึ่ง เสือก็กลัวก็เลยกลับไป ก็ไปเจอลิงตัวหนึ่ง

ลิงตัวนั้นก็ถามว่า เพื่อนวิ่งหนีอะไร เสือก็บอกว่าเราจักไปกินช้าง ก็ไปเห็นอะไรไม่รู้ ตัวเล็ก ๆ เท่าเพื่อนนี้แหละ นั่งอยู่หัวช้างที่นั่น ว่ากินช้างไม่พอจักกินเสืออีกตัวหนึ่ง กินช้างไม่พอจักกินเสืออีกตัวหนึ่ง ว่าอย่างนี้อยู่หัวช้างที่นั่น เราก็กลัวจึงวิ่งมาที่นี้

ลิงหัวเราะก็ชวนเอาเสือกลับมาดูเสือก็ตอบว่าให้เพื่อนไปทางปลายไม้ เราไปทางดิน ถ้ามันเข้ามาเพื่อนก็จักวิ่งขึ้นต้นไม้ มันก็จักมากินเราผู้เดียว ลิงก็ว่าถ้าเพื่อนไม่เชื่อเราก็จักมัดเอวเราติดกัน แล้วเราจักนำไป เสือก็ว่าดีดี แล้วลิงกับเสือก็มัดเอวติดกัน แล้วลิงก็นำเสือไป เมื่อเข้าไปถึงกระต่ายเห็นก็พูดบอกว่า อ้ายลิงเจ้าเป็นหนี้เราเสือ ๕ ตัว ทำไมเอาเสือตัวเดียวมาให้เรา เสือตัวเดียวเราไม่พอหรอก เสือก็กลัวก็พาลิงกระโดด หัวลิงก็กระแทกต้นไม้กิ่งไม้ ลิงก็ตายไป ยิงฟันไป เสือเห็นก็กล่าวว่า อย่าหัวเราะนะเพื่อน อย่าหัวเราะนะเพื่อน เหนื่อยจะตายอยู่แล้ว

ต่อมาภายหลังเสือก็รู้ว่าลิงตาย ก็ตัดเชือกเอาลิงไว้ที่นั้น ก็หนีไป เมื่อเสือหนีไปแล้ว กระต่ายก็กลับอ้างว่าเราก็ได้โปรดเพื่อนพ้นทางตาย แล้วเราจักลากลับไปก่อน แล้วก็ลงจากหัวช้าง แล้วก็ลงไปท่าน้ำว่าจักกินน้ำ ก็ไปเห็นหอยเดินไป

หอยก็ท้ากระต่ายว่า เพื่อนจักเดินช้าอย่างนี้ จักไปไหนได้ หอยก็ตอบว่าเพื่อนเดินเร็วขนาดไหน เราจักแข่งกันวิ่งขึ้นแม่น้ำนี้ไหม อีก ๗ วัน เราจักวิ่งขึ้นแม่น้ำนี้ กระต่ายก็ว่าดีแล้ว ถึงวันที่ ๗ เราจักมาร้องหา ให้เพื่อนวิ่งไปทางน้ำ เราจักวิ่งไปทางบก กระต่ายนัดแล้วก็หนีไป เมื่อกระต่ายกลับไปแล้ว พวกหอยก็ประกาศกันตั้งแถวไปตามแม่น้ำ

ถึงวันที่ ๗ กระต่ายก็กลับมาร้องว่าเพื่อน หอยก็ตอบว่าข้างหน้าอีก กระต่ายก็วิ่งขึ้นไปตามแม่น้ำ ก็ร้องว่าเพื่อน หอยก็ตอบข้างหน้าอีก กระต่ายก็วิ่งขึ้นแม่น้ำไปอีก ก็ร้องว่าเพื่อน หอยก็ตอบว่าข้างหน้าอีก กระต่ายก็วิ่งไปอีก ก็ร้องว่าเพื่อน หอยก็ตอบข้างหน้าอีก กระต่ายก็เหนื่อยไม่ทันหอย

กระต่ายเหนื่อยก็ไปนั่งอยู่ก้อนหินก้อนหนึ่ง เขียดก็ร้องอยู่ที่พื้นก้อนหินก้อนนั้น กระต่ายก็ว่า อย่าร้องนะไอ้จู๋ เหนื่อยจะตาย เขียดก็ร้องอยู่ว่า แอบ ๆ กระต่ายก็ด่าว่า อย่าร้องนะไอ้จู๋ เขียดก็ร้องว่าแอบ ๆ กระต่ายก็ไม่รู้ว่าเขียดร้อง คิดว่าไอ้จู๋ร้อง ก็เก็บเอาก้อนหินก้อนหนึ่งเอามาทุบ ไอ้จู๋ตัวเองตายเลย

ด้วยเหตุนี้แหละกระต่ายไม่มีไอ้จู๋ จนถึงกาลบัดนี้ กระต่ายจึงกลัวหอยไม่ลงกินน้ำ ถึงกาลบัดนี้ ด้วยเหตุนี้ ช้างใหญ่สูงกว่ากระต่าย ก็ยังต้องพ้นทางตายให้กับกระต่าย กระต่ายมีปัญญาโปรดเอาช้างได้ ก็ยังต้องตายกับหอย ช้างสูงกว่ากระต่าย กระต่ายสูงกว่าหอย ช้างยังเสียท่ากับกระต่าย กระต่ายก็ยังเสียท่ากับหอย

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุถือกัมมัฏฐานแล้ว ไม่ควรคบคนชั้นต่ำ ไม่ควรถือกัมมัฏฐานพร้อมกันเป็นหมู่ ไม่ควรสวดกัมมัฏฐานกันเป็นหมู่

ไม่ควรภาวนากัมมัฏฐานพร้อมกันเป็นหมู่ ใครไม่รู้ใจใคร บางพวกเป็นคนชั้นสูง บางพวกเป็นคนชั้นต่ำ คนชั้นสูงจักเอาคนชั้นต่ำไม่ชนะ คนชั้นต่ำจักเอาคนชั้นสูงชนะ ผู้หนึ่งอยู่บนเรือน ผู้หนึ่งอยู่ใต้ล่างเรือน ผู้อยู่บนเรือนจักชักผู้อยู่ใต้ล่างขึ้นไม่ชนะ ผู้อยู่ใต้ล่างจักให้ผู้อยู่บนเรือนช่วยอยู่ทันที ผู้ชั้นสูงนั้นไม่ฆ่าสัตว์ฆ่าคน ไม่ลักข้าวของท่าน ไม่เล่นชู้สู่เมียท่าน ไม่ยุยงให้ท่านเสียหาย ผู้ชั้นต่ำนั้นก็ฆ่าสัตว์ฆ่าคน ลักเอาของท่าน เล่นชู้สู่เมียท่าน ยุแหย่ให้ท่านฉิบหาย

เหตุนี้แล คนชั้นสูงไม่ควรคบกับคนชั้นต่ำ ถ้าคบกับคนชั้นต่ำไม่เจริญด้วยกัมมัฏฐาน ถ้ากัมมัฏฐานทรุดโทรมไป แล้วจักฉิบหายไปทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่เจริญทั้งโลกทั้งธรรมทั้งคนเราเอง ไม่เป็นที่พึ่งแก่โลกไปได้ โลกก็ไม่มาชมเชยแก่เรา เราก็จักทรุดโทรมไป ช้างใหญ่กว่ากระต่าย ก็ยังตกลงกับกระต่าย กระต่ายใหญ่กว่าหอยก็ยังตกลงกับหอย ถ้าเราไม่คบกับคนชั้นต่ำก็จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๓๒

กรุณานุสติกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๒

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินเข้าไปในป่าที่หนึ่ง ก็ไปเห็นค่างตัวหนึ่ง ร้องว่า ขะหลากขะหลาก แล้วก็วิ่งขึ้นปลายไม้ เมื่อสุดปลายไม้แล้วก็กลับลงมา เมื่อลงมาจักใกล้ถึงดิน แล้วก็ร้องว่า ขะหลาก ขะหลาก แล้วก็วิ่งขึ้นปลายไม้อยู่ที่นั้นขึ้นๆ ลงๆ ร้องขึ้นร้องลงอยู่ไม่ได้ขาด นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้วก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๒

ครูบาก็เทศนาว่า ค่างร้องขึ้นร้องลงนั้น เพราะเสือแอบอยู่ต้นไม้ แล้วเอาหางล่อขึ้นต้นไม้ ค่างก็หวังว่าแมลงบุ้ง แล้วก็วิ่งขึ้นวิ่งลง ถ้าลงใกล้เสือแล้วเสือก็จักวิ่งขึ้นจับเอาทันที ก็จักเอาค่างตัวนั้นไปกินเสีย

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุถือกัมมัฏฐานแล้ว ควรพิจารณาหาที่เข้าที่ออกที่ขึ้นที่ลง ที่ควรถือไม่ควรถือ ที่ควรเอาไม่ควรเอา ให้รู้แน่ ๆ ก่อน ถ้าไม่รู้ที่ควรเข้าที่ควรออก ถ้าไม่รู้ที่ควรขึ้นที่ควรลง ที่ควรเอาไม่เอาแน่ ๆ นั้น อย่าได้อวดว่าเราถือกัมมัฏฐานจริง อย่าได้อวดว่าได้ทุกกัมมัฏฐานจริง อย่าได้อวดว่าใครจักถือกัมมัฏฐานเท่าเรา อย่างนี้ไม่ควร ไม้ต้นนี้สูง ต้นหน้ายิ่งสูง ล้มต้นไม้ยกง่าย ล้มกัมมัฏฐาน ยกยาก อย่ายื่นปลายหอกให้แทงตัว

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๒

ยังมีชายผู้หนึ่งมีฤทธิ์มาก ไม่มีใครต่อสู้ มันว่ามันไม่มีใครจักมาต่อสู้มันได้เลย มันไม่กลัวใคร หญิงผู้เป็นเมียก็ห้ามว่า เจ้าอย่าอวดอย่างนั้น ไม่ใช่เจ้ามีฤทธิ์ผู้เดียวผู้อื่นก็ยังมี ชายผู้เป็นผัวก็กล่าวคำแข็งว่า เจ้าว่าผู้อื่นยังมีฤทธิ์กว่าเรานั้น ไหนเจ้าไปหามาสิ ถ้าเจ้าหามาไม่ได้นั้น เราจักฆ่าเจ้าเสีย

หญิงผู้เป็นเมียก็กลัวผัวฆ่า ก็หนีไปหาผู้มีฤทธิ์ ไปหาไหนก็ไม่ได้ ไม่มีใครจักมาต่อสู้ได้ ก็หนีเข้าป่าไป ว่าจักหนีไปตายในป่า ก็ไปเจอพญาค่าง พญาค่างเห็นก็ถามว่า นางจักไปไหนและเข้าป่ามาผู้หนึ่งผู้เดียว นางหญิงผู้นั้นก็ตอบว่า เราจักมาตายในป่าที่นี้ เพราะว่าเราจักกลับบ้านไม่ได้ เพราะว่าชายผู้เป็นผัวมีฤทธิ์มาก ไม่มีใครจักต่อสู้ได้ ก็อวดตัวว่าใครจักมาต่อสู้มันก็มาเลย มันไม่กลัวใคร เราก็เตือนว่า อย่าไปอวดตัวผู้เดียว ผู้อื่นก็ยังมีมากกว่านี้อีกผัวเราก็กล่าวคำแข็งว่า ใครเก่งกว่าเราให้เจ้าไปหามา ถ้าเจ้า

หามาไม่ได้นั้น เราจักฆ่าเจ้าเสีย เราก็ขัดผัวเราไม่ได้ เราก็เดินไปหาผู้มีฤทธิ์ที่ไหนก็ไม่ได้ เราก็จึงหนีเข้าป่ามาที่นี้ พญาค่างก็บอกว่า มันมีฤทธิ์ขนาดใดให้นางไปบอกให้มันมาต่อสู้เราที่นี้สิ เราจักต่อสู้สักที ถ้าฤทธิ์มันดีมันจักชนะเรา ถ้าฤทธิ์เราดีเราจักชนะมัน

นางหญิงผู้นั้นได้ยินพญาค่างบอกอย่างนี้ แล้วนางก็ยินดีก็กลับมาบอกให้ชายผู้เป็นผัว ชายผู้เป็นผัวรู้แล้วก็จะเดินเข้าป่าไป ก็ไปเจอพญาค่างจริง ก็ถามต่อสู้พญาค่าง พญาค่างก็ยื่นหางมาให้ชายผู้นั้น ชายผู้นั้นก็วิ่งเข้ามาว่าจักถือหางพญาค่าง ว่าจักถือหางทุบกับต้นไม้ พญาค่างก็หลบหางขึ้นชายผู้นั้นจักกระเด็นไปตกเมืองวิเทหะ พระยาเมืองวิเทหะ ก็ถามว่า ท่านมาจากไหน ชายผู้นั้นก็ตอบว่า เราเดินมาในป่า เราก็เห็นพญาค่างตัวหนึ่งเราก็วิ่งเข้าไปจับหางมัน หวังว่าจักเอามาเป็นอาหาร พญาค่างตัวนั้นก็หลบหางขึ้น เราก็กระเด็นขึ้นอากาศมาตกที่นี้

พระยาวิเทหะก็ถามว่า ท่านจักกลับบ้านเมืองอยู่หรือ ชายผู้นั้นก็ตอบว่า เราจักกลับบ้านเมือง ก็ไม่รู้จักกลับบ้านเมืองอย่างไร พระยาวิเทหะก็เอามือขึ้น ก็บอกว่าถ้าจักกลับบ้านเมือง ก็ให้มานั่งฝ่ามือเรานี้ ชายผู้นั้นก็ขึ้นนั่งฝ่ามือ พระยาวิเทหะก็เป่าด้วยปาก ชายผู้นั้นก็กระเด็นมาตกบ้านเมืองที่เดิมด้วยแท้

พระยาวิเทหะและพญาค่าง ชายผู้มีฤทธิ์นั้น ชาติก่อนเขาเป็นพี่น้องเกิดร่วมท้องแม่เดียวกัน พร้อมกันถวายทานสลากภัตต์ ผู้พี่เขาทาน ๓ ชุด เมื่อตายก็ได้ไปเกิดเป็นพระยาวิเทหะ ชายคนที่สองถวายทาน ๒ ชุด เมื่อตายไปก็ไปเกิดเป็นพญาค่าง ชายคนที่สามถวายทาน ๑ ชุด เมื่อตายก็ได้ไปเกิดเป็นผู้มีฤทธิ์ ตั้งแต่นั้นมาคนทั้งหลายก็พากันนิยมกันทานสลากภัตต์ถึงกาลบัดนี้ ถ้าผู้ใดทานหลายชุดก็มีฤทธิ์มาก ผู้ใดทาน ๑ ชุด ๒ ชุด ก็มีฤทธิ์น้อยเหมือนชายสามพี่น้องนั้น

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๒

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุถือกัมมัฏฐานแล้ว ไม่ควรอวดตัวถือกัมมัฏฐานเก่ง ไม่ควรอวดตัวว่าตัวรู้กัมมัฏฐานมาก ไม่ควรถือกัมมัฏฐานหลายครู ถือกัมมัฏฐานนั้นให้ถือครูใดครูนั้น ทำตัวเป็นคนโง่ๆ จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน จึงจักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกจึงจักได้พึ่งเรา

๓๓
มุทิตานุสติกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๓

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินเข้าไปในป่าใหญ่ที่หนึ่ง ก็ไปเจอแม่ลิงตัวหนึ่ง มีลูก ๒ ตัว ตัวหนึ่งอุ้มไว้ด้านหลัง ตัวหนึ่งอุ้มไว้ด้านหน้า ถ้าเห็นคนก็ปิดตาลูกตัวหน้าเสียก็วิ่งไป นายใจมาก็เข้าใจว่า ชาติลูกรักแท้ จึงอุ้มไว้ทางหน้า ยังปิดตาลูกเสีย แล้วอุ้มเอาลูกชายวิ่งไปข้างหลังคงจักเสียใจเป็นแน่ นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้วก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๓

ครูบาก็เทศนาว่า ชาติลิงลูกรักมันเอาไว้ด้านหลัง ลูกชังมันเอาไว้ด้านหน้า เพราะลูกด้านหลังมันไม่ได้กินกับแม่มัน มันก็เอาให้ลูกไม้มากินผู้เดียวมันนาน ๆ ไปมันก็ช่างหากินผู้เดียวมันเอง ถ้ามันพลัดจากแม่มันแล้ว

มันก็คุ้มตัวมัน ตัวชังมันเอาไว้ด้านหน้านั้น มันให้ลูกหากินเอง ถ้าแม่มันเอาให้เอาลูกไม้มาว่าจักกิน มันก็ลู่เอากับแม่มากิน นานไปมันก็ช่างหากิน ถ้าพลัดแม่มันไปแล้วก็ไม่คุ้มตัวมัน มันก็มีความเวทนาตัวเดียวมันเอง

อนึ่ง มันเอาลูกรักไว้ด้านหลัง ลูกชังเอาไว้ด้านหน้านั้น มันระวังเมื่อยามชน ถ้าชนมาแล้วมันก็เก็บเอาลูกชังด้านหน้ามันทิ้งเสีย แล้วมันก็อุ้มเอาลูกรักด้านหลังมันวิ่งไป ที่คนได้เอามาเลี้ยงนั้น เป็นลูกชังมันทั้งนั้น ด้วยเหตุนั้น นิสัยมันไม่ดี

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุถือกัมมัฏฐานแล้ว ควรมีความรักเมตตาโปรดอริยะอุปัชฌาย์อาจารย์ ตนเป็นครูสั่งสอนตน และบิดามารดาพ่อแม่ที่ได้เลี้ยงได้ดูเรา แต่เมื่อน้อย คือให้ได้ฟังน้ำธรรมคำสอนแต่เก่าแต่โบราณ ให้รักด้านหลังมากกว่าด้านหน้า เพราะด้านหลังเป็นคุณเป็นบุญกับเรามาแล้ว ถ้าเรารักด้านหน้ามากกว่าด้านหลังนั้น จักเสียใจภายหลัง ให้รักด้านหลังไว้ด้านหน้าเหมือนลิงรักลูกนั้น

ลิงนั้นมันเป็นชาติสัตว์แท้ ๆ มันยังรู้ระวังเอาลูกรักไว้ด้านหลัง มันชนมาแล้วเก็บเอาลูกชังมันทิ้งเสีย

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๓

ยังมีสมัยหนึ่ง บ้านเมืองเกิดภัยอดข้าวอดน้ำ ยังมีชายผู้หนึ่งเลี้ยงลูกไม่คุ้มก็เกลียดลูก ก็เอาไปปล่อยในป่าใหญ่ที่หนึ่ง เมื่อจักเอาลูกไปปล่อยนั้นก็อุบายให้ลูกว่า พ่อจักหาข้าวมาเลี้ยงลูก ในบ้านในเมืองนี้ไม่พอ และตอนนี้พ่อจักพาลูกไปหากินลูกไม้หัวมันไปกินในป่านู้น ก็พาเอาลูกสองคน ชายคนหนึ่งหญิงคนหนึ่ง เดินไปในป่า ก็ไปพักอยู่ที่ต้นไม้มะเดื่อต้นหนึ่ง แล้วก็ตัดเอาไม้ไผ่มาทำกระบอก ๒ กระบอก ก็เจาะรูเสียแล้วให้ลูกทั้งสองลงไปตักน้ำ ถ้าลูกลงไปตักน้ำ แล้วผู้เป็นพ่อก็หนีกลับมาบ้านเสีย ผู้เป็นลูกก็

เอากระบอกลงในน้ำ น้ำก็ไหลเข้าทางปากกระบอกไหลออกทางก้น ไหลเข้าทางปากไหลออกทางก้น เมื่อใดก็ไม่เต็มสักที

ยังมีมเหสิกขาเทวดา รักษาป่าที่นั้น ก็มีความสังเวชเด็กน้อยผู้นั้นก็มาเนรมิตเป็นกาตัวหนึ่ง มาจับอยู่ต้นไม้ต้นนั้น ก็ร้องว่าก้นรั่วก้นรั่ว เด็กน้อยผู้นั้นก็ได้ยินเสียงการ้องว่า ก้นรั่วก้นรั่ว ก็ยกเอาก้นกระบอกมาดู ก็เห็นก้นรั่วจริง เด็กน้อยก็เอาใบไม้มาปิดเสีย แล้วก็ตักน้ำ แล้วก็กลับมาหาพ่อที่ต้นไม้มะเดื่อ ก็ไม่เห็นพ่อ ก็ร้องหาพ่อ พ่อก็ไม่ตอบที่ไหน อยากกินข้าวก็อยาก ก็เลยขึ้นกินมะเดื่อต้นนั้นคอยพ่อ พ่อก็ไม่มาหา ก็เลยกินมะเดื่ออยู่ที่นั้นทุกวัน นานไปก้นก็เป็นหาง คางก็เป็นหนวด ก็กลายเป็นลิงไปเสียแล้ว

ต่อมาภายหลังผู้เป็นพ่อก็ได้กินข้าวใหม่น้ำหวาน แล้วก็มีความรักลูกก็กลับไปร้องหาลูกที่ต้นมะเดื่อ ลูกก็ไม่ตอบอันใด ยังมีลิงสองตัว ผู้ตัวหนึ่งตัวแม่ตัวหนึ่ง ก็ลงต้นไม้มะเดื่อมาบอก ให้พ่อว่าพ่อครับ พ่อครับก้นเราก็เป็นหาง คางเราก็เป็นหนวด กินมะเดื่อสุกหวานกินตาลสุกส้ม กินข้าวต้มติดเท้าติดมือ ตีนมือเป็นขน กลับเมืองคนไม่ได้เสียแล้วพ่อครับ แล้วก็วิ่งขึ้นต้นไม้มะเดื่อ แล้วโห่ว่า ฮิ้วฮิ้ว ผู้เป็นพ่อก็มีความเสียใจ ก็ร้องไห้กลับบ้านดังเดิม

ด้วยเหตุนี้ ชังด้านหลังรักด้านหน้า เมื่ออดข้าวก็ชังลูก เมื่อได้กินข้าวมาแล้วรักลูกทีหลัง ย่อมได้เสียใจเมื่อภายหลัง ลิงสองตัวนั้นก็ขยายแพร่ลูกออกมากมาย ถึงกาลบัดนี้

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๓

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุถือกัมมัฏฐานแล้วควรรักด้านหลังมากกว่าด้านหน้า เพราะด้านหลังนั้นสืบมาแต่โบราณแล้ว เราคิดอะไร ถ้าคิดด้าน

หลังไม่สืบไปด้านหน้า ไม่มีที่สิ้นสุด เราชังด้านหลังไปรักด้านหน้า อาจจะพาหลงไม่รู้ตัว แม่ลิงถ้ามันชนมาแล้ว ก็ทิ้งลูกด้านหน้ามันทิ้งเสียและพาวิ่งไปหล่นเป็นแน่ ถ้าเรารักด้านหลังมากกว่าทางหน้า จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน จักเป็นที่พึ่งแก่โลก โลกจึงจักพึ่งเรา

๓๔
อุเบกขานุสติกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๔

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินเข้าไปในป่าที่หนึ่ง ก็ไปเห็นเสือตัวหนึ่งตายอยู่ในป่าที่นั้น ก็ไม่รู้ว่ามันเป็นอะไรตาย ก็ปาดดูท้องก็เห็นขนเม่นปักอยู่ตามไส้ตามท้อง ก็จึงรู้ว่ามันตายเพราะกินเนื้อเม่น นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๔

ครูบาก็เทศนาว่า เสือตายเพราะกินเนื้อเม่นนั้น ก็เพราะตัณหาความอยาก ชาติสัตว์และมนุษย์ ย่อมตายเพราะตัณหาและความอยาก เมื่ออยากมาแล้วก็ไม่รู้ว่าตัวจักตาย ไม่รู้ว่าอะไรจักมาเป็นเสี้ยนหนาม จักมาแทงท้องแทงไส้ ก็เพราะความอยาก

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุถือกัมมัฏฐานแล้ว ไม่ควรกินของอันจักมาเป็นเสี้ยนหนาม ของอันจักเป็นเสี้ยนหนามนั้น คือฆ่าเอาชีวิตผู้อื่นมากินด้วยตนเองหนึ่ง รู้แล้วว่าผู้อื่นฆ่ามาให้เรากินหนึ่ง ลักเอาของผู้อื่นมากิน

รู้แล้วว่าผู้อื่นลักเอาให้เรากินหนึ่ง ค้าขายกินกำไรหนึ่ง กู้ยืมเอาของผู้อื่นมากินหนึ่ง

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๔

ยังมีแรดตัวหนึ่ง พระพุทธเจ้าบอกว่า “ให้มากินหญ้าอ่อนน้ำใส” แรดก็ตอบว่า หาอะไร “ให้กินหญ้าอ่อนน้ำใส” แรดก็ตอบว่า อะไรนะ “ให้กินหญ้าอ่อนน้ำใส” แรดก็ตอบว่า อะไรนะ

พระพุทธเจ้าบอกครั้งที่สามแล้ว มันก็ตอบว่าไม่ได้ยิน ก็เลยเรียกบอกว่า ให้เรากินหนามกินน้ำด้านใต้ แรดก็รับเอาดื้อ ๆ ตั้งแต่นั้นมา แรดก็กินหนามมาถึงกาลบัดนี้ ขี้แรดเป็นหนามเหยียบไม่ได้ถึงกาลบัดนี้ ถ้าจักกินน้ำก็ลงทางเหนือล่องน้ำโครม ๆ แล้วกินทางใต้ถึงกาลบัดนี้

แรดได้กินหนามกินน้ำด้านใต้ ก็เพราะทำตัวไม่ได้ยิน หูแรดไม่ดีถึงกาลบัดนี้ เสือตายถอนขนเม่นก็เพราะตัณหา แรดได้กินหนาม ก็เพราะทำตัวไม่ได้ยิน

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๔

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุถือกัมมัฏฐานแล้ว ที่ควรกินก็ให้กิน ที่ไม่ควรกินก็ไปกิน ก็จะเหมือนเสือตายกับขนเม่นนั้น ที่ควรกินก็ไม่เหมือนแรดกินหนามนั้น ที่ได้ยินก็ให้รู้ว่าได้ยิน ที่ไม่ได้ยินก็ให้ว่าไม่ได้ยิน ที่รู้ก็ให้รู้ว่า ที่ไม่รู้ก็ให้ว่าไม่รู้ จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน จึงจักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกจึงจักได้พึ่งเรา

๓๕
อากาสานัญจายตนะกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๕

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปในป่าใหญ่ที่หนึ่ง ก็ไปเจอวัวกระทิงหมู่หนึ่ง ถึง ๕ โมงเย็น ก็พากันพักซ้อม (เคี้ยว) เอื้อง ถึง ๒ ทุ่ม มืดก็พากันพักนอนหลับ ถึงบ่าย ๔ ใกล้รุ่งแจ้งก็พากันไปหากิน ถึง ๘ โมงเช้า พากันลงนอนน้ำ ถึง ๕ โมงเย็นพากันซ้อมเอื้องอย่างนี้ลำดับไปทุกวัน ชาติสัตว์แท้ ๆ ก็ยังรู้เวลา นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๕

ครูบาก็เทศนาว่า ชาติสัตว์แท้ ๆ ก็ยังรู้เวลา ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุถือกัมมัฏฐานแล้ว ควรรู้เวลา

ถึงเวลาตะวันตกแล้ว ควรอาบน้ำสีตัว ทรงผ้าแล้วเข้าสู่เมตตาภาวนา ถ้าเมตตาภาวนาแล้ว ก็เข้าพร้อมสวดมนต์ โปรดเมตตาสัตว์และคนทั้งหลาย ให้พ้นจากภัยอันตรายหายพยาธิ ให้อยู่เป็นสุข

ถ้าจักใกล้แจ้งให้ล้างหน้าล้างตาแล้ว เข้าสู่เมตตาภาวนา ถ้าเมตตาภาวนาแล้วก็เข้าพร้อมสวดโปรดสัตว์และคนทั้งหลายให้พ้นจากราคะตัณหาโลภะ โทสะ โมหะ ระงับดับหาย ให้ได้อยู่เป็นสุข

ถ้าสว่างมาแล้ว ถึงเวลาฉันข้าวเช้าก็พร้อมกันฉันข้าวเช้า ถ้าฉันข้าวเช้าเสร็จแล้ว ก็พร้อมกันสวดตอบคำข้าว ที่ชาวบ้านด้วยปัจจัย ๑๒ ปัจจัย ๑๒ นี้ คือ ปฏิสังขาโย ทั้ง ๔ ยะถาทั้ง ๔ อัชชะมะยาทั้ง ๔ รวมเป็น ๑๒

ถ้าไม่ปฏิบัติตามที่กล่าวมาแล้ว ในปัจจัยทั้ง ๑๒ ก็ไม่ทำตามพระพุทธเจ้าได้ ถ้าไม่ได้ตามพระพุทธเจ้านั้น ก็ไม่ได้ถึงสวรรค์และนิพพาน ถ้าไม่ได้ถึงสวรรค์และนิพพาน ก็จักได้เกิดเป็นวัวเป็นควาย ให้ชาวบ้านใช้ไถนา และลากล้อหลายชาติหลายปางไม่รู้สิ้น

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๕

ยังมีควายตัวหนึ่งเห็นพระพุทธเจ้าเดินไปทิศต่าง ๆ ว่าจักไปตามพระพุทธเจ้า ก็เข้าไปหาพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็ว่า ท่านจักไปตามเรานั้น ให้ไปบอกแก่คนทั้งหลาย กินข้าว ๓ วัน ๆ ละมื้อนะ แล้วให้ไปตามเรา

ควายก็กลับมาบอกกับคนทั้งหลายว่า พระพุทธเจ้าสั่งมาว่าให้คนกินข้าววันละ ๓ มื้อนะ บอกให้คนแล้ว ก็กลับมาหาพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็ถามว่า ท่านได้บอกคนว่าอย่างไร ควายก็ตอบว่า ให้คนกินข้าววันละ ๓ มื้อ พระพุทธเจ้าก็บอกว่า ท่านไปบอกให้คนว่าอย่างนี้ ท่านไม่ได้ไปตามเราแล้ว ให้ท่านกลับไปไถนาให้เขาเสีย ควายก็กลับมาไถนาให้คนใช้กันถึงกาลบัดนี้

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๕

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุ ถือกัมมัฏฐานแล้ว เมื่อเราจักนุ่งผ้าคลุมผ้า ควรทำปฏิสังขาโยจีวรํ ยถาจีวรํ อัชชมยาจีวรํ เมื่อเราจักกินข้าวบิณฑบาตและโภชนะอาหารนั้น ควรทำปฏิสังขาโยนิโสบิณฑปาตํ ยถาบิณฑปาโต อัชชมยาบิณฑปาโต เมื่อเราจักเข้านอนที่นอนนั้น ควรทำปฏิสังขาโยนิโสเสนาสนํ ยถาเสนาสนํ อัชชมยาเสนาสนํ เมื่อเราจักกินหมากเมี่ยงบุหรี่นั้น ควรทำปฏิสังขาโยนิโสคิลา ยถาคิลา อัชชมยาคิลา จึงเจริญกัมมัฏฐาน จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกจึงจักได้พึ่งเรา

๓๖
วิญญาณัญจายตนกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๖

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปตามในเมืองก็ได้ยินข่าวว่า นักโทษคิดหนีออกจากคุกประมาณ ๕๐ คน ต่อมาภายหลังพวกนายคุมรู้ตัว ว่านักโทษคิดหนีออกจากคุก พวกนายคุมก็โทรศัพท์ขอตำรวจมาล้อมคุกไว้ แล้วก็จับเอานักโทษ ๕๐ คนมาไต่สวนต่างก็ซัดทอดกันไป จนมาถึงนายขาด้วน นายขาด้วนเป็นหัวหน้า นายคุมเพิ่มโทษนายขาด้วนขึ้นอีก นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้วก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๖

ครูบาก็เทศนาว่า นายขาด้วนรู้แล้วว่า โทษมีเต็มตัว แต่ไปหลอกให้เขาหลงตามอีก เขาก็เพิ่มโทษขึ้นอีก เมื่อรู้ตัวว่าโทษตัวมีอยู่แล้ว ก็ทำไปแล้วแต่พาเพื่อนทำตามด้วย เมื่อรู้ตัวว่าตัวทำ จักคิดหาทางออกอย่างไรก็ไม่ได้

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุถือกัมมัฏฐาน ไม่ควรสอนกัมมัฏฐานให้ใคร จักพาคนหลง กัมมัฏฐานนี้มีหลายอย่าง บางทีเราไปเรียนกัมมัฏฐานไม่ถูกเอามาสอนคน ถ้าคนรู้ไปมาก ๆ ต่อมาภายหลังกลัวจักมีคนผู้รู้กว่าเรา ว่าเราถือกัมมัฏฐานไม่ถูก ผู้รู้กว่าเราก็จักถามว่า กัมมัฏฐานอย่างนี้เราไปเรียนจากไหน ผู้นี้จักว่าไปเรียนกับผู้นั้น ผู้นั้นก็ว่าไปเรียนกับผู้นี้ ก็จักถามตัวเรา ถ้าเรารู้ตัวว่าพาคนหลง เราคิดอย่างไรก็ไม่ออก ยิ่งคิดก็ยิ่งจักหลงยิ่งกว่าเดิม ก็จักเสียหน้า

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๖

ยังมีนกตัวหนึ่ง จับอยู่กิ่งไม้มะกอกร้องว่า กอกร่วง กอกร่วง มะกอกก็ร่วงตกใส่หัวกวาง กวางก็เอาหัวไปชนใส่ต้นงา งาก็เข้าตาไก่ ไก่ก็ขึ้นจับรังมดแดง มดแดงก็ตื่นไปกัดกระรอก กระรอกก็วิ่งไปตามเครือมะกิ่ง มะกิ่งก็ร่วงตกใส่หัวอ้ายห่ำรูด อ้ายห่ำรูดก็จับเอาผลมะกิ่งมาทำโทษ ผลมะกิ่งก็แก้ตัวว่า ไม่ใช่เป็นเพราะเรา มดแดงวิ่งไปตามเครือเขา อยู่ไม่ได้ จึงจักร่วงมาโดนกระรอก กระรอกก็แก้ตัวว่า ไม่ใช่เป็นเพราะเรา มดแดงมันกัดเรา เราจึงวิ่งไปถูกรังมดแดง มดแดงก็แก้ตัวว่า ไม่ใช่เป็นเพราะเรา ไก่มันโผมาถูกหัวเรา เราจึงตื่นจับไก่ ไก่แก้ตัวไม่ใช่เป็นเพราะเรา งาร่วงเข้าตาเรา เราจึงบินจับงา งาก็แก้ตัวว่า ไม่ใช่เป็นเพราะเรา กวางมันมาถูกต้น เราจึงร่วงหล่นถูกกวาง กวางก็แก้ตัวว่า ไม่ใช่เป็นเพราะเรา มะกอกร่วงใส่หัวเรา เราจึงวิ่งจับมะกอก มะกอกก็แก้ตัวว่า ไม่ใช่เป็นเพราะเรา นกก็ว่ามะกอกร่วง เราจึงร่วงหล่นจับเอามะกอกไปหานก นกก็ไม่ว่าอย่างไร ก็เอามะกอกตีหัวนก จนหัวนกบวมพอง นกก็อายบินเข้าอยู่ป่าถึงบัดนี้ นกก็ไม่หากินตอนกลางวัน หากินตอนกลางคืนเพราะละอายหัวถึงบัดนี้ คนจึงเรียกกันว่า มะกอกวัดหัว (มะเหงกเขกหัว) ถึงกาลบัดนี้

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๖

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุ ถือกัมมัฏฐานแล้ว ไม่ควรสอนใครให้สอนตัวให้ถูก ให้เก่ง คนทั้งหลายหากจักรู้เอาเอง ถ้าเราไม่รู้แล้วเขาหากจักไหลหาเอาเอง จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน จึงจักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกจึงจักได้พึ่งเรา

๓๗
อากิญจัญญายตนกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๗

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบา อยู่ไปไม่นานแล้วก็เดินไปในป่า ก็ไปเห็นอะไรก็ไม่รู้ จักว่าสัตว์ก็ไม่ใช่ จักว่าคนก็ไม่ใช่ ตัวใหญ่โต เอาเชือกพันวาไปล้อมไว้ก็ไม่พอ มีปากอยู่ด้านเหนือ ด้านใต้มีลิ้นยาวไปด้านเหนือด้านใต้ ลิ้นยาวนั้นเราจักเดินไป ๓ วันก็ไม่สิ้นสุด กลืนอาหารเข้าทางด้านเหนือ โผล่ออกปากด้านใต้ กลืนเข้าปากด้านใต้ โผล่ออกปากด้านเหนือ กลืนไปกลืนมาทุกวันทุกคืนไม่รู้อิ่ม อาหารก็ไม่รู้หมด นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๗

ครูบาก็เทศนาว่า ตัณหามนุษย์เรานี้ แรงเหลือทุกประการ กำลังช้างธรรมดานี้พันตัว จึงจักเท่ากำลังช้างฉกรรจ์ตัวหนึ่งกำลังช้างฉกรรจ์พันเชือก จึงจักเท่ากำลังช้างสารตัวหนึ่ง

ตัณหามนุษย์คนเรานี้เอามาผ่า ๑ เอาส่วนหนึ่งมาวางไว้ แล้วเอากำลังช้างสารพันตัวมาลากก็ไม่ชนะ ใหญ่ยิ่งกว่าใหญ่ เอาดอยอินทนนท์มารวม ดอยอินทนนท์ก็ยังน้อยอยู่ สูงยิ่งกว่าสูง เอาดอยอ่างสรงเชียงดาวมารวม ดอยอ่างสรงเชียงดาวก็ยังต่ำอยู่ แข็งยิ่งกว่าแข็ง เอารถบด ๑,๐๐๐ ลำมาบดก็ไม่แตก เอาเลื่อย ๑,๐๐๐ ใบมาเลื่อยก็ไม่ขาด อยากมีลูกอยากมีเมียก็เพราะตัณหา อยากมีเงินอยากมีทองก็เพราะตัณหา อยากมีไร่อยากมีนาก็เพราะตัณหา อยากมีวัวอยากมีควายก็เพราะตัณหา เป็นทุกข์

ไม่รู้สิ้นก็เพราะตัณหา อยากมีช้างอยากมีม้าก็เพราะตัณหา เป็นเศรษฐีก็เพราะตัณหา เชือกพันวาล้อมรอบไม่สนิทก็เพราะตัณหา ผุดขึ้นเหนือล่องใต้ก็เพราะตัณหา มีลิ้นยาวไปเหนือไปใต้ เดินเท้าไป ๓ วันไม่สิ้นสุดตัณหา ลิ้นเข้าปากทางเหนือโผล่ออกปากทางใต้ก็ตัณหา ลิ้นเข้าปากทางใต้โผล่ออกปากทางเหนือก็ตัณหา ตายก็เพราะตัณหา

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๗

ยังมีพราหมณาจารย์ผู้หนึ่ง ชื่อว่า ชูชกพราหมณ์ โลภด้วยตัณหาความรักเมีย อยากได้คนใช้ก็เดินเข้าป่าไม้หิมพานต์ ไปขอเอากัณหาชาลีกับพระยาเวสสันดร พระยาเวสสันดรก็ให้ทานกัณหาชาลี ได้แล้วก็พามาว่าจักเอาไปให้เมีย ก็หลงเข้าไปในเมือง เชตุธนคร พระยาสัญชัยก็ไถ่เอากัณหาชาลี ด้วยช้างร้อย ม้าร้อย รถร้อย วัวร้อย ควายร้อย หญิงร้อยชายร้อย เงินร้อย ทองร้อย ปราสาทหลังหนึ่ง ไถ่ชาลีกัณหา พระยาสัญชัยก็เอากัณหาชาลีไปเสีย พราหมณ์ก็ขึ้นอยู่ปราสาท อยู่ไปไม่นานนางใช้ทั้งหลายก็หน่ายชัง ก็พากันทำอาหารให้กินคนละน้อย เลี้ยงอาหารร้อยนางนั้น ก็ท้องแตกตายไป ด้วยเหตุนี้ ตัดตัณหาไม่ได้ก็ตายเพื่อตัณหาเชือกพันวาอ้อมไม่ได้รอบนั้น คือดอยขุนตาลบัดนี้ และมีปากโผล่เหนือโผล่ใต้นั้น คือ ถ้ำขุนตาลบัดนี้ มีลิ้นยาวไปเหนือไปใต้นั้น คือทางรถไฟบัดนี้ มีอาหารกลืนโผล่เหนือโผล่ใต้ กลืนทั้งกลางวันกลางคืนไม่รู้อิ่ม คือ รถไฟบัดนี้

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๗

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุถือกัมมัฏฐานแล้ว ควรตัดตัณหาให้ขาดเสียก่อน จึงจักเป็นกัมมัฏฐานได้ ถ้าตัดตัณหาไม่ขาด ตายก็จักได้เป็นเปรต

ตัวใหญ่เท่าดอยอินทนนท์นั้น มีตัวเท่าดอยอ่างสรงเชียงดาวนั้น เปรตเกิดกับตัณหา ตัณหาใหญ่เท่าใดเปรตก็ใหญ่เท่านั้น ตัณหาก็คือเปรต เปรตก็คือตัณหาอันเดียวกัน ถ้าตัดตัณหาขาดแล้ว เข้าถือกัมมัฏฐานได้ ๗ วันได้ฌานเลย จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน จึงจักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๓๘
เนวสัญญานาสัญญายตนกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๘

นายใจมาก็ได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นาน ก็จะเดินไปป่าใหญ่ที่หนึ่ง ก็ไปเจอช้างตัวหนึ่ง ช้างก็ไล่ก็วิ่งขึ้น ช้างขึ้นไม่ได้ ช้างก็หมอบอยู่ที่นั้น ก็ไปเจอเสือ ๆ ก็ไล่อีก เสือไล่ไม่ทันเสือก็หมอบอยู่ที่นั้น ก็วิ่งขึ้นถึงบนเขา จักลงทางหน้าก็ไม่ได้ ก็เลยไปแอบอยู่หลังเขาที่นั้น ก็ดูลงไปทางตีนเขาข้างหน้าก็เห็นบ้านเมืองเป็นอันมาก นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๘

ครูบาก็เทศนาว่า เมืองอันนั้นชื่อว่า เมืองกาละนคร มีประตู ๒ ประตู มีนายรักษาประตู ๆ ละ ๑ คน คนหนึ่งไล่เข้า คนหนึ่งไล่ออกอยู่ทุกวัน มีกาตัวหนึ่ง มีม้าตัวหนึ่ง นายประตูก็ไล่เข้าไปกวนเมือง นายประตูผู้ไล่ออกก็ไม่ไล่ออกง่าย ๆ

ถ้านาน ๆ ไปแล้ว นายประตูผู้ไล่ออก ก็ไล่ออก ถ้านายประตูผู้ไล่ออกไล่ออกไปแล้ว

นายประตูผู้ไล่เข้าก็ไล่หมา ๓๒ ตัวเข้าอีก หมา ๓๒ ตัวก็ไล่กัดสัตว์ กัดคน กัดวัว กัดควาย กัดครัวปลูกลูกฝัง จนพอฉิบหาย นายประตูผู้ไล่ออก ก็ไม่ไล่ออกง่าย ๆ ถ้านาน ๆ ไปแล้ว นายประตูผู้ไล่ออกก็ไล่ออก ถ้าหมา ๓๒ ตัวออกไปแล้ว แผ่นดินก็พังไปหมดสิ้น ๓๒ แห่ง น้ำก็แล้งไปหมด ๓๒ แม่ ลมก็ตีเข้ามา ๗ ทิศ ไฟก็อ่อนลงไป ถ้าไฟดับไปแล้ว เวียงกาละนครก็เลยร้างไป

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๘

ช้างตัวไล่ขึ้นเขานั้น คือ แก่ความชราเฒ่าแก่ของเรา ดอยที่เราวิ่งขึ้นนั้น คือ พยาธิความเจ็บไข้ได้ป่วยของคนเรา เขาที่เราวิ่งขึ้นนั้น คือ ความทุกข์ความสุขไม่รู้แล้วของเรา เมืองกาละนครกว้างศอกยาววาหนาคืบนั้น ก็ได้แก่ ตัวเรา ประตู ๒ ประตูนั้น ก็ได้แก่ รูปาก รูทวารของเรา นายประตูผู้ไล่เข้านั้น คือ ความใคร่อยากใคร่กินอาหารอันอร่อยอันดีของเรา นายประตูผู้ไล่ออกนั้น คือ ถ่ายหนักถ่ายเบา ถ่ายอุจจาระปัสสาวะ

กาตัวนั้นก็คือ กาลกรรม อันจักพาให้เรากระทำร้ายอันไม่ดี ม้าตัวนั้น คือ มโนใจ จักพาให้เราคิดความร้าย อันไม่ดี

หมา ๓๒ ตัวนั้น คือ อาการทั้ง ๓๒ อันจักกระทำแก่เรา แผ่นดินขาดพังไปนั้น ก็ได้ปฐวีธาตุ ๒๐ ของเรา น้ำแล้งไปนั้น ก็ได้แก่อาโปธาตุ ๑๒ ของเรา ลมตีเข้ามาทิศทั้ง ๗ นั้น ก็ได้แก่วาโยธาตุทั้ง ๗ ของเรา เมืองกาละนครอันกว้างศอกยาววาหนาคืบดับไปนั้น คือ ความตาย

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๘

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุ ถือกัมมัฏฐานแล้ว ควรละวางกายคตา (อาการ ๓๒) นั้น จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน จึงจักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกจึงจักได้พึ่งเรา

๓๙

อาหาเรปฏิกูลสัญญากัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๙

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปตามแม่น้ำ ก็ไปเห็นน้ำไหลลงแก่งผีหลอก แล้วก็ไหลลงแก่งสบห้วยด้วย แล้วก็ไหลลงแก่งสบห้วยแม่มะเร่ง ไหลลงถึง ๓ แก่งแล้ว มันก็ไหลลงเรื่อย ๆ ก็ไม่รู้ไหลกลับคืนเหมือนเดิม นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๙

ครูบาก็เทศนาว่า ชาติน้ำนั้น มันมีศีลมีสัจจะ มันถือทางเดียว ถือเอาแต่ไหลลงใต้เท่านั้น ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุ ถือกัมมัฏฐาน แล้วควรถือศีลถือสัจจะ ถืออันใดอันนั้นเป็นดั่งน้ำไหลลงใต้ ไม่ไหลขึ้นเหนือนั้น จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน

นิทานกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๙

ยังมีพรานป่าผู้หนึ่ง เดินไปในป่า ไปหาฆ่าสัตว์มากินทุกวัน ยังมีวันหนึ่ง ไปเจอพระฤๅษีตนหนึ่ง พรานป่าก็เข้าไปหาพระฤๅษี พระฤๅษีก็ให้คำสอนพรานป่าว่า

ท่านฆ่าสัตว์ตัดชีวิตมากินทุกวันอย่างนี้ ท่านจักมีบาปมากนัก ให้ท่านรับเอาศีล ๕ เสียนะ ท่านจักพ้นจากบาป อันท่านได้ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตนั้น พรานป่าก็รับเอาศีล ๕ กับพระฤๅษี

รับเอาศีล ๕ กับพระฤๅษี แล้วก็กลับมาบ้าน ก็ไม่ได้เนื้อมาสักอย่าง ผู้เป็นเมียก็ถามว่า วันนี้ทำไมไม่ได้เนื้ออะไรมาสักอย่าง พรานผู้เป็นผัวก็ตอบว่า เราไม่ได้ฆ่าสัตว์แล้ว เพราะว่าเราได้รับเอาศีล ๕ กับพระฤๅษีเสียแล้ว

ผู้เป็นเมียก็กล่าวคำสามหาวว่า เจ้าได้รับเอาศีล ๕ กับพระฤๅษี ก็ให้เจ้าไปอยู่กับพระฤๅษีเสีย อย่าได้มาอยู่กับเรา เจ้าจักเอาอะไรมาเลี้ยงเรา พรานผู้เป็นผัวก็ตกใจ กลัวเมียไม่ให้อยู่ด้วย ก็กลับไปคืนศีล ๕ กับพระฤๅษี ว่าเราขอคืนศีล ๕ นี้ เสียนะ เราไม่มีอันใดไปเลี้ยงเมียเรา เมียเราก็ไม่ให้อยู่ด้วย

พระฤๅษีก็บอกว่า ถ้าท่านไม่รับเอา ๕ เส้นนี้ ให้ท่านรับเอาข้อหนึ่ง พรานก็ว่าจักให้เรารับเอาข้อไหน พระฤๅษีก็บอกว่า ให้เอาข้อปาณา ไม่ให้ฆ่าสัตว์ พรานป่าก็ว่าเอาไม่ได้ข้อนี้ แล้วเมียเราไม่ให้อยู่ด้วย พระฤๅษีก็บอกว่า ให้เอาข้ออทินนา ไม่ให้ลักเอาของท่าน พรานป่าก็บอกว่าไม่ได้ บางทีเห็นของท่านงามก็อยากได้ พระฤๅษีก็บอกว่า ให้เอาข้อมุสาไม่ให้หลอกลวงท่าน พรานก็บอกว่าไม่ได้ ไม่หลอกลวงท่านบางทีท่านหลอกลวงเรา พระฤๅษีก็บอกว่า ให้เอาข้อสุรา ไม่ให้กินเหล้า พรานก็บอกว่าเอาไม่ได้ เห็นเพื่อนสนุกเราก็อยากสนุก พระฤๅษีก็บอกว่า ให้เอาข้อกาเม ไม่ให้เล่นชู้สู่เมียท่าน พรานป่าก็ถามว่า เมียเราเล่นได้ไหม พระฤๅษีไม่พูด พรานป่าก็ชอบใจว่า เราจักเอาข้อนี้แล้ว เพราะเมียเรามี

พระฤาษีก็บอกว่า ถ้าท่านจักเอาเส้นเดียวนี้ ให้ท่านมีสัจจะ พรานป่าก็ถามว่า สัจจะนั้นเป็นอย่างไร พระฤาษีก็บอกว่า วันใดจักเอากวางตัวผู้ก็เอากวางตัวผู้จริง ๆ วันใดจักเอากวางตัวเมียก็ให้เอากวางตัวเมียจริง ๆ พรานป่าก็รับเอาว่า ดี ๆ แล้ว กวางมีมากในป่า จักเอาอย่างไรก็ได้

ต่อมาภายหลังพรานป่าก็ตั้งสัจจะ ว่าจักเอากวางตัวผู้ ก็เดินไปในป่าไปหากวางตัวผู้ ก็ไม่เห็นกวางตัวผู้ที่ไหน ก็เห็นแต่กวางตัวเมีย พรานป่าก็ไม่เอา ก็กลับมา ถึงวันรุ่งขึ้นพรานป่าก็เดินไปอีก ว่าจักเอากวางตัวผู้ ก็เดินผ่านขึ้นเขาไป ก็ไปเห็นกวางตัวผู้หลังเขาที่นั่น พรานป่าก็ยิงกวางผู้ตัวนั้นตายทันที พรานกำลังจะเอาเนื้อกวางก็มีความหิวน้ำ

ยังมีพระฤาษีตนหนึ่ง เดินผ่านมาที่นั้น พรานป่าก็บอกว่า ขอพระฤาษีบอกให้น้ำไหลขึ้นเขามาหาเราด้วย เราอยากกินน้ำ พระฤาษีก็ตอบว่า มึงเป็นคนหาศีลหาธรรมไม่ได้ จักให้เราบอกให้น้ำมาหาเจ้า มันจักมาอย่างไร พระฤาษีก็เดินไปเสีย ถ้าพระฤาษีตนนั้นเดินไปแล้ว ยังมีพระฤาษีมาอีกตนหนึ่ง พรานป่าก็บอกว่า ขอพระฤาษีบอกให้น้ำมาให้เราด้วย พระฤาษีก็ร้องบอกว่า เดี๋ยวก็จักบอกน้ำมาให้พระฤาษีก็ลงเขาไปหาน้ำ บอกให้น้ำว่าน้ำเจ้าให้เจ้าไหลขึ้นเขาไปหาพรานป่าหลังเขาด้วย น้ำก็ไหลขึ้นเขาไปพรานป่าก็ได้กินน้ำเพราะพระฤาษีตนที่มาทีหลัง พระฤาษีตนมาทีหลังนั้น บอกให้น้ำขึ้นเขาไปแล้วก็เดินไปเสีย ต่อที่หลังพระฤาษีตนไปก่อนนั้นกลับมาอีกก็มาเห็นน้ำไหลขึ้นเขา ก็มีความสงสัย ก็ขึ้นเขาไปหาพรานป่า ก็ถามพรานป่าว่าเจ้าทำอย่างใดให้น้ำไหลขึ้นเขามาอย่างนี้ พรานป่าก็ตอบว่า ก็เรามีศีลมีธรรมมีสัจจะ เราก็จึงเรียกเอาน้ำไหลขึ้นเขามาได้ เจ้าหาศีลหาธรรมหาสัจจะไม่ได้ จักเรียกน้ำขึ้นเขามาหาเราไม่ได้ พระฤาษีตนนั้นก็ตอบว่า ถ้าศีลธรรมเจ้าดี เราก็จักมาเรียนกับเจ้า พรานป่าก็ตอบว่า เจ้าจักมาเรียนเมื่อใด พระฤาษีก็ตอบว่า เราจักมาเรียนวันพรุ่งนี้ พรานป่าก็ตอบว่า จักมาเรียนวันพรุ่งนี้ก็มา พระฤาษีได้นัดกับพรานป่าดังนี้แล้ว ก็จากพรานป่า

ไปอยู่ตามที่เดิม เมื่อพระฤาษีกลับไปอยู่ตามเดิมแล้ว ฝนก็ตกน้ำก็นอง พระฤาษีมาตามนัดไม่ได้ วันมะรืนจึงจักมาหาพรานป่าได้ พรานป่าเห็นว่า พระฤาษีผิดนัดว่า จักมาวันพรุ่งนี้กับมาวันมะรืน พรานป่าก็ต่อว่า เจ้าไม่มีศีลไม่มีธรรมไม่มีสัจจะ ผิดนัดเราว่าจักมาวันพรุ่งนี้กลับมาวันมะรืน พรานป่าก็เอาคำพูดของพระฤาษีตอบพระฤาษี เดิมพระฤาษีว่าให้พรานป่า ว่าเจ้าไม่มีศีลไม่มีธรรมฆ่าสัตว์ตัดชีวิตกินทุกวัน จักให้เราเรียกน้ำมาให้เจ้าจักได้อย่างไร พระฤาษีก็กล่าวว่า คุณเจ้าดีเรามาแข่งฤทธิ์กันไหม พรานป่าก็ตอบว่า จักแข่งแบบใด พระฤาษีก็ตอบว่า ก็จักจับเจ้าพุ่งเข้ากอไผ่ ถ้าคุณเราดีเจ้าจักโผล่ออกข้างหน้า ถ้าคุณเจ้าดีเจ้าจักจับเราพุ่งเข้ากอไผ่ เราจักโผล่ออกข้างหน้า พระฤาษีก็จับพรานป่าพุ่งเข้ากอไผ่โผล่ออกข้างหน้า พรานป่าก็กลับมาจับพระฤาษีพุ่งเข้ากอไผ่ก็ไม่โผล่ พระฤาษีก็ติดอยู่ในกอไผ่ พรานป่าก็เอาไฟเผากอไผ่ ไฟก็ไหม้ทั้งพระฤาษี พระฤาษีก็ไปสุกเสียในกอไผ่ที่นั้น ต่อนั้นมาคนก็เรียกไผ่นั้นว่าไผ่สีสุก ถึงกาลบัดนี้ พรานป่าผู้นั้นก็รักษาศีลเส้นเดียว ตลอดจนสิ้นอายุ คนสิ้นอายุก็จุติตาย ก็ได้ขึ้นไปเกิดเป็นพระยาพรหม ชื่อว่าสุรันทะปราบสรวงสวรรค์ชั้นฟ้าวันนั้นแล ด้วยเหตุนี้คนทั้งหลายอาราธนาศีล ว่าวิสุง วิสุง ถ้าผู้ใดอาราธนาศีลว่าวิสุงวิสุงนั้น ถ้ารักษาตราบเท่าชีวิต ก็จักได้เป็นพระยาพรหมดั่งพรานป่านั้น ถ้าผู้ใดอาราธนาศีลว่าวิสุงวิสุง แล้วไม่รักษาตราบเท่าชีวิตนั้น ไม่มีประโยชน์เท่าหลอกพระสงฆ์องค์เจ้าเสียเปล่า ๆ

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๕

ถ้าเราได้บวชเป็นพระภิกษุ ถือกัมมัฏฐานแล้ว ควรให้มีสัจจะเป็นดั่งน้ำไหลลงแก่ง และพรานป่านั้น จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน ก็จักเป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

๔๐
จตุธาตุววัตถานกัมมัฏฐาน

มูลเหตุกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑๐

นายใจมา ได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปตามบ้านตามเมือง ก็ไปรู้ข่าวว่าคนฆ่ากันตาย ผู้หนึ่งเป็นผู้ฆ่า ผู้หนึ่งเป็นผู้จ้าง ศาลตัดสินว่าผู้ฆ่าเป็นโทษน้อย ผู้จ้างเป็นโทษหนัก นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑๐

ครูบาก็เทศนาว่า ฆ่าคนโทษมี ๒ ประการ คือด้วยเจตนาด้วยตนหนึ่ง จ้างเพื่อนไปฆ่าหนึ่ง ฆ่าคนด้วยเจตนาให้คนตายนั้น เป็นโทษหนัก พระพุทธเจ้าโปรดไม่ได้ จ้างเพื่อนไปฆ่าให้คนตายนั้น เป็นโทษหนัก พระพุทธเจ้าโปรดไม่ได้ฆ่าคนสาเหตุ มี ๓ ประการ คือบาปหนึ่ง กรรมหนึ่ง โทษหนึ่ง บาปนั้นก็ผู้จ้างเพื่อนไปฆ่าคนนั้น จักได้ตกมหาวิบากอยู่ในนรกประมาณอ่านนับไม่ได้ กรรมนั้นคือผู้ตายนั้น เกิดมาอีกชาติหน้า จักได้ฆ่าผู้ฆ่าชาตินี้แทนอีก โทษนั้นจักได้ติดคุกทั้งผู้จ้างฆ่าผู้ฆ่านั้น จักได้ติดคุกน้อย เพราะเจตนามันไม่ฆ่าคน เจตนามันอยากได้เงิน ธรรมดาอยากได้เงินนั้นก็อยากได้ทุกคน จักจ้างมันร้อยหนึ่งมันก็ไม่เอา ๒ ร้อยมันก็ไม่เอา พันหนึ่งมันก็ไม่เอา ๒ พัน ๓ พัน ๔ พัน ถ้าเงินพอแล้วมันจึงไม่เสียดายชีวิตแห่งคน มันจึงฆ่าให้คนตาย ด้วยเหตุนี้ โทษผู้ฆ่าจึงน้อยกว่าผู้จ้าง ผู้จ้างนั้นจักได้ติดคุกหนัก เพราะเจตนามันอยากฆ่าคนให้ตาย มันฆ่าไม่ได้ก็จ้างเพื่อนไปฆ่า จ้างร้อยหนึ่งเพื่อนไม่เอา ต่อสองร้อยเพื่อนไม่เอา ต่อ

พันหนึ่งเพื่อนไม่เอา ต่อ ๒ พัน ๓ พัน ๔ พัน เพื่อนจึงเอา ถ้าเขาเอาก็ยินดีเงิน ๒ พัน ๓ พัน ๔ พัน ไม่เสียดาย คนไม่ตายผู้ฆ่าคนตายเพราะผู้จ้าง ด้วยเหตุนี้ ผู้จ้างโทษหนักกว่าผู้ฆ่า ไปฆ่าคนตาย ศาลตัดสินตลอดชีวิต องคุลีมารฆ่าคนตายด้วยมือตน ไม่พอพันยังคนหนึ่ง พระพุทธเจ้าจับแขนไปบวชได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันต์ทันที เหตุตนฆ่าท่านตายไม่พ้นชาติยังชาติเดียวยังมีสมัยหนึ่งปางเมื่อพระพุทธเจ้าทรมาน ยังมีวันหนึ่งพระพุทธเจ้าพร้อมกับด้วยพระอรหันต์ ๕๐๐ ว่าจักไปโปรดสัตว์ ก็เดินไปทุกบ้านทุกเมือง ยังมีเมืองอันหนึ่ง ยังมีเศรษฐีคนหนึ่ง รู้ว่าพระพุทธเจ้าจักมาโปรด ก็พร้อมกันทั้งบ้านทั้งเมือง เตรียมข้าวน้ำโภชนาอาหาร ฆ่าวัวฆ่าควายฆ่าหมู ทำไว้เป็นเครื่องอาหารการกิน ลงมือเสียเงิน แสนหนึ่ง ไว้ต้อนรับพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็เดินมาถึงในเขตเมืองนั้น ก็มองมัคคญาณเห็นพระปู่เศรษฐีกระทำบาปหนัก ก็บอกให้พระอรหันต์ ๕๐๐ ว่า ทางเส้นนี้เป็นขวากเป็นหนามนัก เราไม่ควรไปเราควรเว้นไปทางนอกเมืองเสีย ก็พาเอาพระอรหันต์อ้อมเมืองทางนอกไปโผล่ออกข้างหน้า หนามก็เกาะผ้าอรหันต์ ก็ขาดไปเป็นรูอรหันต์ก็ไหว้พระพุทธเจ้าว่า หนทางผ่านกลางเมือง ดีแท้ ๆ ตรงด้วย พระพุทธเจ้าว่า เป็นขวากเป็นหนาม แต่มาทางนอกเมืองเป็นป่าเป็นหนามก็เกาะผ้าขาดเป็นรู พระพุทธเจ้าก็เทศนาว่า หนามปักผ้าเรานั้นเย็บได้ หนามนอกเมืองนั้น มันเป็นป่า มันอยู่สูงมันไม่ปักเท้าเรา มันปักแต่ผ้าเรา เราเดินไปก็ได้หนทางผ่านกลางเมืองนั้นมันสะอาดหนามไม่มีแต่มันแอบอยู่ทางตามฝุ่นตามดิน ถ้ามันได้ปักเท้าเรา เราเดินไม่ได้ ยังมีพระปู่เศรษฐีกระทำบาปหนัก ฆ่าวัวฆ่าควาย ฆ่าหมูฆ่าไก่ทำเป็นอาหารการกิน ไว้ต้อนรับเรา ถ้าเราเดินไปทางเส้นตรงนี้ สัตว์ทั้งหลายพวกนั้นก็จักว่า สัตว์ทั้งหลายตายเพราะเรา ด้วยเหตุนี้ เราจักเดินไปทางเส้นสะอาดเส้นตรงไม่ได้ เราจักไปโปรดสัตว์ทั้งหลายพวกนั้น เศรษฐีคนนั้น ก็มีโทษหนักอยู่แล้ว เราจักไปโปรดเศรษฐีคนนั้น สัตว์ทั้งหลายพวกนั้นเขาก็ไม่พอใจธรรมดาว่าไว้ว่าเรา อย่าจ้างเพื่อนฆ่าสัตว์หนึ่ง อย่าไปซื้อเอาเนื้อสัตว์ที่เขาฆ่าหนึ่ง อย่า

เข้าไปอาศัยอยู่บ้านที่เขาฆ่าสัตว์นั้นหนึ่ง คนผู้จ้างผู้อื่นฆ่าสัตว์ก็ดี คนผู้ไปซื้อเนื้อสัตว์ก็ดี คนผู้อาศัยโปรดคนผู้ฆ่าสัตว์ก็ดี ก็มีบาปหนัก สัตว์นั้นก็ไปปรากฏเป็นวัวอยู่นรก ตัวเท่าช้างมีเขา คมเหมือนมีดโกน คนผู้จ้างเพื่อนฆ่าสัตว์ก็ดี คนผู้ไปซื้อกินก็ดี คนผู้ไปอาศัยโปรดกินผู้ฆ่าสัตว์ก็ดี คนตายก็ไปหาวัวตัวนั้น วัวตัวนั้นก็ว่าเจ้านี้แหละจ้างผู้อื่นฆ่าเรา ไปซื้อกินซึ่งเราไปโปรดผู้ฆ่าเรา เราตายก็เพราะเจ้านี้แล้ว แล้วก็ขวิดตกไปตกมาจนเหนื่อยถ้าเหนื่อยแล้วจึงยั้งก็กำจัดขน จัดขนได้ทีละนิ้ว ๒ นิ้ว ถ้าหายเหนื่อย ก็ขวิดอีกจนเหนื่อยถ้าเหนื่อยแล้วก็หยุดพัก ถ้าหยุดแล้วก็กำจัดขนอีกลำดับจนหมดขนวัว ถ้าหมดขนวัวแล้ว โทษและกรรมก็สิ้น ถ้าโทษและกรรมสิ้นแล้วคนผู้นั้นถ้ากระทำบุญไว้มาก ก็จักได้ไปหาทางบุญ ถ้ากระทำบาปไว้มากก็จักได้ไปหาทางบาปตามกรรมตามบุญใครของมัน วัวตัวนั้นกันแทนกรรมกับคนผู้นั้นแล้ว ก็จักได้มาเกิดเป็นคน คนผู้ฆ่าวัวนั้นกันตายก็จักได้มาเกิดเป็นวัว ก็จักได้ฆ่ากันไป ๆ มา ๆ หลายชาติหลายปาง ไม่รู้แล้ว

ครูบาขาวปีสอนกัมมัฏฐาน ข้อที่ ๑๐

เราได้บวชเป็นพระภิกษุถือกัมมัฏฐานแล้ว ไม่ควรฆ่าสัตว์ ไม่ควรยินดีซึ่งคนฆ่าสัตว์ รู้ว่าเขาฆ่าสัตว์อยู่ที่นั้น ไม่ควรไปซื้อกิน รู้ว่าคนฆ่าสัตว์อยู่ที่นั้น ควรไปโปรดจักเป็นโทษกับตัว เราควรหลีกเว้นเสียในฐานะที่นั้นถ้าเราหลีกเว้นเสีย ยังการทำบาปฝูงนั้น จึงจักเจริญด้วยกัมมัฏฐาน จักได้เป็นที่พึ่งแก่โลก โลกก็จักได้พึ่งเรา

กัมมัฏฐาน ๔๐ ทัศ จบเท่านี้

มูลเหตุการหลงป่าตอนกลางวัน

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปในป่า ก็ไปหลงอยู่ในป่า ไม่รู้ทิศ หลงอยู่ที่นั้นได้ ๒ วัน ๓ วันจึงรู้จักป่าที่นั้น ในป่าที่นั้นก็เคยเดินเที่ยวอยู่บ่อย ๆ ก็ยังไม่หลง ครั้งนี้ทำไมมาหลง เมื่อรู้ทิศจนหาทางออกได้แล้ว เมื่อนายใจมาเห็นเหตุอย่างนี้แล้ว ก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภการหลงป่าตอนกลางวัน

ครูบาก็เทศนาว่า ถ้าเราเดินไปในป่า ควรระวังเครือเขาใหญ่น้อยประมาณเท่านิ้วมือขึ้นไป เครือเขาอันใดก็ตาม มันไม่มีพันธุ์ ถ้ามันเลื้อยเครือไปตามหน้าแผ่นดิน เลื้อยไปแล้วหันกลับมาพาดทางต้นแล้วเลื้อยไปนั้นไม่ควรข้าม ถ้าข้ามหลงป่าเป็นแน่

ประการหนึ่ง เครือเขาหย่อนลงมาจากปลายไม้ลงมา แล้วกลับหันขึ้นไปตามลำต้นมันนั้นอย่าได้ขึ้น ถ้าขึ้นหลงป่าเป็นแน่ ประการหนึ่ง เราเดินไปในป่าสองคน หลงคนหนึ่งไม่หลงคนหนึ่ง ให้เอาคนไม่หลงเป็นหลัก จึงจักถึงบ้าน

ประการหนึ่ง เราเดินไปในป่าผู้เดียว มีสุนัขตัวหนึ่ง ถ้าเราหลงป่าไม่รู้ทิศ ให้เอาสุนัขเป็นหลัก อย่าเอาข้าวให้มันกิน ถ้าเอาข้าวให้มันกิน มันไม่กลับ มันจักตามเราไป ถ้ามันไม่ได้กินข้าว มันอยากข้าว มันหากจักกลับ ถ้ามันกลับมาบ้านนั้น เราค่อยตาม มันไปจึงจักถึงบ้าน

ถ้านอนในป่าให้มัดมันไว้ ถ้าไม่มัดมันไว้ มันจะหนีเราตอนกลางคืน ถ้าสว่างมาแล้ว ค่อยปล่อยมันไป มันหากจักกลับบ้าน เราค่อยตามมันไป จึงจักถึงบ้าน

ประการหนึ่ง เราเดินไปป่าผู้เดียวไม่มีคนตามสักคน ไม่มีสุนัขตามสักตัว ถ้าเราไม่รู้ทางใต้ ทางเหนือ ทางตะวันตก ทางตะวันออกนั้น เราควรนอนแนบหน้ากับแผ่นดินนานประมาณ ๑๕ นาทีก็ดี ครึ่งชั่วโมงก็ดี แล้วดึงหัวขึ้นเร็ว ๆ หากจักรู้ทิศ

ถ้ายังไม่รู้ทิศอีกนั้น ให้ดูกอไผ่อันมีในป่าที่นั้น ให้ดูเล่มกลางลำเล่มตรง ๆ ให้ขึ้นตัดกลางลำแล้วตัดให้เท่า ๆ แล้วให้สังเกตดูริมผิว ที่หน้าตัดให้ดีฝ่ายใดแดงฝ่ายใดขาว ถ้าฝ่ายใดแดงฝ่ายนั้นเป็นฝ่ายตะวันออก ฝ่ายใดขาว เป็นฝ่ายตะวันตก ถ้ารู้ทางตะวันตก ตะวันออกแล้ว ยังไม่รู้ทิศใต้ ทิศเหนือนั้น ให้เอาอกเราเข้าพิงฝ่ายทางแดง หันหน้าเราไปทางฝ่ายขาวนั้น ทางขวาเรามีทางใด ทางนั้นเป็นทิศเหนือ ฝ่ายซ้ายเรามีทางใดทางนั้นเป็นทิศใต้

ถ้าไม้ไผ่ไม่มีนั้น ให้ดูไม้ต้นใดตรง ๆ เกลี้ยง ๆ นั้น ให้เอามีดปอกดูเปลือกมันให้เท่า ๆ กัน แล้วสังเกตดูให้ดี ๆ ถ้าฝ่ายใดหนาฝ่ายนั้นเป็นทิศตะวันตก ฝ่ายใดบางฝ่ายนั้น เป็นทิศตะวันออก ถ้ารู้ทิศตะวันตก ทิศตะวันออกแล้ว ยังไม่รู้ทิศใต้ทิศเหนือนั้น ให้เอาอกเราเข้าพิงฝ่ายทางบาง หันหน้าเราไปฝ่ายที่หนา ถ้าฝ่ายขวาเรามีทางใดทางนั้นเป็นทิศเหนือ ฝ่ายซ้ายเรามีทางใดทางนั้นเป็นทิศใต้ ถ้าเรารู้ทิศตะวันตก ทิศตะวันออก ทิศใต้ ทิศเหนือแล้ว ยังไม่รู้ที่จักไปบ้านนั้น ให้นั่งพิจารณาดู ถ้าเราออกบ้านมาทางทิศตะวันตกให้กลับไปทางทิศตะวันตก ถ้าเราออกบ้านมาทางทิศตะวันออกให้กลับทางทิศตะวันออก ถ้าเราออกบ้านมาทางใต้ ให้กลับไปทางใต้ ถ้าเราออกบ้านมาทางเหนือให้กลับไปทางเหนือ จึงจักถึงบ้าน

มูลเหตุการหลงป่าตอนกลางคืน

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินไปในป่าใหญ่ที่หนึ่ง ก็ไปหลงในป่าที่นั้นจนสิ้นวัน ก็ไปมืดเสียในป่า ก็เดินไปกลางคืนจนสว่าง เมื่อสว่างมาแล้วจึงรู้ทิศตะวันตก ทิศตะวันออก ทิศใต้ ทิศเหนือ เมื่อรู้ทิศแล้วก็กลับมาถึงบ้าน นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้วก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาขาวปีปรารภการหลงป่าตอนกลางคืน

ครูบาก็เทศนาว่า ถ้าหลงป่าตอนกลางคืน ให้มองดูดาวฤกษ์ ตามกลางคืน ถึงเดือน ๑๒ เหนือ เดือน ๑๐ ใต้ เดือนเกี๋ยงเหนือ เดือน ๑๑ ใต้ เดือนยี่เหนือ เดือน ๑๒ ใต้ เดือน ๓ เหนือ เดือนอ้ายใต้ ใน ๔ เดือนนี้ ให้ดูดาวช้างน้อยมีทิศใด ทิศนั้นเป็นทิศใต้ งวงช้างน้อยมีทิศใดทิศนั้นเป็นทิศตะวันตก หัวช้างน้อยมีทิศใดทิศนั้นเป็นทิศตะวันออก ท้องช้างน้อยมีทิศใดทิศนั้นเป็นทิศใต้ หลังช้างน้อยมีทิศใดทิศนั้นเป็นทิศเหนือ ถ้ารู้ทิศใต้ ทิศเหนือ ทิศตะวันตก ทิศตะวันออกแล้ว ให้นั่งพิจารณาดู ถ้าเราออกบ้านมาทิศใด ให้กลับไปตามระยะดาวนั้นจึงจักถึงบ้าน

ถ้าดาวช้างน้อยล่วงไปแล้ว ถึงเดือน ๔ เหนือ เดือนยี่ใต้ เดือน ๕ เหนือ เดือน ๓ ใต้ เดือน ๖ เหนือ เดือน ๔ ใต้ เดือน ๗ เหนือ เดือน ๕ ใต้ ใน ๔ เดือนนี้ ดาวสำเภาออกมา ให้มองดูดาวสำเภา หัวท้ายดาวสำเภามีทิศใด ทิศนั้นเป็นทิศตะวันตก ท้องดาวสำเภามีทิศใดทิศนั้นเป็นทิศตะวันออก ถ้ารู้ทิศตะวันตก ตะวันออกแล้ว ไม่รู้ทิศใต้ทิศเหนือนั้น ให้ดูดาวเต่าที่อยู่ในท้องดาวสำเภานั้น หัวเต่ามีทิศใดทิศนั้นเป็นทิศเหนือ ก้นดาวเต่ามีทิศใด ทิศนั้นเป็นทิศใต้ ถ้ารู้ทิศตะวันตก ทิศตะวันออก ทิศใต้

ทิศเหนือแล้ว ให้นั่งพิจารณาดู ถ้าเราออกบ้านมาทิศใดให้กลับไปตามระยะดาวนั้นจึงจักถึงบ้าน

ถ้าดาวสำเภาล่วงไปแล้ว เดือน ๘ เหนือ เดือน ๖ ใต้ เดือน ๙ เหนือ เดือน ๗ ใต้ เดือน ๑๐ เหนือ เดือน ๘ ใต้ เดือน ๑๑ เหนือ เดือน ๙ ใต้ ใน ๔ เดือนนี้ ดาวช้างใหญ่ออกมาให้มองดูดาวช้างใหญ่ ปลายงวงช้างใหญ่มีทิศใด ทิศนั้นเป็นทิศตะวันออก หัวช้างหลวงมีทิศใดทิศนั้นเป็นทิศตะวันตก ท้องช้างใหญ่มีทิศใดทิศนั้นเป็นทิศเหนือ หลังช้างใหญ่มีทิศใดทิศนั้นเป็นทิศใต้ ถ้ารู้ทิศตะวันตกทิศตะวันออกทิศใต้ทิศเหนือแล้ว ให้นั่งพิจารณาดู ถ้าเราออกบ้านมาทิศใด ให้กลับไปตามระยะดาวนั้นจึงจักถึงบ้าน

ถ้าอากาศเป็นหมอกเป็นฝ้ามองไม่เห็นดาวนั้น ให้นอนเสียที่นั้นอย่าได้เดินไป ถ้าเดินไปจนสว่าง เดินป่าไปเช่นนั้นหลงป่าเป็นแน่ ไม่รู้ทิศตะวันตกทิศตะวันออกทิศใต้ทิศเหนือเดินไปไม่ถึงบ้าน ให้เรานอนอยู่ที่นั้นจนสว่าง เมื่อสว่างมาแล้ว เราจึงจักรู้ ทิศตะวันตกทิศตะวันออกทิศใต้ทิศเหนือ ถ้าเรารู้ทิศตะวันตกทิศตะวันออกทิศใต้ทิศเหนือแล้ว เราจึงจักรู้ทิศ ถ้าเรารู้ทิศแล้ว ให้เดินไปตามระยะป่าจึงจักถึงบ้าน หลงป่าเมื่อวันเมื่อคืนแก้ไขง่าย เพราะมีทางทิศตะวันตก ทิศตะวันออก ทิศใต้ ทิศเหนือด้านล่าง ด้านบน ระวังที่จักหลงอกหลงใจ แก้ไขยาก เพราะไม่มีทิศตะวันตกทิศตะวันออก ทิศเหนือ ทิศใต้ ด้านล่างด้านบน ถ้าได้หลงอกหลงใจไปแล้วจักหลงจนตาย

นิทานหลงป่าตอนกลางคืน

ยังมีพระยาตนหนึ่งพาเอาเสนาโยธาไปทำไร่ หาล่ากวางก็ไปเจอกวางคำตัวหนึ่ง พระยาก็ขี่ม้าไล่กวางคำตัวนั้น ก็เข้าไปป่าใหญ่ไปก็ไปค่ำมืดเสียในป่า กวางคำตัวนั้นก็หายไป ม้าที่ขี่ออกมาก็ตายอกแตกเสีย

เสนาโยธาตามหาไม่ทัน พระยาก็หลงเข้าป่าใหญ่ไปเสียทั้งคืน ก็หลงเข้าไปในถ้ำ เมื่อเข้าไปในถ้ำแล้ว หน้าผาปากถ้ำก็ถล่มลงมาปิดปากถ้ำ ปากถ้ำปิดไม่สนิทเหลืออีกประมาณพอหัวรอดได้

พระยาก็ร้องเสียงดังอยู่ในถ้ำที่นั้น เมื่อสว่างมาแล้วหมู่เสนาโยธาก็ไม่เห็นพระยากลับมา ก็พากันตามรอยม้าไป ก็ไปเจอม้าตายอยู่ที่นั้น แต่ไม่เห็นพระยาในที่นั้น ก็พากันหาตามในป่า ก็ได้ยินเสียงพระยาร้องอยู่ในถ้ำ ก็พากันเข้าไปดูก็เห็นพระยาติดอยู่ในถ้ำที่นั้น ออกมาไม่ได้ ก็พากันเอาข้าวและของกินเข้าไปให้ พระยาก็เอื้อมมือรับ เอาไปกินในถ้ำที่นั้น

หมู่เสนาและโยธาก็จัดแจงกันกลับไปบ้าน ไปบอกให้ลูกและเมียหลวงเมียน้อย เอาข้าวและอาหารการกินมาส่งมาเลี้ยงพระยาผู้เป็นผัวในถ้ำที่นั้นทุกวัน ๆ

ยังมีวันหนึ่ง พระยาก็จักสิ้นชีวิต ก็ขอเมียหลวงนั่งครอบปากถ้ำให้ดู เมียหลวงก็ไม่ทำให้ดู ต่อมาภายหลังขอเมียน้อยทำให้ เมียน้อยก็ทำให้ดู ปากถ้ำก็หัวเราะออกมา อ้าปากถ้ำขึ้น พระยาก็หลุดออกมาจากปากถ้ำนั้น ก็พ้นจากความตายไป

ต่อนั้นมาพระยาก็รักเมียน้อยกว่าเมียหลวง หลงมัวเมารักเมียน้อย ไม่เอาใจใส่เมียหลวง นาน ๆ ไปเมียหลวงก็เบื่อ ก็เอายาพิษให้กิน ก็ต้องตายไปเพราะหลงใจ ต่อนั้นมาคนทั้งหลาย รักเมียน้อยกว่าเมียหลวง

ด้วยเหตุนี้เราเป็นมนุษย์พึงระวังหลงอกหลงใจ ถ้าได้หลงไปแล้วหลงจนตาย ที่สุดของความคิดไม่มีอะไรมาต่อ สิ้นความคิดไม่มีอะไรมาเพิ่มเติม หลงหนทางกลับคืนได้เพราะมีรอยเก่า หลงอกหลงใจกลับคืนไม่ได้เพราะไม่มีรอยเก่า ตามรถตามทันเพราะมีทางเดิน ตามสมัยตามไม่ทันเพราะไม่มีทางไต่

หลงป่าตอนกลางวันและตอนกลางคืนนี้สำคัญนัก ครูบาก็ชี้แจงให้มนุษย์ได้ระวังไว้เมื่อเดินไปในป่า

มูลเหตุทำให้เกิดแผ่นดิน

นายใจมาได้ฟังคำสอนของครูบาแล้ว อยู่ไปไม่นานก็เดินในทิศต่าง ๆ ก็ไปได้ยินเสียงลูกระเบิดตกที่สถานีรถไฟเชียงใหม่ เป็นเสียงอันดังมากก็เข้าไปดู ก็เป็นอันทะลุผุพังเป็นอันมาก สถานีก็พังไป ไฟก็ไหม้บ้านไหม้เรือนคนทั้งหลายก็ตายมาก นายใจมาเมื่อเห็นเหตุอย่างนี้แล้วก็กลับมากราบเรียนครูบา

ครูบาก็เทศนาว่า ลูกระเบิดตกใส่สถานีรถไฟเชียงใหม่ ก็ยังว่าน้อยที่สุด ไฟไหม้นั้นมากกว่านี้หลายเท่า ไหม้จนหมดสิ้นทั้งโลก นับตั้งแต่ปฐมกัปป์ครั้งแรกเมื่อแผ่นดินยังไม่มี มีแต่อากาศกับลมเท่านั้น หมุนปั่นไปมานาน ๆ ความแรงของลมกับอากาศ ก็กระทบกระทั่งกันไป ๆ มา ๆ รัดกันเป็นเกลียวเป็นลำ เกิดร้อนขึ้นร้อนขึ้นก็เกิดเป็นเปลวไฟตั้งอยู่บนลมหนา ๓ ล้าน ๔ แสนโยชน์ นาน ๆ ไปเปลวไฟนั้นก็หมุนพันกับลม รัดกันตีไปตีมาไม่ชนะแรงลม เพราะแรงลมนั้นหนาได้ ๕ ล้าน ๓ แสน ๔ หมื่น ๒ พันโยชน์ ก็อุ่น ๆ เย็น ๆ ก็เกิดเป็นควันเป็นไอเป็นเหงื่อ นาน ๆ ไปก็กลายเป็นน้ำตั้งอยู่บนไฟ หนา ๔ ล้าน ๓ แสน ๒ หมื่น ๔ พันโยชน์ นาน ๆ ไปเปลวไฟนั้น ก็หมุนปั่นกับน้ำนั้นก็เดือดพล่านขึ้น น้ำนั้นไม่ชนะเปลวไฟเพราะเปลวไฟนั้นหนากว่า น้ำก็แข็งเป็นแผ่นหินตั้งอยู่บนนั้น กว้างหาขอบหาฝั่งไม่ได้ หาที่สิ้นสุดไม่ได้ หนา ๒ แสน ๔ หมื่นโยชน์

นอกจากนี้ ยังมีเขาสิเนโรตั้งอยู่ท่ามกลางฝังลงไปหมื่นโยชน์ นับตั้งแต่หน้าแท่นหินขึ้นไป ๘ หมื่น ๔ พันโยชน์ ตีนเขากว้างหมื่นโยชน์พองตรงกลางเป็นเหมือนดั่งลูกโป่ง ที่โป่งนั้นกว้างหมื่น ๕ พันโยชน์ ยอดเขากว้างหมื่นโยชน์ มีปราสาทตั้งอยู่ ๕ หลัง หลังกลางเป็นปราสาทพระอินทร์ ๔ หลังนั้น เป็นปราสาทเทวบุตรเทวดา ล้อมทั้ง ๔ ด้าน ๆ ละหนึ่งหลัง เทวบุตรเทวดาก็พากันไปไหว้ พระอินทร์ ด้วยดนตรี ทุกวันไม่ได้ขาด

เขาสัตตภัณฑ์

นอกจากนี้ยังมีเขาสัตตภัณฑ์เป็นบริวารล้อมเขาสิเนโร ๔ ด้าน ด้านละ ๗ หลัง ด้านตะวันตกทำด้วยหิน ด้านเหนือทำด้วยแก้ว ด้านตะวันออกทำด้วยทอง ด้านใต้ทำด้วยเงิน เขาสัตตภัณฑ์ ๗ ยอดนั้น ลดหลั่นกันลงเป็นยอด ๆ ยอดกลางนั้นสูงพันโยชน์ กว้างก็พันโยชน์เท่ากัน ยอดที่ ๑ ซ้ายขวานั้นสูง ๘ ร้อยโยชน์ กว้างก็พันโยชน์เท่ากัน ยอดที่ ๒ ซ้ายขวานั้นสูง ๖ พันโยชน์ กว้างก็พันโยชน์ด้วยกัน ยอดที่ ๓ ซ้ายขวานั้นสูง ๔ พันโยชน์ กว้างก็พันโยชน์เท่ากัน เขาสัตตภัณฑ์สี่ด้านนี้ กว้างแคบ เท่ากัน แต่ต่ำสูงลดหลั่นลงไม่เท่ากัน ยอดเขาสัตตภัณฑ์ทั้ง ๔ ด้านนี้ มีปราสาทท้าวจตุโลกบาลทั้ง ๔ ด้าน ด้านละหนึ่งหลัง ท้าวทั้ง ๔ อยู่ด้านละหนึ่งองค์ มีบริวารได้พันหนึ่งทุกด้าน

ด้านตะวันตกมีปราสาททำด้วยหิน มีพระยาวิรูปักข์เป็นใหญ่กว่านาคได้พันตน

ด้านเหนือมีปราสาททำด้วยแก้ว มีพระยากุเวร เป็นใหญ่กว่ายักษ์ได้พันตน

ด้านตะวันออกมีปราสาททำด้วยทอง มีพระยาคนธรรพ์ เป็นใหญ่กว่าคนธรรพ์ได้พันตนเท่ากัน

ด้านใต้มีปราสาททำด้วยเงิน มีพระยากุมภัณฑ์เป็นใหญ่กว่ากุมภัณฑ์ได้พันตนเท่ากัน

ป่าหิมพานต์

นอกจากนี้ ยังมีป่าหิมพานต์ แวดล้อมเขาสัตตภัณฑ์ทั้ง ๗ มี ๔ ด้าน กว้างหมื่นโยชน์ เป็นแท่นหินทั้งหมดหนา ๒ แสน ๔ หมื่นโยชน์ ไม่มีสัตว์และคน ต้นไม้ กอหญ้า เครือเขา เถาวัลย์ ก็ไม่มี มีแต่บริวารท้าวทั้ง ๔ ตน ตนไหนมีบริวารได้พันตน

ทวีปทั้ง ๔

นอกจากนี้ ยังมีทวีปทั้ง ๔ แวดล้อมป่าหิมพานต์ มี ๔ ด้าน คือ ทิศตะวันตก ทิศตะวันออก ทิศเหนือ ทิศใต้

ทิศตะวันตก ชื่อว่าอมรโคยานทวีป กว้าง ๗ พันโยชน์ หนา ๒ แสน ๔ หมื่นโยชน์

ทิศเหนือ ชื่อว่าอุตตรกุรุทวีป กว้าง ๘ พันโยชน์ หนา ๒ แสน ๔ หมื่นโยชน์

ทิศตะวันออก ชื่อว่าปุพพวิเทห์ทวีป กว้าง ๘ พันโยชน์ หนา ๒ แสน ๔ หมื่นโยชน์

ทิศใต้ ชื่อว่าชมพูทวีป กว้าง ๘ หมื่นโยชน์ หนา ๒ แสน ๔ หมื่นโยชน์

ในทวีปทั้ง ๔ นี้ เป็นแท่นหินทั้งหมด สัตว์และคน ต้นไม้ เครือเขา เถาวัลย์ก็ไม่มี มีแต่บริวารท้าวทั้ง ๔ เดินเที่ยวไปมาหากันเท่านั้น

มหาสมุทรทั้ง ๔

นอกจากนี้ ยังมีมหาสมุทรแวดล้อมทวีปทั้ง ๔ คือ อมรโคยานทวีป อุตตรกุรุทวีป ปุพพวิเทห์ทวีป ชมพูทวีป มหาสมุทรทั้ง ๔ นี้ล้วนไม่มีต้นน้ำ ไม่มีที่มา กว้าง ๒ หมื่นโยชน์ ลึกหมื่นโยชน์ไม่มีน้ำมีแต่ทราย ไหลล้อมรอบทวีปทั้ง ๔ เหมือนมดดำมดแดงไต่ขอบกระด้ง

ขอบจักรวาล

นอกจากนี้ ยังมีขอบจักรวาล แวดล้อมรอบมหาสมุทรทั้ง ๔ ด้าน กว้างหาขอบ หาฝั่งหาที่สิ้นสุดไม่ได้ เรียงกันเป็นชั้นๆ เป็นดั่งไร่นา จักนับเป็นชั้นเป็นไร่ไม่ได้

จักเปรียบเทียบให้ฟังว่า ยังมีหินอายุยืนแสนปี จักขี่เครื่องบินเร่งตลอดวันตลอดคืนไปจนสิ้นอายุแสนปีก็ตาม ยังมีคนอายุยืนแสนปีสืบๆ ไปอีก ร้อยเท่า พันเท่า หมื่นเท่า แสนเท่า ล้านเท่า ก็ไม่เห็นที่สิ้นสุดขอบจักรวาล

เปรียบเทียบไปเหมือนเรามองดูฟ้า มองดูด้านบนก็เห็นฟ้า มองดูด้านหลังด้านหน้าลับเขาก็เห็นฟ้า เราจักไปให้ถึงฟ้า ตลอดชีวิตจนตาย ก็ไม่ถึงฟ้า เราไปมันก็ไป เราไม่ทันมันโดยแท้ มันไม่ใช่ฟ้า ฟ้าไม่มีเป็นอากาศทั้งนั้น ขอบจักรวาลก็เหมือนกัน

ถ้าเราจักเดินไปให้สิ้นสุดขอบจักรวาลนั้น ให้ดูอากาศนั้น อากาศสิ้นสุดไหน ขอบจักรวาลสิ้นสุดที่นั่นอากาศไม่สิ้นสุดขอบจักรวาลก็ไม่สิ้นสุด อากาศสิ้นสุดตรงไหนขอบจักรวาลสิ้นสุดนั่น ขอบจักรวาลสิ้นสุดตรงไหน อากาศสิ้นสุดที่นั่นเช่นกัน

พระอาทิตย์ - พระจันทร์

นาน ๆ ไปก็ปรากฏมีปราสาททิพย์ ทำด้วยหินทำด้วยแก้วทำด้วยเงิน ด้วยทองคำทั้งหมด มีทั่วหน้าแผ่นหินจักอ่านนับไม่ได้ มีทั้งท้าวเวสสุวรรณ และกุมภัณฑ์ คนธรรพ์ นาค กุเวร มีบริวารได้พันทุกตน มีทั้งแถนลอ แถนหล่อ ผีพรมผีพราย ผีกะผีสือ ลงมาจากชั้นมหาพรหม ลงมาอยู่ในปราสาทที่นั้น มองไม่เห็นอะไรมืดไปหมด ก็พร้อมกันวานอินทร์วานพรหม ขอพระอาทิตย์ออกมาลูกหนึ่ง พระจันทร์ออกมาลูกหนึ่ง ก็เป็นอันสว่างจ้ามากไปอีก ก็ขอวานอินทร์วานพรหม ขอพระอาทิตย์ขอพระจันทร์เดินไปเดินมา พระอาทิตย์พระจันทร์ก็ตามกันไปตามกันมา เวลาสว่างก็สว่างมาก เวลาเมื่อมืดก็มืดสนิท ก็ขอวานพระอินทร์วานพระพรหม ขอให้พระอาทิตย์ไปครั้งหนึ่งแล้ว พระจันทร์ก็ไปอีกครั้งหนึ่ง ถ้าพระอาทิตย์ลงไปแล้ว พระจันทร์ออกมาอีก พระจันทร์ลงไปแล้ว พระอาทิตย์ออกมาอีก ก็ไม่รู้กลางวันกลางคืนอีกแล้ว ก็ขอวานอินทร์วานพรหม ขอให้พระจันทร์มัวไปอีก พระอินทร์ก็เอาไม้โพธิ์ไม้ไทรเข้าปลูกไว้หน้าพระจันทร์ ๆ ก็มัวไปบ้างเล็กน้อย จึงจักรู้กลางวันกลางคืนไป

ผีโพรง ผีพราย ผีกะ ผีสือ

ถ้ารู้กลางวันกลางคืนแล้ว หมู่ผีโพรงผีพราย ผีกะผีสือ กุมภัณฑ์ คนธรรพ์ นาค กุเวร ก็แพร่ออกมากมาย สืบลูก สืบหลาน สืบเหลนทั่วป่าหิมพานต์ ทั่ว ๔ ทวีป ทั่วโลก หาอะไรจักกินจักบริโภคไม่ได้ หาผ้าจักนุ่งจักทรงไม่ได้ นาน ๆ ไปหัวใจผีทั้งหลายเหล่านั้น ก็เป็นอันมืดอันมัวไป ไม่รู้จักบุญไม่รู้จักบาป ไม่รู้จักกรรมไม่รู้จักเวร ไม่รู้จักความเป็นความตาย คนและสัตว์ทั้งหลาย ก็ไม่มีต้นไม้และกอหญ้า เครือเขาเถาวัลย์ ยอดดอย

ยอดเขา ดินสันดอนก้อนหินก้อนผาก็ไม่มี แม่น้ำและเกาะทรายก็ไม่มี มีแต่แท่นหินที่แข็งกระด้าง เรียบเหมือนดั่งหน้ากลองชัยเท่านั้น

พระพุทธ พระธรรม พระปัจเจก พระอรหันต์ พระสงฆ์ก็ไม่มี ไม่รู้จักบุญไม่รู้จักบาป ไม่รู้จักเฒ่าไม่รู้จักแก่ ไม่รู้จักพ่อไม่รู้จักแม่ ไม่รู้จักเจ้าไม่รู้จักนาย ไม่รู้จักครูบาอาจารย์ ไม่รู้จักพระพุทธเจ้า พระธรรม ไม่รู้รับรู้นำ ไม่รู้ไหว้ไม่รู้สา ไม่รู้กินไม่รู้ทาน ไม่รู้รักไม่รู้ชัง

เอาแต่แย่งชิงกินเนื้อกันไปมามึงแย่งกินเนื้อกู กูแย่งกินเนื้อมึง ผีกะแย่งกินเนื้อผีสือ ผีสือแย่งกินเนื้อผีกะ ผีโพรงแย่งกินเนื้อผีพราย ผีพรายแย่งกินเนื้อผีโพรง มีฟันคมเหมือนมีดโกน กูกินเนื้อมึง มึงกินเนื้อกู ก็มีความเดือดร้อนร้องก้องทั่วโลก ก็เกิดโกลาหลเดือดร้อนขึ้นทั่วชั้นอินทร์ทั่วชั้นพรหม นานประมาณหมื่นปี

๑. นานไปก็เกิดเป็นพระอาทิตย์ ออกมาในอากาศลูกหนึ่ง กว้าง ๕๐ โยชน์ สูง ๑๒ โยชน์

๒. นานไปก็เกิดเป็นพระจันทร์ ออกมาในอากาศลูกหนึ่ง กว้าง ๕๐ โยชน์ สูง ๑๒ โยชน์

๓. นานไปก็เกิดเป็นพระอังคาร ออกมาในอากาศลูกหนึ่ง กว้าง ๕๐ โยชน์ สูง ๑๒ โยชน์

๔. นานไปก็เกิดเป็นพระพุธ ออกมาในอากาศลูกหนึ่ง กว้าง ๕๐ โยชน์ สูง ๑๒ โยชน์

๕. นานไปก็เกิดเป็นพระพฤหัสบดี ออกมาในอากาศลูกหนึ่ง กว้าง ๕๐ โยชน์ สูง ๑๒ โยชน์

๖. นานไปก็เกิดเป็นพระศุกร์ ออกมาในอากาศลูกหนึ่ง กว้าง ๕๐ โยชน์ สูง ๑๒ โยชน์

๗. นานไปก็เกิดเป็นพระเสาร์ ออกมาในอากาศลูกหนึ่ง กว้าง ๕๐ โยชน์ สูง ๑๒ โยชน์

ในดาวพระเคราะห์ทั้ง ๗ นี้กว้างแคบเท่ากัน สูงต่ำก็เท่ากัน จึงเรียกกันว่า วันอาทิตย์ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันศุกร์ วันเสาร์ ถึงกาลบัดนี้ ดาวพระเคราะห์ทั้ง ๗ ลูกจบที่นี้

ถ้าพร้อมกันทั้ง ๗ ลูกนี้แล้ว ก็เป็นอันร้อนอันไหม้ เกิดเป็นเปลวเป็นลำลงไหม้แท่นหินทั้ง ๔ ทวีป เขาสิเนโร และเขาสัตตภัณฑ์ ๗ ยอด ลงลึกได้ ๑ แสน ๒ หมื่นโยชน์ แตกเป็นกระจัดกระจาย เป็นเม็ดหินเม็ดทราย เป็นฝุ่นเป็นดินไปก็มี

อยู่มาได้ ๗ วัน ฝนห่าใหญ่เม็ดเท่าลำต้นตาล ก็ตกลง ๗ วัน ๗ คืน น้ำฝนก็ยิ่งขึ้นสูง ประมาณ ๗ ชั่วต้นตาล นานได้ ๗ วัน ๗ คืน เมื่อน้ำนั้นแห้งลงแล้ว ก้อนหินก้อนผา และเม็ดหินเม็ดทราย ก็ไหลไปอยู่รวมกันเป็นสันเป็นดอนเป็นม่อนเป็นดอย ทางลุ่มก็มีดินผสมทรายปนกันไปทุกแห่งทุกที่ ทางด้านบนแผ่นดินก็มีก้อนหินแตกเป็นเสี่ยงเป็นชิ้นเป็นก้อนเป็นลูกใหญ่ ๆ น้อย ๆ เรียงรายแผ่ผายทั่วหน้าแผ่นดินถึงกาลบัดนี้ ไฟม้างกัปป์จบที่นี้ (ไฟประลัยกัลป์)

เมื่อไฟม้างกัปป์ลุกเป็นเปลวเป็นควันทั่วโลกทั้งหมด พระอินทร์อยู่ยอดสิเนโรและท้าวเวสสุวรรณและกุมภัณฑ์ คนธรรพ์ นาค ผีโพรงผีพรายผีกะผีสือ อยู่ไม่ได้ก็พากันหนีขึ้นไปติดอยู่พื้นสวรรค์ชั้นอกนิษฐพรหม ก็หนีทิ้งบริวารไว้เต็มโลก ไฟม้างกัปป์ ก็ไหม้ตายเป็นฝุ่นเป็นดินเรี่ยรายไปทั่วโลก ลวดเป็นผีแม่นางธรณีทั่วโลกถึงกาลบัดนี้

ถ้าคนเดินไปนอนในป่าถ้ากลัว ให้วางข้าวถวายแม่ธรณีเสีย ถ้าวางข้าวถวายให้แม่ธรณีที่ไหนแม่นางธรณีก็มีที่นั้นรักษาคนถึงกาลบัดนี้

พระอินทร์และท้าวทั้ง ๔

ท้าวเวสสุวรรณก็นำเอาท้าวทั้ง ๔ คือ กุมภัณฑ์ตนหนึ่ง คนธรรพ์ตนหนึ่ง นาคตนหนึ่ง กุเวรตนหนึ่ง ลงมาคอยรักษามนุษย์ ถ้าผู้ใดรักษาศาสนาท้าวผู้นั้นก็รักษาถึงกาลบัดนี้ ผีโพรงผีพราย ผีกะผีสือ ก็ลงมาราวีกินไก่กินหมูกับมนุษย์ถึงกาลบัดนี้

พระยาอินทร์ลงมาจากอกนิษฐาพรหม

ต่อนั้นมาเมื่อไฟม้างกัปป์แล้ว พระอินทร์ก็ออกจากอกนิษฐพรหมลงมาตั้งปราสาทอยู่ยอดเขาสิเนโร ๕ หลัง หลังกลางเป็นปราสาทพระอินทร์ ๔ หลังนั้นเป็นปราสาทเทวบุตรเทวดาแวดล้อมทั้ง ๔ ด้าน ด้านละหนึ่งหลัง เทวบุตรเทวดาก็พากันไปไหว้ด้วยดนตรีตลอดไม่ได้ขาด

อมรโคยานทวีป

ต่อนั้นมา เมื่อไฟม้างกัปป์แล้ว พระยาวิรูปักข์เป็นใหญ่แก่นาคก็ลงมาตั้งปราสาทอยู่ยอดเขาสัตตภัณฑ์ทั้งเจ็ด ฝั่งอมรโคยานทวีปมีนาคทั้งหลายได้แสนโกฏิตนเป็นบริวารหาอะไรกินบริโภคไม่ได้ตั้งสัจจะอธิษฐานด้วยบุญบารมีแห่งตน ต้นกัลปพฤกษ์ทิพย์ก็ปรากฏไปทั่วอมรโคยานทวีปด้วยของทิพย์ทั้งมวล นาคทั้งหลายก็กินบริโภคนุ่งทรงนึกอันใดก็ปรากฏต่อหน้าทันตา นึกให้ได้กินก็ได้กิน นึกให้ได้นุ่งได้ทรงก็ได้นุ่งได้ทรงตามใจ อายุเขายืนหนึ่งพันปีทิพย์ มีหน้าเว้าเหมือนพระจันทร์เสี้ยว

อุตตรกุรุทวีป

ต่อนั้นมาเมื่อไฟม้างกัปป์แล้ว ท้าวเวสสุวรรณเป็นใหญ่แก่ยักษ์ทั้งหลาย ลงมาตั้งปราสาทอยู่ยอดเขาสัตตภัณฑ์ทั้ง ๗ ฝ่ายอุตตรกุรุทวีป มียักษ์ทั้งหลายได้แสนโกฏิตนเป็นบริวาร หาอะไรกินบริโภคไม่ได้ ตั้งสัจจะอธิษฐานด้วยบุญบารมีแห่งตน เตาไฟแก้วทิพย์ก็ปรากฏไปทั่วอุตตรกุรุทวีปด้วยของทิพย์ทั้งมวล ยักษ์ทั้งหลายได้แสนโกฏิตนก็กินบริโภคนุ่งทรงนึกอันใดก็ปรากฏต่อหน้าทันตา นึกให้ได้กินก็ได้กิน นึกให้ได้นุ่งได้ทรง ก็ได้นุ่งได้ทรง ตามใจปรารถนา อายุเขายืน ๒๐๐๐ ปีทิพย์ มีใบหน้า สี่เหลี่ยมเหมือนเตาไฟ

ปุพพวิเทห์ทวีป

ต่อนั้นมาเมื่อไฟม้างกัปป์แล้ว พระยาธตรฐผู้เป็นใหญ่กว่าคนธรรพ์ทั้งหลาย ก็ลงมาตั้งปราสาทอยู่ยอดเขาสัตตภัณฑ์ ฝ่ายปุพพวิเทห์ทวีป มีคนธรรพ์ทั้งหลายได้แสนโกฏิตนเป็นบริวาร หาอะไรจักกินจักบริโภคไม่ได้ ก็สัจจะอธิษฐานด้วยบุญด้วยบารมีแห่งตน น้ำบ่อทองทิพย์ก็ปรากฏไปทั่วปุพพวิเทห์ทวีปด้วยของทิพย์ คนธรรพ์ทั้งหลายได้แสนโกฏิ ก็กินบริโภคนุ่งทรงนึกอันใดก็เห็นปรากฏต่อหน้าต่อตา นึกให้ได้กินก็ได้กิน นึกให้ได้นุ่งได้ทรง ก็ได้นุ่งได้ทรงตามใจปรารถนา อายุเขายืนสี่พันปีทิพย์มีหน้ากลมเหมือนดั่งพระจันทร์เพ็ญ คนใน ๓ ทวีปนี้มีหน้าอันไม่สวยงามเพราะเขาไม่มีศีลมีธรรม

คนใน ๓ ทวีป

ใน ๓ ทวีปนี้ พระพุทธเจ้าไม่ประดิษฐานพระพุทธศาสนาไว้ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระอรหันต์ พระปัจเจก พระฤาษี หน่อโพธิสัตว์ ไม่มาเกิดสักองค์ เพราะเขาไม่ใช่ชาติคนเป็นชาติผี ใน ๓ ทวีปนี้ ไม่ได้ทำบุญ ไม่ได้ทำบาป ไม่ได้ให้ทาน ไม่ได้ฆ่าสัตว์ ไม่ได้ลักของท่าน ไม่ได้เล่นชู้สู่เมียท่าน ไม่ได้กล่าวคำสนส่อ ไม่ได้กินเหล้า ชั้นฟ้านรกเมืองเปรตไม่มี มีแต่ตาย ๆ เกิด ๆ ในทวีปของใครของมัน ใน ๓ ทวีปนี้ไม่มีสัตว์ ๒ เท้า ๔ เท้า ไม่มีไร่ ไม่มีนา ทำกินด้วยของทิพย์ ใน ๓ ทวีปนี้ ไม่มีผัว ไม่มีเมีย ทำเล่นกันเรื่อย ๆ ถ้าจะเกิดลูกก็ไปเกิดในถ้ำ ถ้าเกิดเป็นผู้หญิง ผู้หญิงจะเลี้ยงโดยให้ดูดกินนม ถ้าเกิดเป็นผู้ชาย ผู้ชายจะเลี้ยงโดยให้ดูดกินนิ้วมือ คนใน ๓ ทวีปนี้มีหน้าไม่สวยงามเพราะเขาไม่มีศีลมีธรรม

พระยาวิรุฬหก

ต่อนั้นมา เมื่อไฟม้างกัปป์แล้ว พระยาวิรุฬหกเป็นใหญ่แก่กุมภัณฑ์ทั้งหลาย ก็ลงมาตั้งปราสาทอยู่ยอดปลายเขาสัตตภัณฑ์ทั้ง ๗ ฝ่ายชมพูทวีปของเรานี้ มีกุมภัณฑ์ได้แสนโกฏิตนเป็นบริวาร หาอะไรจักกินบริโภคไม่ได้ ก็ตั้งสัจจะอธิษฐานด้วยบุญบารมีแห่งตน ต้นไม้และกอหญ้าเครือเขาเถาวัลย์ ลูกส้มของหวานผลไม้หัวมันต่าง ๆ นานา ก็ปรากฏทั่วไปในชมพูทวีปนี้ ด้วยของทิพย์ทั้งนั้น กุมภัณฑ์ทั้งหลายก็กินบริโภค นึกสิ่งใดก็ปรากฏต่อหน้าทันตา นึกให้ได้กินก็ได้กิน นึกให้ได้นุ่งได้ทรงก็ได้นุ่งได้ทรง ตามใจปรารถนา

สมัยนั้นพระพุทธเจ้าไม่เกิด ศาสนาก็ไม่มี กุมภัณฑ์ทั้งหลายฝูงนั้นไม่รู้จักบุญไม่รู้จักบาป เมียผู้อื่นเมียตัวเองไม่รู้ กระทำชู้กันไปเรื่อย ๆ ของ

ทิพย์ทั้งหลายฝูงนั้นก็ชำรุดสูญหายไป นึกอันใดก็ไม่ได้ ก็เลยได้ทำมาหากิน หาผ้านุ่ง หาของบริโภค มาถึงกาลบัดนี้

ชมพูทวีป

ต่อนั้นมา ในชมพูทวีปของเรานี้ กว้างหมื่นโยชน์เป็นป่าไม้หิมพานต์ ๓ พันโยชน์ เป็นเมืองคน ๓ พันโยชน์ เป็นแม่น้ำทะเล ๔ พันโยชน์ เป็นปัพพตา ๒ แสน ๗ หมื่นลูก เป็นคีรี ๑ แสน ๔ หมื่นลูก ปัพพตานั้นคือดอยม่อนใด ไม่มีต้นกำเนิดแม่น้ำชื่อว่า ปัพพตาคีรีนั้นคือดอยม่อนใด มีขุนห้วยและต้นกำเนิดแม่น้ำขึ้นต่อนั้นชื่อว่า คีรีนทีมี ๒ หมื่นสาย นทีนั้นคือแม่น้ำใด มีน้ำตลอดปีชื่อว่า นที สระนทีมีสามหมื่นแม่ สระนทีนั้นคือแม่น้ำสายใด ฤดูฝนก็มีน้ำ ฤดูแล้งไม่มีน้ำชื่อว่า สระนที โบกขรณีนั้นคือสระใดน้ำไม่แห้งตลอดปีนั้นชื่อว่า สระโบกขรณี สระหนองปลานั้นคือ สระใดฤดูฝนก็มีน้ำ ฤดูแล้งน้ำไม่มีชื่อว่า สระหนองปลา

ป่าหิมพานต์นั้นคือที่ใดคนทำไร่ทำนาตั้งบ้านตั้งเมืองตั้งเรือนอยู่ไม่ได้ นั้นชื่อว่าป่าหิมพานต์เมืองคนนั้นที่ใดคนทำไร่ทำนาตั้งบ้านตั้งเมืองตั้งเรือนอยู่ได้นั้นชื่อว่าเมืองคน มีไม้หมากชมพูเป็นไม้หมากชมพูทวีป ไม้ชมพูต้นนั้นใหญ่ตั้งอยู่ข้าง ดอยหิมพานต์ ด้านใต้สูงได้ร้อยโยชน์ตั้งอยู่จนตราบเท่าหมดกัปป์แล

ต่อนั้นมา เมื่อไฟม้างกัปป์แล้ว พระอาทิตย์ ๗ ลูกนั้นก็กลับหายไป ก็เป็นอันมืดอันมัวไม่เห็นอันใด ท้าวเวสสุวรรณและท้าวทั้ง ๔ ตน ก็พากันขอร้องพระอินทร์พระพรหม ขอให้พระอาทิตย์ออกมา พระอาทิตย์ก็ออกมาลูกหนึ่ง พระจันทร์ออกมาลูกหนึ่ง ก็เป็นอันสว่างจ้าไปอีก

ขอร้องพระอินทร์พระพรหมขอให้พระอาทิตย์พระจันทร์เดินไปเดินมา พระอาทิตย์พระจันทร์ก็เดินตามกันไปมา เวลาเมื่อสว่างก็สว่างเกินไป เวลาเมื่อมืดก็มืดเกินไป

ก็ขอร้องพระอินทร์พระพรหม ขอให้พระอาทิตย์ไปครั้งหนึ่ง พระจันทร์ไปครั้งหนึ่ง ถ้าพระอาทิตย์ลงไปแล้ว พระจันทร์ออกมาอีก พระจันทร์ลงไปแล้วพระอาทิตย์ออกมาอีก ก็ไม่รู้กลางวันกลางคืนอีก ก็ขอร้องพระอินทร์พระพรหม ขอให้พระจันทร์มัวไปอีก พระอินทร์ก็เอาไม้โพธิ์ไม้ไทรเข้าปลูกไว้หน้าพระจันทร์ พระจันทร์ก็มัวไป จึงรู้กลางวันกลางคืนถึงกาลบัดนี้

นอกจากนี้ ยังมีโลกอสุรินทราหู กว้างสองร้อยโยชน์ ออกจากโลกอสุรินทราหูขึ้นไปถึงโลกของดาวฤกษ์ สูงสิบสองโยชน์ โลกของดาวฤกษ์กว้างหนึ่งโยชน์ ลึกจากโลกดาวฤกษ์ขึ้นไปถึงโลกพระจันทร์สูงสิบสองโยชน์ โลกพระจันทร์กว้าง ๔๙ โยชน์ ออกจากโลกพระจันทร์ขึ้นไปถึงโลกพระอาทิตย์สูง ๑๒ โยชน์ โลกพระอาทิตย์กว้าง ๕๐ โยชน์

นับตั้งแผ่นดินเรานี้ขึ้นไปได้ ๘ หมื่น ๔ พันโยชน์ ถึงโลกพระอาทิตย์ พระอาทิตย์เดินไปถึงแค่ยอดเขาสิเนโร โลกพระจันทร์มีด้านล่าง โลกพระอาทิตย์มีด้านบน พระอาทิตย์กับพระจันทร์ล่วงกันไปวันละ ๒ แสนโยชน์ ถึงวัน ๑๕ ค่ำพระอาทิตย์ควบพระจันทร์ไว้ พระจันทร์จึงมืดไป คนเราเรียกเดือนดับถึงกาลบัดนี้

เดือนออก ๑ ค่ำ พระอาทิตย์ล่วงพระจันทร์ไป ๒ แสนโยชน์ พระจันทร์โผล่ออก ๓ โยชน์

เดือนออก ๒ ค่ำ พระอาทิตย์ล่วงพระจันทร์ไป ๔ แสนโยชน์ พระจันทร์โผล่ออก ๖ โยชน์

เดือนออก ๓ ค่ำ พระอาทิตย์ล่วงพระจันทร์ไป ๖ แสนโยชน์ พระจันทร์โผล่ออก ๙ โยชน์

เดือนออก ๔ ค่ำ พระอาทิตย์ล่วงพระจันทร์ไป ๘ แสนโยชน์ พระจันทร์โผล่ออก ๑๒ โยชน์

เดือนออก ๕ ค่ำ พระอาทิตย์ล่วงพระจันทร์ไป ๑๐ แสนโยชน์ พระจันทร์โผล่ออก ๑๕ โยชน์

เดือนออก ๖ ค่ำ พระอาทิตย์ล่วงพระจันทร์ไป ๑๒ แสนโยชน์ พระจันทร์โผล่ออก ๑๘ โยชน์

เดือนออก ๗ ค่ำ พระอาทิตย์ล่วงพระจันทร์ไป ๑๔ แสนโยชน์ พระจันทร์โผล่ออก ๒๑ โยชน์

เดือนออก ๘ ค่ำ พระอาทิตย์ล่วงพระจันทร์ไป ๑๖ แสนโยชน์ พระจันทร์โผล่ออก ๑๔ โยชน์

เดือนออก ๙ ค่ำ พระอาทิตย์ล่วงพระจันทร์ไป ๑๘ แสนโยชน์ พระจันทร์โผล่ออก ๒๗ โยชน์

เดือนออก ๑๐ ค่ำ พระอาทิตย์ล่วงพระจันทร์ไป ๑๐ แสนโยชน์ พระจันทร์โผล่ออก ๓๐ โยชน์

เดือนออก ๑๑ ค่ำ พระอาทิตย์ล่วงพระจันทร์ไป ๒๒ แสนโยชน์ พระจันทร์โผล่ออก ๓๓ โยชน์

เดือนออก ๑๒ ค่ำ พระอาทิตย์ล่วงพระจันทร์ไป ๒๔ แสนโยชน์ พระจันทร์โผล่ออก ๓๖ โยชน์

เดือนออก ๑๓ ค่ำ พระอาทิตย์ล่วงพระจันทร์ไป ๑๖ แสนโยชน์ พระจันทร์โผล่ออก ๓๙ โยชน์

เดือนออก ๑๔ ค่ำ พระอาทิตย์ล่วงพระจันทร์ไป ๑๘ แสนโยชน์ พระจันทร์โผล่ออก ๔๒ โยชน์

เดือนออก ๑๕ ค่ำ พระอาทิตย์ล่วงพระจันทร์ไป ๓๐ แสนโยชน์ พระจันทร์โผล่ออก ๔๕ โยชน์ พระจันทร์โผล่ออกจากพระอาทิตย์บังไว้จนหมดไม่เหลือ ๔ โยชน์ พระอาทิตย์ล่วงไป ๓๐ แสนโยชน์ ไกลยิ่งกว่าไกล

พระอาทิตย์ตกไปแล้ว พระจันทร์จึงออกมา พระจันทร์จึงกลมได้ คนเราเรียกกันว่า เดือนเพ็ญ ๑๕ ค่ำก็ว่า วันอุโบสถก็ว่า

เดือนแรม ๑ ค่ำ พระอาทิตย์ตามหลังพระจันทร์เข้ามาใกล้ ๒ แสนโยชน์ พระจันทร์เสี้ยวไป ๓ แสนโยชน์

เดือนแรม ๒ ค่ำ พระอาทิตย์ตามหลังพระจันทร์เข้ามาใกล้ ๔ แสนโยชน์ พระจันทร์เสี้ยวไป ๖ แสนโยชน์

เดือนแรม ๓ ค่ำ พระอาทิตย์ตามหลังพระจันทร์เข้ามาใกล้ ๖ แสนโยชน์ พระจันทร์เสี้ยวไป ๙ แสนโยชน์

เดือนแรม ๔ ค่ำ พระอาทิตย์ตามหลังพระจันทร์เข้ามาใกล้ ๘ แสนโยชน์ พระจันทร์เสี้ยวไป ๑๒ แสนโยชน์

เดือนแรม ๕ ค่ำ พระอาทิตย์ตามหลังพระจันทร์เข้ามาใกล้ ๑๐ แสนโยชน์ พระจันทร์เสี้ยวไป ๑๕ แสนโยชน์

เดือนแรม ๖ ค่ำ พระอาทิตย์ตามหลังพระจันทร์เข้ามาใกล้ ๑๒ แสนโยชน์ พระจันทร์เสี้ยวไป ๑๘ แสนโยชน์

เดือนแรม ๗ ค่ำ พระอาทิตย์ตามหลังพระจันทร์เข้ามาใกล้ ๑๔ แสนโยชน์ พระจันทร์เสี้ยวไป ๒๑ แสนโยชน์

เดือนแรม ๘ ค่ำ พระอาทิตย์ตามหลังพระจันทร์เข้ามาใกล้ ๑๖ แสนโยชน์ พระจันทร์เสี้ยวไป ๒๔ แสนโยชน์

เดือนแรม ๙ ค่ำ พระอาทิตย์ตามหลังพระจันทร์เข้ามาใกล้ ๑๘ แสนโยชน์ พระจันทร์เสี้ยวไป ๒๐ แสนโยชน์

เดือนแรม ๑๐ ค่ำ พระอาทิตย์ตามหลังพระจันทร์เข้ามาใกล้ ๒๐ แสนโยชน์ พระจันทร์เสี้ยวไป ๓๐ แสนโยชน์

เดือนแรม ๑๑ ค่ำ พระอาทิตย์ตามหลังพระจันทร์เข้ามาใกล้ ๒๒ แสนโยชน์ พระจันทร์เสี้ยวไป ๓๓ แสนโยชน์

เดือนแรม ๑๒ ค่ำ พระอาทิตย์ตามหลังพระจันทร์เข้ามาใกล้ ๒๔ แสนโยชน์ พระจันทร์เสี้ยวไป ๓๖ แสนโยชน์

เดือนแรม ๑๓ ค่ำ พระอาทิตย์ตามหลังพระจันทร์เข้ามาใกล้ ๑๖ แสนโยชน์ พระจันทร์เสี้ยวไป ๓๙ แสนโยชน์

เดือนแรม ๑๔ ค่ำ พระอาทิตย์ตามหลังพระจันทร์เข้ามาใกล้ ๑๘ แสนโยชน์ พระจันทร์เสี้ยวไป ๔๒ แสนโยชน์

เดือนแรม ๑๕ ค่ำ พระอาทิตย์ตามหลังพระจันทร์เข้ามาใกล้ ๓๐ แสนโยชน์ พระจันทร์เสี้ยวไป ๔๕ แสนโยชน์ พระจันทร์เสี้ยวไปไม่หมด ยังเหลือ ๔ แสนโยชน์ พระอาทิตย์ก็ควบบังบดพระจันทร์ พระจันทร์จึงมืดไปเราเรียกกันว่าเดือนดับก็ว่า ๑๔ หรือ ๑๕ ค่ำก็ว่า วันอุโบสถศีลก็ว่า

โลกพระอาทิตย์และโลกพระจันทร์ราบเรียบด้านบน กลมด้านล่าง เป็นดั่งผลส้มโอผ่าครึ่ง ด้วยเหตุนี้คนเราอยู่ด้านล่างจึงเห็นกลม เวลาเมื่อพระอาทิตย์ออกตอนเช้าก็เห็นมัน เวลาตอนเที่ยงก็เห็นมัน เวลาตอนค่ำก็เห็นมัน เปรียบเหมือนครูและนักเรียนเตะฟุตบอลขึ้นบนอากาศ คนใดอยู่ที่ใดก็เห็นกลมอย่างเดียวกัน พระอาทิตย์ราบเรียบเหมือนหน้ากลองชัยกว้าง ๕๐ โยชน์ มีปราสาททิพย์ตั้งอยู่บนพระอาทิตย์สูง ๑๒ โยชน์ กว้างก็ ๑๒ โยชน์เท่ากัน ทำด้วยแก้ว ๗ ประการ แดงงามเป็นดั่งแสงพระอาทิตย์ที่พึ่งออกมาจากฟากฟ้าใหม่ มีเทวบุตรอยู่ในปราสาทที่นั้นประมาณ ๑,๐๐๐ องค์ ไม่มีเทวดาสักองค์มีแต่เทวบุตรทั้งนั้น เทพบุตรหมู่นั้นทรงผ้ากำพลทิพย์แดงงามเป็นเหมือนดั่งสีดอกไม้ มีอายุเท่ากันกับพระอาทิตย์เสวยของทิพย์ทุกตน ทางด้านล่างปราสาทนั้น มีทั้งรถจักรแก้วทิพย์ ๗ ประการ พาเอาพระอาทิตย์เดินไปในอากาศ เดินไปเร็วยิ่งกว่าเร็ว เราคิดในใจว่าจัก

ไปประเทศอเมริกาเราคิดในใจก็ถึงทันที รถพระอาทิตย์เร็วยิ่งกว่าความคิดเรานั้น ๑๐๐ เท่า โลกพระอาทิตย์จบที่นี้

โลกพระจันทร์ราบเรียบด้านบน กลมทางด้านล่าง เป็นดั่งผลส้มโอผ่าครึ่ง ด้วยเหตุนี้คนเราอยู่ด้านล่างจึงเห็นกลม เวลาตอนเดือนเพ็ญเห็นกลม เวลาพระจันทร์ออกมาตอนเช้าก็เห็นกลม เวลาพระจันทร์ยามเที่ยงก็เห็นกลม เวลาตอนค่ำก็เห็นกลม เปรียบเหมือนครูและนักเรียนเตะฟุตบอลขึ้นอากาศ คนอยู่ที่ใดก็เห็นกลมอย่างเดียวกัน ด้านบนพระจันทร์ราบเรียบดั่งเป็นหน้ากลองชัย กว้าง ๔๙ โยชน์มีปราสาททิพย์ตั้งอยู่ ด้านบนพระจันทร์สูง ๑๒ โยชน์กว้าง ๑๒ โยชน์เท่ากัน ทำด้วยแก้ว ๗ ประการขาวงามเป็นดั่งพระจันทร์เมื่อเดือนเพ็ญ มีเทวดาอยู่ในปราสาทที่นั้นประมาณพันองค์ ไม่มีเทวบุตรสักตนมีแต่เทวดาทั้งนั้น เทวดาหมู่นั้นทรงผ้าสำลีอ่อนนวลเป็นเหมือนดั่งฝ้ายสำลีขาว มีอายุเท่ากันกับพระจันทร์เสวยของทิพย์ทุกองค์ ทางด้านล่างปราสาท มีทั้งรถจักรแก้ว ๗ ประการพาเอาพระจันทร์เดินไปในอากาศ เดินไปเร็วยิ่งกว่าเร็ว เราคิดในใจว่าจักไปประเทศอเมริกา เราคิดในใจก็ถึงทันที รถทิพย์พระจันทร์เร็วยิ่งกว่านั้นร้อยเท่า แต่พื้นพระจันทร์นั้นพระอินทร์เอาไม้โพธิ์เข้ามาปลูกไว้ที่นั้นบดบังแสงพระจันทร์ ก็เลยมัวไปบ้างไม่สว่างเหมือนพระอาทิตย์ โลกพระจันทร์จบที่นี้

นอกจากนี้พระอาทิตย์ เดินไปใน ๖ เดือนนี้ คือเดือน ๑๒ เหนือ เดือน ๑๐ ใต้ เดือนเกี๋ยงเหนือ เดือน ๑๑ ใต้ เดือนยี่เหนือ เดือน ๑๒ ใต้ เดือน ๓ เหนือ เดือนอ้ายใต้ เดือน ๔ เหนือ เดือนยี่ใต้ เดือน ๕ เหนือ เดือน ๓ ใต้ ใน ๖ เดือนนี้พระอาทิตย์ขึ้นทางด้านตะวันออกเฉียงใต้เขาสิเนโรแล้วไปผ่านชมพูทวีป ๖ แสนโยชน์ ไปตกทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้เขาสิเนโรแล้วอ้อมไปทิศตะวันตกเขาสิเนโร ผ่านอมรโคญาณทวีป ๘ แสนโยชน์ แล้วอ้อมไปทิศเหนือเขาสิเนโร ผ่านอุตตรกุรุทวีป ๑๐ แสนโยชน์ แล้วอ้อมไป

ทิศตะวันออกเขาสิเนโร ผ่านปุพพวิเทห์ทวีป ๘ แสนโยชน์ แล้วไปขึ้นทางทิศตะวันออกเฉียงใต้เขาสิเนโรที่เดิม ใน ๖ เดือนนี้กลางคืนยาวกลางวันสั้น เพราะเหตุใด เพราะว่ากลางวันดวงอาทิตย์ผ่านชมพูทวีปทิศใต้ของเรา ๖ แสนโยชน์เท่านั้น กลางคืนไปผ่านอมรโคญาณทวีปด้านทิศตะวันตก ๘ แสนโยชน์ ผ่านปุพพวิเทห์ทวีปด้านทิศตะวันออก ๘ แสนโยชน์ ด้วยเหตุนี้กลางคืนจึงยาว กลางวันจึงสั้น กลางคืนยาวกลางวันสั้นจบที่นี้

นอกจากนี้พระอาทิตย์เดินไปในเดือน ๖ เหนือ เดือน ๔ ใต้ เดือน ๗ เหนือเดือน ๕ ใต้ เดือน ๘ เหนือ เดือน ๖ ใต้ เดือน ๙ เหนือ เดือน ๗ ใต้ เดือน ๑๐ เหนือ เดือน ๘ ใต้ เดือน ๑๑ เหนือ เดือน ๙ ใต้ ใน ๖ เดือนนี้ พระอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันออกตรงกลางชมพูทวีป ด้านทิศใต้เขาสิเนโรผ่านกลางใจชมพูทวีป ๑๐ แสนโยชน์แล้วอ้อมไปทิศตะวันตกเขาสิเนโร ผ่านอมรโคยานทวีป ๔ แสนโยชน์ แล้วอ้อมไปทางทิศเหนือเขาสิเนโร ผ่านอุตตรกุรุทวีป ๑๐ แสนโยชน์แล้ว อ้อมไปทางทิศตะวันออกเขาสิเนโรผ่านปุพพวิเทห์ทวีป ๔ แสนโยชน์แล้ว มาขึ้นทิศตะวันออกตรงกลางชมพูทวีป ที่เดิม ใน ๖ เดือนนี้กลางวันยาวกลางคืนสั้น เพราะเหตุใด เพราะว่ากลางวันพระอาทิตย์ผ่านชมพูทวีปด้านใต้ของเรา ๑๐ แสนโยชน์ กลางคืนไปผ่านอมรโคยานทวีปด้าน ทิศตะวันตก ๔ แสนโยชน์ ผ่านปุพพวิเทห์ทวีปด้านทิศตะวันออก ๔ แสนโยชน์เท่านั้น ด้วยเหตุนี้กลางวันจึงยาว กลางคืนจึงสั้น กลางคืนยาวกลางวันสั้นจบที่นี้

ระยะทางเดินของพระอาทิตย์นั้น ถ้าพระอาทิตย์เที่ยงที่ชมพูทวีปทิศใต้ของเรา ปุพพวิเทห์ทวีปด้านตะวันออกนั้นพระอาทิตย์ตกดินไปแล้ว อมรโคญาณด้านตะวันตกพระอาทิตย์ขึ้นมาแล้ว อุตตรกุรุทวีปด้านเหนือเป็นเวลาเที่ยงคืนแล้ว

พระอาทิตย์เที่ยงวันที่อมรโคยานทวีปด้านตะวันตกนั้น ชมพูทวีป

ด้านใต้ของเราพระอาทิตย์ตกดินไปแล้ว อุตตรกุรุทวีปด้านเหนือพระอาทิตย์ขึ้นมาแล้ว ปุพพวิเทห์ทวีปเป็นเวลาเที่ยงคืนแล้ว

พระอาทิตย์เที่ยงวันที่อุตตรกุรุทวีปด้านเหนือนั้นอมรโคยานทวีปด้านตะวันตกว่าพระอาทิตย์ตกไปแล้ว ปุพพวิเทห์ทวีปด้านตะวันออกพระอาทิตย์ออกมาแล้ว ชมพูทวีปของเราว่าเที่ยงคืนแล้ว

พระอาทิตย์เที่ยงวันด้านปุพพวิเทห์ทวีปด้านตะวันออกนั้น อุตตรกุรุทวีปด้านทิศเหนือพระอาทิตย์ตกดินไปแล้ว ชมพูทวีปของเราพระอาทิตย์ขึ้นมาแล้ว อมรโคยานทวีปด้านตะวันตกเที่ยงคืนแล้ว ลำดับระยะทางดั่งนี้ไปทุกวัน ระยะพระอาทิตย์เดินผ่าน ๓ ทวีปจบที่นี้

พระอาทิตย์และพระจันทร์เกี่ยวกับโลกต่อไป

พระอาทิตย์หมุน พระจันทร์หมุน โลกหมุน แต่แผ่นดินไม่หมุน แผ่นดินอยู่ที่เดิมตามเดิม โลกนั้นมี ๔ คือสัตตโลก รูปโลก อรูปโลก เทวโลก

สัตตโลก คือ โลกสัตว์เดรัจฉาน

รูปโลก คือ โลกมนุษย์

อรูปโลก คือ โลกผี

เทวโลก คือ โลกเทวบุตร เทวดา

อันนี้ คือ โลก ๔ ประการ

โลก ๔ ประการนี้ หมุนตามพระอาทิตย์และพระจันทร์ พระอาทิตย์พระจันทร์ออกมา ๑ วัน โลก ๔ ประการก็หมุน ๑ วัน แก่ตาม ๑ วัน พระอาทิตย์พระจันทร์ออกมา ๒ วัน โลก ๔ ประการก็หมุนตาม ๒ วัน แก่ตาม ๒ วัน

พระอาทิตย์พระจันทร์ ออกมา ๑ เดือน โลก ๔ ประการ ก็หมุนตาม ๑ เดือน แก่ตาม ๑ เดือน

พระอาทิตย์พระจันทร์ออกมา ๔ เดือน โลก ๔ ประการก็หมุนตาม ๔ เดือน แก่ตาม ๔ เดือน

พระอาทิตย์พระจันทร์ออกมา ๑ ปี โลก ๔ ประการ ก็หมุนตาม ๑ ปี แก่ตาม ๑ ปี

พระอาทิตย์และพระจันทร์ออกมาทั้งวันทั้งคืน โลก ๔ ประการก็หมุนตามทั้งวันทั้งคืน แก่ตามทั้งวันทั้งคืน หมุนไปเรื่อย ๆ แก่ไปเรื่อย ๆ ไม่รู้ที่สิ้นสุด หมุนตามพระอาทิตย์พระจันทร์ไปจนแก่จนตาย

ตายแล้วกลับมาเกิดกับลูก ลูกก็หมุนตามพระอาทิตย์พระจันทร์ไปจนแก่จนตาย ตายแล้วกลับมาเกิดกับหลาน หลานก็หมุนตามพระอาทิตย์พระจันทร์ไปจนแก่จนตาย

ตายแล้วก็กลับมาเกิดกับเหลน เหลนก็หมุนตามพระอาทิตย์พระจันทร์ไปจนแก่จนตาย

ตายแล้วก็กลับมาเกิดกับโหลน โหลนก็หมุนตามพระอาทิตย์พระจันทร์ไปจนแก่จนตาย

ตายแล้วก็กลับมาเกิดกับลี้ ลี้ก็หมุนตามพระอาทิตย์พระจันทร์ไปจนแก่จนตาย

เวียนตายเวียนเกิด เวียนไปมา คนตายเป็นสัตว์ สัตว์ตายเป็นคน คนตายเป็นผี ผีตายเป็นคน คนตายเป็นเทวบุตรเทวดา เทวบุตรเทวดาตายเป็นคน ผลัดเปลี่ยนไปมาไม่รู้จบ เรียกว่าโลกสงสาร ถ้าไม่เข้าสู่นิพพานไปเสียไม่เป็นที่จบสิ้น เปรียบเหมือนล้อรถและวงล้อกลิ้งไปไม่มีที่สิ้นสุด ถ้าคนขับมันไม่หยุดเสียไม่เป็นที่จบสิ้น อันนี้ชื่อว่า โลกสงสาร กลมเป็นดั่งล้อรถและล้อหมุนไปมาไม่มีที่สิ้นสุด หมุนตามพระอาทิตย์และพระจันทร์หมุนไปทุกวันทุกคืนไม่ได้ขาด

แผ่นดินจักหมุนไปได้หรือ ในเมื่อกว้างยิ่งกว่ากว้าง ไกลยิ่งกว่าไกล ในชมพูทวีปของเรานี้มีหมื่นโยชน์เดียวเท่านั้น ใครก็ยังหาที่สุดไม่ได้

เขาสิเนโรกว้างหมื่นโยชน์ สูงแปดหมื่นสี่พันโยชน์ ฝังลงแผ่นดินไปหมื่นโยชน์ หนักยิ่งกว่าหนักไหนเลยแผ่นดินจักหมุนไปได้

นอกจากเขาสิเนโรก็มีเขาสัตตภัณฑ์แวดล้อมเขาสิเนโรทั้งสี่ด้าน ด้านละ ๗ ลูก ลูกหนึ่งกว้างหมื่นโยชน์ สูง ๗ พันโยชน์ หนักยิ่งกว่าหนักที่ไหนเลยแผ่นดินจักหมุนได้

นอกจากเขาสัตตภัณฑ์แล้ว ป่าไม้หิมพานต์แวดล้อมเขาสัตตภัณฑ์ทั้งเจ็ดอีก กว้าง ๒ หมื่นโยชน์ ยังมีเขาหิมพานต์กว้าง ๑ โยชน์ สูง ๑ ร้อยโยชน์หนักยิ่งกว่าหนัก ที่ไหนเลยแผ่นดินจักหมุนได้

นอกจากป่าหิมพานต์ยังมีทวีปทั้ง ๔ คือชมพูทวีป ๑ อมรโคญาณทวีป ๑ อุตตรกุรุทวีป ๑ ปุพพวิเทห์ทวีป ๑ ทวีปหนึ่ง ๆ กว้างหมื่นโยชน์ หนักยิ่งกว่าหนัก ที่ไหนเลยแผ่นดินจักหมุนได้

นอกจากทวีปทั้ง ๔ ยังมีแม่น้ำมหาสมุทรกว้าง ๒ หมื่นโยชน์ ลึกหมื่นโยชน์ หนักยิ่งกว่าหนัก ที่ไหนเลยแผ่นดินจักหมุนได้ แม่น้ำมหาสมุทรท่วมบ้านท่วมเมือง

นอกจากแม่น้ำมหาสมุทรยังมีขอบจักรวาลกว้างหาที่สิ้นสุดไม่ได้ จักเอาคนมีอายุแสนปี นั่งเครื่องบินไปตลอดวันตลอดคืน จนสิ้นสุดคนอายุแสนปี เอาคนอายุแสนปีอีกคนหนึ่ง นั่งเครื่องบินต่อไปอีก สืบ ๆ คนอายุแสนปีไปอีก สิ้นคนอายุแสนปี ได้ ๑๐๐ ล้านคน สิ้นสุดคนอายุแสนปีก็ไม่เห็นที่สุดขอบจักรวาล ที่ไหนเลยแผ่นดินจักหมุนไปได้ พระอาทิตย์เร็วยิ่งกว่าเร็ว เรานึกอยู่ในใจว่าจักไปประเทศอเมริกา เรานึกอยู่ในใจก็จะถึงทันที พระอาทิตย์เดินเร็วกว่านี้ ๑๐๐ ส่วน จะเดินเวียนเขาสิเนโรนาน ๑๒ ชั่วโมง ก็จึงจักรอบแผ่นดิน ไกลยิ่งกว่าไกล กว้างยิ่งกว่ากว้าง กี่ปีกี่เดือนจึงจักหยุด เราจักเอารถยนต์รถไฟลำใด มาหมุนแล้วชนะ

แผ่นดินจักหมุนไม่หมุนนั้น จริงไม่จริงก็รู้ที่พระอาทิตย์และพระจันทร์เดินไปนั้น พระอาทิตย์และพระจันทร์ยังไม่อยู่ที่เก่า เดี๋ยวพระอาทิตย์ตก พระจันทร์ขึ้น เดี๋ยวก็มีพระจันทร์ตกพระอาทิตย์ขึ้น ทำไมพระอาทิตย์และพระจันทร์ไม่อยู่ที่เดิม ถ้าพระอาทิตย์และพระจันทร์อยู่ที่เดิมนั้น เราว่าแผ่นดินหมุนก็ไม่เป็นความจริง แต่นี่พระอาทิตย์และพระจันทร์ไม่อยู่ที่เดิม

เราจักเอาน้ำสีดำไปทากระดานทางตะวันตก เอาน้ำแดงไปติดแป้นกระดานทางตะวันออก เราเอาวงล้อมาหมุน กลิ้งไปกลิ้งมา คอยดูน้ำดำน้ำแดงติดแป้นกระดาน จะหมุนไม่หมุน ถ้าว่าน้ำดำน้ำแดงหมุนนั้นแสดงว่าแผ่นดินหมุนจริง ถ้าว่าน้ำดำน้ำแดงไม่หมุนนั้น ก็ยังแสดงว่าแผ่นดินหมุนจริงเช่นกัน แต่หมุนอยู่ที่เดิม

ธรรมดาแสงพระอาทิตย์นี้เย็นเป็นดั่งน้ำแข็ง ขึ้นอยู่ที่ใกล้ๆ ยิ่งเย็น ขึ้นอยู่เขาสูงๆ ยิ่งเย็น ธรรมดาแสงไฟนี้ร้อน เข้าอยู่ใกล้ๆ ยิ่งร้อน เราเรียกกันแดดร้อน

ด้วยแท้จริงไม่ใช่แดดร้อน ร้อนเพราะไอดิน แสงพระอาทิตย์เย็นลงมาเท่าใด ไอดินก็ร้อนขึ้นไปเท่านั้น แสงพระอาทิตย์อ่อนลงเท่าใด ไอดินก็อ่อนลงเท่านั้น ไอดินมันมีที่ต่ำๆ ไอดินมันเกิดกับน้ำ น้ำจะติดอยู่ตามในดินที่ต่ำๆ ที่สูงๆ ที่ยอดเขา น้ำจะติดไม่ถึง ใกล้ๆ พระอาทิตย์นั้นก็จักเย็น เราอยู่ที่ต่ำๆ ใกล้ๆ พระอาทิตย์ เราว่าแดดร้อน เครื่องบินบินขึ้นไปใกล้พระอาทิตย์นั้น เครื่องบินก็ยังไม่ระเบิด ถ้าเราอยากรู้แจ้งนั้น ลองถามคนขับเครื่องบินดู ร้อนหรือเย็นก็ไม่รู้ ถ้าเราอยากรู้แผ่นดินร้อนไม่ร้อน ให้ไปอยู่ที่ต่ำๆ ลงอยู่ในบ่อน้ำที่ลึกๆ จึงรู้ว่าแสงพระอาทิตย์เย็นไม่ถึงตัวเรา ตัวเราร้อนและไม่ร้อน มีเหงื่อและไม่เป็นเหงื่อก็รู้ได้ ถ้าไม่เชื่อนั้นฤดูใดหนาวๆ ให้เอาผ้าธรรมดามาห่มตัวเราให้หนาๆ แน่นๆ แล้วเอาผ้าพลาสติกผืนเย็นๆ มาทับผ้าธรรมดา ทับให้แน่นๆ อย่าให้รั่วทางใด จะรู้ว่าผ้าธรรมดาเราไม่ชุ่ม ผ้าพลาสติกเป็นเหงื่อตัวเรา ผ้าพลาสติกเปียกหมด เพราะตัวเราร้อน

เหงื่อตัวเราไปต้องกันกับผ้าพลาสติก เย็นกับร้อนหากเข้าผสมกัน ไอดินไปต้องกันกับแสงพระอาทิตย์ เพราะร้อนกับเย็นหากเข้าผสมกัน ตัวเรากับแผ่นดินก็อันเดียวกัน ตัวเราก็ปฐวีเหมือนกัน แสงพระอาทิตย์กับผ้าพลาสติกก็อันเดียวกัน แสงพระอาทิตย์ก็คือผ้า พลาสติกก็คือผ้าเหมือนกันอันเดียวกันนั้นแหละ ตัวเราก็ร้อน แผ่นดินก็ร้อน แสงพระอาทิตย์ก็เย็นผ้าพลาสติกก็เย็นเหมือนกัน

ฐานที่ตั้งบ้านใดเมืองใดเมื่อถึงฤดูร้อน บ้านนั้นเมืองนั้นเย็น เพราะว่าบ้านนั้นเมืองนั้นสูง ไกลผิวน้ำไอน้ำไม่ถึง

ฐานะบ้านใดเมืองใดเมื่อถึงฤดูร้อน บ้านนั้นเมืองนั้นร้อน เพราะบ้านนั้น เมืองนั้นต่ำ ใกล้ผิวน้ำไอน้ำถึง

ส่วนตัวเราก็เหมือนกัน ถ้าเราเกิดมาแม่พาเข้าอยู่เรือนไฟนั้น ตัวเราร้อน เราควรอยู่เรือนสูง ๆ ใกล้กันกับแสงพระอาทิตย์ แสงพระอาทิตย์นั้นเย็น ร้อนกับเย็นเข้าผสมกันเราจึงจะอยู่สบายดีไม่เป็นไข้

ส่วนตัวท่านก็เหมือนกัน ถ้าท่านเกิดมาแม่พาท่านอยู่เรือนเย็น ตัวท่านเย็นท่านควรอยู่เรือนต่ำ ๆ ใกล้กันกับไอดิน ไอดินนั้นร้อน เย็นกับร้อนเข้าผสมกัน ท่านจึงจักอยู่สบายดีไม่เป็นไข้

ฐานะบ้านใดเมืองใดเย็น ฐานะบ้านนั้นเมืองนั้นสูง เพราะไกลผิวน้ำไอน้ำไม่ถึง ฐานะบ้านใดเมืองใดร้อน ฐานะบ้านนั้นเมืองนั้นต่ำ เพราะใกล้ผิวน้ำไอน้ำถึง เพราะแผ่นดินที่สูง ๆ ที่ต่ำ ๆ ไม่เสมอกัน แต่ผิวน้ำนั้นราบเรียบต่ำสูงเสมอกัน เปรียบเหมือนเราเอาของหนากับของบางไปตั้งไว้ที่ผิวน้ำ อันหนาก็ใกล้ผิวน้ำ อันบางก็ใกล้ผิวน้ำไม่ต่างกัน

พระอาทิตย์ออกมา ดาวทั้งหลายพากันหนีแตกเป็นหมู่เป็นกลุ่มไปก็หายไปหมด พระอาทิตย์ว่าให้ลูกดาวทั้งหลายว่า มันเห็นเราออกมามันก็พากันหนีหมดเลย มันเห็นเราเป็นอย่างไร

ลูกดาวทั้งหลายก็ตอบว่า เจ้ามีโทสะมากไป เราตามเจ้าไม่ได้ เรากลัวเจ้าด่า เห็นว่าได้เป็นใหญ่ไม่ตามใจผู้น้อย เอาแต่ใจตนผู้เดียว พระอาทิตย์ก็ตอบว่า ดีแล้ว ไม่ใช่เรากลัวใคร

พระจันทร์ออกมา ลูกดาวทั้งหลายก็มาล้อมหลังล้อมหน้า พากันแห่เป็นบริวารแวดล้อม พระจันทร์ว่าให้ลูกดาวทั้งหลายว่า เจ้าพากันมาตามเราทำไม ล้อมหลังล้อมหน้าเราไปทางไหนก็ไม่ได้

ลูกดาวทั้งหลายตอบว่า เจ้าไม่มีคำด่าคำว่าให้แก่ผู้น้อย พวกเราทั้งหลายไปตามก็สนุก ไม่มีใครคนใดผิดเถียงกันไปมา เอากันเป็นหมู่เป็นพวกตามกันไปมา ถ้าเป็นพี่เป็นน้องกัน พระจันทร์ก็ตอบว่า ดี วันพรุ่งนี้เราจักให้รางวัลที่หนึ่ง คนละ ๑๐ บาท ลูกดาวทั้งหลายก็ตอบว่า พุทโธ! จักเอาเงินที่ไหนมาแจกให้ได้ทั่วกันหมด ดาวในท้องฟ้านี้มีจำนวนมากเท่ากับใบของ ๒ ต้นมะขาม ๓ ต้นเม้า ๙ เกาะทราย เศษปลายอีกตะกร้า ๕ หาบ จักเอาเงินที่ไหนมาแจกให้พอ พระจันทร์ก็ตอบว่า เออจริง !

ในชมพูทวีปของเรามีหลายต่าง ๆ นานา

พระพุทธเจ้าหมื่นองค์แสนองค์ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

พระธรรมแปดหมื่นสี่พันขันธ์ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

พระอรหันต์ ๕๐๐ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

พระปัจเจกพุทธเจ้าและพระฤาษีมากจนอ่านนับไม่ได้ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

พญามาร ๕ ประการ และเทวทัต ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ภิกษุสงฆ์และสามเณรหมื่นตนแสนตน อ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

พระบาทและพระธาตุเจดีย์หมื่นดวงแสนดวง มีพระบาทพระธาตุอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

วัดวาอารามหมื่นวัดแสนวัด อ่านนับไม่ได้ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

วิหารและพระพุทธรูปหมื่นองค์แสนองค์หมื่นหลังแสนหลังอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

บ้านเมืองหมื่นเมืองแสนเมืองหมื่นบ้านแสนบ้านอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

เศรษฐีหมื่นคนแสนคนอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ท้าวพระยาเสนาอำมาตย์หมื่นคนแสนคนอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

หมื่น ขุน แสน หมื่นคนแสนคนอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ไพร่น้อยโยธาหมื่นคนแสนคนอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

พ่อไร่พ่อนาพ่อค้านายขายหมื่นคนแสนคนอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

คนผู้มีปัญญาชั้นสูงชั้นต่ำหมื่นคนแสนคนอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล คนผู้มีวาสนาเฉลียวฉลาดหมื่นคนแสนคนอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล คนผู้มีข้าวของสมบัติจนไม่มีที่เก็บหมื่นคนแสนคนอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

คนขยันการงานหมื่นคนแสนคนอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

คนขี้เกียจหมื่นคนแสนคนอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

คนดีคนงามหาตำหนิไม่ได้หมื่นคนแสนคนอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

คนหูหนวกตาบอดปากแหว่งมีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

คนโง่มีมากอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

หมอแพทย์หมอเป่าป้องกันรักษาคนหายพยาธิ มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

หมอเป่ามนต์ หมอดูทำนายมีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

หมอโหราชาตาดูเมื่อดูยามมีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

หมอมด หมอผี หมอมิจฉาทิฏฐิมีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล ช่างทอง ช่างเงิน ช่างหล่อ มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ช่างสาน ช่างไป่ ช่างหูก ช่างทอ ช่างฝ้าย มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ช่างตัดดอก ช่างก่อ ช่างแต้ม มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ช่างขับล้อ ขับรถ ขับเครื่องบิน มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ช่างตีพาทย์ฆ้องกลองวง กลองเชิง กลองชัย มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ช่างเป่าปี่ เป่าคอย เป่าขลุ่ย เป่าแคน มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ช่างดีดซึง ดีดสะล้อ มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ช่างเล่นลิเก รำวง รถไต่ถัง มีหลายอ่านนับไม่ได้ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ช่างเชิงชายเล่นเป็นลายแม่หมูล่องหน มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ช่างช้อย ช่างซอ อื่อกลอนโคลง เล่าคร่าว มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ช่างเก็บดอกลายงาม มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ช่างลาบ ช่างแค ช่างแกง ช่างอ่อม มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ช่างเล่นพ้าย เล่นหมากแก่ว การพนัน มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ช่างดีดหมากต่อรำมวยหัวแตก มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

คนมักสนมักส่อมักขี้ล่อเอาความ มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

คนมักส่อ มักฟ้อง มักล่อเอาความให้คนอื่นเสียหาย มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

คนช่างเล่านิทานนิยาย ให้คนทั้งหลายสนุกเล่นหลาย อ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

คนชอบนินทาผู้อื่น มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

คนอวดตัวว่าตัวดี ตำหนิท่านว่าไม่ดี มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

คนขี้เหล้าเมายากล่าวคำกูมึง มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

คนช่างพูดอวดตัว เห็นผัวผู้อื่นว่าผัวตน ร้องว่าสู ๆ ต่อหน้า มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

คนชอบเผื่อแผ่แก่คนอื่น มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

คนขี้เหนียวไม่แบ่งปันใคร มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

คนใจศีลใจบุญชอบทำบุญทำทาน มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

คนใจบาปหนาอธรรม มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

คนโกรธมานะ ไม่กลัวใครมีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

คนใจอ่อนใจหวานกลัวคน มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

คนเงียบไม่รู้จักใจคน ใครเห็นก็ว่าคนโง่ มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

คนใจหวานเหมือนน้ำอ้อย มีหลายอ่านนับไม่ได้ ก็เกิดในชมพูทวีปนี้แล

ต่อนี้ไปจักกล่าวปฐมกำเนิดผีก่อน ยังมีพระยาตนหนึ่งชื่อว่าพระยาพรหมทัต ก็แต่งตั้งให้เสนาซ้ายอยู่เฝ้าเมือง พาเอาเสนาขวาเข้าไปเรียนวิชาถอดจิต กับเจ้าฤาษี เมื่อเรียนจบแล้วก็ลองดูทิพย์นิมิตกับเจ้าฤาษี พระยาก็ให้เสนาถอดจิตใส่กวางตายตัวหนึ่ง กวางตายตัวนั้นก็คืนมาเสนาก็ตาย เมื่อเสนาตายไปแล้ว พระยาก็ถอดเอาจิตกวางมาใส่เสนาตามเดิม เสนาก็คืนมา กวางก็ตายตามเดิม

ต่อมาภายหลัง ยังมีนกแขกเต้าตัวหนึ่ง ก็ตกจากต้นไม้ลงมา เสนาก็ให้พระยาถอดจิตใส่นกแขกเต้าตัวนั้น นกแขกเต้าตัวนั้นก็คืนมา เสนาก็ถอดจิตตัวเองใส่ร่างพระยา ถ้าถอดจิตใส่ร่างพระยาแล้ว เสนาก็เรียกเอาจิตเสนาเข้าอยู่กับพระยา แล้วก็พาเอาร่างพระยาเข้ามาเมือง

เมื่อเข้ามาถึงเมืองแล้ว ก็ขึ้นไปสู่ปราสาท เมื่อขึ้นไปสู่ปราสาทแล้วก็เข้าไปในห้องนอนก็ไม่รู้ทิศทางของที่นอน ทำอะไรก็ไม่ถูกตามเดิม นางผู้เป็นเมียเห็นอัศจรรย์อย่างนี้แล้ว ก็นึกในใจว่าเป็นผัวเราจริงไหม ดูหน้าดูตารูปร่างก็เป็นผัวเราจริง พูดก็เสียงผัวเราจริง เข้าห้องนอนก็ไม่รู้ทิศทางที่เดิม ทำอะไรก็ไม่ถูกตามเดิม

ถึงวันพรุ่งรุ่งเช้า จิตพระยาที่เข้าอยู่กับนกแขกเต้า ก็พาเอานกแขกเต้ากลับมาเมือง ก็มาจับยอดปราสาท ก็มาพูดเรื่องต่าง ๆ นางผู้เป็นเมียได้ฟังก็มีความสงสัย ก็ไปปรึกษาหารือกับเสนาซ้าย เมื่อเสนาซ้ายรู้ว่านกแขกเต้ามาพูดอยู่ยอดปราสาท เสนาซ้ายก็เข้าใจว่าจิตพระยาอยู่กับนกแขกเต้า เสนาซ้ายก็ร้องเอานายช่างมาทำกรงอันหนึ่งด้วยทองคำ แล้วเรียกเอานกแขกเต้าลงมาเข้าอยู่ในกรงแล้วก็ถามนกแขกเต้า นกแขกเต้าก็ตอบว่า จิตพระยามาอยู่กับตัวเรานี้ จิตเสนาอยู่กับพระยา เสนาซ้ายรู้คำพูดของนกแขกเต้าบอกอย่างนี้แล้ว เสนาซ้ายก็เข้าไปไหว้สาพระยาว่า ไปเรียนถอดจิตนั้นได้ผลอย่างใด พระยาปลอมก็ตอบว่าถ้ากวางตายอยู่ที่นั้นเราสามารถถอดจิตใส่ก็คืนมาได้ เสนาก็ใช้คนไปเอากวางตายมาไว้ที่นั้นพระยาก็ถอดจิตใส่กวางตาย กวางตายก็คืนมา นกแขกเต้าก็ถอดจิตใส่ร่างพระยาตามเดิม นกแขกเต้าก็ตายไป จิตพระยาก็เข้าอยู่ตัวพระยาตามเดิม จิตเสนาที่เข้ากวางตายนั้นจักมาเข้าพระยาตามเดิมก็เข้าไม่ได้ เพราะจิตเดิมของพระยาเข้าเสียก่อนแล้ว ก็เลยกลับไปหาร่างเสนาที่เก่า ร่างเสนาเก่าก็เน่าไปเสียแล้ว ก็หาที่เข้าไม่ได้ ก็ตายเป็นผีต่าง ๆ นานา แพร่ออกหลากหลาย ตามดั่งกล่าวไว้นั้นถึงกาลบัดนี้

ถ้าเราเดินทางกลางคืนนั้น ถ้าเราเห็นเป็นตัวอยู่ข้างหน้าก็ดี ได้ยินเสียงก็ดี อย่าวิ่งกลับคืนหลัง ให้วิ่งไปข้างหน้าจึงจะรอดปลอดภัย เพราะที่เราเห็นนั้นไม่ใช่ตัวผี เงามันเฉยๆ มันไม่ทำอะไรเรา วิ่งเหมือนเงามันนั้นที่เราเห็นนั้นไม่ใช่ตัวผี ตัวผีนั้นมันอยู่ข้างหลังเรา เราไปติดระหว่างครึ่งมัน ถ้าเราวิ่งกลับหลังนั้น ตัวผีจักวิ่งไปก่อนเรา เงาที่เราเห็นนั้นจักติดตามตัวผี จักไล่ตามหลังเราๆ จักวิ่งไม่รอด ถ้าเราวิ่งไปเจอคนก็ดี เจอวัวควาย เจอบ้านก็ดี จึงจักรอด ถ้าไม่ไปเจออะไร ตายเป็นตายก็จะไม่รอด ตัวผีก็จักวิ่งตามเรา เราก็วิ่งตามผี เงาผีก็จักไล่เรา เราก็จักไล่ตัวผีเท่ากัน

จริงๆ แล้วเราก็เดินไปกลางคืน ผีก็เดินมากลางคืนเหมือนกัน ผีก็กลัวคน คนก็กลัวผีเท่ากัน ถ้าเราโดดไปทางหน้าเรา ผีก็โดดไปทางหน้าผีเท่ากัน เราจึงจักรอด ธรรมดาคนเราตัวมีที่ไหนเงามีที่นั่น ธรรมดาผีตัวมีที่หนึ่งเงามีอีกที่หนึ่ง เปรียบเหมือนแสงพระอาทิตย์ส่องลงน้ำ เงาขึ้นไปสะท้อนพื้นชายคาอย่างเดียวกัน คนโบราณแต่ก่อนว่าผีไล่เรา ไม่ใช่เราไล่ผีแต่เราไม่เห็นผี

ถ้าเราเดินทางไปกลางคืน ได้ยินเสียงผีร้องไห้ทางหน้าเรา ตัวผีอยู่ทางหลังเรา ถ้าเราวิ่งไปทางผีร้องไห้นั้นจะรอด จริงแล้วผีก็กลัวเรา เราก็กลัวผีเท่ากัน ถ้าเราวิ่งไปทางหน้าเรา ผีก็วิ่งไปทางหน้าผีเท่ากันจึงจักรอด ถ้าเราวิ่งกลับคืนหลังนั้น ตัวผีก็จักวิ่งไปก่อนเรา เราก็จักวิ่งตามตัวผี เสียงร้องไห้ก็จักวิ่งตามเราจะรอดช้า

ถ้าคนเป็นพยาธิเจ็บไข้ได้ป่วย ไปถามผี ผีตอบว่าจะหาย แสดงว่าคนนั้นจะตาย ถ้าผีว่าจะตาย คนป่วยนั้นจะหาย

ถ้าถามของหาย ผีบอกว่าจะได้ แสดงว่าไม่ได้ ถ้าบอกว่าไม่ได้ แสดงว่าจะได้ บอกว่าของหายอยู่ทางทิศไหน ให้ไปหาทางทิศกลับกัน จึงจะพบ

คนเป็นพยาธิก็ดีของหายก็ดี ไม่ต้องเชื่อตามผีว่า ให้เชื่อทางกลับกัน ผีมันว่าทาง กลับกัน ผีก็ต่างผี บางตัวก็แน่บางตัวก็ไม่แน่ ถ้าผีลงคนนั้นแน่ ถ้าคนลงผีนั้นไม่แน่ กลางคืนคนเราเป็นกลางวันของผี กลางวันเราเป็นกลางคืนของมัน ด้วยเหตุนี้แหละ เราจึงไปเจอผีกลางคืน อยากรู้จริงนั้นท่านว่าป่าช้าใดผีหลอกกลางคืนนั้น เมื่อเราไปอยู่ตามริมป่าช้า ให้ถอดกางเกงถอดเสื้อเสียแล้ว ให้ก้มหัวลงหันก้นไปทางป่าช้า แล้วเอาก้อนหินขว้างรอดขาไปทางป่าช้า ๗ ก้อน ถึงกลางคืนให้ไปฟัง จักได้ยินผีร้องไห้ เพราะก้อนหินไปโดนหม้อข้าวหม้อแกง โดนหัวลูกหัวหลานมัน ๆ จักร้องไห้ กลางวันมันก็หลับอยู่มันไม่รู้ กลางคืนมันตื่นมามันจึงรู้ แบบผีจบที่นี้

ผีลงคนนั้น เราเชิญลงกลางวันลงช้ามาก เพราะมันหลับกลางวัน เราเชิญลงกลางคืนนั้นลงเร็วมากเดี๋ยวก็ลงแล้ว อนึ่งชื่อว่าผีลงคน อย่างคนทรงไปไร่ไปนาไปสวนไปบ้านเหนือบ้านใต้ไปที่ไหน ๆ ก็ดี เราอยู่บ้านคนทรงเชิญให้ลง เดี๋ยวก็เข้าสิงเอาคนทรง อันนี้ชื่อว่าผีลงคน

อีกอย่างหนึ่งเราเอาเหล้าไปสู่ผี ก็ถือขวดเหล้าเปิดปากขวดแล้วเอาเหล้าเทเข้าปาก เราดูเหล้าในขวดนั้นเห็นหมด ถึงเวลาที่มันเอาขวดวางลงนั้นเหล้ามีอยู่เหมือนเดิม เราดมดูกลิ่นก็ไม่มี อันนี้ชื่อว่าผีลงคน เราประสงค์ถามอันใดก็แน่แท้ มันบอกทางกลับกัน เราจักเชื่อคำพูดมันบอกนั้นไม่ถูกต้อง เชื่อทางกลับกันจักถูก แบบผีลงคนจบที่นี่

คนลงผีนั้น เราเชิญกลางวันก็ลงกลางวัน เราเชิญกลางคืนก็ลงกลางคืน เราเชิญเร็ว ๆ ก็ลงเร็ว ๆ อันนั้น ชื่อว่าคนลงผี อย่างนี้คนทรงไปไร่ไปนาไปสวนไปบ้านเหนือบ้านใต้ เราอยู่บ้านคนทรงแล้วเชิญผีมาลงผีจะไม่ลง ถ้าคนทรงถึงบ้านจึงจะลง อันนี้ชื่อว่าคนลงผี อย่างนี้เราเอาเหล้ามาให้ยกขวดเหล้าเข้าปากจนเหล้าหมด อันนี้ชื่อว่าคนลงผี แต่ไม่รู้สึกตัวเหมือนกัน ผีลงคนก็ไม่รู้สึกตัวเหมือนกัน คนลงผีก็ไม่รู้สึกตัวเหมือนกัน แต่บางทีถ้าคนลงผีนั้นไม่แน่ คนว่าอย่างไรผีว่าอย่างนั้น คนว่าตายผีก็ว่าตาย

คนว่าเป็นผีก็ว่าเป็น คนว่าไปผีก็ว่าไปตามคน ผีลงคนนี้ไม่ได้ความ แบบคนลงผีจบที่นี้ ปฐมกัปป์แรกจบที่นี้

๑. นับตั้งแต่กัปป์แรกมาถึงไฟม้างกัปป์ ไม่มีคนจักมาสืบเชื้อชาติให้เป็นกัปป์ตามโลกต่อไป

๒. เมื่อไฟม้างกัปป์แล้ว กลิ่นแผ่นดินก็หอมขึ้นไปถึงชั้นพรหม

๓. พรหม ๒ ผัวเมีย ก็ลงมากินแผ่นดิน ก็เลยเสียฤทธิ์ไป ก็เลยสร้างโลกอยู่ในแผ่นดิน มีลูก ๕ คน คนที่หนึ่งเป็นผู้หญิง คนที่สองเป็นผู้ชาย คนที่สามเป็นผู้หญิง คนที่สี่เป็นผู้ชาย คนที่ห้าเป็นผู้หญิง

ชายคนที่สองเอาหญิงคนที่สามเป็นเมีย

ชายคนที่สี่เอาหญิงคนที่ห้าเป็นเมีย

ชายคนที่สองเอาน้องหญิงคนที่สามเป็นเมียนั้น เป็นคนไทยล้านนาอยู่ด้วยกันฉันท์สามีภรรยา มีลูก ๑๒ คน

ลูกคนที่ ๑ เป็นผู้ชาย เกิดมาพ่อแม่เอาหนูมาให้ลูกเล่น ไทยเหนือเรียกว่าปีใจ้

ลูกคนที่ ๒ เป็นผู้หญิง เกิดมาพ่อแม่เอาวัวมาให้ลูกเล่น ไทยเหนือเรียกว่าปีเป้า

ลูกคนที่ ๓ เป็นผู้ชาย เกิดมาพ่อแม่เอาเสือมาให้ลูกเล่น ไทยเหนือเรียกว่าปียี

ลูกคนที่ ๔ เป็นผู้หญิง เกิดมาพ่อแม่เอากระต่ายมาให้ลูกเล่น ไทยเหนือ เรียกว่าปีเล้า

ลูกคนที่ ๕ เป็นชาย เกิดมาพ่อแม่เอานาคมาให้ลูกเล่น ไทยเหนือเรียกว่าปีสี

ลูกคนที่ ๖ เป็นผู้หญิง เกิดมาพ่อแม่เอางูมาให้ลูกเล่น ไทยเหนือเรียกว่าปีไส้

ลูกคนที่ ๗ เป็นผู้ชาย เกิดมาพ่อแม่เอาม้ามาให้ลูกเล่น ไทยเหนือเรียกว่าปีสง้า

ลูกคนที่ ๘ เป็นผู้หญิง เกิดมาพ่อแม่เอาแพะมาให้ลูกเล่น ไทยเหนือเรียกว่าปีเม็ด

ลูกคนที่ ๙ เป็นผู้ชาย เกิดมาพ่อแม่เอาลิงมาให้ลูกเล่น ไทยเหนือเรียกว่าปีสัน

ลูกคนที่ ๑๐ เป็นผู้หญิง เกิดมาพ่อแม่เอาไก่มาให้ลูกเล่น ไทยเหนือเรียกว่าปีเล้า

ลูกคนที่ ๑๑ เป็นผู้ชาย เกิดมาพ่อแม่เอาหมามาให้ลูกเล่น ไทยเหนือเรียกว่าปีเส็ด

ลูกคนที่ ๑๒ เป็นผู้หญิง เกิดมาพ่อแม่เอาหมูมาให้ลูกเล่น ไทยเหนือเรียกว่า ปีได้

คนไทยใต้ต่อไป

ชายคนที่สี่ซึ่งเอาน้องหญิงคนที่ห้าเป็นเมียนั้น เป็นคนไทยภาคกลาง อยู่ด้วยกันฉันท์สามีภรรยา ได้ลูก ๑๒ คน

ลูกคนที่ ๑ เป็นผู้ชาย เกิดมาพ่อแม่เอาหนูมาให้ลูกเล่น ไทยใต้เรียกว่าปีชวด

ลูกคนที่ ๒ เป็นผู้หญิง เกิดมาพ่อแม่เอาวัวมาให้ลูกเล่น ไทยใต้เรียกว่าปีฉลู

ลูกคนที่ ๓ เป็นผู้ชาย เกิดมาพ่อแม่เอาเสือมาให้ลูกเล่น ไทยใต้เรียกว่าปีขาล

ลูกคนที่ ๔ เป็นผู้หญิง เกิดมาพ่อแม่เอากระต่ายมาให้ลูกเล่น ไทยใต้เรียกว่าปีเถาะ

ลูกคนที่ ๕ เป็นผู้ชาย เกิดมาพ่อแม่เอานาคมาให้ลูกเล่น ไทยใต้เรียกว่าปีมะโรง

ลูกคนที่ ๖ เป็นผู้หญิง เกิดมาพ่อแม่เอางูมาให้ลูกเล่น ไทยใต้เรียกว่าปีมะเส็ง

ลูกคนที่ ๗ เป็นผู้ชาย เกิดมาพ่อแม่เอาม้ามาให้ลูกเล่น ไทยใต้เรียกว่าปีมะเมีย

ลูกคนที่ ๘ เป็นผู้หญิง เกิดมาพ่อแม่เอาแพะมาให้ลูกเล่น ไทยใต้เรียกว่าปีมะแม

ลูกคนที่ ๙ เป็นผู้ชาย เกิดมาพ่อแม่เอาลิงมาให้ลูกเล่น ไทยใต้เรียกว่าปีวอก

ลูกคนที่ ๑๐ เป็นผู้หญิง เกิดมาพ่อแม่เอาไก่มาให้ลูกเล่น ไทยใต้เรียกว่าปีระกา

ลูกคนที่ ๑๑ เป็นผู้ชาย เกิดมาพ่อแม่เอาหมามาให้ลูกเล่น ไทยใต้เรียกว่าปีจอ

ลูกคนที่ ๑๒ เป็นผู้หญิง เกิดมาพ่อแม่เอาช้างมาให้ลูกเล่น ไทยใต้เรียกว่าปีกุน ชายไทยใต้ภาคกลางจบที่นี้

ไทยชาวล้านนา ๒ คนพี่น้องอยู่กันเป็นผัวเป็นเมีย ได้ลูก ๑๒ คน ชาย ๖ คน หญิง ๖ คน

ไทยใต้ชาวภาคกลาง ๒ คนพี่น้องอยู่กันเป็นผัวเป็นเมีย ได้ลูก ๑๒ คน ชาย ๖ คน หญิง ๖ คน

ส่วนหญิงพี่คนโตนั้นไม่มีผัวเพราะสมัยนั้นไม่มีคนสักคน มีแต่พรหม ๒ ผัวเมียกับลูก ๕ คน รวมเป็น ๗ ทั้งพ่อแม่เท่านั้น นานไปพรหม ๒ ผัวเมียสิ้นชีวิตตายไปแต่นั้นมาลูกพรหม ๔ คนผัวเมียซึ่งเป็นพี่น้องกันนั้นก็มีลูกมามากมาย หาของที่จะกินจะบริโภคไม่ได้ ก็ขอร้องให้พระอินทร์ พระพรหมช่วยเหลือ ขอให้ได้กินได้บริโภคของต่าง ๆ ต่อนั้นมา ข้าวทิพย์ก็กลิ้งมาจากป่าไม้หิมพานต์ เข้ามาเต็มบ้านเต็มเมือง เม็ดใหญ่ ไม่จำเป็นได้ตำได้ตากเอามีดฉีกกิน ไม่ได้หว่านกล้าไถนา

ตั้งแต่นั้นลงมา ลูกพรหม ๔ ผัวเมียพี่น้องกับหญิงผู้พี่คนโต ก็ได้กินข้าวสบายทุกวัน ๆ ต่อนั้นมาลูกหญิงผู้พี่คนโต ชื่อว่าย่าหุวา ไม่มีลูกไม่มีผัวอยู่สบาย ก็ทำสัตว์ทั้งหลายเหนือหน้าแผ่นดินนี้ หญิงผู้พี่คนโตทำหมดเว้นไว้แต่น้ำ แผ่นดิน ต้นไม้และมนุษย์ หญิงผู้พี่ไม่ได้ทำ มันสร้างเฉพาะสัตว์ทั้งหลายนั้น ไม่ใช่มันทำด้วยเท้าด้วยมือ มันเนรมิตเอา มันเนรมิตว่าจักทำสัตว์อันนี้ก็เป็นสัตว์อันนี้ เนรมิตว่าจักทำสัตว์อันนั้นก็เป็นสัตว์อันนั้นยังมีแต่วัว ควาย ช้าง มันเนรมิตไม่เป็นมันเนรมิตอย่างไรก็ไม่เป็น ก็เอาดินเหนียวมาปั้นเป็นวัว ด้วยเหตุนี้ฝนตกมาวัวก็วิ่งเข้าร่มเพราะมันกลัวดินเหนียวละลายถึงกาลบัดนี้ เอาขี้ผึ้งมาทำควายเผือก เอาชันมาทำควายดำ ด้วยเหตุนี้แดดร้อนมาควายวิ่งลงน้ำ เพราะมันกลัวขี้ผึ้งและชันอ่อนตัวถึงกาลบัดนี้ ช้างมันเอาขี้ครั่งมาทำ ด้วยเหตุนี้ ช้างไม่กลัวแดดไม่กลัวฝนถึงกาลบัดนี้ นอกจากนี้ยังทำกวางขึ้นอีก กวางก็มากินหญ้ากินใบไม้กินข้าวในไร่ในนาจนฉิบหาย ยังทำหมาป่าไล่กัดกวางขึ้นอีกหมาป่าแต่ละฝูงมีประมาณ ๕ ตัวขึ้นไปถึง ๑๐ ตัวเท่านั้น มีผู้นำตัวหนึ่ง ผู้นำมันนั้นตัวสูงเท่าเอวก็มี สูงเท่าขาก็มี ตัวใหญ่ตัวน้อยไม่เท่ากัน ลูกน้องมันเท่าหมาธรรมดาของเรานี้ ถ้าคนใดไปป่าได้ยินเสียงมันคุยกันให้ขึ้นต้นไม้เสีย ถ้าลูกน้องมาถึงต้นไม้ ที่เราขึ้นนั้น มันก็มองดูแล้วก็เดินไป ตัวใดมาก็มองดูแล้วก็เดินไป เดี๋ยวเดียวผู้นำมันมาก็มองดูแล้วก็เดินไป ถ้ามันไปถึงป่าข้าง

หน้า ถ้ามันรู้ว่ากวางมีอยู่ที่นั้น มันก็จัดเอากันเดินรอบป่า ก็ไปปัสสาวะรอบ ๆ ป่าข้างหน้านั้นแล้ว ก็เดินมาทางเดิม ถ้ากวางได้ยินก็วิ่งไปข้างหน้า ก็เอาตาไปเจอปัสสาวะหมาป่า ตากวางก็พองออกจากเบ้าตาเสีย ไปไม่ได้ก็อยู่ที่นั้น หมาป่าก็พากันเข้าไปกัดตายเลย พอกวางตายแล้วก็เอาตานิดหนึ่ง เนื้อสันหลังครึ่งหนึ่ง ตับครึ่งหนึ่ง เอาไว้ให้ผู้นำแล้วพากันกินอยู่ที่นั้น ถ้าผู้นำมันมาถึงแล้วก็มากินส่วนที่ลูกน้องแบ่งเอาไว้ให้นั้นถ้ากินมื้อนั้นไม่หมดก็พากันเฝ้าอยู่ที่นั้น ถ้ากินหมดแล้ว ก็พากันไปหากินที่ใหม่อีก ถ้าเรามีปืนยิงเข้าไปแล้ว มันได้ยินเสียงพากันวิ่งหนีหมด เราก็เข้าไปเอาชิ้นที่เหลือนั้นมากิน ถ้าเราไม่มีปืนยิงเข้าไปนั้น อย่าเข้าไปหามันเลย มันจักเข้ามาหาเรากัดกินเนื้อเราอีกแล้ว เราวิ่งไม่ทัน ต่อนั้นมาหมาป่าไล่กินกวางถึงกาลบัดนี้ กวางทุกข์ใจที่สุด แบบหมาป่าไล่กินกวางจบที่นี้

นอกจากนั้น ยังทำมด ทำแมลง มดแมลงก็มาก ก็ไต่ไปตามใบไม้ใบตอง คนและสัตว์ตัวใหญ่อยู่ไหนก็ไม่พอ มาไต่มาตอมมากัด ก็ทำหมาผีกินมดกินแมลงจนฉิบหาย หมาผีนั้นตัวใหญ่กว่าหมาธรรมดานิดหนึ่ง หมาธรรมดากัดไม่ชนะ แต่ตัวอ้วนขนยาว ๆ มันคิดหนียามเกี่ยวข้าว มันมักหอนหากันว่า ซอกซอ ซอกซอ ถ้าเราไปเจอมันนั้น เราให้เห่ามันเสียก่อน ถ้าเราไม่เห่ามันเสียก่อน ถ้ามันเห่าเราเสียก่อน อายุเราไม่ยืน หมาผีกินมดกินแมลงเป็นอาหารถึงกาลบัดนี้ ถ้าเราไปป่าไปเห็นขี้หมาดำ ๆ มีแมลงปนไม่ต้องสงสัยว่าขี้หมาอันอื่น ขี้หมาผีทั้งนั้น แบบหมาผีจบที่นี้

ธรรมดาลิงมันอยู่เป็นหมู่ นอนไหนนอนเป็นหมู่ มันพร้อมกันนอนเวลา ๗ โมงเย็น ออกหากิน ๗ โมงเช้า นอนต้นไม้ต้นเดียวกัน นอนป่าก็นอนป่าเดียวกัน เพราะมันกลัวแผ่นดินหนี ถึงเวลาดึกมาแล้ว ก็เปลี่ยนกันลงมาดูแผ่นดิน บางทีลงมาถึงแผ่นดิน เสือจับเอาไปกินเสียก็มี ถ้าตัวนั้นลงต้นไม้ไปนานไม่กลับขึ้นไป หมู่มันก็ใช้ตัวอื่นลงมาอีก ถ้าตัวนั้นลงมาก็มาได้กลิ่นเสือ ก็กลับขึ้นไปบอก บอกให้พวกว่าแผ่นดินหนีไปแล้ว หมู่

มันก็ตื่นกันเต็มปลายไม้ กลับไม่มีที่ลงส่งเสียงดังกันอยู่ปลายไม้จนสว่างแจ้ง พอสว่างมาแล้วก็เห็นแผ่นดินมีอยู่ตามเดิม ก็พากันไล่ตัวนั้นหนีจากหมู่ ๒ วัน ๓ วันจึงจักเข้าหมู่ได้ ถ้ามันจักไปลักกิน ตามไร่ตามสวนของคนนั้น มันก็จัดกันขึ้นอยู่ปลายไม้ต้นสูงๆ ดูคนตัวหนึ่ง หมู่มันก็เข้าไปลักกินครัว ไร่ครัวสวนของคน ถ้าคนเข้ามาตัวอยู่ปลายไม้ก็ร้อง หมู่มันก็ตื่นเข้าป่าหมด ถ้าคนเข้ามาตัวอยู่ปลายไม้ก็ไม่ร้อง คนมาไล่จับ ต่อมาภายหลังก็ขึ้นไปไล่ ตัวอยู่ปลายไม้หนีจากหมู่ ๒ วัน ๓ วัน จึงเข้าหมู่ได้ ถ้าคนไม่เจอใคร ไม่ไปเห็นนั้นหมู่มันก็เอาพืชไร่ขึ้นไปแอบตัวอยู่ปลายไม้นั้นกิน ฤดูหนาวก็พากันลงบ่ระชุมผิงแดดอุ่นตามป่า ฝูงละ ๔๐ – ๕๐ ตัว เล่นกันดังซอแซซอแซ ถ้าหมาไปเห็นหมาก็เข้าไล่ ก็พากันตื่นขึ้นต้นไม้ ตัวหนึ่งขึ้นต้นนี้ ตัวหนึ่งขึ้นต้นนั้น แล้วก็หลอกให้หมาเหนื่อย ลิงตัวนั้นก็วิ่งตกต้นไม้ต้นนั้น หมาก็วิ่งเข้าหาลิงก็วิ่งขึ้น ต้นไม้ต้นเสีย ลิงตัวนี้ก็วิ่งตกต้นไม้ต้นนี้ หมาก็วิ่งเข้าหาลิง ลิงก็วิ่งขึ้นต้นไม้นั้นเสีย โผไปโผมาจนหมาเหนื่อย พอหมาเหนื่อยหมาก็หนีไป หมาหนีไปแล้ว ลิงก็ลงมาพร้อมกันผิงแดดอุ่นตามเดิม ถ้ามันจักเกิดลูกนั้น กิ่งไม้ใหญ่ๆ มีไหน ตัวจักเกิดนั้น ก็นอนหงายอยู่บนกิ่งไม้ หมู่มันนั้นตัวหนึ่งถือแขนซ้าย ตัวหนึ่งถือแขนขวา ตัวหนึ่งเอามือคุมหัว ตัวหนึ่งถือแข้งขวา ตัวหนึ่งถือแขนซ้าย ตัวหนึ่งนั่งรอรับเอาลูกจักออก ถ้าลูกออกมาก็รับเอาไปเช็ด ถ้าออกมาอีกตัวหนึ่งตัวหนึ่งก็เข้าไปรับเอามาเช็ด ถ้าลูกหมดเสี้ยงแล้ว ตัวคุมหัวนั้นก็ยกเอาแม่มันลุกนั่งเสีย ตัวแม่ก็อยู่ตามกิ่งไม้นั้นประมาณ ๕ วัน ๖ วัน หมู่มันก็ไปหาเอาลูกไม้มาเลี้ยงอยู่ที่นั้น ทั้งแม่ทั้งลูก ถ้าลูกมันเก่งมาแล้ว แม่มันก็พาเอาลูกมันไป เอาลูกรักไว้หลัง เอาลูกชังไว้หน้า ถ้ามันชนมาก็ปลดเอาลูกชังมันโยนทิ้งเสียแล้ว ก็เพราะเอาลูกรักวิ่งไปเสีย ที่เราได้เอามาเลี้ยงนั้น ลูกชังมันทั้งมวล เหตุนี้ นิสัยมันไม่ดี ถ้าลูกมันใหญ่มาแล้ว ไม้ไผ่ก็ดีไม้ซางก็ดี เล่มหนุ่มๆ ที่มันกำลังแตกใบอ่อนนั้นเล่มใดบังแม่น้ำนั้น มันก็ไล่ลูกมันขึ้นสุดปลายไม้นั้น ก็ขย่มไม้นั้น

ลูกมันก็ตกน้ำ ถ้าลูกมันออกน้ำมาก็ไล่ขึ้นอีกทุกวัน เพราะมันฝึกลูกมันให้ว่ายน้ำเป็น ขึ้นต้นไม้ได้ แบบความฉลาดของลิงจบที่นี้

ความฉลาดของกระต่ายต่อไป

กระต่ายมันนอนไหนนอนตามพื้นที่สบาย ๆ ถ้าหมาไปเจอมัน ๆ ก็วิ่ง หมาก็ไล่ ถ้าหมาไล่ใกล้จะทันมันก็นั่งรออยู่ หมาไม่รู้ก็นึกว่าตอไม้ หมาก็วิ่งข้ามเสีย พอหมาโผล่ไปข้างหน้าแล้ว มันก็กลับคืนข้างหลัง เมื่อหมาโผล่ไปข้างหน้า หมาไม่เจอรอยมัน หมาก็กลับคืนมาหารอยเดิมแล้วก็ไล่ไปอีก ไป ๆ มา ๆ หมาก็ยอมแพ้แล้วก็เลยไปเสีย มันก็กลับไปนอนห้องมันตามเดิม แบบความฉลาดของกระต่ายจบที่นี้

แบบงูต่อไป

นอกจากนั้นยังมีงู ๆ ก็มีหลายประการคือ งูจงอางหลวง งูจงอาง งูเหลือม งูเห่า งูเห่าคอทอง งูตึงช้าง งูตึงหัวเกลี้ยง งูตึงไฟ งูไส้ช้าง งูก้านพร้าว งูค้อนก้อม งูก่านป้อง งูกล่อมนางนอน งูเขียวหลวง งูเขียวค่า งูไส้ม้า งูไซ งูมีมาก คนและสัตว์ใหญ่อยู่ที่ไหนงูก็ไล่กัดไล่ฉก

ธรรมชาติเลยสร้างให้ทำตะขาบกินงูเพื่อลดปริมาณงู ไม่ว่างูจะเดินไปทางไหนตะขาบก็จะหางูจนพบ เมื่อพบแล้วก็แอบซ่อนอยู่ตามพื้นใบไม้ใบตอง พองูเผลอก็กัดตรงที่ท้องสะดือของงูจนงูตาย เมื่องูตายแล้วมันก็เฝ้าอยู่ที่นั้นจนงูเน่า พองูเน่าแล้วมันก็กินงูเน่าจนหมด พอหมดแล้วก็หนีไปตะขาบก็เลยมีมาก

ธรรมชาติเลยสร้างให้คางคกมากินตะขาบอีก ตะขาบพอเห็นคางคกก็จะวิ่งหนีขึ้นต้นไม้ คางคกก็ปัสสาวะใส่ต้นไม้ เดี๋ยวเดียวเท้าตะขาบหลุดออกหมด เหลือแต่ตัวก็ตกลงมา คางคกก็กินเสีย ตะขาบตัวผู้นั้นเกล็ดมันบาง ๆ ผิวหัวหนา ๆ ตะขาบตัวเมียเกล็ดมันมีมากและถี่ยิบ ผิวจาง ๆ หัวเล็ก ๆ เอางูเป็นอาหารถึงกาลบัดนี้

ตะขาบมีมากที่ไหนงูไม่มีที่นั้น คางคกตัวใหญ่กว่ากบนิดหนึ่ง นั่งไหนก็เหงา ดูเหมือนไม่มีปัญญา ตัวเป็นหนามกินตะขาบเป็นอาหาร ถึงกาลบัดนี้

งูจงอางหลวงตัวมันใหญ่ประมาณเท่าเราพันเสื่อไว้เป็นท่อนใหญ่ ๆ ยาวประมาณ ๑ วาก็มี ๒ วาก็มี แต่มันไม่มีมาก จังหวัดไหนถ้ามีป่าดงใหญ่ก็มี บางจังหวัดก็ไม่มีสักตัว ถ้ามันมีป่าที่ใด มันเลื้อยไปถูป่าหญ้าเป็นรอยเป็นดั่งรอยช้าง ถ้าเราเห็นรอย เช่นนั้นให้สังเกตดู ถ้าเห็นรอยช้างนั้น ให้หนีเร็ว ๆ มันเห็นมันจะไล่ ถ้ามันเห็นมันวิ่งมาหาเรา ให้เราถอดเสื้อถอดกางเกงก็ดีทิ้งไว้เสีย แล้วก็ให้วิ่งเร็ว ๆ พอมันมาเห็นของสิ่งนั้น มันก็ฉกอยู่ที่นั้น ถ้ามันฉกของสิ่งนั้นไม่กระดุกกระดิกมันคิดว่าตายแล้วมันก็กลับเราจักหนีทัน ถ้าเราไม่เอาของสิ่งนั้นทิ้งไว้ที่นั้นจะหนีไม่ทัน เราหนีไปครึ่งกิโลเมตรก็หนีไม่พ้น ไล่เร็วยิ่งกว่ารถยนต์ ลมเข้าปากมันเสียงดังมาก งูจงอางหลวงนี้เกิดด้วยฟักไข่ มีพ่อแม่มีเหมือนสัตว์ทั้งหลาย งูจงอางหลวงนี้ใครไม่ค่อยได้เห็น เพราะเทวดารักษาป่าไม้คอยรักษามันด้วย ถ้าเราทำผิดธรรมเนียมผิดป่าและมีอาเพศเราจักเห็นมัน ถ้าเราไม่ผิดธรรมเนียมป่าก็ไม่เห็นมัน ถ้าเราไปเห็นมันอย่าดูนานให้หนีเร็ว ๆ ถ้าเราดูมันอยู่ที่นั้นนาน ๆ พอเรากลับมาถึงบ้านจะมีอาการเป็นหัวบวมหัวพอง แต่ไม่ถึงตายถ้าเรายิงมันถูกก็ดี ไม่ถูกก็ดี ตายก็ดีไม่ตายก็ดี เรากลับมาถึงบ้านเราจะเจ็บไข้ได้ป่วยปางตายเลย แบบงูจงอางหลวงจบที่นี้

แบบงูจงอางนั้น มันไม่เกิดด้วยการฟักไข่ มันเกิดด้วยเครือเขาระอาง ๆ นี้เป็นพืชชนิดหนึ่งเกิดตามป่าดงใหญ่ เลื้อยเครือไปตามป่าไม้ใหญ่ดงใหญ่ เครือใดจักเป็นงูนั้นมันหย่อนปลายเครือลงประมาณ ๑ ศอก ถึงฤดูใบไม้ร่วงมันก็ร่วงใบ ถ้าถึงฤดูใบไม้ ผลิมันก็ผลิเป็นเครือลงะเป็นป้องยาวประมาณ ๑ ศอก ลำดับไปถึง ๗ ปี มันก็ปล่อยลงไป และปีละป้องถึง ๗ ปี ปีไหน ๑ ป้อง ถ้าถึง ๗ ปีมันก็ได้ ๗ ป้อง ถ้าได้ ๗

ป้องแล้ว ป้องที่ ๗ นั้นก็หลุดตกเหนือหน้าแผ่นดิน ถ้าเราไปได้ป้องตกดิน ในระหว่าง ๒ วัน ๓ วัน ๔วัน นั้นดีแล้ว ถ้ามีกับตัวเรางูก็ไม่ฉกเรา ถ้างูฉกผู้อื่นนั้นเอาทำยาใส่หายทันที ถ้าเกิน ๗ วันไปแล้วเอาไม่ได้แล้ว จะกลายเป็นงูจงอางไปเลย นาน ๆ ไปก็ใหญ่โตเท่างูจงอางหลวงนั้นแล้ว ต่อนี้ไปครูบาเจ้าอภิชัยขาวปี จะไม่กล่าวแล้วเพราะไม่แปลกอะไร แปลกแต่งูจงอางหลวงเกิดด้วยการฟักไข่ งูจงอางเกิดด้วยเครือเขาระอางเท่านั้น นอกนั้นไม่แปลกอะไร แบบงูจงอาง จบเท่าที่นี้

แบบงูเหลือม ตัวมันใหญ่เท่าต้นหมากต้นเล็ก ๆ นั้น ยาวประมาณ ๒ วา ๓ วา ก็มี ถ้ามันเดินไปไหนก็ใช้เดือยมันเลื้อย ถ้ามันติดไหนมันก็ขดตัวเป็นวงที่นั้น ตกเป็น ๒ วง ๓ วง ถ้ากวางก็ดี เก้งก็ดีไปตกในวงขนดของมันนั้น มันก็รัดจนกระดูกหัก พอกระดูกหักแล้ว มันก็กลืนเข้าท้องไปทั้งตัวสัตว์ แล้วมันก็อยู่ที่นั้นจนสัตว์นั้นเน่าถ้าสัตว์นั้นเน่าก็ถ่ายออกไปทุกวัน ๆ พอถ่ายออกหมดแล้วก็เอาหางขึ้นรัดปลายไม้แล้วห้อยหัวลง ปล่อยเอากระดูกสัตว์นั้นลงทางปากจนหมดแล้ว ก็ไปขดวงอยู่ที่ใหม่อีก ถ้าคนเราไปตกใส่วงมันก็จะรัด ถ้ามันรัดเราให้ก็ให้ตะโกนใส่มันว่านี่คนนะ มันก็จะปล่อยเลย ถ้ามันไม่ปล่อยเราต้องกัดมันจนเข้าถึงเนื้อจนเลือดออก ถ้าเลือดออกมันจะตายเลย เราอย่าเอามีดฟันไม่ได้ ยิ่งฟันยิ่งรัด เราฟันจนขาดก็รัดอยู่ เราจักตายเพราะมัน เราเอามีดฟันไม่ตายง่าย ๆ เราฟันขาดครึ่งแล้ว ทางหัวเดินไปด้านหนึ่ง ทางหางเดินไปด้านหนึ่ง ก็ไม่ตายอีกเราเอาเขี้ยวกัด ถ้าถึงเลือดแล้วมันจะตายทันที เขี้ยวเรามีพิษกว่าเขี้ยวมัน เขี้ยวมันไม่มีพิษ มันกัดเราไม่อันตรายแต่ใช้วิธีรัดเรา ถ้ามันเดินไปตามปลายไม้ เราเอาธนูยิงโดนหัวมัน ๑๐ เล่ม ๒๐ เล่ม ก็ไม่ตาย เนื้อมันงูเหลือมนี้คนก็นิยมกินกันมาก ถือว่าดี เพราะมันเป็นยาชนิดหนึ่ง หนังมันเอาทำหนังหน้ากลอง เหนียวกว่าหนังวัว เนื้อมันเอามาย่างแห้งแล้วต้มยำกินอย่าใส่ผลไม้รสส้มลงไป ถ้าใส่ไปเรากลืนลงไปในท้อง มันก็ดิ้นอยู่ในท้องเราอยู่ที่ไหนก็จะรำคาญดิ้นไปมา แต่ก็ไม่อันตราย แบบงูเหลือมจบเท่านี้

แบบงูเห่า งูเห่ามี ๓ ประการ คือ งูเห่าพาก งูเห่าห้อม งูเห่าคอทอง งูเห่าพาก ตัวมันใหญ่ประมาณเท่าแขนเด็กน้อยคนอ้วน ๆ ตัวยาวอย่างที่สุดประมาณวาหนึ่ง หัวมันถ้ายกหัวขึ้นเป็นเหมือนดั่งทัพพี มันมีพิษพ่นใส่ตาหมา หมาก็มองไม่เห็นตาฟาง ถ้ามันฉกพิษขึ้นจะแล่นไปในร่างกาย ถ้าหมอมาไม่ทันก็จะตาย ถ้าหมาวิ่งเข้าหามัน มันจะยกหัวขึ้น หมาก็จับคอตัวหนึ่งจับหางตัวหนึ่งดึงให้ขาด ๒ ท่อน ก็จะตายทันที เนื้อมันนั้นถ้าคนกินเป็นโรคอยู่พิษก็จะไปช่วยรักษาโรคที่เป็นอยู่นั้นก็จะหายทันที แบบงูเห่าพากจบที่นี้

งูเห่าห้อม งูเห่าคอทอง ตัวใหญ่น้อยเท่ากัน ประมาณเท่าแขนผู้ใหญ่คนอ้วน ๆ ยาวประมาณวาหนึ่ง งูเห่าห้อมนั้น ตัวมันเขียวเหมือนน้ำห้อมสีคราม งูเห่าคอทองนั้นตัวมันเขียวเหมือนกัน แต่คอมันเหลืองเหมือนทอง งูเห่า ๒ ประการนี้ ถ้ามันฉกคน คนจะตายทันที ฉกวัว ฉกควายข้ามประมาณครึ่งวันตาย มันอยู่ตามรังไข่ของมัน คนไม่เห็นเข้าไปพบมัน ๆ จะฉกเอา วัวควายเข้าไปมันจะฉกกลางหลังตายทันที มันจะทำรังกับดินใหญ่เท่าที่นอนหมู บางทีก็ใหญ่กว่าที่นอนหมูก็มี ไข่มันนั้นมีมาก เป็นกองเต็มในรังมันนั้น พอมันไข่แล้วตัวแม่มันรักษาอยู่หลังรัง ตัวพ่อมันแอบอยู่ข้างนอก ถ้าเดินไปตามป่านั้น มันได้ยินเสียงคนมันก็ทักว่า กะแท๊ก กะแท๊ก ถ้าเราได้ยินให้หนีเร็ว ๆ ถ้าไม่หนีเร็ว ๆ มันจักไล่เราอีก แล้วถ้ามันพุ่งมาหาให้เราเอาผ้าทิ้งไว้ที่นั้น มันพุ่งมาฉกผ้าอยู่ที่นั้นเราจึงหนีทัน ถ้าเรามีปืนนั้นเราเอาผ้าทิ้งลงที่นั้น มันพุ่งมาฉกผ้าให้เรายิงถูกใส่ครั้งเดียวนั้นก็จะตายเลย ถ้าเรายิงตัวผู้ตายแล้ว ให้หนีเร็ว ๆ ถ้าเราหนีไปไกลแล้ว เราก็ใส่ลูกปืนอีก ถ้าเราใส่ลูกปืนแล้ว ก็ให้หลบไปดูอีก ให้เดินเบา ๆ เข้าไป ถ้าเห็นตัวแม่มันเฝ้าตัวผู้อยู่ที่นั้น ก็ยิงตัวแม่มันอีก ถ้าตัวแม่มันตายแล้ว เราก็เข้าไปดูรังมันอีก ถ้าเห็นไข่มันกองอยู่ในรังที่นั้นอย่าตีอย่าจับ ถ้าเราตีเราจับไข่มันแตก ลูกในไข่จะฉกเราตายเลย ลูกในไข่พิษมากกว่างูใหญ่ เราต้องเอาไป

เผาทั้งรังทั้งไข่มันเสียหมดจึงจะดี ไข่เป็นโกฏิเป็นกองนั้น ถ้าลูกมันออกจากไข่มา ตะขาบไล่กินเสียหมด บางทีรังไหนเหลืออยู่ตัว ๒ ตัว บางทีไม่เหลือสักตัวก็มี แบบงูเห่าห้อม งูเห่าคอทอง จบที่นี้

แบบงูตึงช้าง ตัวใหญ่ประมาณเท่าด้ามค้อนยาวประมาณศอกคืบ ถ้ามันฉกเราหมอไม่ทันรักษาตายก็เลย ถ้าไม่ตายก็ป่วยตั้งเดือนจึงจักหาย แบบงูตึงช้างจบที่นี้

แบบงูตึงหัวเกลี้ยง งูตึงไฟ ตัวเล็กประมาณเท่าด้ามมีดโกน ยาวประมาณ ๑ ศอก ถ้ามันฉกไม่ถึงตาย งูทั้งหลายอาการไม่ค่อยหนัก งูตึงหัวเกี้ยง งูตึงไฟ งู ๒ ประการนี้ อาการหนักพอควร ถ้าฝนตกหัวปีมันออกเที่ยวล่า มีทุกที่ทุกแห่งหน ถ้าเราเดินทางให้ยกย่างเท้าเร็ว ๆ มันฉกไม่ทันเวลามันจะฉกนั้นมันพุ่งมาฉก ถ้าเรายกย่างเท้าเร็ว ๆ นั้น ก็พ้นมันไปเสีย ถ้าไปด้วยกันหลายคนนั้น อย่าให้ทันกันให้เดินกันระหว่าง ๓ วา เพื่อเว้นระยะไม่ให้มันฉกได้ แบบงูตึงหัวเกลี้ยง งูตึงไฟจบที่นี้

แบบงูสิง ตัวมันใหญ่ประมาณเท่าด้ามค้อน มันไม่มีพิษมันไม่ฉกคน แต่คนกินเนื้อมัน เอาเนื้อมันมาย่างแห้งต้มยำกิน อย่าใส่ของรสส้ม จะมีความรู้สึกว่ามันดิ้นอยู่ในท้อง แต่ไม่มีพิษเพียงแต่น่าแต่กลัวเท่านั้น แบบงูสิงจบที่นี้

แบบงูไส้ช้าง งูก้านพร้าว ตัวใหญ่ประมาณด้ามมีด ยาวประมาณ ๓ ศอก ตัวเป็นมันมีสีขาว กับสีฟ้า เป็นทางยาวไปตามตัวมัน ๆ ไม่ฉกคนมันชอบลักขโมยกินไข่ไก่ เนื้อมันก็ไม่มีใครไม่กิน ถ้ามันไม่ลักขโมยกินไข่ไก่ไม่มีใครฆ่ามัน แต่ถ้าตัวใดลักขโมยกินไข่ไก่ เขาก็ฆ่ามัน แบบงูไส้ช้างงูก้านพร้าวจบที่นี้

แบบงูก้านป้อง ตัวมันใหญ่ประมาณเท่าด้ามมีด ยาวประมาณศอกคืบ มันไม่ฉกคน คนไม่ฆ่ามัน ใครเห็นก็รักเพราะมันสวยงาม ตัวมันลาย

เป็นท่อนเป็นท่อน ท่อนหนึ่งสีฟ้า ท่อนหนึ่งสีเหลือง ตัวมันเท่ากันหมด ทางไหนเป็นหัวเป็นหางดูไม่รู้ คนใดเห็นก็อยากได้ จักเอาก็กลัวเข้าใกล้ก็ไม่ได้กลัวมันกัด จริง ๆ แล้วมันก็ไม่กัด กลัวมันเท่านั้น แต่หายากนาน ๆ จักเห็นตัวหนึ่ง แบบงูก่านป้องจบที่นี้

แบบงูค้อนก้อม ตัวใหญ่ประมาณเท่าด้ามพัด ตัวมันเท่ากันเหมือนค้อนก้อม มันไม่ฉกคน คนไม่ฆ่ามัน คนเห็นก็สบายตา มันอยู่ตามป่า ถ้าคนเห็นมัน ๆ ก็งอตัวกระโดดเต้นขึ้นข้ามกอหญ้า คนเห็นก็พุ่งตาม ถ้ามันเลื้อย ๆ ไป คนก็เอาไม้ไปสะกิด มันก็ดีดตัวเต้นขึ้นข้ามกอหญ้าไปตกข้างหน้า คนก็สนุก เล่นมันไปทั้งป่าถ้าคนเบื่อแล้วมันก็หนีไป มันก็เลื้อย ๆ ไปตามธรรมดาของงู แต่หายากนาน ๆ จักได้เจอตัว แบบงู ค้อนก้อมจบที่นี้

แบบงูกล่อมนางนอน ตัวน้อยประมาณเท่าด้ามพัด ยาวประมาณศอกคืบ ถ้าคนไม่เหยียบมัน มันจะไม่ฉก ถ้าคนเหยียบมัน ๆ จึงจะฉก มันไปไปตามพื้นใบไม้ใบหญ้า ดันไปตามในดินในทราย คนก็รักไม่ทำร้ายฆ่ามัน ผิวงามผิวอ่อนคนรักมันเหมือนหนุ่มรักนางงาม ใครเห็นก็เอ็นดู ถ้ามันได้ฉกรักษาไม่หาย อยู่ไหนก็อยากหลับอยากนอนนาน ๆ ไป ร่างกายก็เน่าไปทีละน้อย นาน ๆ ไปเป็นหนองเหลืองไป ๆ ก็ตาย ถ้ามันฉกคนใดนับว่าเป็นเคราะห์เป็นกรรมแก่ผู้นั้น เหตุนี้แหละจึงได้ชื่อว่างูกล่อมนางนอน แบบงูกล่อมนางนอนจบที่นี้

แบบงูเขียวหลวง ตัวใหญ่ประมาณเท่าด้ามพัด ยาวประมาณศอกคืบ มันไม่ฉกคนแต่มันกินตุ๊กแก ถ้าตุ๊กแกตัวเล็กมันกลืนกินทั้งตัว ถ้าตุ๊กแกตัวใหญ่มันกลืนไม่ได้ แต่ธรรมชาติจะสร้างให้ตุ๊กแกยอมอ้าปากให้งูเขียวหลวงเข้ากินตับ ถ้างูเข้ากินตับ แล้วงูออกมาตุ๊กแกก็จะตาย แบบงูเขียวจบที่นี้

แบบงูเขียวค่า ตัวประมาณเท่าไส้ไก่ หรือกระบอกสูบรถจักรยาน ยาวประมาณศอกคืบ ตัวมันเขียวงามเหมือนยอดตอง มันอยู่ปลอมตัว

ตามใบไม้ ใครไม่รู้จักมัน มันเหมือนใบไม้ ถ้ามันได้ฉกเจ็บมาก ฉกเด็กน้อยก็ร้องไห้ แต่ไม่เจ็บนาน ถ้าหมอมาทันครึ่งวันก็หาย ถ้าหมอมาไม่ทัน ๒ วันก็หาย แบบงูเขียวจบที่นี้

แบบงูไส้ม้า ตัวประมาณเท่านิ้วก้อยเด็กน้อย ยาวประมาณศอกคืบ มันไม่ฉกคน มันอยู่ไปตามกอหญ้าเตี้ย ๆ ประมาณหัวเข่า ถ้าคนมาใกล้มัน ๆ ก็หลอกคนโดยพุ่งเข้าหา คนตกใจหนี แบบงูไส้ม้าจบที่นี้

แบบงูไซ ตัวใหญ่ประมาณเท่าด้ามพัด ยาวประมาณศอกคืบ มันไม่มีพิษ มันฉกคนพอเจ็บ ๆ มันอยู่ตามทุ่ง ตามหนองน้ำ คนมักจับมันใส่ถุงเพื่อไปทำอาหาร แบบงูไซจบที่นี้

นับแต่งูจงอางหลวงมาถึงงูไซนี้ เป็นของศัตรูของมนุษย์ เหตุนี้แล ครูบาเจ้าอภิชัยขาวปี จึงได้ชี้แจงให้แก่มนุษย์ ให้ได้รู้ทั่วกันไปให้ได้ระวังยามเมื่อเดินป่าเดินทางกลางวันกลางคืน

นอกจากนั้นยังสร้างเสือขึ้นมาอีก เสือก็มากินวัวกินควายหมดสิ้น ชายสองคนพี่น้องก็ถือปืนไล่ยิงเสืออีก คนชอบก็ยิงเสือจนถึงกาลบัดนี้ เสือก็มีหลายประการ คือเสือโคร่ง เสือลาย เสือแผ้ว เสือไฟ

เสือโคร่งใหญ่ประมาณเท่าวัว เสือร้องเสียงดังอ้าววุ้ม อ้าววุ้ม เสียงมันไปไกลประมาณ ๕ ช่วงกิโลเมตร

เสือตัวใหญ่ประมาณเท่าวัวน้อยได้นิดหนึ่ง ร้องเสียงดังคะคือคะคือ เสียงไปไกลประมาณ ๓ ช่วงกิโลเมตร

เสือแผ้ว ตัวใหญ่ประมาณเท่าสุนัข ตัวใหญ่ ๆ ร้องดังคุง ๆ เสียงดังไปไกลประมาณ ๒ ช่วงกิโลเมตร เสือใหญ่ประมาณเท่ากับแมวตัวใหญ่ ๆ ร้องเสียงดังคง ๆ เสียงดังไปไกลประมาณร้อยวา เดิมเสือสีเหลืองทั้งตัวที่มีอยู่ครั้งหนึ่งมันชวนกระต่ายไปเก็บคา ก็ไปตั้งที่อยู่ที่หนึ่งแล้ว ก็แบ่งหน้าที่กันให้ไก่อยู่กอนไก่ก็ได้ทำอาหารไว้รอ เมื่อเสือและกระต่ายมาก็ได้กิน

พออีกมื้อหนึ่ง กระต่ายก็มาแอบดูเห็นวิธีการทำอาหารของไก่ ไก่ก็กระต๊ากไข่ออกมา ก็เอาไข่ทำอาหารไว้ พอถึงหน้าที่ของกระต่าย กระต่าย ก็ร้องว่ากระแตก ๆ ขี้กระต่ายก็ออก กระต่ายก็เอาขี้ยำพริกยำเกลือไว้รอ ถึงหน้าที่ของเสือ เสือก็ไปจับวัวน้อย เอาเนื้อวัวน้อยมาทำกินไว้รอ กระต่ายก็แอบดู ถึงหน้าที่ของกระต่ายกระต่ายก็ไปจับวัวน้อย วัวน้อยก็ขวิดกระต่าย ก็กลับมาทุบหม้อข้าวหม้อแกงเสีย ก็นอนห่มผ้าอยู่ที่นอน เสือกับไก่มา ก็เห็นกระต่ายห่มผ้าอยู่ที่นอน เสือก็ถามว่าเป็นอะไร ทำไมห่มผ้าอยู่ที่นี้ กระต่ายก็ตอบว่า ผู้ร้ายมาปล้นทุบหม้อข้าวหม้อแกงเสียหมด ยังทุบเราอีกด้วย มันว่าจักมาอีก เสือและไก่กลัวก็พากันกลับ กระต่ายก็ว่าเราเดินไม่ได้ แบกเรากลับก็ไม่ไหวเราเจ็บ เสือก็ว่ามาขี่หลังเรานี้ ให้เพื่อนขึ้นอยู่ระหว่างตาเราจักพากลับ กระต่ายก็ขึ้นบนหลังเสือ แล้วก็อยู่ระหว่างตาเสือ ถึงระหว่างทางกระต่ายก็จุดไม้ขีดไฟ เสือก็ถามว่าเพื่อนทำอะไร กระต่ายก็ตอบว่าคางเราสั่นหนาว เดี๋ยวเดียวไฟก็ติดลุก ก็เอาไฟเผาตาเสือ แล้วกระต่ายก็วิ่งลง ไฟลุกขึ้นไหม้คา เสือก็วิ่งไปเจอวัว วัวก็วิ่งมาบอกว่า วิ่งขึ้นเขา ๆ เสือก็วิ่งขึ้นเขาไป ไฟก็ไม่ดับไปเจอควาย ควายก็บอกว่าวิ่งลงน้ำเสือก็วิ่งลงน้ำไฟก็ดับไป ต่อนั้นมาเสือก็มีลวดลายถึงกาลบัดนี้ เสือโกรธให้วัวที่วัวบอกวิ่งขึ้นเขาก็กินวัวถึงกาลบัดนี้ ต่อมาภายหลังมาเห็นควายก็รักควาย เห็นคนแขวนพรวนควายก็สงสาร ก็เข้าไปกัดเชือกพรวนควาย เขี้ยวก็หักเข้าไปฝังในเนื้อควาย เลือดควายติดเขี้ยวมา เสือก็ว่าเออเลือดควายนี่ก็หวานเหมือนกัน ต่อนั้นมาเสือกัดคอวัวคอควายถึงกาลบัดนี้ เสือตัวใดกินควายอายุไม่ยืน ถึงกาลบัดนี้

ต่อนั้นมาก็มาเห็นแมว ว่าจักกินแมวก็วิ่งใส่แมวก็ไม่เห็นแมว ก็ขอเรียนวิชาต่าง ๆ กับแมว ๆ ก็สอนให้หลายราย แมวไม่ให้อีก ๓ วิชา คือเก็บหางนั่งหนึ่ง ขึ้นต้นไม้หนึ่ง วักอ้อมกิ่งไม้หนึ่ง ถ้าแมวให้หมดสัตว์ก็ฉิบหาย แมวขึ้นไม้ขึ้นสูงสุดยอด เสือวิ่งขึ้นนิดเดียวก็วิ่งลง แมวนั่งไหนเก็บหางนั่ง

สัตว์ไม่ได้ยินเสียง เสือนั่งไหนไม่เก็บหาง เอาหางกระทบกับดินดังบุกๆ สัตว์ได้ยินเสียงก็หนีเสีย เสือตัวใดกินแมว อายุไม่ยืน ถึงกาลบัดนี้

ต่อนี้ไปถ้าเราเดินไปในป่าก็ดี เดินทางไปตามป่าตามดงก็ดี ถ้าเราไปเจอเสือใกล้ๆ นั้น อย่าหันหลังไปหามัน ถ้าหันหลังไปหามัน มันจักวิ่งใส่หลัง ให้ถอยหลังไปทีละน้อย ถ้าถอยหลังไปไกลแล้ว กะว่ามันวิ่งมาไม่ถึงแล้ว เราค่อยหันหลังวิ่งจึงจะพ้น ถ้าเราวิ่งมันก็วิ่งเหมือนกัน มันก็กลัวเรา เราก็กลัวมันเท่ากัน เราจักหันหลังก็กลัวมันวิ่งตามหลังเท่ากัน ต่อนี้ไปถ้าเราเอาปืนเดินไปในป่าในดงก็ดี ถ้าไปเจอเสือใกล้ๆ อย่าพึ่งยิง ถ้ายิงมันจักวิ่งเข้าหาเรา ถ้าลูกปืนถูกดี เสือตายเราป่วย ถ้าลูกปืนถูกไม่ดี เราตายเสือป่วย ให้พยายามหลีกเลี่ยงหาที่หลบซ่อนแล้วยิง เราจักไม่ป่วย ถ้าลูกปืนถูกดี มันจักไปข้างหน้าของมัน ถ้าลูกปืนถูกไม่ดี มันจักวิ่งไปตามทางมัน เราก็ไม่ป่วย แบบเสือจบที่นี้

เสือนี้เป็นศัตรูแก่มนุษย์ เหตุนี้แล้วอภิชัยขาวปี จึงจักชี้แจงให้แก่มนุษย์ ให้รู้ทั่วไปให้ระวัง ยามเมื่อเดินไปในป่าแล้วเดินทางไปกลางวันกลางคืน

แบบหมีต่อไป

หมีมี ๓ ประการ คือ หมีควายหนึ่ง หมีขอหนึ่ง หมีหอมหนึ่ง หมีขอกับหมีหอมมันอันเดียวกัน ถ้าตัวใดหอมก็ว่าหมีหอม ถ้าตัวใดไม่หอมก็ว่าหมีขอ เดิมทีหมีควาย หมีขอ หมีหอม มีหางยาวเหมือนกัน แต่ปลายหางมันยาวเป็นท่อน ถ้ามันยื่นเอาผลไม้ไม่ถึง มันก็หันเอาหางของมันเกาะหน่วยไม้กิน เหตุนี้แล้วจึงได้ชื่อว่าหมีขอ หมีควายนั้นตัวใหญ่ประมาณเท่าหมูฝรั่ง หมีขอนั้นตัวใหญ่ ประมาณเท่าหมาธรรมดาเรานี้ เดิมหมีควายหางยาวเหมือนหางหมีขอนั้นแล้ว ต่อมาภายหลังหมีควายได้ยินเสียงนกร้อง ก็ท้าแข่งเสียงร้องกับนก นกก็บอกว่าให้หมีร้องก่อน

หมีควายร้องขึ้นมาแต่นกไม่กลัว นกก็บอกว่าก่อนที่เราจะร้อง เราจะมัดหางท่านติดต้นไม้ก่อน แล้วก็ร้องขึ้นมาเสียงดังมาก หมีควายสะดุ้งก็เลยวิ่งหนี หางเลยขาดไปเหลืออยู่ประมาณข้อมือหนึ่ง ถึงกาลบัดนี้ หมีกลัวนกถึงกาลบัดนี้ แบบหมีจบที่นี้

สัตว์ประการเหล่านี้ เป็นสัตว์สำคัญทั้งนั้นเป็นศัตรูกับมนุษย์ทั้งนั้น ครูบาเจ้าอภิชัยขาวปีจักชี้แจงให้มนุษย์ได้รู้ได้ระวังไว้ นอกจากสัตว์ที่กล่าวมานี้ มันไม่สำคัญมันไม่เป็นศัตรูกับมนุษย์ ครูบาเจ้าอภิชัยขาวปีจึงไม่ชี้แจงจักชี้แจงให้หมดนั้น หมดสมุดสิบเล่มเท่านี้ก็ไม่พอ กล่าวเรื่องสัตว์ในป่าและปฐมมูลละโลก เล่มใหญ่จบที่นี้

หนังสือ
พระสอนปากสอนพูด

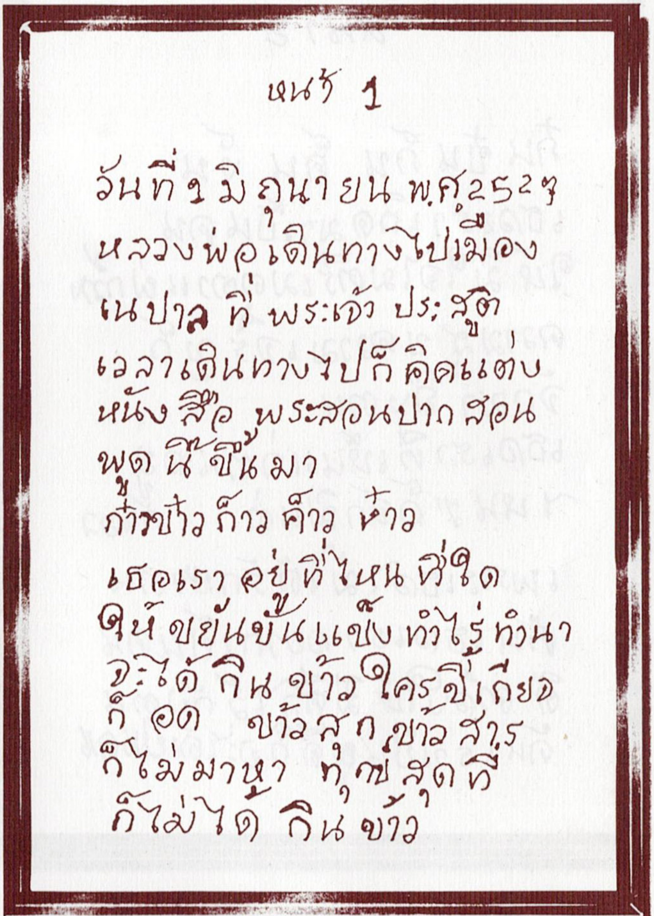
ขอฝากชาวเขากับหลวงปู่ด้วยนะ

ตลอดชีวิตของการเป็นสมณะ ที่บำเพ็ญบารมีเยี่ยง "ตนบุญแห่งล้านนา" อันเป็นการสืบทอดเจตนารมณ์ของครูบาเจ้าศรีวิชัย และครูบาขาวปี ซึ่งเป็นครูบาอาจารย์ของท่าน

หลวงปู่ได้เสียสละทุกสิ่งทุกอย่างแก่ชนกลุ่มน้อยที่อยู่รอบข้าง คือ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง มาเสมอจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต ตามที่ได้รับกระแสพระราชเสาวนีย์จากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ครั้งหนึ่งในอดีตว่า

"ขอฝากชาวเขากับหลวงปู่ด้วยนะ"

และหลวงปู่ก็ได้ทำตามนั้น ตั้งแต่บัดนั้น และจะทำต่อไป...แม้ว่าจะละโลกนี้ไปแล้วก็ตาม

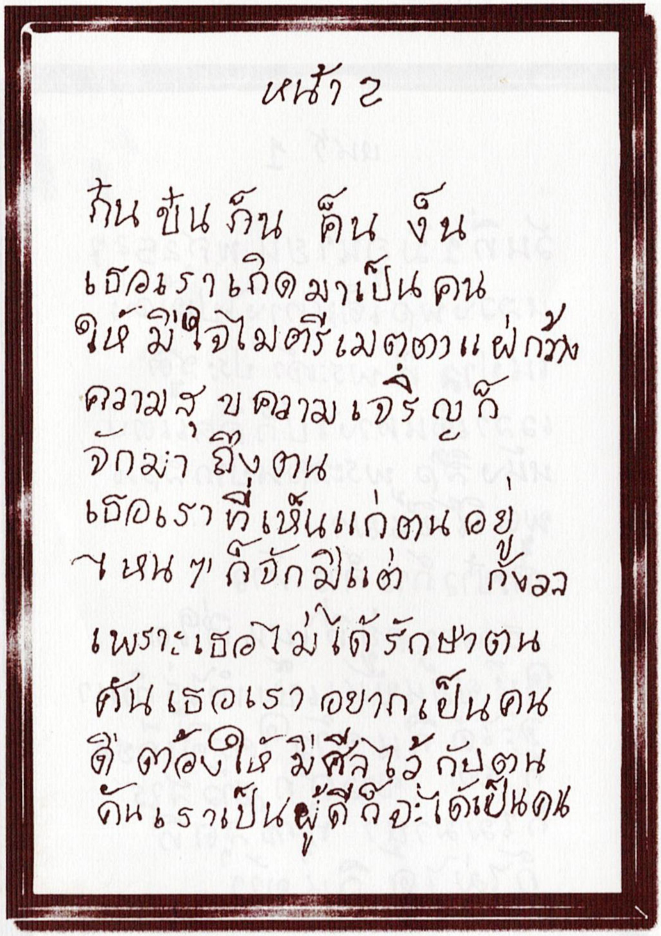

หน้า 1

วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๒๗
หลวงพ่อเดินทางไปเมือง
เนปาล ที่ พระเจ้า ประสูติ
เวลาเดินทางไปก็คิดแต่ง
หนังสือ พระสอนปากสอน
พูดนี้ขึ้นมา
ก๋าวข้าว ก๊าว ค๊าว ง้าว
เธอเราอยู่ที่ไหนที่ใด
ให้ขยันขันแข็ง ทำไร่ทำนา
จะได้ กินข้าว ใครขี้เกียจ
ก็ อด ข้าวสุก ข้าวสาร
ก็ไม่มาหา ทุกข์สุดที่
ก็ไม่ได้ กินข้าว

วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๗ หลวงพ่อเดินทางไปเมืองเนปาลที่พระพุทธเจ้าประสูติ เวลาเดินทางไปก็คิดแต่งหนังสือพระสอนปากสอนพูดนี้ขึ้นมา

ก๋าว ขาว กาว คาว ง๋าว

เธอเราอยู่ที่ไหนที่ใด ให้ขยันขันแข็งทำไร่ทำนาจะได้กินข้าว ใครขี้เกียจก็อด ข้าวสุกข้าวสารก็ไม่มาหา ทุกข์สุดที่ก็ไม่ได้กินข้าว

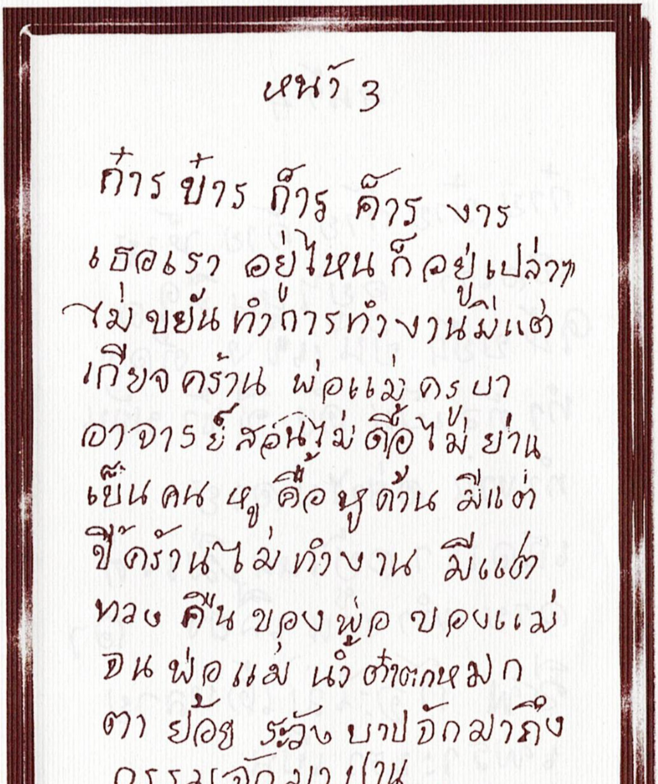

หน้า ๒

กิ๋น ขิ่น กิ๋น คิ๋น งิ๋น
เธอเราเกิดมาเป็นคน
ให้มีใจไมตรีเมตตาแผ่กว้าง
ความสุขความเจริญก็
จักมาถึงตน
เธอเราที่เห็นแก่ตนอยู่
ไหนๆ ก็จักมีแต่กังวล
เพราะเธอไม่ได้รักษาตน
ครั้นเธอเราอยากเป็นคน
ดีต้องให้มีศีลไว้กับตน
ครั้นเราเป็นผู้ดีก็จะได้เป็นคน

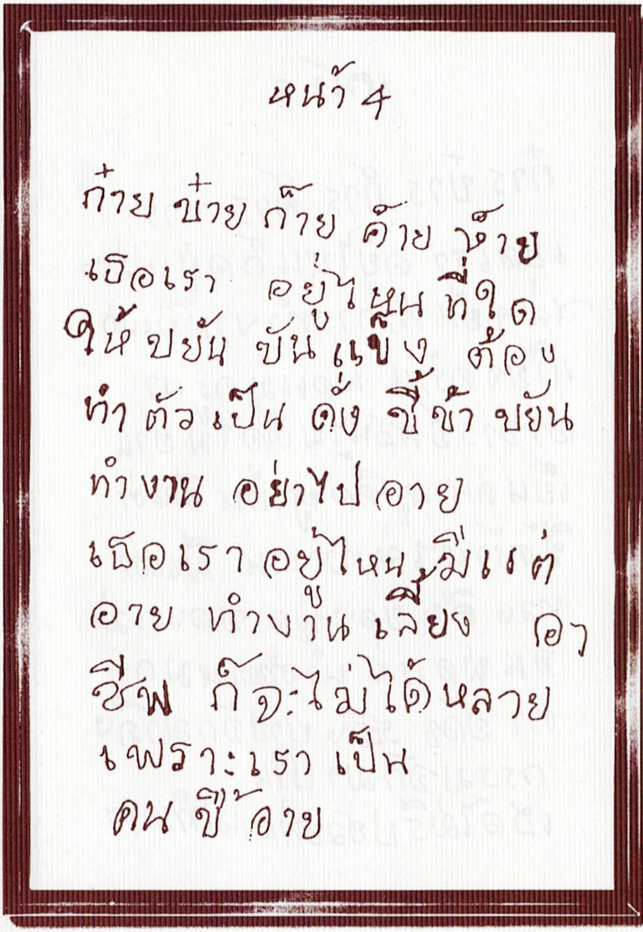
กิ๋น ขน กน คน งน

เธอเราเกิดมาเป็นคน ให้มีใจไมตรีเมตตาแผ่กว้าง ความสุขความเจริญก็จักมาถึงตน เธอเราที่เห็นแก่ตนอยู่ไหน ๆ ก็จักมีแต่กังวล เพราะเธอไม่ได้รักษาตน ครั้นเธอเราอยากเป็นคนดี ต้องให้มีศีลไว้กับตน ครั้นเราเป็นผู้ดีก็จะได้เป็นคน

ก๋าร ขาร การ คาร งาร

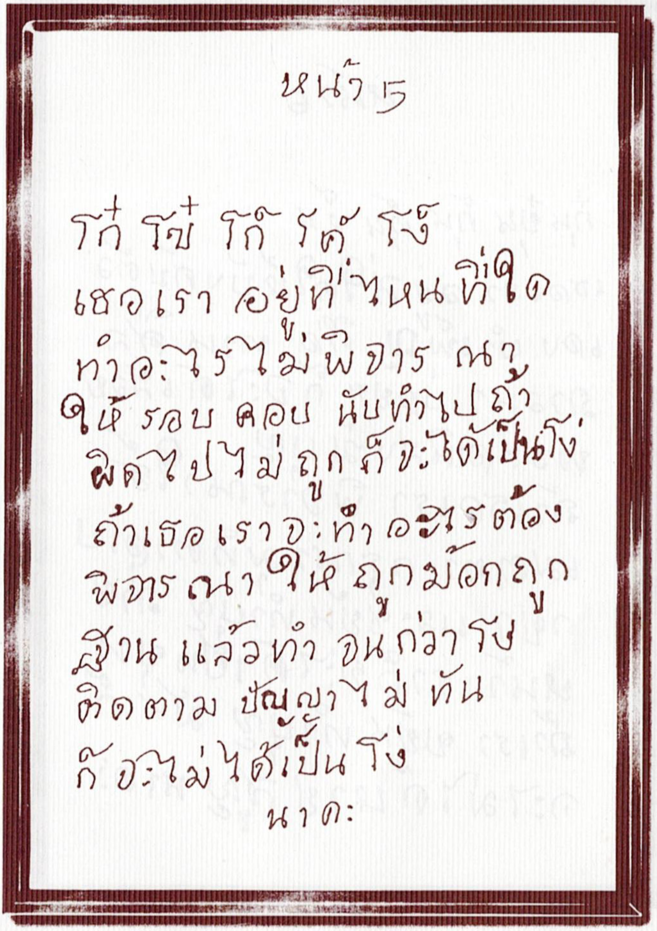
เธอเราอยู่ไหนก็อยู่เปล่า ๆ ไม่ขยันทำการงาน มีแต่เกียจคร้าน พ่อแม่ครูบาอาจารย์สอนไม่ดื้อ (กลัว) ไม่ย่าน (ขี้ขลาด) เป็นคนหูดื้อ หูด้าน มีแต่ขี้คร้านไม่ทำงาน มีแต่ทวงคืนของพ่อของแม่ จนพ่อแม่น้ำตาตก หมกตาย้อย ระวังบาปจักมาถึง กรรมจักมาพาล เธอไม่รีบช่วยพ่อแม่ทำการ

หน้า 4

ก๋าย ข๋าย ก๊าย ค๊าย ง๊าย
เธอเรา อยู่ไหน ที่ใด
ให้ขยัน ขันแข็ง ต้อง
ทำตัวเป็น ดั่ง ขี้ข้า ขยัน
ทำงาน อย่าไปอาย
เธอเรา อยู่ไหน มีแต่
อาย ทำงาน เลี้ยง อา
ชีพ ก็จะไม่ได้หลาย
เพราะเรา เป็น
คนขี้อาย

ก๋าย ขาย กาย คาย งาย

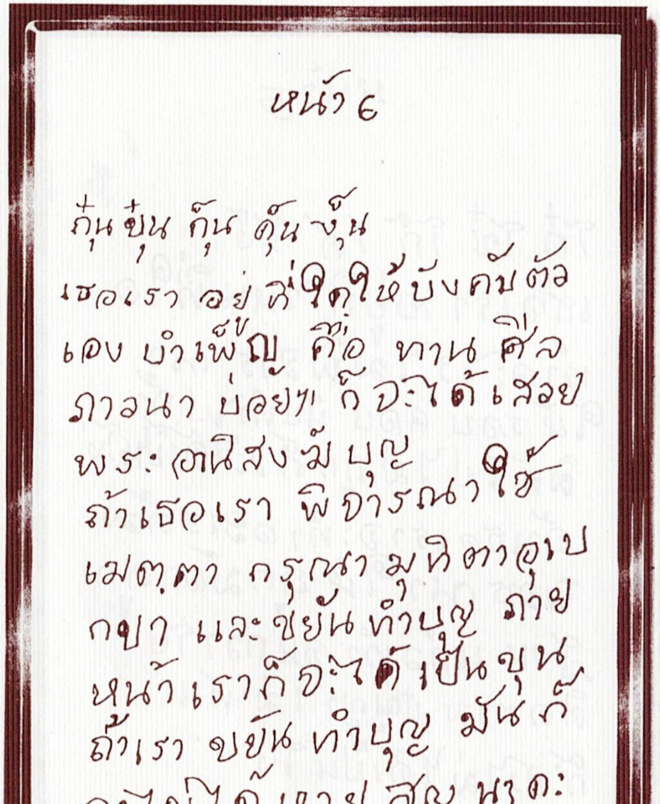
เธอเราอยู่ไหนที่ใดให้ขยันขันแข็ง ต้องทำตัวเป็นดั่งขี้ข้า ขยันทำงานอย่าไปอาย เธอเราอยู่ไหนมีแต่อาย ทำงานเลี้ยงอาชีพก็จะไม่ได้หลาย (มาก) เพราะเราเป็นคนขี้อาย

หน้า ๕

โก๋ โข๋ โก โค โง
เธอเรา อยู่ที่ไหนที่ใด
ทำอะไรไม่พิจารณา
ให้รอบ คอบ นับทำไปถ้า
ผิดไปไม่ถูก ก็จะได้เป็นโง่
ถ้าเธอเราจะทำอะไรต้อง
พิจารณาให้ถูกม้อกถูก
ฐาน แล้วทำจนกว่าโง่
ติดตาม ปัญญาไม่ทัน
ก็จะไม่ได้เป็นโง่
นาคะ

โก๋ โข โก โค โง

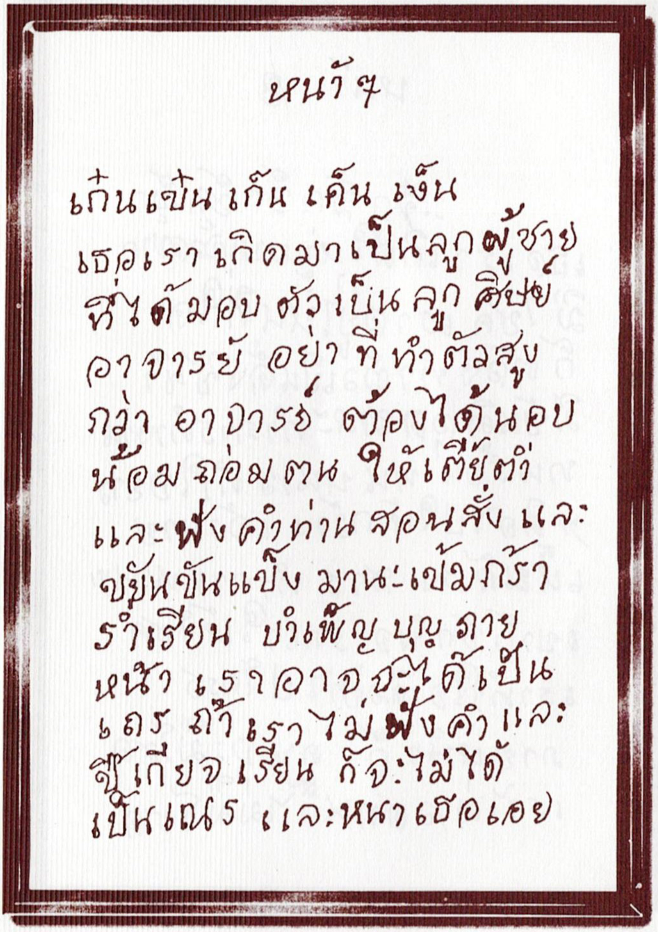
เธอเราอยู่ที่ไหนที่ใด ทำอะไรไม่พิจารณาให้รอบคอบ นับทำไป (ทำโดยไม่ถาม, ทำส่งเดช) ถ้าผิดไป ไม่ถูก ก็จะได้เป็นคนโง่ ถ้าเธอเราจะทำอะไร ต้องพิจารณาให้ถูกม้อก ถูกฐาน (ถูกส่วน, ถูกมาตรฐาน) แล้วทำจนกว่าโง่ติดตามปัญญาไม่ทัน ก็จะไม่ได้เป็นคนโง่ นะคะ

หน้า 6

กุ๋นขุ๋น กุ๋น คุ๋นงุ๋น
เธอเรา อยู่ที่ใดให้บังคับตัว
เอง บำเพ็ญ คือ ทาน ศีล
ภาวนา บ่อยๆ ก็จะได้เสวย
พระอานิสงส์บุญ
ถ้าเธอเรา พิจารณาใช้
เมตตา กรุณา มุทิตาอุเบ
กขา และขยันทำบุญ ภาย
หน้าเราก็จะได้เป็นขุน
ถ้าเรา ขยัน ทำบุญ มันก็
จะไม่ได้หาย สูญ นะคะ

กุ๋น ขุน กุน คุน งุน

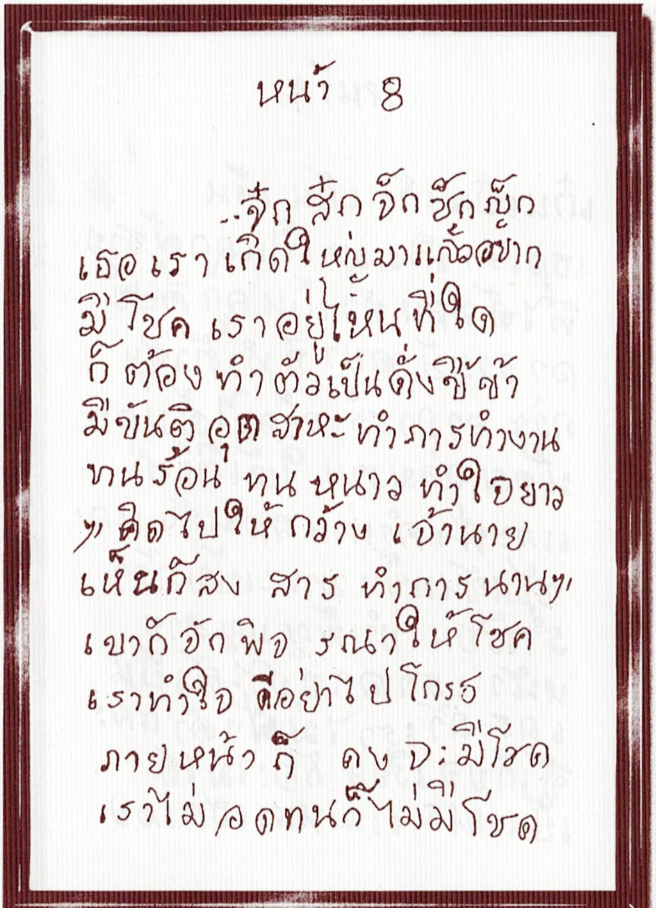
เธอเราอยู่ที่ใดให้บังคับตัวเองบำเพ็ญ คือ ทาน ศีล ภาวนา บ่อยๆ ก็จะได้เสวย พระอานิสงส์บุญ ถ้าเธอเราพิจารณาใช้เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา และขยันทำบุญ ภายหน้าเราก็จะได้เป็นขุน ถ้าเราขยันทำบุญ มันก็จะไม่หายสูญ นะคะ

หน้า ๗

เก๋นเข็นเก็น เค็น เง็น
เธอเรา เกิดมาเป็นลูกผู้ชาย
ที่ได้มอบตัวเป็นลูกศิษย์
อาจารย์ อย่าที่ทำตัวสูง
กว่า อาจารย์ ต้องได้นอบ
น้อม ถ่อมตน ให้เตี้ยต่ำ
และฟังคำท่านสอนสั่ง และ
ขยันขันแข็ง มานะเข้มกร้า
ร่ำเรียน บำเพ็ญ บุญ ภาย
หน้า เราอาจจะได้เป็น
เณร ถ้าเราไม่ฟังคำ และ
ขี้เกียจ เรียน ก็จะไม่ได้
เป็นเณร และหนาเธอเอย

เก๋น เข็น เก็น เค็น เง็น

เธอเราเกิดมาเป็นลูกผู้ชายที่ได้มอบตัวเป็นลูกศิษย์อาจารย์ อย่าทำตัวสูงกว่าอาจารย์ ต้องนอบน้อมถ่อมตนให้เตี้ยต่ำ ฟังคำท่านสอนสั่ง และขยันขันแข็ง มานะเข้มกล้า ร่ำเรียนบำเพ็ญบุญ ภายหน้าเราอาจจะได้เป็นเณร ถ้าเราไม่ฟังคำและขี้เกียจเรียนก็จะไม่ได้เป็นเณรแลหนาเธอเอย

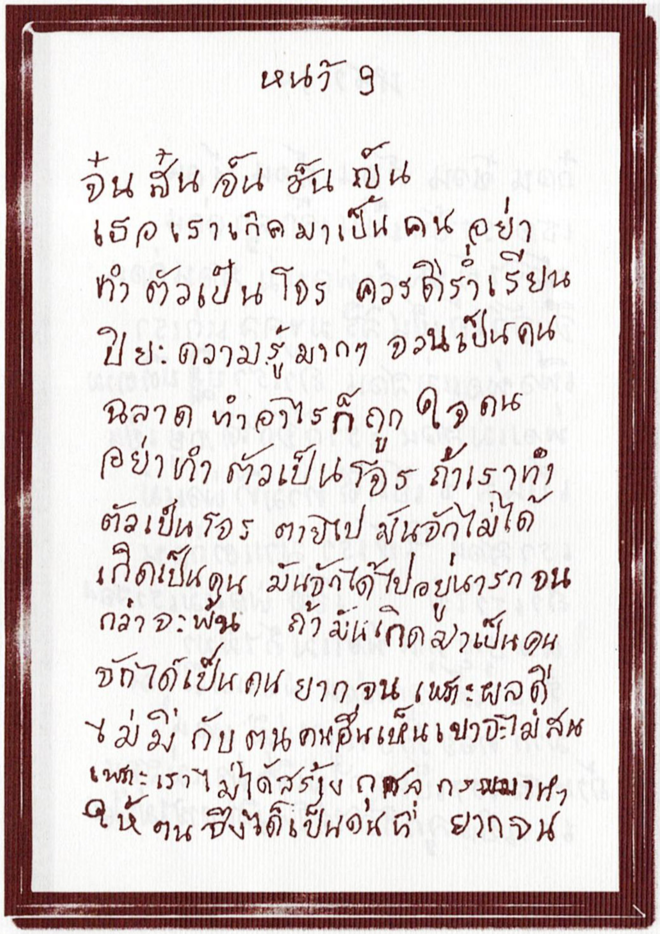

หน้า 8

จั๊ก สั๊ก จั๊ก ซั๊ก ญั๊ก

เธอเรา เกิดใหญ่มาแล้วอยาก
มีโชค เราอยู่ที่ไหนที่ใด
ก็ต้อง ทำตัวเป็นดั่งขี้ข้า
มีขันติ อุตสาหะ ทำการทำงาน
ทนร้อน ทนหนาว ทำใจยาว
ๆ คิดไปให้กว้าง เจ้านาย
เห็นก็สงสาร ทำการนานๆ
เขาก็จักพิจ รณาให้โชค
เราทำใจ ดีอย่าไปโกรธ
ภายหน้าก็ คงจะมีโชค
เราไม่อดทนก็ไม่มีโชค

จ๋ก สก จก ซก ญก

เธอเราเกิดใหญ่มาแล้วอยากมีโชค เราอยู่ที่ไหนที่ใดก็ต้องทำตัวเป็นดั่งขี้ข้า มีขันติอุตสาหะ ทำการทำงานทนร้อนทนหนาว ทำใจยาว ๆ คิดไปให้กว้าง เจ้านายเห็นก็สงสาร ทำการนาน ๆ เขาก็จักพิจารณาให้โชค เราทำใจดีอย่าไปโกรธ ภายหน้าก็คงจะมีโชค เราไม่อดทนก็ไม่มีโชค

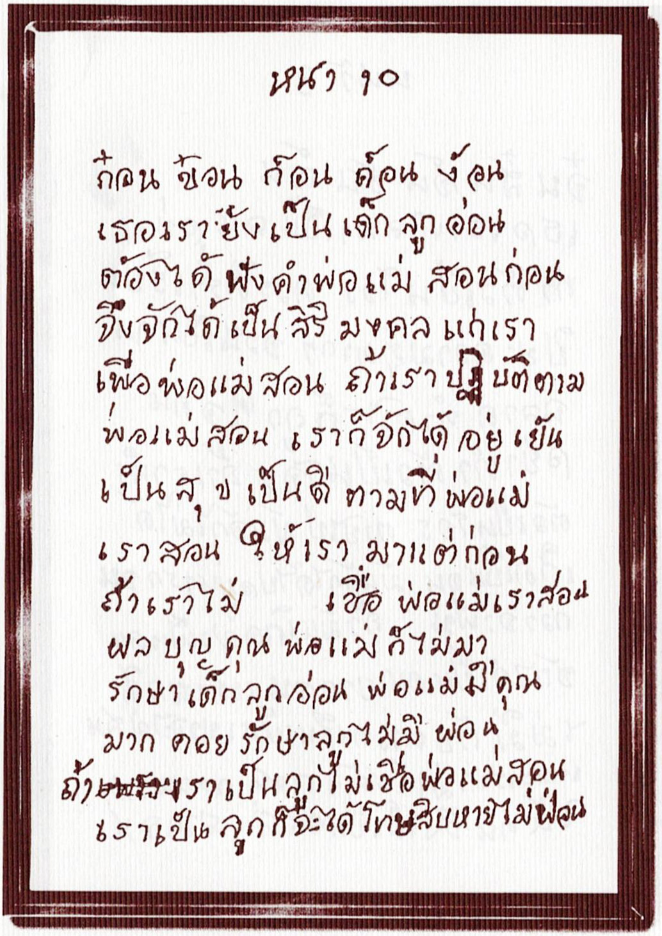

หน้า ๑

จิ๋น สิ้น จ้น ซัน ญ้น
เธอเราเกิดมาเป็นคนอย่า
ทำตัวเป็นโจร ควรดีร่ำเรียน
ปิยะความรู้มากๆ จนเป็นคน
ฉลาด ทำอะไรก็ถูกใจคน
อย่าทำตัวเป็นโจร ถ้าเราทำ
ตัวเป็นโจร ตายไป มันจักไม่ได้
เกิดเป็นคน มันจักได้ไปอยู่นรกจน
กว่าจะพ้น ถ้ามันเกิดมาเป็นคน
จักได้เป็นคน ยากจน เพราะผลดี
ไม่มีกับตน คนอื่นเห็นเขาจะไม่สน
เพราะเราไม่ได้สร้างกุศลกรรมมาทำ
ให้ตน จึงได้เป็นคนที่ ยากจน

จิ๋น สน จน ซน ญูน

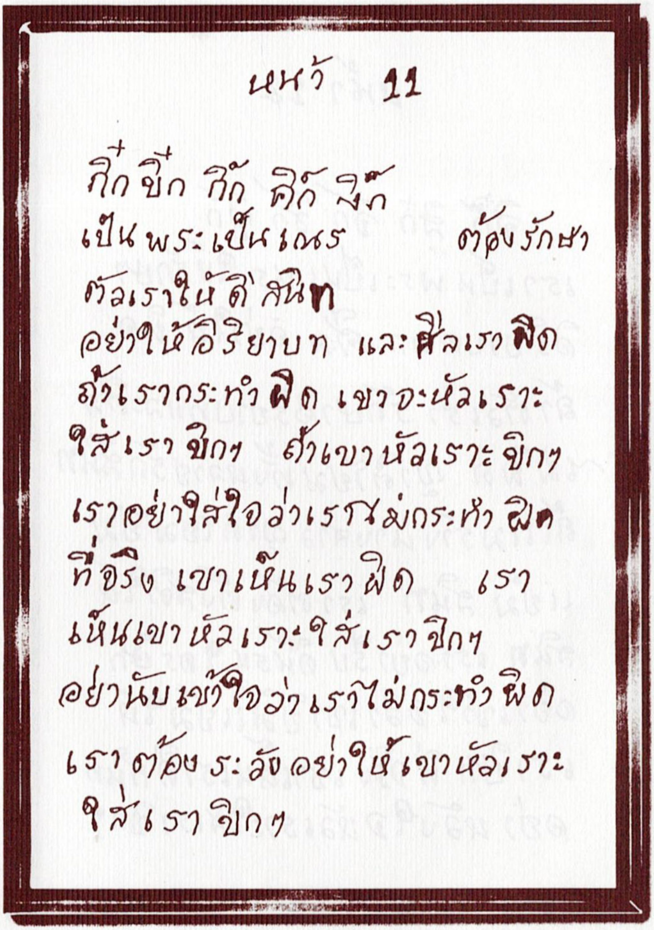
เธอเราเกิดมาอย่าทำตัวเป็นโจร ควรทำดี ร่ำเรียนความรู้มาก ๆ จนเป็นคนฉลาด ทำอะไรก็ถูกใจคน อย่าทำตัวเป็นโจร ถ้าเราทำตัวเป็นโจรตายไปมันจักไม่ได้เกิดเป็นคน มันจักได้ไปอยู่นรกจนกว่าจะพ้น ถ้ามันเกิดมาเป็นคนจักได้เป็นคนยากจน เพราะผลดีไม่มีกับตน คนอื่นเห็นเขาจะไม่สน เพราะเราไม่ได้สร้างกุศลกรรมมาทำให้ตน จึงได้เป็นคนที่ยากจน

หนา ๑๐

ก๋อน ข้อน ก๋อน ค้อน ง้อน
เธอเรายังเป็นเด็กลูกอ่อน
ต้องได้ ฟังคำพ่อแม่ สอนก่อน
จึงจักได้เป็นสิริ มงคล แก่เรา
เพื่อพ่อแม่สอน ถ้าเราปฏิบัติตาม
พ่อแม่สอน เราก็จักได้อยู่เย็น
เป็นสุข เป็นดี ตามที่พ่อแม่
เราสอน ให้เรา มาแต่ก่อน
ถ้าเราไม่ เชื่อ พ่อแม่เราสอน
ผลบุญคุณ พ่อแม่ก็ไม่มา
รักษาเด็กลูกอ่อน พ่อแม่มีคุณ
มาก คอย รักษาลูกไม่มี ผ่อน
ถ้าเราเป็นลูกไม่เชื่อพ่อแม่สอน
เราเป็นลูกก็จะได้โทษฉิบหายไม่ผ่อน

ก๋อน ขอน กอน คอน งอน

เธอเรายังเป็นเด็กลูกอ่อน ต้องได้ฟังคำพ่อแม่สอนก่อน จึงจักได้เป็นศิริมงคลแก่เรา เมื่อพ่อแม่สอน ถ้าเราปฏิบัติตามพ่อแม่สอน เราก็จักได้อยู่เย็นเป็นสุข เป็นดีตามที่พ่อแม่เราสอนให้เรามาแต่ก่อน ถ้าเราไม่เชื่อพ่อแม่เราสอน ผลบุญคุณพ่อแม่ก็ไม่มารักษาเด็กลูกอ่อน พ่อแม่มีคุณมากคอยรักษาลูกไม่มีผ่อน ถ้าเราเป็นลูกไม่เชื่อพ่อแม่สอน เราเป็นลูกก็จะได้โทษฉิบหายไม่ผ่อน

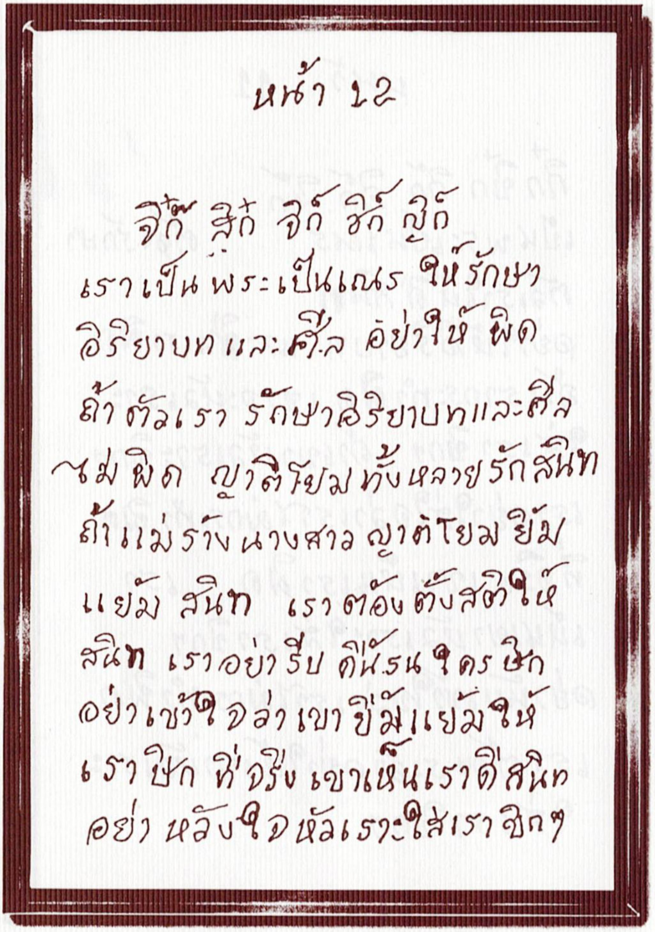

หน้า ๑๑

กิ๋ก ขิ๋ก กิ๊ก คิ๊ก งิ๊ก
เป็นพระเป็นเณร ต้องรักษา
ตัวเราให้ดีสนิท
อย่าให้อิริยาบท และศีลเราผิด
ถ้าเรากระทำผิด เขาจะหัวเราะ
ใส่เราขิกๆ ถ้าเขาหัวเราะขิกๆ
เราอย่าใส่ใจว่าเราไม่กระทำผิด
ที่จริง เขาเห็นเราผิด เรา
เห็นเขาหัวเราะใส่เราขิกๆ
อย่านับเข้าใจว่าเราไม่กระทำผิด
เราต้องระวังอย่าให้เขาหัวเราะ
ใส่เราขิกๆ

กิ๋ก ขิก กิ้ก คิก งิก

เป็นพระเป็นเณรต้องรักษาตัวเราให้ดีสนิท อย่าให้อิริยาบถและศีลเราผิด ถ้าเรากระทำผิด เขาจะหัวเราะใส่เราขิก ๆ ถ้าเขาหัวเราะขิก ๆ เราอย่าเข้าใจว่าเราไม่กระทำผิด ที่จริงเขาเห็นเราผิด เราเห็นเขาหัวเราะใส่เราขิก ๆ อย่าเข้าใจว่าเราไม่กระทำผิด เราต้องระวังอย่าให้เขาหัวเราะใส่เราขิก ๆ

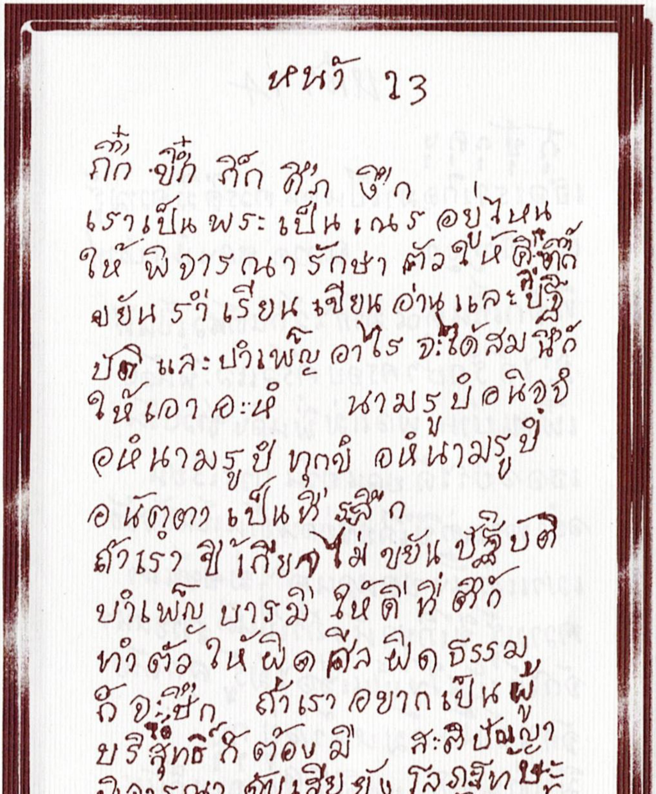

หน้า ๑๒

จิ๊ก สิก จิก ชิก ญิก

เราเป็นพระเป็นเณร ให้รักษา
อิริยาบทและศีล อย่าให้ผิด
ถ้าตัวเรา รักษาอิริยาบทและศีล
ไม่ผิด ญาติโยมทั้งหลายรักสนิท
ถ้าแม่ร้างนางสาว ญาติโยมยิ้ม
แย้มสนิท เราต้องตั้งสติให้
สนิท เราอย่ารีบดิ้นรนใคร่ชิก
อย่าเข้าใจว่าเขายิ้มแย้มให้
เราชิก ที่จริงเขาเห็นเราดีสนิท
อย่าหวังใจหัวเราะใส่เราชิกๆ

จิ๋ก สิก จิก ชิก ญิก

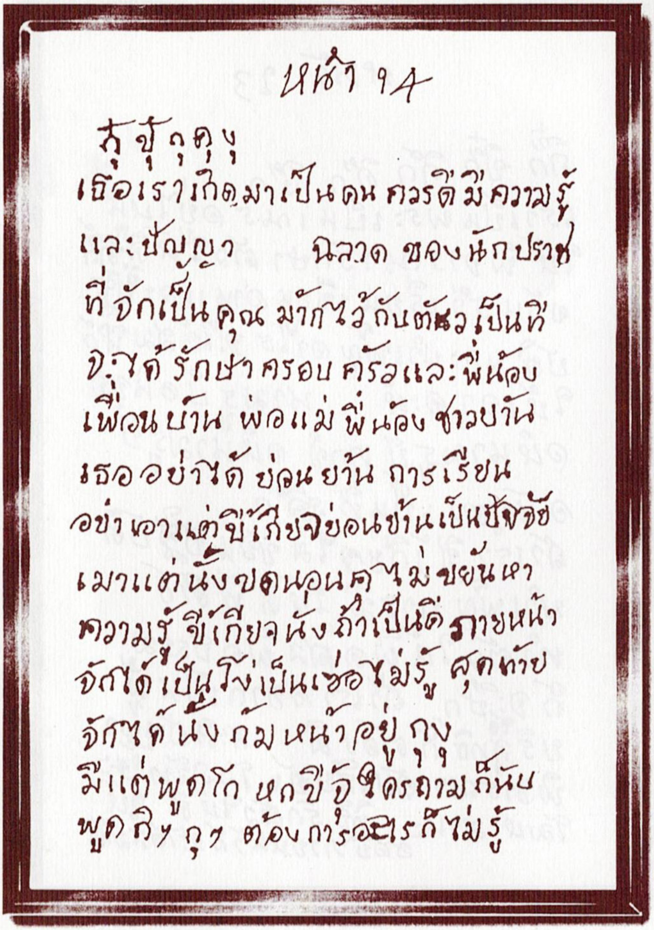
เราเป็นพระเป็นเณร ให้รักษาอิริยาบถและศีลอย่าให้ผิด ถ้าตัวเรารักษาอิริยาบถและศีลไม่ผิด ญาติโยมทั้งหลายรักสนิท ถ้าแม่ร้างนางสาวญาติโยมยิ้มแย้มสนิท เราต้องตั้งสติให้สนิท เราอย่ารีบดิ้นรนใคร่สิก (สึก) อย่าเข้าใจว่าเขายิ้มแย้มให้เราสิก (สึก) ที่จริงเขาเห็นเราดีสนิท อย่าหวังใจหัวเราะใส่เราขิก ๆ

หน้า 13

กึ๋ก ขึ๋ก กึก คึก งึก
เราเป็นพระเป็นเณรอยู่ไหน
ให้พิจารณารักษาตัวให้ดีที่สุด
ขยันร่ำเรียนเขียนอ่านและปฏิ
บัติและบำเพ็ญอาไรจะได้สมนึก
ให้เอาอะหํ นามรูปํอนิจจํ
อหํนามรูปํ ทุกขํ อหํนามรูปํ
อนัตตา เป็นที่ระลึก
ถ้าเราขี้เกียจไม่ขยันปฏิบัติ
บำเพ็ญบารมีให้ดีที่สุด
ทำตัวให้ผิดศีลผิดธรรม
ก็จะสึก ถ้าเราอยากเป็นผู้
บริสุทธิ์ก็ต้องมีสะติปัญญา
พิจารณาดับเสียยังโลภะโทสะ
โมหะมานะทิฐิ รักษาตัวให้ดีให้
ชอบภายหน้าก็จะได้สมนึก

กึ๋ก ขึก กึก คึก งึก

เราเป็นพระเป็นเณรอยู่ไหนให้พิจารณารักษาตัวให้ดีที่สุด ขยันร่ำเรียนเขียนอ่านและปฏิบัติบำเพ็ญอะไร จะได้สมนึกให้เอาอะหัง นามะรูปัง อนิจจัง, อะหัง นามะรูปังทุกขัง, อะหัง นามะรูปัง อนัตตา เป็นที่ระลึก ถ้าเราขี้เกียจ ไม่ขยันปฏิบัติบำเพ็ญบารมีให้ดีที่สุด ทำตัวให้ผิดศีลผิดธรรม ก็จะสึก ถ้าเราอยากเป็นผู้บริสุทธิ์ก็ต้องมีสติปัญญาพิจารณาดับเสียยัง โลภะ โทสะ โมหะ มานะทิฏฐิ รักษาตัวให้ดีให้ชอบภายหน้าก็จะได้สมนึก

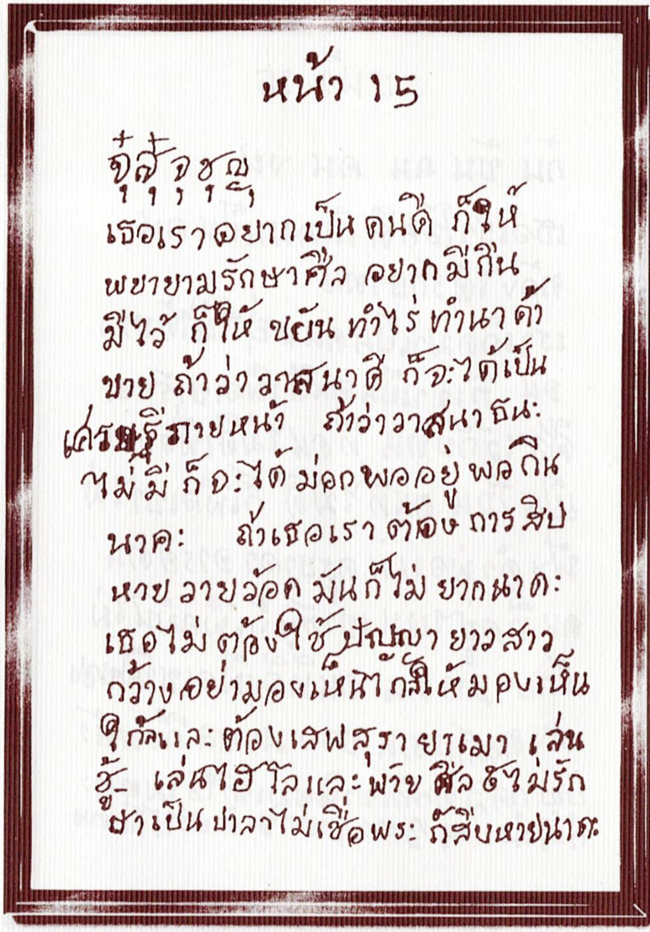

หน้า ๑๔

กุ๋ขุ๋กุคุงุ

เธอเราเกิดมาเป็นคน ควรดีมีความรู้
และปัญญา ฉลาด ของนักปราช์
ที่จักเป็นคุณ มากไว้กับตัว เป็นที่
จะได้รักษาครอบครัวและพี่น้อง
เพื่อนบ้าน พ่อแม่ พี่น้อง ชาวบ้าน
เธออย่าได้ ย่อนยาน การเรียน
อย่าเอาแต่ขี้เกียจย่อนย้านเป็นปัจจัย
เมาแต่นั่งขดนอนคู้ไม่ขยันหา
ความรู้ ขี้เกียจนั่ง ถ้าเป็นดี ภายหน้า
จักได้เป็นโง่เป็นเซ่อไม่รู้ สุดท้าย
จักได้นั่งก้มหน้าอยู่กุงุ
มีแต่พูดโกหกขี้จุ๊ ใครถาม ก็นับ
พูดกิๆ กุๆ ต้องการอะไรก็ไม่รู้

กุ๋ ขุ กุ คุงุ

เธอเราเกิดมาเป็นคนควรทำดี มีความรู้ และปัญญา เอาความฉลาดของนักปราชญ์ที่จักเป็นคุณมากไว้กับตัว จะได้รักษาครอบครัว และพ่อแม่พี่น้อง เพื่อนบ้าน ชาวบ้าน เธออย่าได้หย่อนยานการเรียน อย่าเอาแต่ขี้เกียจหย่อนยานเป็นปัจจัย มัวแต่นั่งขดนอนคู้ไม่ขยันหาความรู้ ขี้เกียจนั่งถ้าเป็นดีภายหน้าจักได้เป็นคนโง่ เซ่อไม่รู้ สุดท้ายจักได้นั่งก้มหน้าอยู่กุงุ (งุดๆ) มีแต่พูดโกหกขี้จุ๊ ใครถามก็นับพูดกิๆ กุๆ (ผิดๆ ถูกๆ) ต้องการอะไรก็ไม่รู้

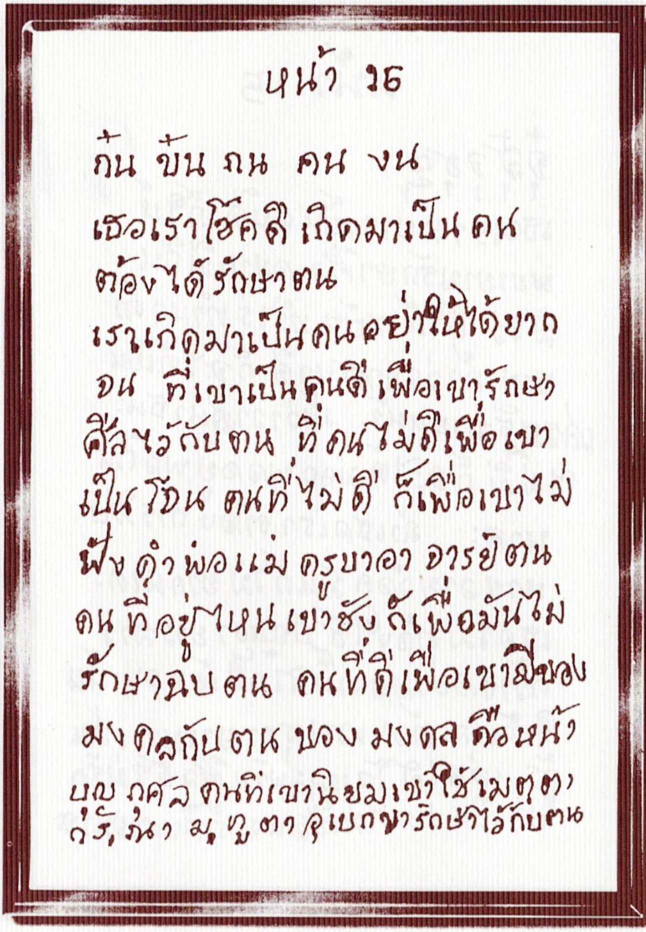

หน้า 15

จุ๋สุจุชุญุ

เธอเราอยากเป็นคนดี ก็ให้
พยายามรักษาศีล อยากมีกิน
มีไว้ ก็ให้ ขยัน ทำไร่ ทำนา ค้า
ขาย ถ้าว่า วาสนาดี ก็จะได้เป็น
เศรษฐีภายหน้า ถ้าว่าวาสนา ธนะ
ไม่มี ก็จะได้ ม่อก พออยู่ พอกิน
นาคะ ถ้าเธอเรา ต้อง การฉิบ
หาย วายวอด มันก็ไม่ ยากนาคะ
เธอไม่ ต้องใช้ ปัญญา ยาวสาว
กว้าง อย่ามองเห็นไกล ให้มองเห็น
ใกล้และ ต้องเสพสุรา ยาเมา เล่น
ชู้ เล่นไฮโล และ พ่าย ศีล ๕ ไม่รัก
ษาเป็น ปาลา ไม่เชื่อพระ ก็ฉิบหายนาคะ

จุ๋ สุ จุ ชุ ญุ

เธอเราอยากเป็นคนดีก็ให้พยายามรักษาศีล อยากมีกินมีไว้ก็ให้ขยัน ทำไร่ ทำนา ค้าขาย ถ้าว่าวาสนาดีก็จะได้เป็นเศรษฐีภายหน้า ถ้าว่าวาสนาธนะ (เงิน) ไม่มีก็จะได้ม้อก (พอดี) พออยู่พอกิน ถ้าเธอเราต้องการฉิบหายวายวอด มันก็ไม่ยากนะคะ เธอไม่ต้องใช้ปัญญายาวสาวกว้าง อย่ามองเห็นไกลให้มองเห็นใกล้ และต้องเสพสุรายาเมา เล่นชู้ เล่นไฮโล และไพ่ ศีล ๕ ไม่รักษา เป็นพาลา (พาล) ไม่เชื่อพระก็ฉิบหายนะคะ

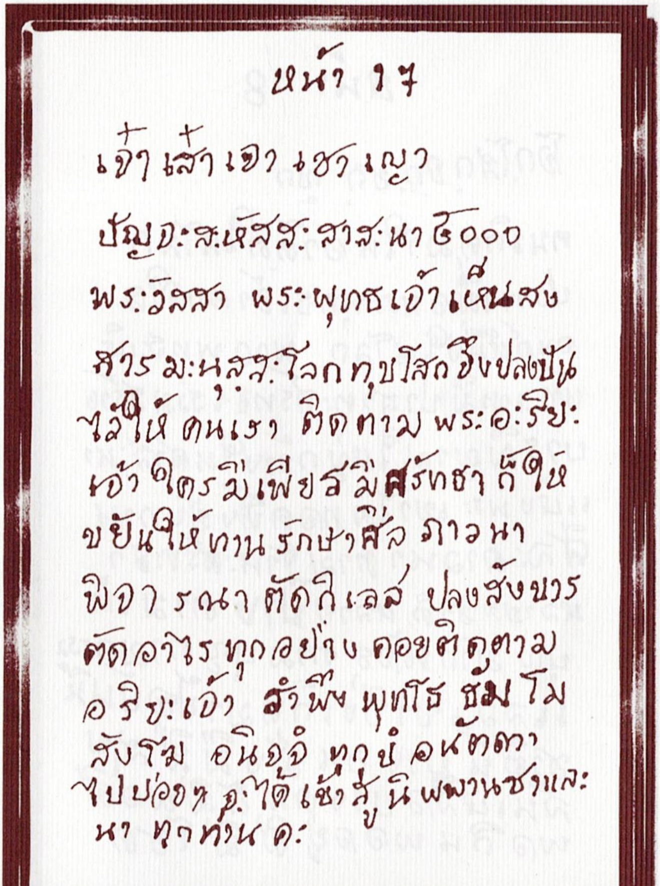

หน้า ๑๖

ก๋น ขั้น กน คน งน

เธอเราโชคดี เกิดมาเป็นคน
ต้องได้รักษาตน
เราเกิดมาเป็นคนอย่าให้ได้ยาก
จน ที่เขาเป็นคนดี เพื่อเขารักษา
ศีลไว้กับตน ที่คนไม่ดีเพื่อเขา
เป็นโจน คนที่ไม่ดี ก็เพื่อเขาไม่
ฟังคำพ่อแม่ ครูบาอา อารย์ตน
คนที่อยู่ไหน เขาชัง ก็เพื่อมันไม่
รักษาฉบ ตน คนที่ดีเพื่อเขามีของ
มงคลกับตน ของ มงคล คือหน้า
บุญ กุศล คนที่เขานิยมเขาใช้เมตตา
กรุณา มุทุตา อุเบกขารักษาไว้กับตน

ก๋น ขน กน คน งน

เธอเราโชคดีเกิดมาเป็นคน ต้องได้รักษาตน เราเกิดมาเป็นคนอย่าให้ได้ยากจน ที่เขาเป็นคนดีเพราะเขารักษาศีลไว้กับตน ที่คนไม่ดีเพราะเขาเป็นโจร คนที่เขาไม่ดีก็เพราะเขาไม่ฟังคำพ่อแม่ครูบาอาจารย์ตน คนที่อยู่ไหนเขาชังก็เพราะมันไม่รักษาฉบ (ปาก) ตน คนที่ดีเพราะเขามีของมงคลกับตน คือหน้า บุญกุศล คนที่เขานิยม เขาใช้เมตตา กรุณา มุทุตา อุเบกขารักษาไว้กับตน

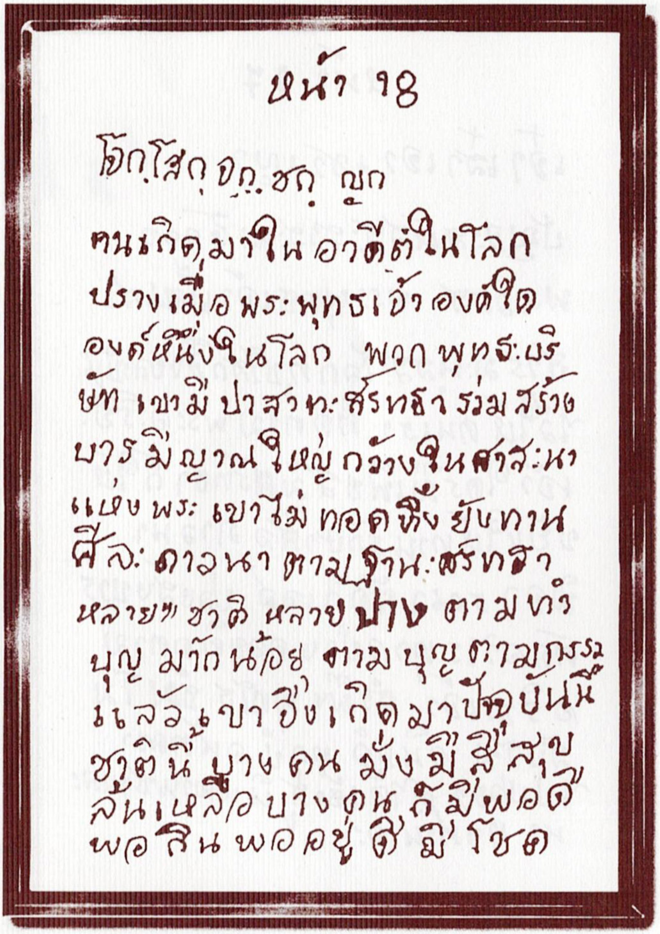

หน้า 17

เจ๋า เส๋า เจา เชา เญา

ปัญจะสะหัสสะสาสะนา ๕๐๐๐
พระวัสสา พระพุทธเจ้าเห็นสง
สาร มะนุสสะโลกทุขโสกจึงปลงปัน
ไว้ให้ คนเรา ติดตาม พระอะริยะ
เจ้า ใครมีเพียรมีศรัทธา ก็ให้
ขยันให้ทาน รักษาศีล ภาวนา
พิจารณา ตัดกิเลส ปลงสังขาร
ตัดอาไร ทุกอย่าง คอยติดตาม
อริยะเจ้า รำพึง พุทโธ ธัมโม
สังโฆ อนิจจัง ทุกขํ อนัตตา
ไปบ่อยๆ จะได้เข้าสู่นิพพานชาและ
นา ทุกท่าน คะ

เจ๋า เสา เจา เชา เญา

ปัญจสหัสสะศาสนา ๕,๐๐๐ พระวัสสา พระพุทธเจ้าเห็นสงสาร มนุสโลกทุกข์โศก จึงปลงปันไว้ให้คนเราติดตามพระอริยเจ้า ใครมีเพียร มีศรัทธาก็ให้ขยัน ให้ทาน รักษาศีล ภาวนา พิจารณาตัดกิเลส ปลงสังขาร ตัดอะไรทุกอย่าง คอยติดตามพระอริยเจ้า รำพึง พุทโธ ธัมโม สังโฆ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ไปบ่อย ๆ จะได้เข้าสู่นิพพานชาและนา (แท้จริง) ทุกท่านคะ

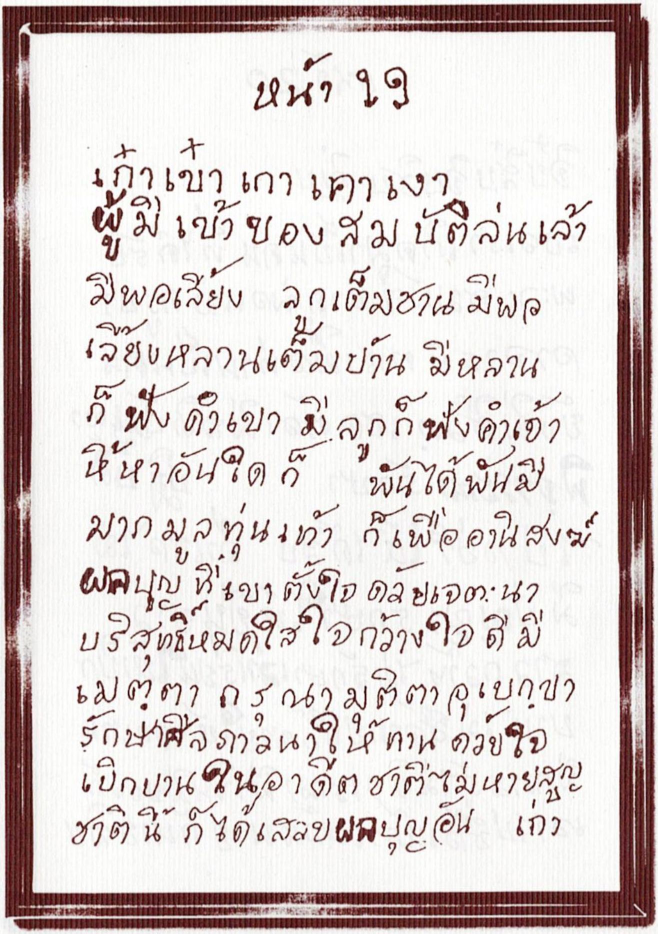

หน้า ๑๔

โจกโสก จก ซก ญูก

คนเกิดมาในอาดีตในโลก
ปรางเมื่อพระพุทธเจ้าองค์ใด
องค์หนึ่งในโลก พวกพุทธะบริ
ษัท เขามีปาสาทะศรัทธาร่วมสร้าง
บารมีญาณใหญ่กว้างในศาสะนา
แห่งพระ เขาไม่ทอดทิ้งยังทาน
ศีละ ภาวนา ตามฐานะศรัทธา
หลายๆ ชาติ หลายปาง ตามทำ
บุญ มากน้อย ตาม บุญ ตามกรรม
แล้ว เขาจึ่งเกิดมาปัจจุบันนี้
ชาตินี้ บางคน มั่งมีสีสุข
ล้นเหลือ บางคน ก็มีพอดี
พอกิน พออยู่ ดี มีโชค

โจก โสก จก ซก ญูก

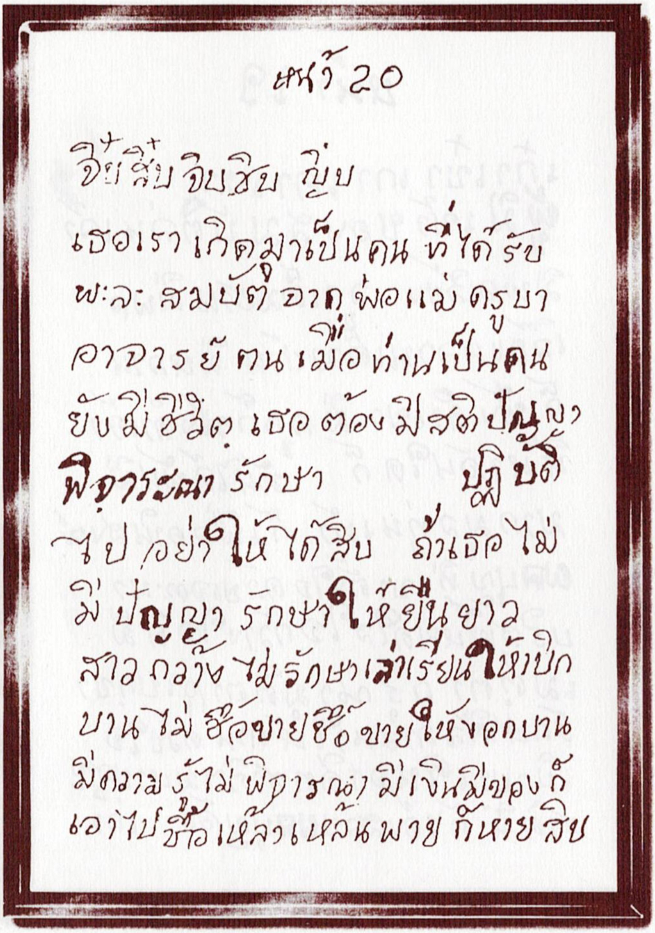
คนเกิดมาในอดีตในโลก ปางเมื่อพระพุทธเจ้าองค์ใดองค์หนึ่งอุบัติขึ้นในโลก พวกพุทธบริษัทเขามีปาสาทะศรัทธาร่วมสร้างบารมีญาณใหญ่กว้างในศาสนา เขาไม่ทอดทิ้ง ทาน ศีล ภาวนา ตามฐานะศรัทธาหลายชาติ หลายปาง ตามทำบุญมากน้อย ตามบุญตามกรรมแล้ว เขาจึงเกิดมาปัจจุบันชาตินี้ บางคนมั่งมีศรีสุขล้นเหลือ บางคนก็มีพอดีพอกิน พออยู่ดีมีโชค

หน้า ๑๑

เก๋า เข๋า เกา เคา เงา
ผู้มีเข้าของสมบัติล่นเล้า
มีพอเลี้ยง ลูกเต็มชาน มีพอ
เลี้ยงหลานเต็มบ้าน มีหลาน
ก็ฟังคำเขา มีลูกก็ฟังคำเจ้า
ฮี้หาอันใดก็ พันได้พันมี
มากมูลทุ่นเท้า ก็เพื่ออานิสงฆ์
ผลบุญ ที่เขาตั้งใจ ดวยเจตะนา
บริสุทธิ์หมดใส ใจกว้าง ใจ ดี มี
เมตตา กรุณา มุติตา อุเบกขา
รักษาศีล ภาวนา ให้ทาน ดวยใจ
เปิกบานในอาดีต ชาติไม่หายสูญ
ชาตินี้ ก็ได้เสลยผลบุญอัน เก่า

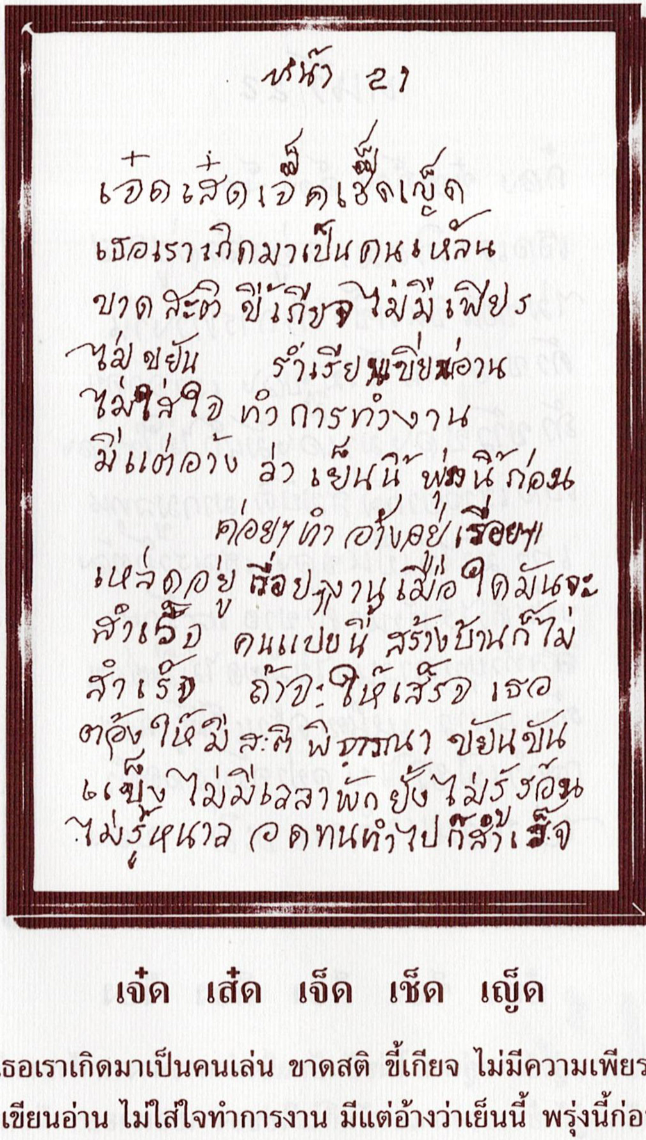
เก๋า เขา เกา เคา เงา

ผู้มีข้าวของสมบัติล้นเล้า (มากมาย) มีพอเลี้ยงลูกเต็มชาน มีพอเลี้ยงหลานเต็มบ้าน มีหลานก็ฟังคำเขา มีลูกก็ฟังคำเจ้า ฮี่หา (ทำอาชีพ) อันใดก็พลันได้พลันมีมากมูลทูนเท้าก็เพราะอานิสงส์ผลบุญที่เขาตั้งใจด้วยเจตนาบริสุทธิ์หมดใสใจกว้างใจดี มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา รักษาศีล ภาวนา ให้ท่านด้วยใจเบิกบานในอดีตชาติ ไม่หายสูญ ชาตินี้ก็ได้เสวยผลบุญอันเก่า

จิ๋บ สิ๋บ จิบ ซิบ ญิบ

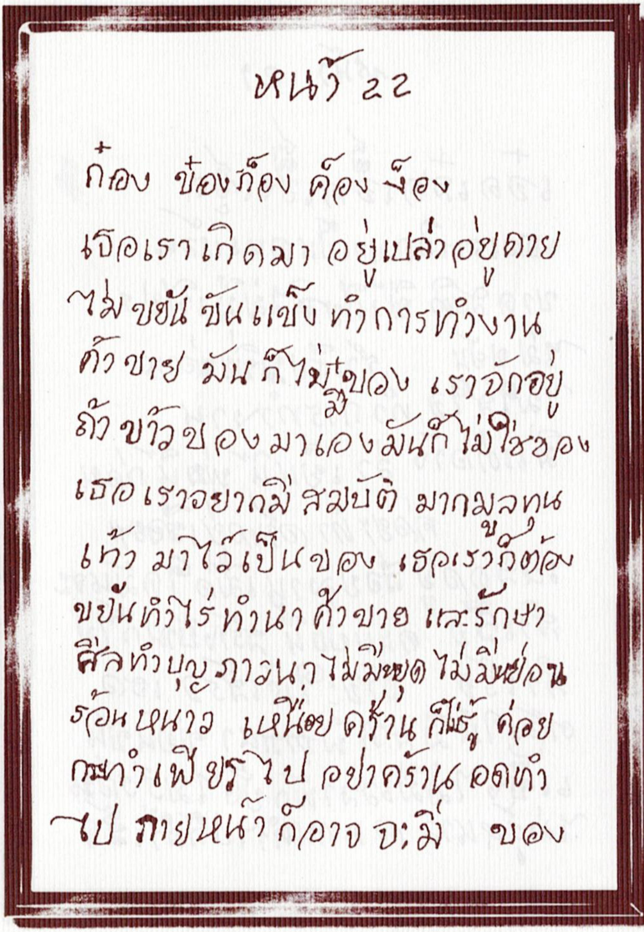
เธอเราเกิดมาเป็นคนที่ได้รับผลสมบัติจากพ่อแม่ครูบาอาจารย์ตน เมื่อท่านเป็นคนยังมีชีวิต เธอต้องมีสติปัญญาพิจารณารักษาปฏิบัติไปอย่าให้ได้ฉิบ (ฉิบหาย = สูญไป) ถ้าเธอไม่มีปัญญารักษาให้ยืนยาวสาวกว้าง ไม่รักษาเล่าเรียนให้เบิกบาน ไม่ซื้อขายให้งอกบาน มีความรู้ไม่พิจารณา มีเงินมีของก็เอาไปซื้อเหล้า เล่นไพ่ก็หายฉิบ

หน้า ๒๑

เจ๋ดเส๋ดเจ๊ดเช๊ดเญ๊ด
เธอเราเกิดมาเป็นคนเหล้น
ขาดสะติ ขี้เกียจ ไม่มีเพียร
ไม่ขยัน ร่ำเรียนเขียนอ่าน
ไม่ใส่ใจ ทำการทำงาน
มีแต่อ้าง ว่าเย็นนี้ พรุ่งนี้ก่อน
ค่อยๆทำ อ้างอยู่เรื่อยๆ
เหล่ดอยู่ เรื่อยๆงาน เมื่อใดมันจะ
สำเร็จ คนแบบนี้ สร้างบ้านก็ไม่
สำเร็จ ถ้าจะให้เสร็จ เธอ
ต้องให้มี สะติ พิจารณา ขยันขัน
แข็ง ไม่มีเวลาพัก ยั้งไม่รู้ร้อน
ไม่รู้หนาว อดทนทำไปก็สำเร็จ

เจ๋ด เส๋ด เจ็ด เช็ด เญ็ด

เธอเราเกิดมาเป็นคนเล่น ขาดสติ ขี้เกียจ ไม่มีความเพียร ไม่ขยันร่ำเรียนเขียนอ่าน ไม่ใส่ใจทำการงาน มีแต่อ้างว่าเย็นนี้ พรุ่งนี้ก่อนค่อยทำ อ้างอยู่เรื่อย ๆ เหลด (ผลัด) อยู่เรื่อย ๆ งานเมื่อใดมันจะสำเร็จ คนแบบนี้ สร้างบ้านก็ไม่สำเร็จ ถ้าจะให้เสร็จ เธอต้องมีสติพิจารณาขยันขันแข็ง ไม่มีเวลาพักยั้ง ไม่รู้ร้อนไม่รู้หนาว อดทนทำไปก็สำเร็จ

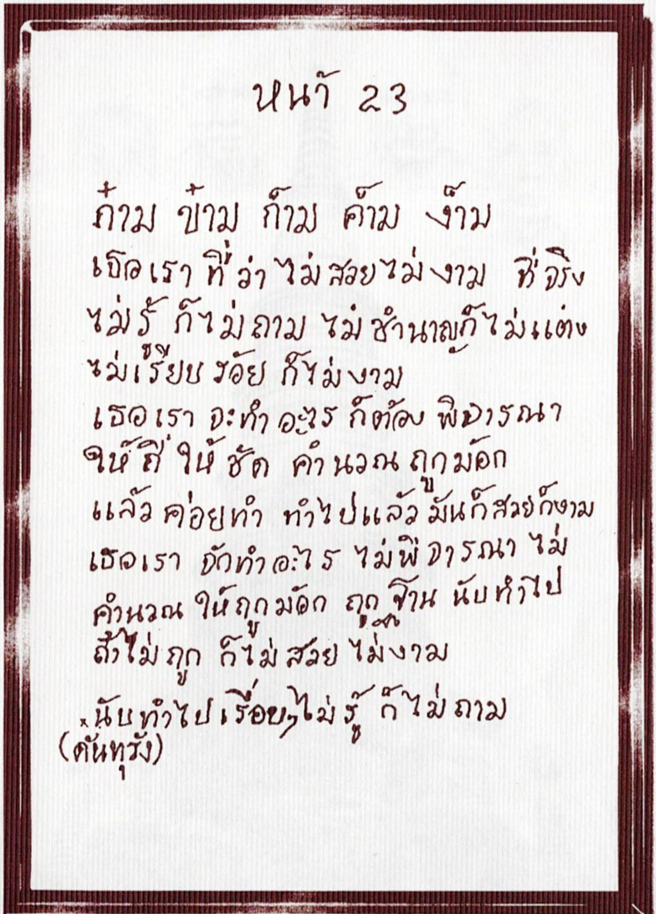
หน้า ๒๒

ก๋อง ข๋องก็อง ค็อง ง็อง

เธอเราเกิดมา อยู่เปล่าอยู่ดาย
ไม่ขยัน ขันแข็ง ทำการทำงาน
ค้าขาย มันก็ไม่มีของ เราจักอยู่
ถ้า ข้าวของ มาเอง มันก็ไม่ใช่ของ
เธอ เราอยากมี สมบัติ มากมูลทูน
เท้า มาไว้เป็นของ เธอเราก็ต้อง
ขยันทำไร่ ทำนา ค้าขาย และรักษา
ศีลทำบุญ ภาวนา ไม่มีหยุด ไม่มีหย่อน
ร้อนหนาว เหนื่อยคร้าน ก็ไม่รู้ ค่อย
กระทำเพียรไป อย่าคร้าน อดทำ
ไป ภายหน้าก็อาจจะมี ของ

ก๋อง ข็อง ก็อง ค็อง ง็อง

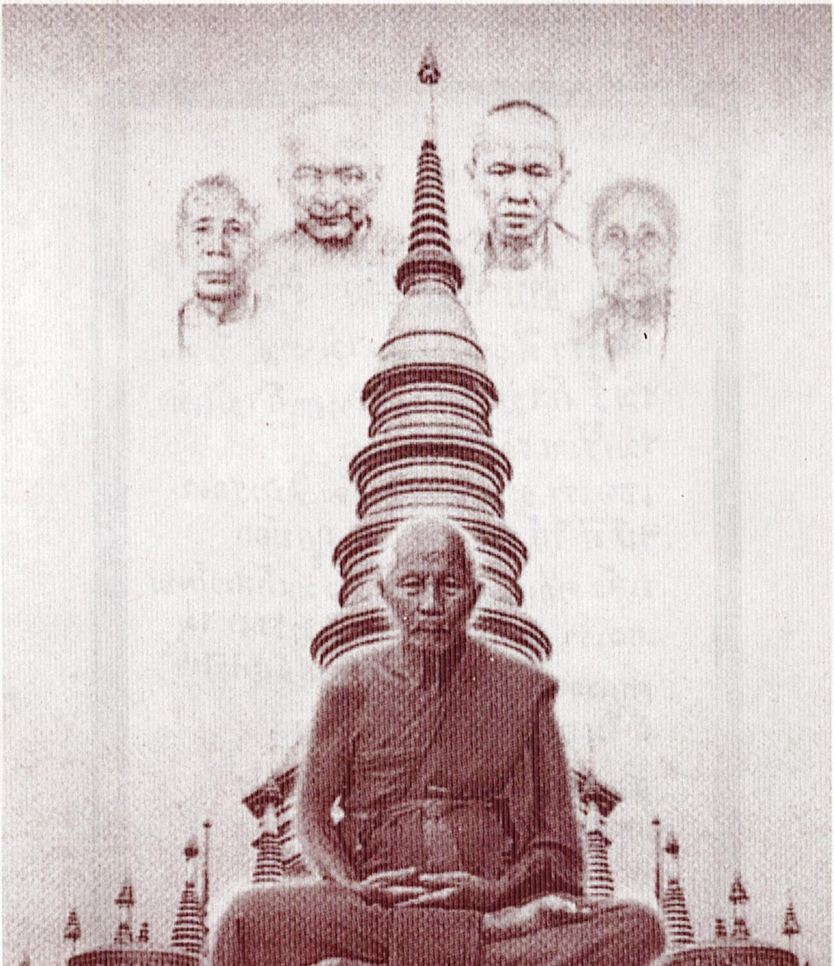
เธอเราอยู่เปล่าอยู่ดาย ไม่ขยันขันแข็งทำการทำงาน ค้าขายมันก็ไม่มีของ เราจักอยู่ถ้าข้าวของมาเองมันก็ไม่ใช่ของ เธอเราอยากมีสมบัติมากมูลทูนเท้ามาไว้เป็นของ เธอเราก็ต้องขยันทำไร่ทำนา ค้าขายและรักษาศีลทำบุญ ภาวนา ไม่มีหย่อน ร้อนหนาว เหนื่อยคร้านก็ไม่รู้ ค่อยกระทำเพียรไปอย่าคร้าน อดทนทำไปภายหน้าก็อาจจะมีของ

หน้า 23

ก๋าม ข๋าม ก๋าม ค๋าม ง๋าม
เธอเรา ที่ว่าไม่สวยไม่งาม ที่จริง
ไม่รู้ ก็ไม่ถาม ไม่ชำนาญก็ไม่แต่ง
ไม่เรียบร้อย ก็ไม่งาม
เธอเรา จะทำอะไร ก็ต้อง พิจารณา
ให้ถี่ ให้ชัด คำนวณ ถูกม้อก
แล้ว ค่อยทำ ทำไปแล้ว มันก็สวยก็งาม
เธอเรา จักทำอะไร ไม่พิจารณา ไม่
คำนวณ ให้ถูกม้อก ถูกฐาน นับทำไป
ถ้าไม่ถูก ก็ไม่สวย ไม่งาม
นับทำไป เรื่อยๆ ไม่รู้ ก็ไม่ถาม
(ดันทุรัง)

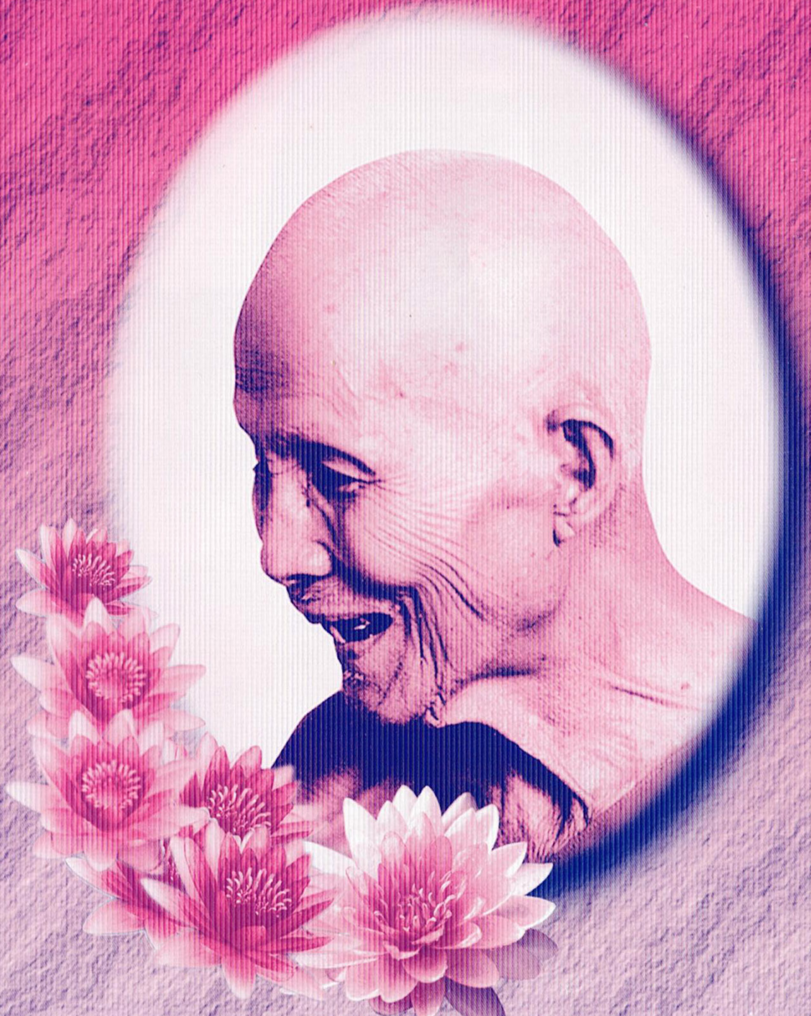
ก๋าม ขาม กาม คาม งาม

เธอเราที่ว่าไม่สวยไม่งาม ที่จริงไม่รู้ก็ไม่ถาม ไม่ชำนาญก็ไม่แต่ง ไม่เรียบร้อยก็ไม่งาม เธอเราจะทำอะไรก็ต้องพิจารณาให้ถี่ให้ชัด คำนวณถูกม้อก (ส่วน) แล้วค่อยทำ ทำไปแล้วมันก็สวยก็งาม เธอเราจักทำอะไรไม่พิจารณา ไม่คำนวณให้ถูกม้อกถูกฐาน (ถูกสัดส่วน) นับทำไปถ้าไม่ถูกก็ไม่สวยไม่งาม นับ (ดันทุรัง) ทำไปเรื่อย ๆ ไม่รู้ก็ไม่ถาม

หนังสืออนุสรณ์ครบรอบ สตมวาร (๑๐๐ วัน) ของ หลวงปู่ครูบาชัยยะวงศาพัฒนา หนังสือรวมประวัติชีวิต คำสอน และผลงาน รวมทั้งประสบการณ์เกี่ยวกับบุญฤทธิ์ของหลวงปู่ ตลอดจนบทสวดมนต์และการปฏิบัติสมถวิปัสสนากรรมฐาน ตามแบบของหลวงปู่ ถือว่าเป็นหนังสือที่สมบูรณ์ที่สุดของวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม ที่ผู้สนใจควรมีไว้เป็นเจ้าของ

อักขระคำสอน ของหลวงปู่

อักขระคำสอนของหลวงปู่

กง ขง คง คง งง

กง ○ คนเราอายุ ๔๐ - ๕๐ - ๖๐ ปี ให้นอนหงาย เหยียดแข้งเหยียดขา ตัวให้ตรง ถ้าเรานอนตะแคงขดงอตัวอยู่ไปเรื่อย ๆ ยิ่งแก่หลังยิ่ง กง (โกง) ถ้าเราหัดนอนหงาย เหยียดแข้ง เหยียดขาไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะถึงตลอดแก่เฒ่า หลังเราก็จะไม่กง (โกง)

ขง ○ ถ้าเราอยากให้เขารู้ว่า ที่นั้นมี วัดวา อาราม มีศาสนา เราเป็น อุบาสก อุบาสิกา ก็ต้องสร้างประตู ขง (ซุ้มประตูวัด)

กง ○ ถ้าเราเป็นคนทำอะไรให้เสียสัจจะ ค้าขายเหมือนแขก ก็จะเป็น คนขี้กง (โกง)

คง ○ ถ้าเราเป็นคนดีมีสัจจะ วิริยะ ขยัน พิจารณาดี ทำอะไรก็มั่นคง ถ้าคนเราทำอะไรให้เสียสัจจะ วอกแวก ขี้เกียจ ทำอะไรก็ไม่มั่นคง

งง ○ คนเราที่ขาดสติปัญญา ทำอะไรไม่พิจารณานั้น ทำอย่างรีบเร่ง ก็เป็นคนขี้งง คนเราที่มีสติปัญญา ทำอะไรไม่รีบไม่เร่ง พิจารณา ไปทำไป ก็ไม่งง

กน ขน กน คน งน

กน - คนเราที่มีศรัทธาจะถวายสังฆทาน อย่าให้ขาดปัจจัยสี่ ก็คือ ผ้าไตร เสื่อ หมอน ข้าวสุก ข้าวสาร อาหาร ยาแก้โรคต่าง ๆ บาตร มีดกน (มีดโกน) น้อมถวายสงฆ์ครบเครื่องสังฆทาน ถ้าขาดมีดชุด เมื่อถึงวันอุโบสถศีลมาถึง พระเณรก็ไม่ได้ กน (โกน) ถ้ามีดมี ก็จะได้กน (โกน)

ขน ○ ถ้าคนเราขยันขันแข็งหาสมบัติได้มาก แบกหามของเองก็ไม่ไหว จะมีรถหรือเกวียนขนส่ง ก็ต้องขยันหาเงินซื้อรถและเกวียนมาขน ถ้าเราขี้เกียจหาเงินมาซื้อรถซื้อเกวียน ก็ไม่มีอะไรจะมาบรรทุกขน

กน ○ เป็นคำพูดย่อว่า ถ้าจะข้ามแม่น้ำ เราเป็นเด็กเตี้ยอย่าข้ามก่อน มันจะตกกน (ตกหลุม) เราเป็นเด็กก็ต้องดู ให้คนใหญ่ไปก่อน จะได้รู้ว่าลึกหรือตื้น จะได้ไม่ตกกน (ตกหลุม)

คน ○ เราเป็นคน แต่ใจเป็นสัตว์ เห็นแก่ตัว ใครไม่ดี ไม่เป็นคน ถ้าเราอยากเป็นคนดี ก็ต้องมีศีล มีสัจจะ วิริยะ ปัญญา ทำอะไรให้ถูก ก็จะได้เป็นคน ถ้าเราทำตัวไม่ดี ก็จะไม่นับเป็นคน ถ้าเราทำดี อะไรก็ดีทุกอย่าง ให้มั่นคง งดงาม ก็จะเป็นมงคล

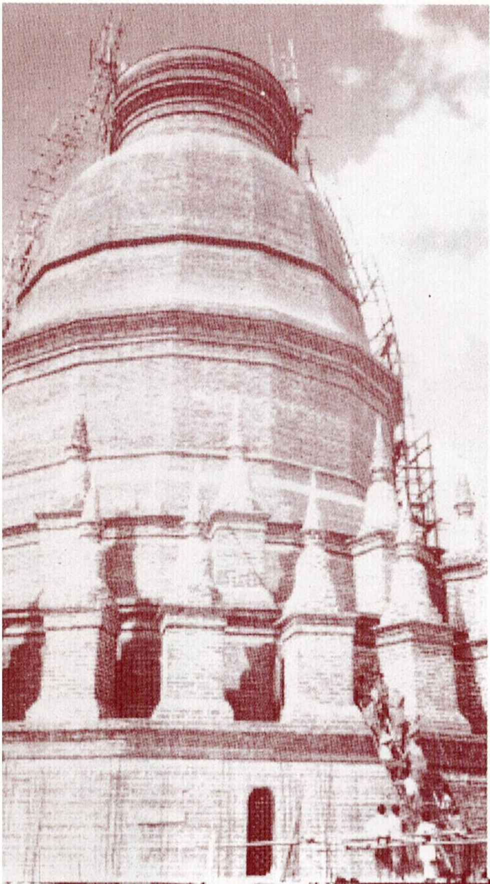
งน ○ คนเราต้องมีศีลมีธรรม กลิ่นก็จะหอมเป็นมงคล ถ้าเราเป็นคนพาล หาศีล หาธรรมไม่ได้ กลิ่นเหม็นเน่า ก็จะได้เป็นแมงงน (คือแมลงวัน)

ตง ถง ตง ทน นง

ถ้าใครขี้ ให้ไปขี้ที่ล่ง (โล่ง)
อย่าไปขี้ที่ป่าเหล่าป่าปั่ง (ป่ารก)
ขี้ที่ป่าโล่งไม่มีใครจะไปสะดน (สะดุด) ใส่ตน
ไปขี้ป่าเหล่า ป่าปั่ง (ป่ารก) จะมีคนไปสะดน (สะดุด)
ใส่ที่ใกล้ตน เพราะเขาไม่รู้ว่าจะมีคน

ผลงาน
ด้านสาธารณูปการ

เทพเจ้าของชาวกะเหรี่ยง

มีผู้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการสร้างถาวรวัตถุของหลวงปู่ไว้ดังนี้

งานก่อสร้างนั้นจะมีการดำเนินการก่อสร้างพร้อมกันทีละหลายจุดงานเพื่อให้ช่างและคนงานก่อสร้างชาวกะเหรี่ยงมีงานทำกันถ้วนหน้า โดยงบประมาณไม่ได้มีการคาดการณ์ไว้แต่อย่างใด สร้างไปตามแต่จะได้รับบริจาค

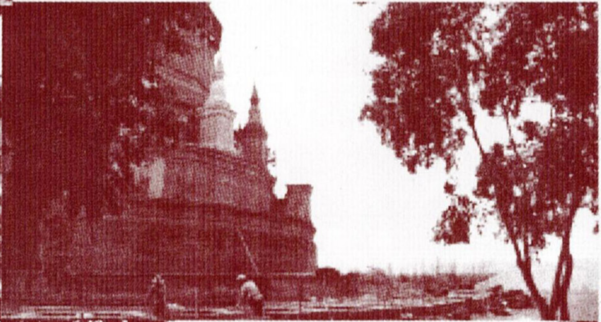
จนกระทั่งถึงปัจจุบัน หลวงปู่ได้สร้างผลงานด้านสาธารณูปการ ฝากไว้ในพระพุทธศาสนากว่า ๑๙๓ ล้านบาท

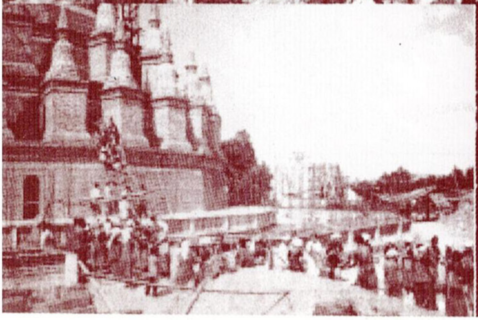
นับเป็นการกระตุ้นให้เกิดรายได้ในชุมชนคนกลุ่มน้อยของประเทศได้โดยตรง โดยมิอาจจะคาดการณ์ได้ว่าเป็นเท่าใด แต่ก็อาจสามารถประมาณได้จากยอดรวมมูลค่าการก่อสร้างทั้งหมด

สมแล้วที่ชนกลุ่มน้อย ซึ่งเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงให้การยกย่องท่านว่าเป็น

"เทพเจ้าของชาวกะเหรี่ยง"

การสาธารณูปการ

พุทธศักราช ๒๔๘๘ หลวงพ่อได้มาจำพรรษาและเป็นเจ้าอาวาสองค์แรกที่วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม หลวงพ่อได้บูรณะปฏิสังขรณ์ และสร้างเสนาสนะตลอดจนถาวรวัตถุภายในวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม และได้เป็นประธานและอุปถัมภ์การก่อสร้างถาวรวัตถุอันเป็นสาธารณประโยชน์ในที่อื่นเป็นจำนวนมาก

ถาวรวัตถุ ที่สำคัญได้แก่

๑. สร้างวิหารและถาวรวัตถุ วัดดอยกวางคำ อ. ทุ่งหัวช้าง เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๓๘ มูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท (หกล้านบาท) โดยประมาณ

๒. สร้างวิหารวัดม่วงคำ อ.ทุ่งหัวช้าง เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๗ มูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๖,๕๔๕,๖๗๕ บาท (หกล้านห้าแสนสี่หมื่นห้าพันหกร้อยเจ็ดสิบห้าบาทถ้วน)

๓. สร้างวิหารผาปูน เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๓๙ มูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๑,๒๘๓,๑๓๐ บาท (หนึ่งล้านสองแสนแปดหมื่นสามพันหนึ่งร้อยสามสิบบาทถ้วน)

๔. สร้างวิหารบ้านห้วยไร่ อ.ทุ่งหัวช้าง มูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๑,๕๓๙,๑๔๑ บาท (หนึ่งล้านห้าแสนสามหมื่นเก้าพันหนึ่งร้อยสี่สิบเอ็ดบาทถ้วน)

๕. วิหารประดิษฐานพระพุทธรูปทองสำริด ๑๐๘ นิ้ว เริ่มบูรณะเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๐ มูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๕,๙๐๔,๓๕๒ บาท (ห้าล้านเก้าแสนสี่พันสามร้อยห้าสิบสองบาทถ้วน)

๖. **สร้างวิหารมณฑลชัยยะวงศา** เริ่มสร้างเมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ มูลค่าการก่อสร้าง ๑,๗๔๑,๒๔๙ บาท (หนึ่งล้านเจ็ดแสนสี่หมื่นหนึ่งพันสองร้อยสี่สิบเก้าบาทถ้วน) ขณะนี้อยู่ระหว่างการก่อสร้างยังไม่แล้วเสร็จ

๗. **วิหารห้วยน้ำอุ่น** ต. แม่ตื่น อ. ลี้ มูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๒,๕๐๖,๘๙๙ บาท (สองล้านห้าแสนหกพันแปดร้อยเก้าสิบเก้าบาทถ้วน)

๘. **ก่อสร้างวิหารและกำแพงวัดพระธาตุแก่งสร้อย** ต. บ้านนา อ. สามเงา จ. ตาก เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๓๘ มูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๒,๔๓๖,๒๓๗ บาท (สองล้านสี่แสนสามหมื่นหกพันสองร้อยสามสิบเจ็ดบาทถ้วน)

๙. **สร้างศาลาอนุสรณ์** ตำบลนาทราย ศาลา ๑๒ ห้อง เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๘ มูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๗๙๖,๐๙๖ บาท (เจ็ดแสนเก้าหมื่นหกพันเก้าสิบหกบาทถ้วน)

๑๐. **ศาลาชำระหนี้สงฆ์** เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๓๗ มูลค่าการก่อสร้าง ๓๒๘,๒๐๐ บาท (สามแสนสองหมื่นแปดพันสองร้อยบาทถ้วน)

๑๑. **สร้างโรงเก็บของ ๓ ชั้น ในบริเวณวัด** เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๐ มูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๒,๑๐๐,๐๐๙ บาท (สองล้านหนึ่งแสนเก้าบาทถ้วน)

๑๒. **สร้างศาลารายรอบโบสถ์ในบริเวณวัด** เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๘ มูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๒,๑๐๔,๔๓๔ บาท (สองล้านหนึ่งแสนสี่พันสี่ร้อยสามสิบสี่บาทถ้วน)

๑๓. สร้างวิหารพระไสยาสน์ (พระนอน) ในบริเวณวัด เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๓๗ มูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๕๘๒,๔๖๗ บาท (ห้าแสนแปดหมื่นสองพันสี่ร้อยหกสิบเจ็ดบาทถ้วน)

๑๔. สร้างวิหารเวียงแก้ว ๒ หลังติดกันในบริเวณวัด เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๓๗ มูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๓,๙๓๑,๑๑๖ บาท (สามล้านเก้าแสนสามหมื่นหนึ่งพันหนึ่งร้อยสิบหกบาทถ้วน)

๑๕. สร้างศาลารายรอบวิหารพระธาตุกลางเวียง ต. ลี้ อ. ลี้ เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๓๘ มูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๒,๒๔๔,๔๒๐ บาท (สองล้านสองแสนสี่หมื่นสี่พันสี่ร้อยยี่สิบบาทถ้วน)

๑๖. สร้างโรงเรียนปริยัติธรรมพระชัยยะวงศา ในบริเวณวัด เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ มูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๒,๒๗๒,๕๐๖ บาท (สองล้านสองแสนเจ็ดหมื่นสองพันห้าร้อยหกบาทถ้วน)

๑๗. สร้างศาลาเมตตาธรรม (ที่ตั้งพระศพ) ในบริเวณวัด เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๓๗ มูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๑,๗๖๗,๐๗๘ บาท (หนึ่งล้านเจ็ดแสนหกหมื่นเจ็ดพันเจ็ดสิบแปดบาทถ้วน)

๑๘. สร้างกุฏิรับรองครูบา ณ อารามหนองวัวเฒ่า (ที่บริเวณก่อสร้างเจดีย์ชะเวดากองจำลอง) เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๑ มูลค่าการก่อสร้าง ๒๕๑,๑๕๔ บาท (สองแสนห้าหมื่นหนึ่งพันหนึ่งร้อยห้าสิบสี่บาทถ้วน)

๑๙. สร้างศาลาที่พักสงฆ์ติดกำแพงวัดด้านทิศเหนือ เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ มูลค่าการก่อสร้าง ๑๘๙,๘๒๙ บาท (หนึ่งแสนแปดหมื่นเก้าพันแปดร้อยยี่สิบเก้าบาทถ้วน)

๒๐. สร้างกุฏิหน้าโบสถ์น้ำในบริเวณวัด เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๒ มูลค่าการก่อสร้าง ๔๙๘,๔๗๓ บาท (สี่แสนเก้าหมื่นแปดพันสี่ร้อยเจ็ดสิบสามบาทถ้วน)

๒๑. สร้างกุฏิผู้ช่วยเจ้าอาวาสในบริเวณวัด เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๒ มูลค่าการก่อสร้าง ๕๔๘,๘๒๐ บาท (ห้าแสนสี่หมื่นแปดพันแปดร้อยยี่สิบบาทถ้วน)

๒๒. สร้างวิหารพิพิธภัณฑ์ในบริเวณวัด เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๓๕ มูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๓,๐๓๙,๓๖๐ บาท (สามล้านสามหมื่นเก้าพันสามร้อยหกสิบบาทถ้วน)

๒๓. สร้างพระเจดีย์ชะเวดากองจำลอง ตั้งอยู่บริเวณหนองวัวเฒ่า หมู่ ๙ ต.นาทราย เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๓๙ มูลค่าก่อสร้างที่ใช้ไปแล้ว ๑๖,๖๕๖,๗๗๘ บาท (สิบหกล้านหกแสนห้าหมื่นหกพันเจ็ดร้อยเจ็ดสิบแปดบาทถ้วน) ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง

๒๔. สร้างพระเจดีย์ศรีวิชัยจอมคีรี ตั้งอยู่เขตรอยต่อ อ. ลี้ จ. ลำพูน และ อ. เถิน จ. ลำปาง เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ มูลค่าการก่อสร้าง ๒,๐๖๘,๘๙๖ บาท (สองล้านหกหมื่นแปดพันแปดร้อยเก้าสิบหกบาทถ้วน) ขณะนี้อยู่ในระหว่างการก่อสร้างยังไม่แล้วเสร็จ

๒๕. สร้างกุฏิที่อนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัยจอมคีรี แดนเมืองรอยต่อ อ. ลี้ จ. ลำพูน และ อ. เถิน จ. ลำปาง เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ มูลค่าการก่อสร้าง ๒๐๔,๘๐๗ บาท (สองแสนสี่พันแปดร้อยเจ็ดบาทถ้วน)

๒๖. สร้างต่อประปาจากต้นน้ำมาที่อนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัยจอมคีรี แดนเมืองรอยต่อ อ. ลี้ จ. ลำพูน และ อ. เถิน จ. ลำปาง เริ่มก่อสร้างเมื่อ

วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๑ มูลค่าการก่อสร้าง ๒๓๔,๕๗๗ บาท (สองแสนสามหมื่นสี่พันห้าร้อยเจ็ดสิบเจ็ดบาทถ้วน)

๒๗. สร้างสำนักงานมูลนิธิครูบาวงศ์ เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ มูลค่าการก่อสร้าง ๕๑๘,๑๖๗ บาท (ห้าแสนหนึ่งหมื่นแปดพันหนึ่งร้อยหกสิบเจ็ดบาทถ้วน)

๒๘. สร้างมณฑปพระเขียวแก้ว ไม่ทราบวัน เดือน พ.ศ. ที่เริ่มก่อสร้าง มูลค่าก่อสร้าง ๓๓๖,๙๖๕ บาท (สามแสนสามหมื่นหกพันเก้าร้อยหกสิบห้าบาทถ้วน)

๒๙. หลวงปู่เอาเงินสัพพีหรือเงินบริจาคสมทบสร้างกุฏิครูบาศรีวิชัย ที่วัดบ้านปาง จำนวน ๖๕๙,๗๗๑ บาท (หกแสนห้าหมื่นเก้าพันเจ็ดร้อยเจ็ดสิบเจ็ดบาทถ้วน)

๓๐. สร้างศาลาพระบาทกบและเจดีย์พระบาทกบ มูลค่าการก่อสร้าง ๑๙,๕๒๗,๕๙๑ บาท (สิบเก้าล้านห้าแสนสองหมื่นเจ็ดพันห้าร้อยเก้าสิบเอ็ดบาทถ้วน)

๓๑. สร้างกุฏิด้านเหนือ และศาลาเก็บของ เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๔๒ มูลค่าการก่อสร้าง ๑๖๘,๕๓๔ บาท (หนึ่งแสนหกหมื่นแปดพันห้าร้อยสามสิบสี่บาทถ้วน)

๓๒. ก่อสร้างโรงพยาบาลแห่งใหม่ อ. ลี้ มูลค่าก่อสร้าง ๑๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สิบเอ็ดล้านบาทถ้วน)

๓๓. ก่อสร้างแทงก์น้ำใช้ในหมู่บ้านทั้งหมด ที่ใจกลางหมู่บ้านพระพุทธบาทห้วยต้ม มูลค่าก่อสร้าง ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สิบล้านบาทถ้วน)

๓๔. ก่อสร้างอุโบสถ(หลังใหม่) ภายในประดิษฐานพระประธานของวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม มูลค่าการก่อสร้าง ๑๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สิบสองล้านบาท) โดยประมาณ

๓๕. **มณฑปประดิษฐานพระเจ้าเก้าตื้อจำลองของวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม** มูลค่าการก่อสร้าง ๑๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สิบห้าล้านบาท) โดยประมาณ

๓๖. **พระบรมธาตุเจดีย์แปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์** วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม ขนาดความกว้าง ๒๐ เมตร ความยาว ๒๐ เมตร ความสูง ๓๔ เมตร ภายในบรรจุพระพุทธรูป ๘๔,๐๐๐ องค์ และพระบรมสารีริกธาตุ ๘๔,๐๐๐ องค์ เริ่มก่อสร้างเมื่อ วันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๑๘ รวมมูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๓๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สามสิบสองล้านบาท) โดยประมาณ

๓๗. **วิหารครอบรอยพระพุทธบาทของวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม** ภายในประดิษฐานพระประธาน ภปร. เริ่มก่อสร้างเมื่อ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๔๙๐ รวมมูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท (แปดล้านบาท) โดยประมาณ

๓๘. **ธนาคารข้าว** (ยุ้งฉางที่สำหรับเก็บข้าวเปลือกสร้างด้วยไม้สักทั้งหลัง) อยู่ภายในวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม รวมมูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๑,๐๓๒,๐๗๙ บาท (หนึ่งล้านสามหมื่นสองพันเจ็ดสิบเก้าบาทถ้วน)

๓๙. **หอระฆังสูง ๓ ชั้น** วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม รวมมูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๑,๔๐๐,๐๐๐ (หนึ่งล้านสี่แสนบาท) โดยประมาณ

๔๐. **วิหารพระโพธิสัตว์กวนอิม** รวมมูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๑๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนบาท) โดยประมาณ

๔๑. **บ่อน้ำทิพย์พร้อมซุ้มครอบพระพุทธรูปและกำแพงล้อมรอบ** รวมมูลค่าการสร้างทั้งสิ้น ๒๐๐,๐๐๐ บาท (สองแสนบาท) โดยประมาณ

๔๒. **กุฏิศรัทธานิมิตซึ่งเป็นกุฏิที่หลวงพ่อพำนักอยู่จนกระทั่งมรณภาพ** สร้างด้วยไม้สักทั้งหลัง รวมมูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๖,๓๐๐,๐๐๐ บาท (หกล้านสามแสนบาท) โดยประมาณ

๔๓. ศาลาพรหมจักโก ภายในวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม สร้างบูชาคุณพระอุปัชฌาย์ รวมมูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๒,๔๐๐,๐๐๐ บาท (สองล้านสี่แสนบาท) โดยประมาณ

๔๔. กำแพงรอบวัดพระพุทธบาทห้วยต้มทั้งชั้นนอกและชั้นใน รวมมูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๖,๕๐๗,๙๓๒ บาท (หกล้านห้าแสนเจ็ดพันเก้าร้อยสามสิบสองบาท) โดยประมาณ

๔๕. ระบบไฟฟ้าภายในวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม รวมมูลค่าการติดตั้งทั้งสิ้น ๒,๔๐๐,๐๐๐ บาท (สองล้านสี่แสนบาท) โดยประมาณ

๔๖. ระบบปะปาภายในวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม รวมมูลค่าการติดตั้งทั้งสิ้น ๖๐๐,๐๐๐ บาท (หกแสนบาท) โดยประมาณ

๔๗. ถนนลาดยางจากปากทางเข้าวัด (ทางหลวงพหลโยธิน) จนถึงหน้าวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม ระยะทางประมาณ ๗ กิโลเมตร รวมมูลค่าการสร้างทั้งสิ้น ๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท (เจ็ดล้านบาท) โดยประมาณ

๔๘. วิหารแก้วประดิษฐานสรีระของหลวงปู่ครูบาชัยยะวงศาพัฒนา อยู่ในระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง ขณะนี้สิ้นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างไปแล้วประมาณ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท เศษ (สองล้านบาทเศษ) โดยคาดว่างบประมาณที่จะใช้ในก่อสร้างจนแล้วเสร็จประมาณ ๑๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สิบสองล้านบาท)

รวมมูลค่าการก่อสร้างทั้งสิ้น ๑๙๓,๒๕๔,๘๖๗ บาท (หนึ่งร้อยเก้าสิบสามล้านสองแสนห้าหมื่นสี่พันแปดร้อยหกสิบเจ็ดบาท) โดยประมาณ

หมายเหตุ: สิ้นสุด ณ วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๔

พระบัญชา กตปุญโญ วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม ผู้บันทึก

อนึ่ง หลักบริหารงานในการก่อสร้างถาวรวัตถุ ศาสนสถาน พร้อมทั้งงานสาธารณูปโภคของหลวงพ่อ เมื่อครั้งท่านมีชีวิตอยู่นั้น ทุกจุดงานท่านจะเป็นผู้ออกแบบงานก่อสร้างเอง จะมอบหมายให้หัวหน้าช่างซึ่งเป็นชาวกะเหรี่ยงมารับทราบวิธีการก่อสร้าง ซึ่งท่านบอกให้ทีละขั้นตอนแล้วกลับไปดำเนินการก่อสร้าง ถ้ามีปัญหาก็ให้นำมาเรียนปรึกษา ท่านก็จะแนะนำไปแก้ไข พอแล้วเสร็จก็จะมารับทราบงานขั้นต่อไป เป็นเช่นนี้ทุกจุดงาน

งานก่อสร้างนั้นจะมีการดำเนินการก่อสร้างพร้อมกันทีละหลายจุดงาน เพื่อให้ช่างและคนงานก่อสร้างชาวกะเหรี่ยงมีงานทำกันถ้วนหน้า โดยงบประมาณไม่ได้มีการคาดการณ์ไว้แต่อย่างใด สร้างไปตามแต่จะได้รับบริจาค

ค่าแรงที่จ้างชาวกะเหรี่ยงนั้นท่านจะให้ต่ำกว่าค่าแรงตามตลาดแรงงานเพราะ

๑. ช่างชาวกะเหรี่ยงเหล่านี้จะได้อุทิศแรงงานและฝีมือส่วนหนึ่งในการทำนุบำรุงบวรพุทธศาสนา ซึ่งถือว่าเป็นกุศลศรัทธา

๒. ช่างชาวกะเหรี่ยงจะได้ฝึกอาชีพและพัฒนาฝีมือแรงงานภายในตัวและช่วยส่งเสริมการประกอบสัมมาชีพด้วย

๓. จะได้มีปัจจัย ๔ ยังชีพ มีอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย ได้ตามอัตภาพโดยไม่อัตคัดขาดแคลน

ดังที่ได้กล่าวมาจากมูลค่าการก่อสร้างนั้นเชื่อว่าถ้าการจ่ายค่าแรงตามค่าจ้างของตลาดแรงงาน จะต้องใช้งบประมาณมากกว่าจำนวนดังกล่าวข้างต้นอีกเท่าตัว ด้วยความเคารพรักและแรงศรัทธา ที่คณะศิษยานุศิษย์มีต่อหลวงพ่อ ทุกฝ่ายจึงร่วมสละแรงกาย กำลังทรัพย์ เพื่อร่วมสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา บำเพ็ญบุญประกอบกุศล เพื่อจรรโลงพระพุทธศาสนาให้คงอยู่คู่โลกตราบนานเท่านาน

วัดและโรงเรียน
ที่หลวงปู่ให้การอุปถัมภ์

วัด

วัดที่หลวงปู่เป็นประธานและองค์อุปถัมภ์การก่อสร้าง เท่าที่รวบรวมได้มี ๔๘ วัดดังนี้

จังหวัดลำพูน

๑. วัดนาเลี่ยง อ. ลี้
๒. วัดบ้านก้อ (ก้อจอก) อ. ลี้
๓. วัดต้นฝาง อ. ลี้
๔. วัดพระธาตุตาวคำ อ. ลี้
๕. วัดนาทราย อ. ลี้
๖. วัดแม่หว่างบน อ. ลี้
๗. วัดแม่หว่างล่าง อ. ลี้
๘. วัดพระธาตุดวงเดียว อ. ลี้
๙. วัดพระธาตุห้าดวง อ. ลี้
๑๐. วัดพระพุทธบาทผาหนาม อ. ลี้
๑๑. สำนักสงฆ์ศรีดอนชัย อ. ลี้
๑๒. วัดป่าพลู อ. บ้านโฮ่ง
๑๓. วัดห้วยแทง อ. บ้านโฮ่ง
๑๔. สำนักสงฆ์ห้วยโท้ก อ. บ้านโฮ่ง
๑๕. วัดพระธาตุดอยกวางคำ อ. ทุ่งหัวช้าง
๑๖. วัดม่วงคำ อ. ทุ่งหัวช้าง
๑๗. วัดสันใจห้วยไร่ อ. ทุ่งหัวช้าง
๑๘. วัดหนองหลัก อ. ทุ่งหัวช้าง

จังหวัดเชียงใหม่

๑๙. วัดปงโต่ง อ. ดอยเต่า
๒๐. วัดแปงสี่ อ. ดอยเต่า
๒๑. วัดพิงคาราม อ. ดอยเต่า
๒๒. วัดบ้านตาลใต้ อ. ดอยเต่า
๒๓. วัดพระพุทธบาทตะเมาะ ต. โป่งทุ่ง
๒๗. สำนักสงฆ์บ้านงิ้วสูง อ. ดอยเต่า
๒๘. สำนักสงฆ์เก๊าะหลวง อ. ดอยเต่า
๒๙. สำนักสงฆ์หนองเหม็น อ. ดอยเต่า
๓๐. วัดพระธาตุจอมหมอก อ. อมก๋อย
๓๑. วัดห้วยน้ำขาว อ. ดอยเต่า อ. อมก๋อย

๒๔. วัดหล่ายแก้ว อ. ดอยเต่า
๒๕. วัดปงต้น อ. ดอยเต่า
๒๖. วัดดงคำ อ. ดอยเต่า
๓๒. สำนักสงฆ์แม่งุด อ. ฮอด
๓๓. สำนักสงฆ์ป่าไผ่ อ. ฮอด
๓๔. สำนักสงฆ์ห้วยฝาง อ. ฮอด

จังหวัดตาก

๓๕. วัดแม่ระมาดน้อย อ. แม่ระมาด
๓๖. วัดดอนมูล อ. แม่ระมาด
๓๗. วัดพระธาตุแก่งสร้อย อ. สามเงา

จังหวัดลำปาง

๓๘. วัดแม่ต๋ำ อ. เสริมงาม
๓๙. วัดดอนเงิน อ. เสริมงาม
๔๐. วัดศรีลังก๋า อ. เสริมงาม
๔๑. วัดม่านแก้ว อ. สบปราบ

จังหวัดเชียงราย

๔๒. วัดห้วยขี้เหล็กใต้ อ. เวียงชัย
๔๓. วัดดอยกู่ อ. เวียงชัย
๔๔. วัดห้วยสัก อ. แม่จัน

จังหวัดสุโขทัย

๔๕. วัดท่าไม้ธง อ. ทุ่งเสลี่ยม

จังหวัดกำแพงเพชร

๔๖. วัดเด่นเจริญ อ. เมือง
๔๗. วัดแม่นารี อ. เมือง
๔๘. วัดโป่งร้อน อ. เมือง

โรงเรียน

โรงเรียนในความอุปถัมภ์ของหลวงปู่ทั้งที่อุปถัมภ์โดยตรงและอุปถัมภ์ต่อจากครูบาอภิชัยขาวปี มีจำนวน ๓๖ แห่ง (ทั้งหมดนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นที่สามารถรวบรวมมาได้ที่ความจริงมีมากกว่านี้)

จังหวัดลำพูน

๑. โรงเรียนวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม อ. ลี้
๒. โรงเรียนปวงคำ พวงคำ อ. ลี้
๓. โรงเรียนบ้านป่าคา ต. ดงคำ อ. ลี้
๔. โรงเรียนบ้านบวก ต. ดงคำ อ. ลี้
๕. โรงเรียนปางส้าน ต. ดงคำ อ. ลี้
๖. โรงเรียนแม่เทย อ. ลี้
๗. โรงเรียนบ้านแม่ตืน อ. ลี้
๘. โรงเรียนบ้านวังมน อ. ลี้
๙. โรงเรียนบ้านแม่ป๊อก ต. แม่ตืน อ. ลี้
๑๐. โรงเรียนบ้านห้วยกาน อ. บ้านโฮ่ง
๑๑. โรงเรียนบ้านห้วยละ อ. บ้านโฮ่ง
๑๒. โรงเรียนม่วงโตน อ. บ้านโฮ่ง
๑๓. โรงเรียนบ้านท่าช้าง อ. บ้านโฮ่ง
๑๔. โรงเรียนบ้านเวียงหนองล้อง อ. ป่าซาง
๑๕. โรงเรียนบ้านป่าตาล ต.ม่วงน้อย อ. ป่าซาง
๑๖. โรงเรียนบ้านนางเกิ้ง อ. ป่าซาง
๑๗. โรงเรียนบ้านน้ำดิบ อ. ป่าซาง
๑๘. โรงเรียนบ้านก้อง อ. ป่าซาง
๑๙. โรงเรียนแม่ขุนก๋อง อ. แม่ทา

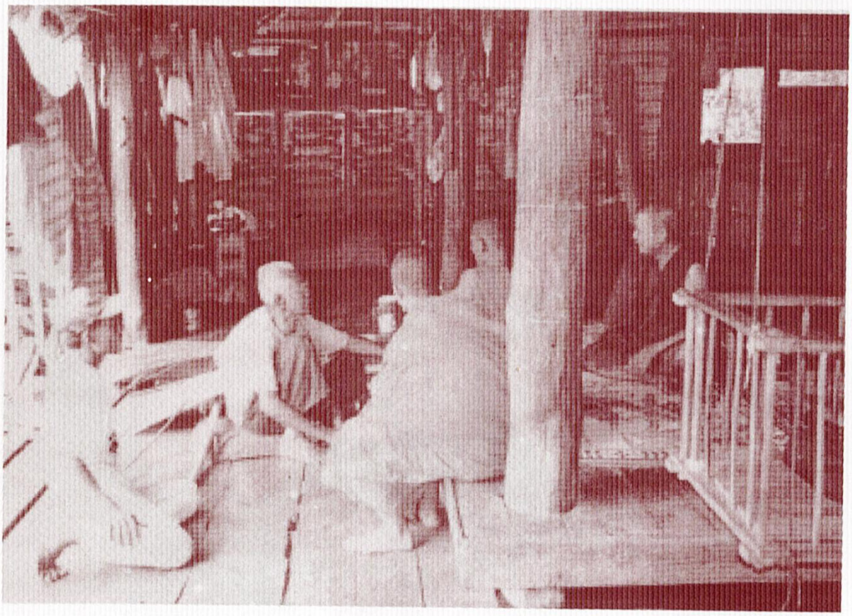
๒๐. โรงเรียนห้วยเหี้ย อ. แม่ทา
๒๑. โรงเรียนแม่ขนาด อ. แม่ทา
๒๒. โรงเรียนป่าเลา อ. แม่ทา
๒๓. โรงเรียนบ้านห้วยไร่ อ. ทุ่งหัวช้าง
๒๔. โรงเรียนบ้านโป่งแดง อ. ทุ่งหัวช้าง
๒๕. โรงเรียนแม่แสม อ. ทุ่งหัวช้าง
๒๖. โรงเรียนบ้านดอนมูล อ. ทุ่งหัวช้าง
๒๗. โรงเรียนไม้สะหรี อ. ทุ่งหัวช้าง
๒๘. โรงเรียนหนองหลัก อ. ทุ่งหัวช้าง
๒๙. โรงเรียนบ้านสัญชัย อ. ทุ่งหัวช้าง
๓๐. โรงเรียนบ้านดอยวงศ์ อ. ทุ่งหัวช้าง
๓๑. โรงเรียนหนองผำ อ. ทุ่งหัวช้าง

จังหวัดเชียงใหม่

๓๒. โรงเรียนน้ำดิบหนองไฮ อ. จอมทอง
๓๓. โรงเรียนบ้านข่วงเปา อ. จอมทอง
๓๔. โรงเรียนจอมทอง อ. จอมทอง
๓๕. โรงเรียนหนองอาบช้าง อ. จอมทอง
๓๖. โรงเรียนบ้านสบเตี๊ยะ อ. จอมทอง

- รายนามคณะผู้จัดทำหนังสือ
- รายนามเจ้าภาพจัดพิมพ์หนังสือ
- ขอขอบคุณ

พระอ่อนแก้ว อดีตพระอุปัฏฐากของหลวงปู่ กำลังสนทนากับ "หนานหมอก" น้องชายของหลวงปู่ ซึ่งยังมีชีวิตอยู่ ภายในที่พักในบริเวณวัด

รายนามคณะผู้จัดทำ

รายนามคณะผู้จัดทำหนังสือทูลเกล้าฯ เนื่องในวโรกาสที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ มาทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุในเศียรพระพุทธรูปพระเจ้าเก้าตื้อจำลอง ทรงเปิดแพรคลุมพระปรมาภิไธย ภ.ป.ร. และทรงตัดลูกนิมิตอุโบสถ ณ วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม ต. นาทราย อ. ลี้ จ. ลำพูน วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๔

ที่ปรึกษา

พระเทพญาณเวที	รองเจ้าคณะภาค ๗ วัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร
พระราชมหาเจติยาภิบาล	เจ้าคณะจังหวัดลำพูน เจ้าอาวาสวัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร
พระปิฎกคุณาภรณ์	รองเจ้าคณะจังหวัดลำพูน วัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร

คณะผู้จัดทำ

ฝ่ายบรรพชิต :

พระอาจารย์มหาบุญโชติ ปุญญโชติ	วัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร
พระอาจารย์มหาศุภชัย สุทธิญาโณ	วัดห้วยห้าง จ. ลำพูน
พระอ่อนแก้ว ชัยยเสโน	วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม จ. ลำพูน
พระครูใบฎีกาคำจันทร์ ปภัสสโร	วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม จ. ลำพูน
พระพงษ์ศักดิ์ คัมภีรธัมโม	วัดพระธาตุดอยกวางคำ จ. ลำพูน

พระบัญชา กตปุญฺโญ	วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม จ. ลำพูน
พระหงษ์ สุจิตฺโต	วัดสุพรรณรังษี จ. ลำพูน
พระศุทธพันธ์ สิริญาโณ	วัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร จ. ลำพูน
สามเณรเอกลักษณ์ กาใจ	วัดสุพรรณรังษี จ. ลำพูน

ฝ่ายฆราวาส :

คณะ "พุทธวงศ์"

คุณสมควร ตระกูลสุนทรชัย	คุณประไพ จำปาศรี
คุณนิภา ชินวัณณรัตน์	คุณสินีกาญจน์ อธิสิริยืนยง
คุณธวัชชัย เถกิงพงษ์ชัย	คุณพรทิพย์ เชาวนวิรัตน์
คุณวิษณุ เหมือนสมัย	คุณกนกวรรณ พิมพ์กันหา
คุณนฤชัย ชินวัณณรัตน์	คุณรัชฎาพร บุญเพ็ง
คุณสกุนต์ จันทรทีประ	คุณสัมฤทธิ์ พร้อมจันทึก
คุณสายฝน หมื่นไธสง	คุณกนกพร แซ่ตั้ง
คุณปนัดดา กลิ่นใจ	คุณศิริลักษณ์ วิเศษพันธ์พงศ์
คุณยุพิน นิตยลาภสกุล	คุณกมลพรรณ ศรีสกุลนวลศรี
คุณอรพิม ปัญญาฟู	คุณจรรยา ชินวัณณรัตน์
	เหรัญญิกและเลขานุการ

รายนามเจ้าภาพจัดพิมพ์หนังสือ

คุณพิชัย-คุณศิริอร พวงสน พร้อมครอบครัว (ตุ๊เต๋)	๔๖,๐๐๐ บาท
คุณแม่ง่วงอิง แซ่โง้ว- ครอบครัวกวงเม้ง และเพื่อน ๆ บริษัท โอซีบี. ๑๙๙๒ (ตุ๊เต๋)	๔๔,๐๐๐ บาท
คุณศรีวรรณี ชอบใช้ และ ครอบครัว (อุทิศกุศลแด่ นายบุญรักษ์ ชอบใช้) (ตุ๊เต๋)	๔๐,๐๐๐ บาท
คณะโพธาราม จ. ราชบุรี	๑๘,๙๐๐ บาท
คุณโยธิน-คุณกริณา-คุณนิธิ-คุณสิทธิ เนื่องจำนงค์ และ ครอบครัว (ตุ๊เต๋)	๑๐,๐๐๐ บาท
คุณวิมล อินทร์ตลาดชุม	๑๐,๐๐๐ บาท
คุณธวัชชัย เชวงชุติโชติ (ตุ๊เต๋)	๖,๐๐๐ บาท
คุณบุญรักษ์ บุญวิสุทธิ์ และครอบครัว (ตุ๊เต๋)	๖,๐๐๐ บาท
คุณวรรณา กฤตศิลป์ และครอบครัว	๓,๐๐๐ บาท
คุณฐิตาภรณ์ แซ่เฮ้ง	๒,๔๐๐ บาท
พระบุญยืน ฐิตสีโล	๒,๐๐๐ บาท
ร้านซองพลู ศูนย์การค้ารีเวอร์ ซิตี้	๒,๐๐๐ บาท
คุณอุบล เครือลอย	๒,๐๐๐ บาท
คุณวัฒนา ประเสริฐลาภ	๒,๐๐๐ บาท
กลุ่ม “พุทธวงศ์”	๑,๖๔๐ บาท
คุณศุภรัตน์ ศิริสุวรรณางกูร และครอบครัว	๑,๕๐๐ บาท
คุณประโยชน์ อินทร์ตลาดชุม	๑,๕๐๐ บาท
คุณวิบูลย์ เครือลอย	๑,๐๐๐ บาท
คุณพรทิพย์ เครือลอย	๑,๐๐๐ บาท
พระอ่อนแก้ว ชัยยะเสโน	๑,๐๐๐ บาท

พระครูใบฎีกาคำจันทร์ ปภัสสโร	๑,๐๐๐ บาท
พระพงษ์ศักดิ์ คัมภีรธัมโม (๓,๖๐๐ บาท)	๑,๐๐๐ บาท
คุณนพชนก กุลธนาธร	๑,๐๐๐ บาท
คุณเกษณา กฤตศิลป์	๑,๐๐๐ บาท
คุณวิสูตร ตั้งศักดิ์สถิตย์	๑,๐๐๐ บาท
คุณพิศมัย เครือคำ	๑,๐๐๐ บาท
คณะคุณธิดารัตน์ ตั้งสกุล	๑,๐๐๐ บาท
คุณสุวรรณา-คุณอนันต์ โชติสรยุทธ์	๑,๐๐๐ บาท
คุณกนกวรรณ พิมพ์กัณหา	๑,๐๐๐ บาท
คุณคชาชาญ-คุณนันทนา มงคลเจริญ	๑,๐๐๐ บาท
คุณวีณา สว่างเมฆา	๑,๐๐๐ บาท
คุณเตือนจิตต์ ชิวภักดี	๙๐๐ บาท
คุณกมลพรรณ ศรีสกุลนวลศรี	๗๐๐ บาท
คุณพ่อจินเตียน แซ่โง้ว-	
คุณสถิร-คุณรัศมี ถาวรอนุกูลกิจ และครอบครัว	๖๐๐ บาท
คุณกฤษณี ศรีสกุลนวลศรี	๕๐๐ บาท
คุณเอี่ยมจู แซ่ลิ้ม	๕๐๐ บาท
คุณชไมพร ไพบูลย์เบญจพล	๕๐๐ บาท
คุณปริญา อินทร์ตลาดชุม	๕๐๐ บาท
ด.ช. สรณัฐ อินทร์ตลาดชุม	๕๐๐ บาท
คุณคุณวุฒิ เครือลอย	๕๐๐ บาท
คุณสายใจ อ่าวใหญ่ จ. ตราด	๕๐๐ บาท
คุณสุขจิตต์ จ้อยปลื้ม	๕๐๐ บาท
คุณจินเตียน, คุณรัศมี แซ่โง้ว และครอบครัว	๕๐๐ บาท
พ.ต.ท. รณยุทธ์-นริศรา กิติเวชานนท์	๕๐๐ บาท
คุณจิตติมา คงจำเนียร และครอบครัว	๕๐๐ บาท

คุณพิพัฒน์ บุญธวัชชัย	๕๐๐ บาท
คุณสุวิไล บุญธวัชชัย	๕๐๐ บาท
คุณธวัชชัย เถกิงพงษ์ชัย	๕๐๐ บาท
ขออุทิศให้ คุณเฉลิมพล เฉลยกิจ	๕๐๐ บาท
น.พ. อานุภาพ สหภิญโญชนม์	๕๐๐ บาท
คุณอดุลย์ ชีวพิทักษ์ผล	๕๐๐ บาท
คุณกรรณิกา ชิวภักดี	๕๐๐ บาท
คุณกันตา ชิวภักดี	๕๐๐ บาท
คุณณัชชรี เปี่ยมศรี	๕๐๐ บาท
คุณสุรชัย มีเนตรขำ และผู้ไม่ประสงค์ออกนาม ๒ ราย	๓๕๐ บาท
คุณย่าละออ ศรีสาคร	๓๐๐ บาท
คุณทองดี แซ่เนี้ยว, คุณสมบูรณ์ พงศาศิลป์ และครอบครัว	๓๐๐ บาท
คุณสมศักด์ ฮีกหาญสมบัติ	๓๐๐ บาท
คุณณิชมน ขุนชนะ	๓๐๐ บาท
คุณอุทร อ้วนศิริ	๓๐๐ บาท
คุณประไพ จำปาศรี	๒๐๐ บาท
คุณสกล และ ด.ช. อติชาติ ถาวรอนุกูลกิจ	๒๐๐ บาท
คุณมณฤดี จาตุรันต์ และครอบครัว	๒๐๐ บาท
คุณไพรัช-ปิยะรัตน์ เจตนชัย	๒๐๐ บาท
คุณเพียว แซ่ตัน	๒๐๐ บาท
คุณสุชาดา ปทุมรัตน์	๒๐๐ บาท
คุณวงเดือน เปี่ยมศรี	๑๐๐ บาท
คุณวงษ์ บัวใหญ่	๑๐๐ บาท
คุณนิมิตร จำปาศรี	๑๐๐ บาท
คุณม้วน โยธานารถ	๑๐๐ บาท
คุณลีสี แซ่ตั้ง	๑๐๐ บาท

คุณศิริกุล ยังวัฒนา และครอบครัว ๑๐๐ บาท
คุณสุรักษ์ พานิชย์เจริญ และครอบครัว ๑๐๐ บาท
คุณวสันต์ เบญจโกสุม และครอบครัว ๑๐๐ บาท
คุณกฤชเพชร วงศ์สกุลวิวัฒน์ และครอบครัว ๑๐๐ บาท
คุณรัชนีพร กลิ่นจันทร์ ๑๐๐ บาท
คุณอรวรรณ อยู่ยงสิน และครอบครัว ๑๐๐ บาท
คุณวันทนนี สมบัติบำรุง ๑๐๐ บาท
คุณบุญชัย ชินชนะศรี ๑๐๐ บาท
คุณณัทธร ศรีนิเวศน์ ๑๐๐ บาท
คุณสันติ ตั้งกิจสุข ๑๐๐ บาท
คุณเกรียงไกร เชียรเจริญ ๑๐๐ บาท
คุณสถิต ถาวรอนุกูลกิจ และครอบครัว ๑๐๐ บาท
ด.ช. สิริภพ อยู่ยงชื่น และ ด.ญ. ณิชาวีร์ เจริญลาภดิลก ๑๐๐ บาท
คุณอุมาพร พวงแก้ว และคุณชายชัย เจริญลาภดิลก ๑๐๐ บาท
คุณประภาพร พวงแก้ว และครอบครัว ๑๐๐ บาท
คุณประชา กรีประเสริฐ และครอบครัว ๑๐๐ บาท
น้องฟลุ๊ค จูจันทร์ ๑๐๐ บาท
คุณวันเพ็ญ พรรณไวย ๑๐๐ บาท
คุณกุศล หุ่นรัตราภรณ์ และครอบครัว ๑๐๐ บาท
คุณจตุพร นครานุวัฒนา ๑๐๐ บาท
คุณณัฐกาญจน์ คล้ายบุญ ๑๐๐ บาท
คุณฤทธิชัย ทองเพ็ญ ๑๐๐ บาท
คุณสำเนียง บางต่าย ๑๐๐ บาท
คุณธนานันท์ เตชะมโนดม ๑๐๐ บาท
คุณทักษพร เรืองสุรเชษฐ์ ๑๐๐ บาท
คุณชัยวัฒน์ ตันติยะบุตร ๑๐๐ บาท

คุณพิมลมาศ กร้ำมาตร	๑๐๐ บาท
คุณวงศ์สา สีเหลือง	๑๐๐ บาท
คุณวิสิทธิ์ มาศวรรณา	๑๐๐ บาท
คุณสุวรรณ จากสูงเนิน	๑๐๐ บาท
คุณสุรจิตร์ เดชผดุง	๑๐๐ บาท
คุณวีระยุทธ เกียรติส่งเสริม	๑๐๐ บาท
คุณประพงศ์พันธุ์ พละพงศ์	๑๐๐ บาท
คุณพละพล อ่องละออ	๑๐๐ บาท
คุณยุทธชัย เรืองสุกใส	๑๐๐ บาท
คุณปิยาพร วิพุธกุล	๑๐๐ บาท
คุณวิรัช ธนานันทกิจ	๑๐๐ บาท
คุณวิชิต ชวนาทนุสรณ์	๑๐๐ บาท
คุณวรชน จบพิทักษ์มาตภูมิ	๑๐๐ บาท
คุณศักดิ์สิทธิ์ แสนแมน	๑๐๐ บาท
คุณโกสินทร์ ไตรทิพย์	๑๐๐ บาท
คุณสรายุทธ เพิ่มเติม	๑๐๐ บาท
คุณดวงแก้ว สมิตผลิน	๑๐๐ บาท
คุณฐิติทิพย์ โภควรรณากร	๑๐๐ บาท
คุณจุรีย์รัตน์ สุนาโนรินทร์ และครอบครัว	๑๐๐ บาท
คุณมนตรี-ศิวิไล-ด.ญ. สิริมล แก้วปัญญา	๑๐๐ บาท
คุณสาริศ อินทุโสมา	๑๐๐ บาท
คุณสมภักดิ์ คำเนตร	๑๐๐ บาท
คุณอิทธิพล ชวนชัยสิทธิ์	๖๐ บาท
คุณละมัย หามาลี	๕๐ บาท
คุณสุนีย์ สุกายะ	๕๐ บาท
คุณพนิตา พรรณไวย	๕๐ บาท

คุณภิรมย์ เนียมโห้	๕๐ บาท
คุณอิศวรา เฉลยวาเรศ	๕๐ บาท
คุณจิรพันธ์ ศุภศิษฐ์	๕๐ บาท
คุณสมชาย สนกนก	๕๐ บาท
คุณสุกาญดา สุภารีย์และครอบครัว	๕๐ บาท
คุณมาริสา โชควินิจ	๕๐ บาท
คุณสงวน ต่ายคำ	๔๐ บาท
คุณสุภาวดี โมซา	๔๐ บาท
คุณสุทิน พิพัฒน์จำเริญกุล	๔๐ บาท
คุณสำอางค์ นพรักษา	๔๐ บาท
คุณวรนุช ศิริโชติ	๔๐ บาท
คุณสมชัย แก้วภาคเจริญ	๔๐ บาท
คุณกรรณิการ์ กาญจนสถิตย์	๒๐ บาท
คุณสุนิสา พิทยะปรัชากุล	๒๐ บาท
คุณรัตนา สุขโคคี	๒๐ บาท
คุณสิริพร ยิ้มแย้ม	๒๐ บาท
คุณเสมอ ประสงค์ดี	๒๐ บาท
คุณวัชพงศ์ สำรวมจิต	๒๐ บาท
คุณเอกพันธ์ บริพันธ์เดช	๒๐ บาท
คุณวาสนา สำรวมจิต	๒๐ บาท
คุณปิยวรรณ ต่างใจ	๒๐ บาท
คุณณรงค์ฤทธิ์ บุญมี	๒๐ บาท
คุณธัชชัย โพธิ์นาค	๒๐ บาท
คุณสุพัตรา พวงผกา	๒๐ บาท
คุณปราณี แก่นทรัพย์ และครอบครัว	๒๐ บาท
คุณกนกพร คีรีวัณ	๒๐ บาท

คุณปาริชาต กาญจนรจิต และครอบครัว	๒๐ บาท
คุณวัลดา ทัพไพรี	๒๐ บาท
คุณบุปผา มารพา	๒๐ บาท
คุณเบญจวรรณ กลิ่นศรี และลูก ๆ	๒๐ บาท
คุณอุไรวรรณ เจริญกิจสุพัฒน์	๒๐ บาท
คุณพัชรี สืบสี	๒๐ บาท
คุณปิยะนุช บุญฉ่ำ	๑๐ บาท
คุณนันท์นภัส จันทรัตน์	๑๐ บาท
คุณนิตยา ศรีปฏิมากร	๑๐ บาท
คุณนันทวดี บัวแสง	๑๐ บาท

ขอขอบคุณ

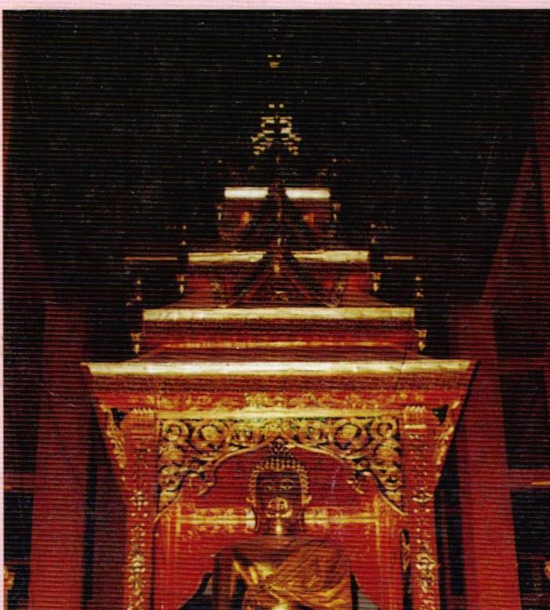
ผู้ที่ช่วยเหลือสนับสนุนในการจัดทำหนังสือ“โพธิญาณแห่งล้านนา” ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความตั้งใจยิ่ง ดังนี้

๑. คุณวิมล อินทร์ตลาดชุม
๒. คุณรัตนา จิรพนาธร
๓. คุณกันตา ชิวภักดี
๔. คุณสาริศ อินทุโสมา
๕. คุณกมลพรรณ ศรีสกุลนวลศรี
๖. คุณคุณวุฒิ เครือลอย
๗. คุณภัณฑิภา เลิศนารัตน์
๘. ครอบครัว ชินวัณณรัตน์
๙. คุณรัตนา มาสกุลรัตน์
๑๐. โรงพิมพ์ ป. สัมพันธ์พาณิชย์

ภาพขณะบรรจุพระ
ในเจดีย์ชเวดากอง
ครั้งหลังสุด
ในปี ๒๕๔๔
ขอเชิญผู้มีจิตศรัทธาร่วม
บริจาคบูชาพระบรรจุเจดีย์
ชเวดากองได้โดยตรงที่
วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม

สามเณรชัยลังกา...พระน้อยเมืองตืน (สามเณรน้อย) ตามตำนานความเป็นมาของวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม ซึ่งก็คือความเป็นมาของหลวงปู่ครูบาชัยยะวงศาพัฒนา ในปัจจุบัน

พระพุทธปฏิมาประธานในวิหารครอบรอยพระพุทธบาท ซึ่งสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์มาทรงเปิดแพรคลุมป้ายอักษรพระปรมาภิไธย ณ แท่นแก้วองค์พระพุทธปฏิมา

โพธิญาณแห่งล้านนา

พระประธานในอุโบสถ

อุโบสถ วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม
มูลค่ากว่า ๑๐ ล้านบาท
ที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมารฯ
ได้เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์มาทรงตัดลูกนิมิต